

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ
แม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise
Solutions for Poverty Alleviation : A Case Study of Mukdahan Province in 2021

โดย

นายทิวากร เหล่าลือชา

หัวหน้าโครงการวิจัย

สังกัด วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

งานวิจัยและพัฒนานี้ได้รับทุนวิจัยโดย กองทุนส่งเสริม ววน.
และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

วันที่ 29 เดือน กันยายน พ.ศ. 2565

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

(ตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2564 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2565)

สัญญาเลขที่ A1F6400115

การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ
แม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise
Solutions for Poverty Alleviation : A Case Study of Mukdahan Province in 2021

โดย

นายทิวากร เหล่าลือชา

หัวหน้าโครงการวิจัย

สังกัด วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

สนับสนุนโดยกองทุนส่งเสริม ววน. และ

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

วันที่ 29 เดือน กันยายน พ.ศ. 2565

สัญญาทุนวิจัยเลขที่ A14F640115

รายงานผลความก้าวหน้าโครงการวิจัยรอบระยะเวลา 12 เดือน (Final Report)
(ตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2564 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2565)

การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ
กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise
Solutions for Poverty Alleviation : A Case Study of Mukdahan Province in 2021

ที่ปรึกษางานวิจัย ดร.อโศก พลบำรุง

ที่ปรึกษาทีมวิจัยกลาง

คณะผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล

สังกัด/ตำแหน่ง

1. ดร.ทิวากร เหล่าลือชา
2. นายศศิพงษา จันทรสชา
3. นายจักรกฤษณ์ ภูมิพรหม
4. ดร.ปิยะนุช ทวีสุข
5. นางสุพรรณิ ทองน้อย
6. นางสาวนิตา สังคะลุน
7. นางสาวสุนันทา พิลาธ
8. นางสาวดารินี บุตรดีวงศ์
9. นางมยุรา คำปาน
10. ดร.บุรฉัตร จันทรแดง
11. นายธนวัฒน์ ผิวขำ

หัวหน้าโครงการวิจัย/วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
คณะผู้วิจัย/ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
คณะผู้วิจัย/ครู
คณะผู้วิจัย/พัสดุ
คณะผู้วิจัย/การเงิน
คณะผู้วิจัย/ธุรการ
คณะผู้วิจัย/การเงิน
คณะผู้วิจัย/ครู
คณะผู้วิจัย/ครู
คณะผู้วิจัย/ผู้ช่วยนักวิจัย
คณะผู้วิจัย/ผู้ช่วยนักวิจัย

หน่วยงานต้นสังกัด วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ..วันที่ 1 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2564 ถึงวันที่ 31 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565

งบประมาณดำเนินการ จำนวนเงิน 7,000,000 บาท

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยและพัฒนาเล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จังหวัดมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ที่กรุณาให้ ความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ทีมที่ปรึกษาวิจัยกลาง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขได้อย่างดียิ่ง จนสำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) นายกสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร หัวหน้าส่วนราชการ ภาคเอกชน สภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร ชุมชนในจังหวัดมุกดาหาร ภาศึเครือข่ายการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ผู้บริหาร คณาจารย์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่เป็นกำลังสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เสียสละแรงกาย แรงใจ และเวลาไปกับผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัย
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง : การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.

ชื่อผู้วิจัย : นายทิวากร เหล่าลือชา และคณะ

หน่วยงาน : วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

ปีที่ทำการวิจัย : พ.ศ. 2564

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจน 2) เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงาน 3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก่งจนในการแก้ไขปัญหาความยากจน และ 4) เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนา **ผลการวิจัยพบว่า** 1) ผลการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจน พบว่า ข้อมูลคนจนในระบบ TPMAF ในปี 1 จำนวน 4,660ครัวเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครัวเรือน รวมเป็น 5,060 ครัวเรือน และในปีที่ 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครัวเรือน รวมเป็น 5,660 ครัวเรือน ได้บันทึกทำข้อมูลครัวเรือนคนจนเข้าไปในระบบ Livingonnewpace และข้อมูลในระบบ PPP connext จำนวน 5,673 ครัวเรือน คิดเป็น 100.22% เกินเป้าที่ตั้งไว้จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็น 0.22% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครัวเรือน (100%) 2) ผลการส่งต่อข้อมูลช่วยเหลือครัวเรือน ร้อยละ 100 โดยให้คลินิกวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จัดส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานเพื่อทำการช่วยเหลือและถอดบทเรียนหาสาเหตุความยากจนของครัวเรือนนั้นต่อไปเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยใช้โมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร 3) ผลการพัฒนาโมเดลแก่งจนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร โมเดลแก่งจนที่ได้มีการออกแบบพัฒนาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยการนำความรู้งานวิจัยผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ทีสอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน จำนวน 3 โมเดล และ 4) ผลการพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดมุกดาหาร มีการดำเนินการดังนี้ ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารจำนวน 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน 5 โครงการ ในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570

คำสำคัญ: การแก้ไขปัญหาความยากจน, เบ็ดเสร็จและแม่นยำ, การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการ.

Research Subject: Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation - Case Study of Mukdahan Province, Fiscal Year 2020.

Researcher's Name: Mr. Tiwakorn Laoluecha

Authority: Mukdahan Community College, Community College Institute

Research Years: 2021

Abstract

This research aimed to 1) expand the search and review of data on the poor, 2) analyze and forward assistances through agencies, 3) develop poverty alleviation models, and 4) create reinforcement and support systems and policy proposals or connections to development plans. **According to research findings,** 1) the analysis and review of data on the poor revealed that there were 4,660 poor households in the first year of TPMAP System. The additional 400 households were searched and reviewed resulting in a total number of 5,060 households. Then, the other 600 households were also searched and reviewed in the second year; therefore, the total number reached 5,660 households. The data of 5,673 poor households, accounting for 100.22%, were recorded in 2 systems, namely, Livingonnewpace and PPP Connex. This number exceeded the target of 5,660 households (100%) by 13 households (0.22%). 2) Results of forwarding of household assistance data showed that all data (100%) were forwarded by the 'Clinic for Poverty Alleviation Research in Mukdahan Province' to different agencies so that assistances were provided along with the learning from lessons to identify causes of household poverty. This could become a poverty alleviation guideline in accordance with poverty alleviation models in Mukdahan province. 3) Regarding results of the development of comprehensive and precise poverty alleviation models in Mukdahan province, poverty alleviation models have been designed and developed in collaboration with relevant people in the area by means of integrating research-based knowledge and suitable local wisdom in line with target group contexts. This could then be extended to other areas in conformity with the aforesaid contexts based on 5 aspects in 3 models on poverty and capital problems. 4) With respect to results of creating reinforcement and support systems and policy proposals or connections to development plans at the area/Mukdahan provincial level, the following actions were taken. Policy proposals on poverty alleviation in Mukdahan province were made based on 5 strategic issues and 5 projects of the 5-year Mukdahan Provincial Development Plan B.E. 2566-2570 (2023-2027).

Keywords: poverty alleviation, comprehensive and precise, integrated development

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2564 ในปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร 3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก่จรรยาในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร และ 4) เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ในการจัดทำรายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ระยะ 12 เดือนนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลการทำงานระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2564 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2565 โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า มีผลการดำเนินการดังนี้

1.1 ประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในปีแรกจำนวน 7 อำเภอ ได้ดำเนินการประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนช่วงวัยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศพจ.จ.มท.) ครั้งที่ 1/2564 ในวันที่ 16 กรกฎาคม 2564

1.2 ดำเนินการต่อยอดข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP ในปีที่ 1 จำนวน 4,660 ครั้วเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครั้วเรือน รวมเป็น 5,060 ครั้วเรือน และในปีที่ 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครั้วเรือน รวมเป็น 5,660 ครั้วเรือน ได้ทำการบันทึกข้อมูลครั้วเรือนคนจนเข้าไปในระบบ Livingonnewpace และในระบบ PPP connext จำนวน 5,673 ครั้วเรือน คิดเป็น 100.22% เกินเป้าที่ตั้งไว้จำนวน 13 ครั้วเรือน คิดเป็น 0.22% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครั้วเรือน (100%) 2) 2) การส่งต่อข้อมูลช่วยเหลือครั้วเรือน ร้อยละ 100

1.3 มีผลการวิเคราะห์จำนวนคนและครั้วเรือนยากจนและจำแนกประเภทครั้วเรือนยากจนออกเป็น 4 กลุ่มได้แก่ กลุ่มอยู่ลำบาก กลุ่มอยู่ยาก กลุ่มอยู่ได้ และกลุ่มอยู่ดี จากจำนวนคนจนเป้าหมายจำนวน 100.22 % จำนวน 5,673 ครั้วเรือน ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน จากข้อมูลได้จัดกลุ่มความยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม พบว่า 1) กลุ่มอยู่ลำบาก มี จำนวน 43 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 1 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 4,579 ครั้วเรือน ร้อยละ 82 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 952 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 17 และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 0

1.4 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมพัฒนาการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และจัดตั้งคลินิกวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือทีมวิจัยพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร มีองค์ประกอบร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 10 หน่วยงาน ภาคเอกชน จำนวน 5 หน่วยงาน ภาคการศึกษา/นักวิชาการ จำนวน 5 คน และภาคประชาสังคม จำนวน 10 คน รวมจำนวน 30 คน กำหนดให้ทีมนักวิจัยทีมกลางทำหน้าที่ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และมีแผนการดำเนินการประชุมทุก 3 เดือน ตามคำสั่งวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารที่ 64/2564 ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2564 และได้ดำเนินการประชุมคลินิกวิจัย

เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร (Research Clinic) ครั้งที่ 1 ในวันที่ 10 สิงหาคม 2564 ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 30 คน

2. ผลการวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัด และส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า มีการดำเนินการดังนี้

2.1 พัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดในการรับข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่ โดยได้มีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) โดยการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ Value Chain มีผลการดำเนินการดังนี้

2.1.1 ได้ประสานงานหน่วยงานที่มีพันธกิจเดียวกัน ในการแก้ไขปัญหาความยากจนแต่ละด้าน เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ด้านที่ดินทำกิน ด้านสวัสดิการของรัฐ ด้านสาธารณสุขโรคและอุปโภค ด้านโครงสร้างพื้นฐานของคนในครัวเรือน จำนวน 23 หน่วยงาน

2.1.2 จัดประชุมทำความเข้าใจในเรื่องการทำงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการในที่ประชุมรับทราบ ในวันที่ 10 กรกฎาคม 2564

2.1.3 จัดกิจกรรมการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของศูนย์ฯ และหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม และคนยากจน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนให้ตรงจุด ให้ถูกพื้นที่เป้าหมายเพื่อช่วยกันขจัดปัญหาความยากจนออกจากพื้นที่จังหวัดมุกดาหารเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในจังหวัดมุกดาหาร

2.2 ส่งต่อข้อมูลช่วยเหลือครัวเรือน ร้อยละ 100 โดยให้คลีกรวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน จัดส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานเพื่อทำการช่วยเหลือและถอดบทเรียนหาสาเหตุความยากจนของครัวเรือนนั้นต่อไปเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยใช้โมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

3. ผลการพัฒนาโมเดลแกจนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร มีการดำเนินการดังนี้ โมเดลแกจนที่ได้มีการออกแบบพัฒนาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยการนำความรู้งานวิจัยผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน จำนวน 3 โมเดล ประกอบด้วย 1) มั่นแกจน (อำเภอดงหลวง) 2) หม่อนแกจน (อำเภอดงหลวง) และ 3) คลังแรงงานชุมชน (อำเภอเมืองมุกดาหาร)

4. ผลการพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดมุกดาหาร มีการดำเนินการดังนี้ ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 มีดังนี้

1. ได้พัฒนาระบบการเข้าใช้ข้อมูลให้กับหน่วยงานที่ทำหน้าดูแลการแก้ไขปัญหาความยากในพื้นที่ยจังหวัดมุกดาหาร เพื่อเป็นฐานข้อมูลตรวจสอบ ตรวจสอบการช่วยเหลือ การส่งต่อ คนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร และสามารถเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาหรือแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความจนในจังหวัดมุกดาหารที่ยั่งยืนต่อไป

2. มีการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ในประเด็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดมุกดาหาร ในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 จำนวน 5 ประเด็นยุทธศาสตร์

3. ได้จัดทำข้อเสนอโครงการแบบย่อ (Project Brief) ในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างปี พ.ศ. 2566-2570 ใน 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน 4 โครงการ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

Executive Summary

This research project titled “Integrated and Collaborative Area-based Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation: Case Study of Mukdahan Province, Fiscal Year 2021.” in the second year, aimed to 1) to expand the search and review of data on the poor to ensure full (100%) quality of data in Mukdahan province; 2) to analyse and pass on assistance in collaboration with relevant local, provincial and central agencies in Mukdahan province to achieve 100% efficiency, 3) to develop comprehensive and sustainable poverty alleviation models in Mukdahan province; and 4) to develop support systems, policy proposals or links towards development plan for local/provincial level poverty alleviation in Mukdahan province. To draft final report during 12 months, the researcher team has prepared the data from June 1, 2021 to May 31, 2022. The research findings were as follows:

1. Results derived from the expansion of search and review of data on the poor to ensure full (100%) quality of data in Mukdahan province were as follows:

1.1 In the first year, there were poverty alleviation meetings with local agencies of 7 districts. The meeting with the Administration Center for Poverty Eradication and Human Development under the Sufficiency Economy Philosophy in Mukdahan Province. No. 1/21 on July 16, 2021 was also held.

1.2 The data on the poor of 4,660 households were added into TPMAP system in the first year, and, after further search and review, 400 additional households were found resulting in a total of 5,060 households. More search and review were then done in the second year revealing 600 additional households; therefore, the total amount was 5,660 households. The data of 5,673 poor households, representing 100.22%, were recorded into systems of Livingonnewpace and PPP Connex. This exceeded the target number of 5,660 households (100%) by 13 households or 0.22%. 2) 100% of household assistance data were transferred.

1.3 The number of poor people and households were analyzed and classified into 4 groups, namely, group with unlivable condition (43 households or 1%), group with hardship living condition (4,579 households or 82%), group with livable condition (952 households or 17%), and group with good living condition (0 household or 0%).

1.4 Apart from the Innovation Center for the Development of Poverty Solutions in Mukdahan Province established by Mukdahan Community College, the Research Clinic for Poverty Alleviation in Mukdahan Province was also founded in order to support and assist local research team in terms of advices, opinions and suggestions in solving problems faced during poverty alleviation research in Mukdahan province. Its 30 members comprised 10 public agencies, 5 private sectors, 5 academicians of educational sector and 10 persons of civil society. The central research team was designated as the facilitator, and the meeting was scheduled every 3 months according to Mukdahan Community College Directive No. 64/2564 dated June 23, 2021. The Meeting No. 1 of Research Clinic for Poverty Alleviation in Mukdahan Province

was arranged on August 10, 2021 at Mukdahan Community College's meeting room with 30 participants.

2. Results after analyzing and passing on assistance in collaboration with relevant local, provincial and central agencies in Mukdahan province to achieve 100% efficiency were as follows:

2.1 Poverty alleviation mechanisms in the province was developed on the basis of data taken from research for passing on local-level assistance. Value Chain was used in stakeholder analysis indicating the following findings.

2.1.1 The collaboration with 23 agencies with the same mission was made in addressing poverty in each aspect, namely, housing, occupation, income, agricultural land, facilities and utilities, and infrastructure of people in households.

2.1.2 Meetings were held to generate the understanding of operations of the Innovation Center for the Development of Poverty Solutions in Mukdahan Province and relevant agencies. The meeting on July 10, 2021 clarified objectives of project implementation.

2.1.3 Activities under the Memorandum of Understanding (MOU) between the Innovation Center for the Development of Poverty Solutions in Mukdahan Province, public, private and civil society agencies, and the poor were held. Their participation in activities under the Memorandum of Understanding (MOU) towards precise poverty alleviation in the targeted area were welcomed. This could enhance poverty eradication from Mukdahan province and improve Mukdahan people's quality of life.

2.2 The transfer of all household assistance data (100%) was made. Therefore, the Research Clinic for Poverty Alleviation in Mukdahan Province submitted data to different agencies for providing assistance and reflecting lessons learned so that causes of household poverty were identified. This could be a problem-solving guideline based on the application of poverty alleviation model in Mukdahan province.

3. Results of the development of comprehensive and sustainable poverty alleviation models in Mukdahan province could be described as follows. Poverty alleviation models were designed and developed in collaboration with those involved in the local area. The research-based knowledge was integrated with local wisdom in conformance to the target group's context. This model could be extended to other areas according to the target group in 5 aspects of poverty and capital problems and 3 models, namely, 1) Potato Poverty (Dongluag District) 2) Mulberry Poverty (Nikhom Kham Soi District) and 3. Labor stock (Muang Mukdahan District)

4. Results of the development of support systems, policy proposals or links towards development plan for local/provincial level poverty alleviation in Mukdahan province was based on the policy proposals for poverty alleviation in Mukdahan province under 5-year Mukdahan Provincial Development Plan 2023-2027 as follows:

1. The data access system was developed so that agencies responsible for poverty alleviation in the area of Mukdahan province could use it as a database for the inspection and review of assistance as well as for referral of the poor in Mukdahan province. Also, it could be a database for formulating sustainable development plans or strategic plans for poverty alleviation in Mukdahan province.

2. Policy proposals on poverty alleviation in Mukdahan province were made within 5 strategic issues of sustainable poverty alleviation under 5-year Mukdahan Provincial Development Plan 2023-2027.

3. A project brief in 5-year Mukdahan Provincial Development Plan 2023-2027 was prepared with 5 strategic issues and 4 projects for poverty alleviation in Mukdahan province.

คำนำ

เอกสารนี้จัดทำขึ้นร่างรายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ระยะ 12 เดือน (Final Report) ในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ตามสัญญาเลขที่ A14F640115 ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยในปีที่ 2 โดยการสนับสนุนทุนวิจัยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จังหวัดมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้จัดทำรายงานผลการวิจัยออกเป็น 5 บท ประกอบด้วยเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในสัญญาในการขอรับทุนวิจัยทุกประการ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำร่างรายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ระยะ 12 เดือน (Final Report) มีข้อมูลการดำเนินการวิจัยในการรายงานผลการวิจัย ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2564 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2565 โดยได้ดำเนินการจัดทำข้อมูลในรายงานตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 วัตถุประสงค์การวิจัย เรียบร้อยแล้ว เอกสารรายงานแบ่งออกเป็น 5 บท และรายละเอียดภาคผนวก ก-จ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ.....	ข
บทสรุปผู้บริหาร.....	ง
คำนำ	ช
สารบัญ.....	ณ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ.....	ค
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
1.4 แนวคิด ทฤษฎี	5
1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	24
1.7 วิธีการวิจัย	26
1.8 ผลผลิต/ผลลัพธ์/ผลกระทบ	27
1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	29
บทที่ 2 การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน	31
2.1 บทนำ.....	31
2.2 การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน.....	31
2.3 เวกิตินข้อมูล.....	39
2.4 ผลการสังเคราะห์ระดับความยากจน	53
2.5 บทเรียนการค้นหาและสอบทาน.....	79
บทที่ 3 การส่งต่อและช่วยเหลือ.....	82
3.1 บทนำ.....	82
3.2 ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือ.....	82
3.3 ผลการกรอกข้อมูลบัตรประชาชนครัวเรือนยากจน.....	90
3.4 ระบบข้อมูลที่ส่งต่อความช่วยเหลือ	93
3.5 แนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ.....	95
3.6 ผลการส่งต่อและช่วยเหลือ.....	97
3.7 ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop)	102
3.8 บทเรียนการส่งต่อและช่วยเหลือ.....	104

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4	โมเดลแก้จน.....	110
	4.1 บทนำ.....	110
	4.2 โมเดลแก้จน “มันแก้จน”	110
	4.2.1 บริบทและแนวโน้ม.....	110
	4.2.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ.....	111
	4.2.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ.....	113
	4.2.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ.....	115
	4.2.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ.....	115
	4.2.6 บทเรียนโมเดลแก้จน “มันแก้จน”	116
	4.3 โมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ”และ“หม่อนแก้จน”	117
	4.3.1 บริบทและแนวโน้ม.....	117
	4.3.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ.....	119
	4.3.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ.....	120
	4.3.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ.....	130
	4.3.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ.....	122
	4.3.6 การจัดการแปลงรวม.....	124
	4.3.7 บทเรียนโมเดลแก้จน “คุยกันทั้งอำเภอ”และ“หม่อนแก้จน”	126
	4.4 โมเดลแก้จน “คลังแรงงาน”	129
	4.4.1 บริบทและแนวโน้ม.....	129
	4.4.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ.....	130
	4.4.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ.....	131
	4.4.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ.....	133
	4.4.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ.....	133
	4.4.6 บทเรียนโมเดลแก้จน “คลังแรงงาน”	133
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย.....	137
	5.1 บทนำ	137
	5.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....	138
	5.3 สรุปผลการวิจัยตาม OKR	143
	5.4 การเปลี่ยนแปลงจากการวิจัย.....	147
	5.5 ข้อเสนอแนะ.....	148
	5.6 อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขการวิจัย.....	149
	5.7 บทเรียนจากการวิจัย.....	150

สารบัญ (ต่อ)

บรรณานุกรม.....	153
ภาคผนวก	155
ภาคผนวก.....	155
ก. หนังสือจัดสรรเงินงบประมาณ	156
ข. แบบสอบถาม.....	157
ค. คำสั่งแต่งตั้งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	180
ง. ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับพื้นที่	188
จ. บทความวิจัยปี 2	199
ประวัติคณะนักวิจัย.....	217

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้าที่
2.1 ระดับความยากจน.....	55
2.2 สรุปผลการค้นหาและสอบทานข้อมูลจังหวัดมุกดาหาร ในปี 2.....	56
2.3 แสดงผลการสำรวจข้อมูลทุนศักยภาพจำแนกตามระดับตำบลและอำเภอในจังหวัดมุกดาหาร.....	62
2.4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน.....	65
2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน.....	66
2.6 วิเคราะห์สถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน.....	67
2.7 การวิเคราะห์ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน.....	68
2.8 การวิเคราะห์สมาชิกในครัวเรือนมีบ้านเป็นของตนเอง.....	69
2.9 การวิเคราะห์สภาพของบ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน.....	70
2.10 การวิเคราะห์ครัวเรือนที่มีพื้นที่ทำกินทางการเกษตร.....	71
2.11 วิเคราะห์ครัวเรือนมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน.....	72
2.12 การวิเคราะห์ ครัวเรือนของท่านใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากรัฐ.....	73
2.13 การวิเคราะห์รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ.....	74
2.14 การวิเคราะห์ครัวเรือนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ พืชพันธุ์ ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่น ๆ เพื่อการยังชีพ	74
2.15 ครัวเรือนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ พืชพันธุ์ ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อสร้างรายได้.....	75
2.16 วิเคราะห์การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของครัวเรือนในชุมชน.....	76
2.17 วิเคราะห์การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน.....	77
2.18 การวิเคราะห์การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน.....	77
2.19 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน.....	78
3.1 การบันทึกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารในปี 1.....	90
3.2 การบันทึกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารในปี 2.....	91
3.3 กลุ่มครัวเรือน ประเภทการช่วยเหลือ แนวทางและหน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ.....	96
3.4 แสดงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทในโครงการ.....	106

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
1.1 แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI).....	10
1.2 การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI).....	10
1.3 แนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF).....	13
1.4 รูปแบบการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร.....	20
1.5 กรอบการวิจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร	25
2.1 อาสาสมัครลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมผู้นำชุมชนทั้ง 7 อำเภอ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร.....	33
2.2 นักวิจัยชี้แจงการเก็บข้อมูลและการใช้เครื่องมือให้กับผู้นำชุมชน.....	34
2.3 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน.....	34
2.4 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน.....	34
2.5 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน.....	34
2.6 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน.....	34
2.7 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน.....	34
2.8 นักศึกษาทุน กศส. สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน.....	35
2.9 นักศึกษาทุน กศส. สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน.....	35
2.10 ประชุมวางแผนการค้นหาครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน.....	35
2.11 ประชุมวางแผนการค้นหาครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน.....	35
2.12 การจับพิกัดครัวเรือนยากจน.....	36
2.13 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล.....	36
2.14 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล.....	36
2.15 กระบวนการทำความสะอาดข้อมูล.....	37
2.16 การประมวลผลข้อมูลความก้าวหน้าในการทำความสะอาดข้อมูลในระบบฐานข้อมูล ครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com ของจังหวัดมุกดาหาร.....	38
2.17 การประชุมเวทีคืนข้อมูลครัวเรือนยากจน ในพื้นที่อำเภอดงหลวง.....	39
2.18 การประชุมเวทีคืนข้อมูลครัวเรือนยากจน ในพื้นที่อำเภอดงหลวง.....	39

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
2.19 นายณรวิชัย มณีฤทธิ์ นายอำเภอคลองหลวง ร่วมกับทีมวิจัยแก็งจันฯ พัฒนาการอำเภอคลองหลวง หัวหน้าราชการระดับอำเภอ และร่วมกับทีมปฏิบัติการแก็งจันเพื่อเข้าถึง.....	39
2.20 นายณรวิชัย มณีฤทธิ์ นายอำเภอคลองหลวง ร่วมกับทีมวิจัยแก็งจันฯ พัฒนาการอำเภอคลองหลวง หัวหน้าราชการระดับอำเภอ และร่วมกับทีมปฏิบัติการแก็งจันเพื่อเข้าถึง.....	39
2.21 นายณรวิชัย มณีฤทธิ์ นายอำเภอคลองหลวง ร่วมกับทีมวิจัยแก็งจันฯ พัฒนาการอำเภอคลองหลวง หัวหน้าราชการระดับอำเภอ และร่วมกับทีมปฏิบัติการแก็งจันเพื่อเข้าถึง.....	40
2.22 นายณรวิชัย มณีฤทธิ์ นายอำเภอคลองหลวง ร่วมกับทีมวิจัยแก็งจันฯ พัฒนาการอำเภอคลองหลวง หัวหน้าราชการระดับอำเภอ และร่วมกับทีมปฏิบัติการแก็งจันเพื่อเข้าถึง.....	40
2.23 จัดเวทีประชาคมการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile ออกแบบโมเดลแก็งจัน คือ มันทะญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันทะญี่” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่.....	41
2.24 จัดเวทีประชาคมการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile ออกแบบโมเดลแก็งจัน คือ มันทะญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันทะญี่” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่.....	41
2.25 จัดเวทีประชาคมการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile ออกแบบโมเดลแก็งจัน คือ มันทะญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันทะญี่” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่.....	41
2.26 จัดเวทีประชาคมการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile ออกแบบโมเดลแก็งจัน คือ มันทะญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันทะญี่” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่.....	46

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
2.27 ส่งเสริมการปลูกมันญี่ปุ่น โดยใช้แปลงกลางของอาสาสมัครชื่อนายทรงวุฒิ เชื้อคนแข็ง	42
ผช.ผญ. บ้านคำผักกูดเป็นแปลงปลูกทดลอง จำนวน 2 ไร่ สำหรับสมาชิกที่ไม่ที่ดินทำกิน	
2.28 ส่งเสริมการปลูกมันญี่ปุ่น โดยใช้แปลงกลางของอาสาสมัครชื่อนายทรงวุฒิ เชื้อคนแข็ง	42
ผช.ผญ. บ้านคำผักกูดเป็นแปลงปลูกทดลอง จำนวน 2 ไร่ สำหรับสมาชิกที่ไม่ที่ดินทำกิน	
2.29 ส่งเสริมการปลูกมันญี่ปุ่น โดยใช้แปลงกลางของอาสาสมัครชื่อนายทรงวุฒิ เชื้อคนแข็ง	42
ผช.ผญ. บ้านคำผักกูดเป็นแปลงปลูกทดลอง จำนวน 2 ไร่ สำหรับสมาชิกที่ไม่ที่ดินทำกิน	
2.30 ส่งเสริมการปลูกมันญี่ปุ่น โดยใช้แปลงกลางของอาสาสมัครชื่อนายทรงวุฒิ เชื้อคนแข็ง	42
ผช.ผญ. บ้านคำผักกูดเป็นแปลงปลูกทดลอง จำนวน 2 ไร่ สำหรับสมาชิกที่ไม่ที่ดินทำกิน	
2.31 กิจกรรมในการโครงการฯ ส่งเสริมให้เกษตรกรครัวเรือนยากจน การขายยอดมัน	42
ยอดละ 1 บาท 50 สตางค์และหัวมันสด หน้าสวน กิโลกรัมละ 20 บาท	
2.32 กิจกรรมในการโครงการฯ ส่งเสริมให้เกษตรกรครัวเรือนยากจน การขายยอดมัน.....	42
ยอดละ 1 บาท 50 สตางค์และหัวมันสด หน้าสวน กิโลกรัมละ 20 บาท	
2.33 ส่งเสริมการแปรรูปมันญี่ปุ่น เป็นข้าวเกรียบมัน และ การทำมันญี่ปุ่นสามรส.....	43
2.34 ส่งเสริมการแปรรูปมันญี่ปุ่น เป็นข้าวเกรียบมัน และ การทำมันญี่ปุ่นสามรส.....	43
2.35 ช่องทางการจัดจำหน่าย การตลาด การขนส่ง มันแก้วน.....	43
2.36 ช่องทางการจัดจำหน่าย การตลาด การขนส่ง มันแก้วน.....	43
2.37 แนวคิดใหม่/ตลาดใหม่/นวัตกรรมใหม่ การแปรรูปมันญี่ปุ่น เป็นมันผง และโจ๊กมันญี่ปุ่น พร้อมรับประทาน.....	43
2.38 แนวคิดใหม่/ตลาดใหม่/นวัตกรรมใหม่ การแปรรูปมันญี่ปุ่น เป็นมันผง และโจ๊กมันญี่ปุ่น พร้อมรับประทาน.....	43
2.39 เวทีประชุมปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาคความยากจน และ การจัด OMในพื้นที่นำร่อง ออกแบบโมเดลมันแก้วน ในพื้นที่นำร่องบ้านคำผักกูดและบ้านसानแว้ ต.กกตูม อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร ร่วมกับทีมวิจัยแก้วนฯ และคณะกรรมการ ศจพ.อ.ดงหลวง โดยมีนายนาวิชัย มณีฤทธิ์	43
2.40 เวทีประชุมปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาคความยากจน และ การจัด OMใน พื้นที่นำร่องออกแบบโมเดลมันแก้วน ในพื้นที่นำร่องบ้านคำผักกูดและ บ้านसानแว้ ต.กกตูม อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร ร่วมกับทีมวิจัยแก้วนฯ และ คณะกรรมการ ศจพ.อ.ดงหลวง โดยมีนายนาวิชัย มณีฤทธิ์ เป็นประธาน.....	43

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
2.41 ดำเนินการชี้แจงเรื่องการตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจนและชี้เป้าครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร.....	47
2.42 ดำเนินการชี้แจงเรื่องการตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจนและชี้เป้าครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร.....	47
2.43 ดำเนินการชี้แจงเรื่องการตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจนและชี้เป้าครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร.....	47
2.44 ดำเนินการชี้แจงเรื่องการตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจนและชี้เป้าครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร.....	47
2.45 ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานในพื้นที่ อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายครัวเรือนยากจน.....	48
2.46 ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานในพื้นที่ อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายครัวเรือนยากจน.....	48
2.47 ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานในพื้นที่ อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายครัวเรือนยากจน.....	48
2.48 ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานในพื้นที่ อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายครัวเรือนยากจน.....	48
2.49 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หม่อนแก้งในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน	49
2.50 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หม่อนแก้งในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน	49
2.51 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หม่อนแก้งในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า. อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน.....	49
2.52 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หม่อนแก้งในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า. อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน.....	50
2.53 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หม่อนแก้งในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน.....	50

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
2.54 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หม่อนแก้งในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน.....	50
2.55 การประชุมคณะทำงานคลินิกวิจัยแก้งเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไข ปัญหาความยากจน.....	50
2.56 การประชุมคณะทำงานคลินิกวิจัยแก้งเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไข ปัญหาความยากจน.....	50
2.57 การจัดเวทีการประชุมการบูรณาการทำงานในพื้นที่ร่วมกันของ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง	51
2.58 การจัดเวทีการประชุมการบูรณาการทำงานในพื้นที่ร่วมกันของ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง	51
2.59 การจัดเวทีการประชุมการบูรณาการทำงานในพื้นที่ร่วมกันของ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง	51
2.60 การจัดเวทีการประชุมการบูรณาการทำงานในพื้นที่ร่วมกันของ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง	51
2.61 เวทีประชาคมค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน.....	52
2.62 เวทีประชาคมค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน.....	52
2.63 เวทีประชาคมค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน.....	53
2.64 เวทีประชาคมค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน.....	53
2.65 เวทีประชาคมวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในระดับหมู่บ้าน จัดลำดับความยากจน ตรวจสอบ ครัวเรือนยากจนวิเคราะห์ครัวเรือน Exclusion / Inclusion.....	60
2.66 เวทีประชาคมวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในระดับหมู่บ้าน จัดลำดับความยากจน ตรวจสอบ ครัวเรือนยากจนวิเคราะห์ครัวเรือน Exclusion / Inclusion.....	60
2.67 เวทีประชาคมวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในระดับหมู่บ้าน จัดลำดับความยากจน ตรวจสอบ ครัวเรือนยากจนวิเคราะห์ครัวเรือน Exclusion / Inclusion.....	61
2.68 เวทีประชาคมวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในระดับหมู่บ้าน จัดลำดับความยากจน ตรวจสอบ ครัวเรือนยากจนวิเคราะห์ครัวเรือน Exclusion / Inclusion.....	61
2.69 แผนภูมิเรดาร์ (Radar Charts) ทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนของจังหวัดมุกดาหาร.....	61
2.70 ลักษณะความยากจนแยกตามภูมิศาสตร์ในจังหวัดมุกดาหาร.....	61
3.1 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเลขบัตรประชาชน.....	91
3.2 นักศึกษาครัวเรือนยากจน ทุน กสศ. รุ่นที่ 1.....	98
3.3 นักศึกษาครัวเรือนยากจน ทุน กสศ. รุ่นที่ 2.....	99
3.4 การส่งต่อและช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านพอเพียงของสภาองค์กรชุมชน สำนักงานพัฒนา องค์กรชุมชน.....	100

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
3.5 ประชุมคลินิกวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร (Research Clinic) เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือให้กับศูนย์ ศจพ.จ.....	101
3.6 ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือให้กับศูนย์ ศจพ.อ.....	101
3.7 ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model....	103
3.8 ประชุมส่วนราชการและหน่วยงานในการใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model.....	104
4.1 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติของครัวเรือนยากจน.....	112
4.2 รูปแบบแนวคิดโมเดล “มันแก้วน”	116
4.3 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ “มันแก้วน”	117
4.4 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติ ของครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมน้ำอ้อย.....	119
4.5 การจัดการแปลงรวม	125
4.6 โมเดลแนวคิด หม่อนแก้วน.....	128
4.7 พิธีเปิด Kick off “หม่อนแก้วน”	128
4.8 ค่าเฉลี่ยทุนศักยภาพ 5 มิติ ของครัวเรือนยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร.....	131
4.9 การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากส่วนราชการ นักวิจัย จำนวน 4 จังหวัดเพื่อการออกแบบ App Job Muk เป็นข้อมูลคลังแรงงานชุมชน.....	135
4.10 การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากส่วนราชการ นักวิจัย จำนวน 4 จังหวัดเพื่อการออกแบบ App Job Muk เป็นข้อมูลคลังแรงงานชุมชน.....	135
4.11 แนวคิด App Job Muk หรือข้อมูลคลังแรงงานชุมชน.....	136
5.1 แนวคิด Mukdahan Poverty Platform	151

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ Multidimensional Poverty Index (MPI) จัดทำโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ร่วมกับโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแก้ไขความยากจนแห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (Oxford Poverty and Human Development Initiative – OPHI) เป็นดัชนีที่ชี้วัดด้านต่างๆ นอกจากรายได้ โดยครอบคลุมตัวชี้วัด 10 อย่างที่วัดในมิติการศึกษา สุขภาพ และคุณภาพชีวิต ซึ่งค่าดัชนีที่ต่ำลงหมายถึงระดับความยากจนที่ลดลง การจัดทำดัชนีความยากจนหลายมิติในปี 2564 ได้รวบรวมข้อมูลจากประเทศกำลังพัฒนา 109 ประเทศ ซึ่งมีประชากร 5.9 พันล้านคน รายงานดังกล่าวได้แสดงว่า 70 ประเทศ ซึ่งมีประชากรประมาณ 5 พันล้านคน ได้ลดระดับความยากจนหลายมิติอย่างมีนัยสำคัญอย่างน้อยช่วงหนึ่งในระหว่าง 20 ปีก่อนโควิด-19 จากรายงานฉบับนี้ ดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทยอยู่ที่ 0.002 ต่ำที่สุดในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือกลุ่มประเทศอาเซียนที่รวมอยู่ในการศึกษาครั้งนี้ เช่น เมียนมา (0.176) กัมพูชา (0.170) ลาว (0.108) ฟิลิปปินส์ (0.024) เวียดนาม (0.019) และอินโดนีเซีย (0.014) ดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทยยังต่ำกว่าค่าดัชนีของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก (0.023) อีกด้วย อย่างไรก็ตาม 1.3 พันล้านคน หรือร้อยละ 92 ของประชากรในประเทศกำลังพัฒนา ยังคงเผชิญกับความยากจนหลายมิติ (Human Development Report, 2021)

“การระบาดของโควิด-19 ได้ลดทอนความคืบหน้าของการพัฒนาทั่วโลก และเรายังคงพยายามที่จะทำความเข้าใจถึงผลกระทบทั้งหมดของมัน” อาคิม สไตเนอร์ (Achim Steiner) ผู้อำนวยการใหญ่ประจำโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ กล่าวไว้ “ดัชนีความยากจนหลายมิติในปีนี้ได้ย้ำเตือนให้เราเห็นความจำเป็นของภาพรวมว่าคนได้รับผลกระทบจากความยากจนอย่างไร คนเหล่านั้นเป็นใคร อยู่ที่ไหน ถ้าหากเราจะสร้างอนาคตไปข้างหน้าจากวิกฤตครั้งนี้ และสร้างมาตรการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” รายงานในปีนี้ได้แสดงถึงสถานการณ์ความยากจนที่ถูกซ้ำเติมโดยความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่แต่เดิม เช่น ความเหลื่อมล้ำต่อกลุ่มชาติพันธุ์และผู้หญิง การวิเคราะห์ความยากจนในหลายมิติและชาติพันธุ์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และสีผิวเป็นสิ่งที่ผู้วางนโยบายควรให้ความสำคัญเพื่อที่จะให้การพัฒนาหลังโควิด-19 เป็นไปอย่างยุติธรรมและทั่วถึง (Human Development Report, 2021)

ดัชนีความยากจนหลายมิติของประเทศไทยได้ปรับตัวดีขึ้นในช่วงก่อนโควิด-19 โดยค่าดัชนีในปัจจุบันซึ่งอยู่ที่ 0.002 นั้น มาจากผลสำรวจโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ร่วมกับโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแก้ไขความยากจนแห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (Oxford Poverty and Human Development Initiative – OPHI) เมื่อปี 2562 ขณะที่ในช่วงปี 2558-2559 และ 2555 ค่าดัชนีอยู่ที่ 0.003 และ 0.005 ตามลำดับ จากการสำรวจล่าสุด พบว่า ประชากร 176,000 คน ได้ออกจากความยากจนเนื่องจากการเข้าถึงสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีขึ้น เช่น สุขอนามัย น้ำดื่ม ไฟฟ้า และที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะจำนวนปีที่เข้าเรียน และการเข้าถึงสารอาหาร ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ยังขาดแคลน นี่คือนสิ่งที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ เมื่อการระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มที่เปราะบางที่สุด การใช้มุมมองหลายมิติเพื่อวิเคราะห์ปัญหาความยากจนได้เน้นย้ำถึงความสำคัญในการมองเรื่องความยากจนให้มากกว่ามิติด้านรายได้ ความยากจนหลายมิติในไทยนั้น มีสูงกว่าความยากจนในด้านการเงิน 0.5 จุด

ซึ่งชี้ว่า ถึงแม้ว่าคนจะดำรงชีวิตเหนือเส้นความยากจนทางด้านรายได้ แต่ก็อาจจะเผชิญความลำบากในด้านสุขภาพ การศึกษา และคุณภาพชีวิต (Human Development Report, 2021)

การจัดการความยากจนในหลายมิตินั้นเป็นความท้าทาย เนื่องจากเส้นทางการยุติปัญหาความยากจนดังกล่าวไม่ได้เป็นเส้นตรงเสมอไป และความเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ในแต่ละช่วงเวลาก็ไม่เหมือนกัน ไม่มีวิธีใดที่เป็นสูตรสำเร็จ จึงต้องมีการวิเคราะห์และดำเนินการให้เกิดวิธีที่หลากหลาย นอกเหนือไปจากการเพิ่มรายได้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยุติธรรมและทั่วถึง นอกจากนี้ นโยบายขจัดความยากจนอย่างละเอียดและแนวทางที่ปฏิบัติได้จริงต้องมุ่งไปที่การจัดการความรุนแรงและส่วนประกอบของปัญหาความยากจนที่แตกต่างกัน นี่เป็นเวลาแห่งการปรับเปลี่ยนนโยบายและคิดใหม่เรื่องแนวทางการฟื้นตัวหลังโควิด-19 ที่ยุติธรรมและเท่าเทียม (Human Development Report, 2021)

จากรายงานสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562 ความก้าวหน้าระดับจังหวัด เมื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าการพัฒนาคนในปี 2562 กับปี 2558 พบว่าจังหวัดมีความก้าวหน้าการพัฒนาคนเพิ่มขึ้น 47 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีดัชนีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ จังหวัดบึงกาฬ สมุทรสาคร พังงา และมหาสารคาม ขณะที่จังหวัดที่ดัชนีความก้าวหน้าลดลงมี 30 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีความก้าวหน้าการพัฒนาคนลดลงมาก ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร บุรีรัมย์ และนราธิวาส โดยจังหวัดมุกดาหารมีดัชนีความก้าวหน้าคน (Human Achievement Index - HAI) ในระดับต่ำของจำนวน 8 ด้าน จากข้อมูลการรายงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562 พบว่าจากการวัดความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้าน สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัว และชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการมีส่วนร่วมจังหวัดมุกดาหาร มีความก้าวหน้าด้านการพัฒนาคนในลำดับที่ 57 ของประเทศไทย มีจำนวนคนจนในระบบฐานข้อมูล TPMAF จำนวน 4,567 คน

จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีโครงการวิจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ 2563 โดยได้สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลความยากในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งในทำเลปลายทางด้านตะวันออกสุดเขตชายแดนประเทศไทยตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) มีบริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework (SLF) ได้ผลการวิเคราะห์ทุนทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้

1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

2) ทุนธรรมชาติ มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน

3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน

4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตใช้

5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

การออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคนจน ได้ดำเนินการส่งต่อความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอได้รับความช่วยเหลือจาก พอช. จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน ได้รับความช่วยเหลือจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน รวม 241 ครัวเรือน การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 22 คน

การติดตาม วิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบการค้นหา การสอบทานข้อมูล และการจัดกลุ่มคนจน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 5,660 ครั้วเรือน จากข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP ในปีที่ 1 จำนวน 4,660 ครั้วเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครั้วเรือน รวมเป็น 5,060 ครั้วเรือน และในปีที่ 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครั้วเรือน รวมเป็น 5,660 ครั้วเรือน

การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครั้วเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่ฐานแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ พบว่า ได้มีการพัฒนานวัตกรรม/โมเดลแก่น/ระบบ และกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ได้พัฒนาระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

ปัญหาสำคัญของพื้นที่ (Pain point) คือ 1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 2) การเกษตรล้าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด 3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน 5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ 6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด ทีมวิจัยได้เชื่อมโยงผลการวิจัยเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 มีดังนี้

1) ปัญหาจากทุนการเงินเกิดจากการมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการยกระดับการฝึกอาชีพของครั้วเรือนยากจนในจังหวัดในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครั้วเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครั้วเรือน ในรายอำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครั้วเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครั้วเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำอ้อมจำนวน 238 ครั้วเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครั้วเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครั้วเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครั้วเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครั้วเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

2) ปัญหาจากทุนทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจากการตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด ในการเสนอโครงการพัฒนาครั้วเรือนยากจนที่ตกงานจากสถานการณ์โควิดในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครั้วเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครั้วเรือน ในรายอำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครั้วเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครั้วเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำอ้อมจำนวน 238 ครั้วเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครั้วเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครั้วเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครั้วเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครั้วเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

3) ปัญหาจากทุนสังคมเกิดจากการที่มีการเกษตรที่ล้าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดในลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนในการจัดทำโครงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดทางการเกษตรสมัยใหม่ ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครั้วเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครั้วเรือน ในรายอำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครั้วเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครั้วเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำอ้อมจำนวน 238 ครั้วเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครั้วเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครั้วเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครั้วเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครั้วเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

4) ปัญหาจากทุนมนุษย์ เกิดจากขาดการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพได้เสนอโครงการพัฒนาครั้วเรือนยากจนทางด้านการศึกษาและฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครั้วเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครั้วเรือน ในรายอำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครั้วเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครั้วเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำอ้อมจำนวน 238 ครั้วเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครั้วเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครั้วเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน

622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้แบบ Function งบประมาณ งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

5) ปัญหาจากทุนกายภาพที่เกิดจากการวิจัยมีดังนี้ 1) ขาดระบบการจัดการน้ำ ได้เสนอโครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ 2) สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยครัวเรือนยากจน และ 3) การเข้าถึงที่ดินทำกิน ได้เสนอโครงการฝึกอบรมสร้างความเข้าใจความรู้ครัวเรือนยากจนเกี่ยวกับการเข้าถึงที่ดินทำกินในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำ สร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอห้วยใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้แบบ หน่วยงานฟังก์ชัน (Function) งบประมาณ งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

จากผลการวิจัยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (ระยะการวิจัยที่ 1) คณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมา ดำเนินการวิจัยเพื่อต่อยอดการทำงานภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อ แก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ระยะการวิจัยที่ 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Body of knowledge) ในการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่ และมุ่งหวังยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนยากจนเป้าหมายภายใต้บริบทจังหวัดมุกดาหาร เพื่อสนับสนุน การจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจน การออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความ ยากจน การติดตาม วิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การสังเคราะห์ ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่ฐานแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำ ข้อเสนอเชิงนโยบายเชิงพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งที่วิจัยคาดหวังว่าจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ครัวเรือนยากจนเป้าหมายให้ดีขึ้นในอนาคต จนไปสู่การหลุดพ้นจากความยากจนและไ้กลับมาจนอีก

2. คำถามการวิจัย

1) การต่อยอดการค้นหาและสอบถามข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100 % ในจังหวัดมุกดาหารจะมีระบบและกลไกอย่างไร

2) การวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและ ส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหารจะมีระบบและกลไกอย่างไร

3) มีโมเดลทำงานแบบใด ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

4) ระบบการหนุนเสริมเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไข ปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100 % ในจังหวัดมุกดาหาร
- 2) เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร
- 3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก่นงานในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร
- 4) เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร

4. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรายละเอียดดังนี้

4.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน

ความหมายความยากจน

นักทฤษฎีด้านความยากจนได้ให้ความหมายความยากจนที่เหมือนกันไว้ว่า ความยากจน หมายถึง การที่บุคคลมีสภาพการดำรงชีพที่ขาดแคลนต่อความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต หรือมีความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่สุดที่มนุษย์พึงจะได้รับ ไม่ได้จำกัดเฉพาะด้านของรายได้เท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงการขาดโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล ขาดแคลนที่ดิน ขาดสถานภาพทางสังคม การไร้ซึ่งอำนาจ การขาดสิทธิขาดเสียง อยู่โดยไม่มีความสุข ซึ่งเกิดจากความขัดสนในหลายๆ ด้านที่มีผลทำให้ขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต และไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ และความช่วยเหลือต่างๆ อันนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม (World Bank, 2001 : 56; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2543 : 46; มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2544 : 39; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 : 75; ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546 : 54-55; ญาดา ประภาพันธ์, 2549:78) และนักทฤษฎีด้านความยากจนได้ให้ความหมายของความยากจนที่แตกต่างจากนักวิชาการท่านอื่น ดังนี้ ความยากจน คือ ภาวะความขัดสนทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ไม่สามารถจัดสรรหรือแสวงหาสิ่งที่จะนำมาบำบัดความต้องการของตนทั้งทางร่างกายและจิตใจได้และเป็นสาเหตุให้บุคคลนั้นมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพที่สังคมกำหนดไว้ (กรมพลทองธรรมชาติ และอานนท์ อาภาภิรม, 2520 : 6-7) ความยากจน หมายถึง โครงสร้างทางสังคมที่ทำให้คนจนโดยมีโครงสร้างใหญ่ 10 ประการที่เป็นสาเหตุของความยากจน (ประเวศ วะสี, 2543 : 14)

ดังนั้นสรุปได้ว่าความยากจน หมายถึง การที่บุคคลขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดสวัสดิการการรักษาพยาบาล ขาดสิทธิขาดเสียงไร้ซึ่งอำนาจ ขาดสถานภาพทางสังคม จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิต

4.2 แนวคิดทฤษฎีความร่วมมือ (Collaboration)

รากฐานความเป็นมาของแนวคิด

เมื่อกล่าวถึงความร่วมมือ คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าหมายถึง แนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือระหว่างองค์การตั้งแต่ 2 องค์การขึ้นไป ความร่วมมือตรงกับภาษาอังกฤษว่า Collaboration ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การสร้างความร่วมมือได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภาคสาธารณะ เนื่องจากโลกาภิวัตน์ การสื่อสารไร้พรมแดน และที่สำคัญคือการขาดประสิทธิภาพในการ

ให้บริการสาธารณะของส่วนราชการที่มีโครงสร้างองค์การแบบระบบราชการ ที่มีสายการบังคับบัญชาจากบนลงล่างและมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ล่าช้าขาดความยืดหยุ่น ประกอบกับสภาพปัญหาไม่ว่าจะเป็น ปัญหาความยากจน ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงและซับซ้อนเกินกว่าที่ศักยภาพของคนเพียงคนเดียว หรือองค์การเพียงองค์การเดียวจะต่อสู้หรือแก้ไขได้เพียงพอ จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือขึ้นมา โดยคาดหวังให้มีการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางและเครื่องมือในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน

แนวคิดเรื่องความร่วมมือมีที่มาจากแนวคิดทางการเมือง 2 แนวทางด้วยกัน คือ 1) Classic Liberalism และ 2) Civic Republicanism แนวคิดแรกเน้นผลประโยชน์ส่วนบุคคล มองความร่วมมือเป็นกระบวนการรวบรวมความชอบของเอกชนหรือบุคคลเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง สำหรับแนวคิดที่สอง เป็นแนวคิดตรงข้ามกับแนวคิดแรก เน้นพันธสัญญาที่กว้างกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล มองความร่วมมือเป็นกระบวนการรวบรวมผลประโยชน์ที่แตกต่างกันโดยมีพื้นฐานบนความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจ และความเห็นใจซึ่งกันและกัน

จากแนวคิดเรื่อง One Best Way ของ Frederick W. Taylor (2002) นำไปสู่การบริหารแบบระบบราชการในการแก้ไขปัญหาทางงานประจำเพื่อจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน เช่น หากประชาชนมีปัญหาเรื่องอาชญากรรม รัฐบาลก็จะจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหา นอกจาก Frederick W. Taylor แล้ว นักวิชาการอีกท่านที่ให้ความสำคัญกับเรื่องระบบราชการคือ Max Weber ศึกษาองค์การแบบระบบราชการ ที่มีลำดับชั้นการบังคับบัญชา การมอบหมายงาน โครงสร้างที่เป็นทางการ การสื่อสารจากบนลงล่าง องค์การในลักษณะนี้รัฐที่มีการปกครองแบบผูกขาดจะใช้เพื่อการจัดบริการสาธารณะโดยเชื่อว่าการจัดองค์การในลักษณะดังกล่าวมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามรัฐที่มีการปกครองแบบผูกขาดมีลักษณะที่ตรงข้ามกับรัฐที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน ดังเช่น สหรัฐอเมริกา ค่านิยมเรื่องประชาธิปไตย เช่น ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม เป็นค่านิยมที่ตรงข้ามกับค่านิยมแบบระบบราชการ เช่น ความเป็นทางการ ลำดับชั้นการบังคับบัญชา การจำแนกงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน ด้วยการปะทะกันระหว่างค่านิยมทั้งสองแนวทางนี้ รัฐประศาสนศาสตร์จึงแสวงหาการจัดการที่เป็นทางเลือก หรือที่เรียกว่าเครือข่ายหรือความร่วมมือระหว่างภาคส่วน (Networked or Intersectoral Collaboration) ซึ่งเป็นการแสวงหาความร่วมมือระหว่างประชาชน ส่วนราชการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในที่สุดจึงนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎีเครือข่ายหรือทฤษฎีระหว่างองค์การหรือระหว่างภาคส่วน (Network Theory/ Interorganizational or Intersectoral Theory) อันหมายถึง การรวมตัวขององค์การที่มีการประสานงานด้วยสัญญามากกว่าลำดับชั้นอย่างเป็นทางการ ในทศวรรษ 1960 และ 1970 บริการสาธารณะที่รัฐบาลสหพันธรัฐเป็นผู้ดำเนินการเริ่มถ่ายไปยังรัฐบาลท้องถิ่น และชุมชน เพื่อพัฒนาบริการสาธารณะและลดต้นทุน องค์การที่มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายจะมีการกระจายอำนาจและลดการควบคุมจากส่วนกลาง โครงสร้างแบบเครือข่ายมีลักษณะที่แตกต่างไปจากระบบราชการ เนื่องจากเครือข่ายเป็นการรวมตัวของภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาสังคม

Chester Barnard ถือเป็นนักบริหารรัฐกิจคนแรกๆ ที่พูดถึงประเด็นเรื่องความร่วมมือ ในฐานะของนักปฏิบัติที่มีประสบการณ์และผ่านงานการบริหารในภาคเอกชนและรัฐบาลมากมาย โดย Chester Barnard เขียนหนังสือชื่อ “The Function of The Executive” Chester Barnard (อ้างถึงใน Philip Selznick, 1948: 25) นิยาม “องค์การ” ว่าหมายถึง ระบบของกิจกรรมที่มีการทำงานที่ประสานกันหรือเป็นการทำงานของคนมากกว่าสองคนขึ้นไป ความคิดของ Chester Barnard สรุปได้ดังนี้ (อ้างถึงในพิทยา บวรวัฒนา, 2528: 95-103)

1) องค์การเกิดขึ้นมาจากความจำเป็นของคนที่จะร่วมมือกันทำงานบางอย่างให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งงานดังกล่าวนี้ คนๆ เดียวเองทำไม่ได้ เพราะมีข้อจำกัดต่างๆ ทางกายภาพ ชีววิทยา

2) การนำเอาคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมมือกันทำงานไม่ใช่เรื่องง่าย จำเป็นต้องมีการจัด “ระบบความร่วมมือกัน” (Cooperative System) ขึ้นมา

3) องค์การจะดำรงอยู่ได้ต่อเมื่อคนที่มาร่วมกันทำงานได้สำเร็จ คือ บรรลุเป้าหมายขององค์การ และสามารถสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลด้วย โดยจัดระบบการกระจายผลประโยชน์ตอบแทนต่อสมาชิกที่เหมาะสม สมาชิกทุกคนจะมีความกระตือรือร้นตั้งใจทำงาน มีความสามารถในการติดต่อซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีและสมาชิกทุกคนต่างยึดมั่นในเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมขององค์การ

4) ความอยู่รอดขององค์การขึ้นอยู่กับความสามารถของฝ่ายบริหารในฐานะผู้นำองค์การที่จะสร้างระบบความร่วมมือที่ดี เช่น การติดต่อ การรักษากำลังใจในการทำงานของปัจเจกบุคคลและการเชิดชูรางวัลซึ่งเป้าหมายขององค์การ

5) ฝ่ายบริหารมีหน้าที่ตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบภายในกรอบของศีลธรรมอันดีความร่วมมือเป็นกระบวนการที่ภาคส่วนต่างๆ ซึ่งมีมุมมองต่อปัญหาที่ต่างกัน สามารถแสวงหาทางออกร่วมกัน การรวมกันเป็นพันธมิตรโดยการร่วมมือกันเป็นมากกว่าการแลกเปลี่ยนทรัพยากร เนื่องจากเป็นการรวมมุมมอง ทรัพยากร ทักษะ ความร่วมมือก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การคิดร่วมกันเพื่อวิเคราะห์และเพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหา ความคิดจะกลายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยผ่านความร่วมมือ นอกจากนั้นความร่วมมือยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำงาน ความร่วมมือกันจะแข็งแกร่งขึ้นหากหุ้นส่วนมีความคล้ายคลึงกันโดยเฉพาะความคล้ายคลึงกันในการคิดและประเภทของบริการ

ข้อเสนอหลักของแนวคิดทฤษฎี

ฟิลิซฐ์ เทพไกรวัล (2554 :24) ได้นำเสนอองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ พบว่า ความร่วมมือที่จะนำไปสู่การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายระหว่างกันนั้น จะต้องประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะร่วมมือ 2) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสื่อสารที่แสดงการเคารพผู้อื่น 3) การแสวงหาและสนับสนุน ความเห็นร่วมกันของกลุ่ม การตระหนักและรับรู้งานของผู้อื่น 4) การตั้งเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญร่วมกับผู้อื่น และ 5) การทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น

ความร่วมมือ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรสู่ความสำเร็จเป็นสิ่งที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งในระหว่างบุคคล ครอบครัวและเพื่อนบ้าน การสร้างความร่วมมืออาจมีทั้งในระดับหุ้นส่วนแบบไม่เป็นทางการ ไปจนถึงระดับการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ เชิงการร่วมมืออย่างจริงจังเป็นแบบแผน กล่าวได้ความร่วมมือเป็นการเปิดโอกาสในการ สร้างความสัมพันธ์ส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้าน ความเป็นชุมชน เพิ่มความตระหนักในการยอมรับ ประโยชน์ ในการขยายขอบเขตการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ด้วยการลดทอนความซ้ำซ้อน (ฟิลิซฐ์ เทพไกรวัล, 2554 : 27)

จากข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีความร่วมมือ (Collaboration) คือ ความร่วมมือที่จะนำไปสู่การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายระหว่างกันนั้น จะต้องประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความมุ่งมั่นพยายามที่จะร่วมมือ 2) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสื่อสารที่แสดงการเคารพผู้อื่น 3) การแสวงหาและสนับสนุน ความเห็นร่วมกันของกลุ่ม การตระหนักและรับรู้งานของผู้อื่น 4) การตั้งเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญร่วมกับผู้อื่น และ 5) การทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีความร่วมมือ (Collaboration) มาเป็นกรอบในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคาใจความยากจน โดยมีนายอำเภอเป็น Area Manager ที่ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับหลายหน่วยงานที่มีภารกิจต่างกัน แสวงหาความร่วมมือ

กับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและนอกภาครัฐ แต่เป้าหมายเดียวกันคือความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

4.3 การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชี้อย่างยั่งยืน (SLROI)

รากฐานความเป็นมาของแนวคิด

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม โดยเฉพาะผลลัพธ์และผลกระทบ จึงเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่สำคัญซึ่งท้าทายให้คิดค้นและกำหนดเครื่องมือและดัชนีชี้วัดต่างๆ ในการจัดประเมินผลดังกล่าว โดยเครื่องมือที่ได้รับอย่างกว้างขวาง รวมทั้งในภาคธุรกิจที่แสวงหากำไรก็คือ ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน อาเธอร์ บรูค (Brooks, 2008) กล่าวว่า การวัดประเมินผลคุณค่าทางสังคมประกอบด้วย 4 หลักการ คือ ความรับผิดชอบ (Accountability) การประเมินค่า (Evaluation) ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcomes and Impact) และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) อาเธอร์ บรูค (Brooks, 2008) อธิบายว่าผู้ประกอบการทางสังคมจะต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อพันธกิจที่เสนอสู่สังคมและประเมินค่า เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร เพื่อแจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในสังคมรับรู้ถึงความมีประสิทธิภาพของหน่วยงาน (Brooks, 2008)

ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน เป็นเครื่องมือประเมินผลทางสังคมที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่ามีการบุกเบิกมาจากกองทุน Robert enterprise development fund หรือ REDF (New Economics Foundation, 2004); Context International Cooperation, 2006; Peter Scholten et al., 2006; Brooks, 2008) ซึ่งเป็นองค์กรแสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งจัดหาแหล่งเงินทุนให้กับผู้ประกอบการทางสังคมเพื่อช่วยเหลือคนยากจนให้มีทักษะในการทำงานและได้รับโอกาสในการจ้างงาน ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 ถึง ค.ศ. 2001 โดยคำนวณผลตอบแทนทางธุรกิจและผลกระทบทางสังคมในเชิงปริมาณอย่างเป็นรูปธรรม REDE รวมทั้งออกแบบวิธี SROI จากพื้นฐานประสบการณ์ทำงานขององค์กรซึ่งพบว่ากิจกรรมหรืองานต่างๆ ที่ดำเนินการไม่สามารถบอกได้ว่างานขององค์กรสามารถพัฒนาชีวิตของคนที่เป็นเป้าหมายโดยที่ REDF แบ่งมูลค่าขององค์กรออกเป็น 2 มูลค่า คือ 1) มูลค่าทางธุรกิจ (Enterprise Value) ซึ่งจะเน้นในเรื่องผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปที่เป็นตัวเงิน เช่น รายได้จากธุรกิจต้นทุนของสินค้าและบริการค่าใช้จ่ายการดำเนินการ เป็นต้น และ 2) มูลค่าทางสังคม (Social Purpose Value) ซึ่งจะเน้นเรื่องมูลค่าของสิ่งที่องค์กรได้สร้างให้กับสังคม รวมถึงมูลค่าทางสิ่งแวดล้อมด้วย อย่างน้อยที่สุดมูลค่าดังกล่าวจะมาจากการลดต้นทุนต่างๆ ที่ไม่จำเป็นให้กับสังคมตามพันธกิจที่องค์กรได้วางเอาไว้ เช่น การลดค่าใช้จ่ายของสวัสดิการภาครัฐ ค่าใช้จ่ายที่ใช้เพื่อสังคม เป็นต้น รวมไปถึงเงินได้เปล่าต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของมูลค่าทางสังคมในรูปของรายได้ในขณะเดียวกัน การหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมก็ถือว่า อยู่ในรูปของค่าใช้จ่าย โดยเมื่อรวมองค์ประกอบทั้งสอง จะได้มูลค่าผสม (Blended value) ซึ่งใช้คิดคำนวณผลตอบแทนโดยรวม

แนวคิดทฤษฎีด้านการวัดผลตอบแทนทางด้านสังคมจากการลงทุน (Social Return On Investment : SROI) แนวคิด SROI ของ REDF ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์การลงทุนที่เป็นมาตรฐานครอบคลุมในหลักการที่ขยายออกไปเพื่อให้เกิดมูลค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ในสามขั้นตอนแรกจะเป็นการประเมินค่าและการเปลี่ยนค่าผลกระทบที่องค์กรสามารถกระทำให้กับสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจให้ออกมาเป็นตัวเงิน สิ่งนี้จะส่งผลให้เกิด “มูลค่าผสม” ขององค์กรที่ประกอบไปด้วยมูลค่าทางธุรกิจ และมูลค่า จุดมุ่งหมายทางสังคม ในขั้นที่ 4 – 6 มูลค่าเหล่านี้จะถูกเปรียบเทียบกับการลงทุนที่ต้องการโดยแยกเป็นแต่ละประเภทของมูลค่าเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดว่าการลงทุนนั้น

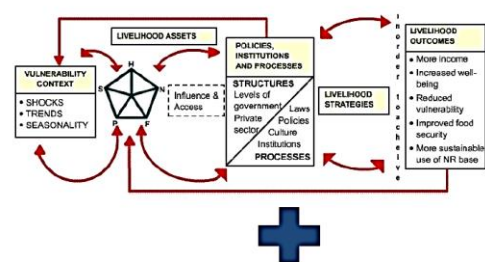
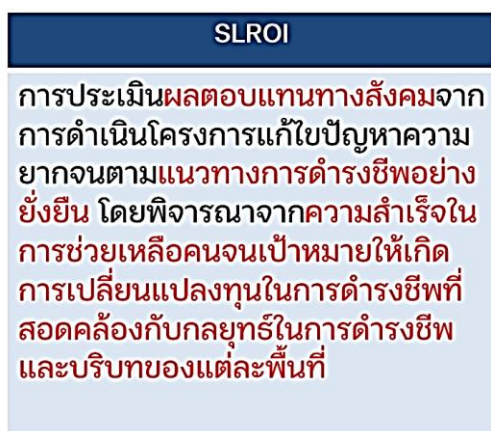
ประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยดัชนีต่างๆ และกระบวนการได้มาของการวิเคราะห์จะถูกแสดงในการรายงาน ผลต่อผู้มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หลักของ SROI ประกอบไปด้วย 1) การเข้ามามี ส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องมีการแสดง ความคิดเห็นร่วมกัน และสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่ว SROI จะเป็นผลลัพธ์ที่ ได้ออกมาและทำการสื่อสารให้มีแนวทางไปในทางเดียวกัน 2) หลักในการเปลี่ยนแปลง หรือกลยุทธ์สร้าง ผลกระทบ เพื่อกระตุ้นองค์กรในการสร้างกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์สร้างความเปลี่ยนแปลง หรือผลกระทบทาง สังคม 3) ขอบเขตและผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อประเมินผลกระทบอย่างชัดเจน และ 4) การสร้างภาพ จำลองเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจประกอบการใดๆ กรอบดังกล่าว ทำให้กิจการสามารถประยุกต์ใช้เพื่อสร้าง มูลค่าทางสังคม มูลค่าทางเศรษฐกิจหรือมูลค่าทางสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ติดตาม ปรับปรุง และประเมินผลให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงผู้ลงทุน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมูลค่าทาง สังคมค่อนข้างจะเป็นมูลค่าที่สูงเกินความเป็นจริง จึงมีเทคนิคในการลดทอนมูลค่าลง คือ “Deadweight” เพื่อ คำนึงถึงเฉพาะความต่างของผลกระทบที่เกิดขึ้นในกรณีที่มีและไม่มีกิจการเพื่อสังคม และผลที่ได้จาก Deadweight จะต้องใช้เทคนิค “Attribution” เพื่อคำนึงถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกิจกรรมนี้จะเป็นสัดส่วน เท่าไรนั้นหากมี กิจกรรมอื่นเสริมและเกิดผลกระทบใกล้เคียงกัน จึงจะได้ผลที่ ใกล้เคียงความเป็นจริง

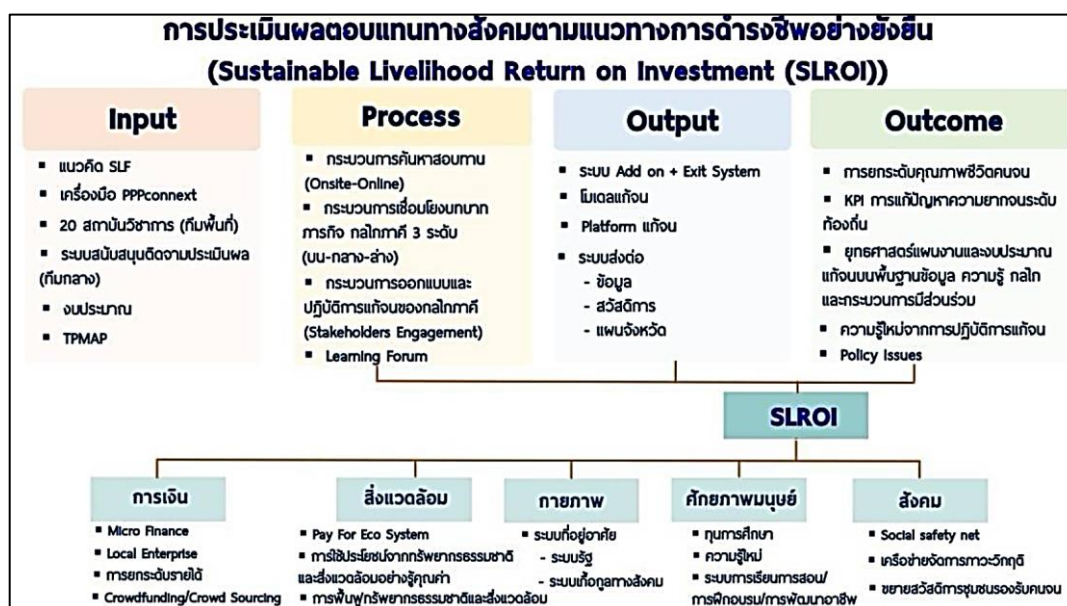
การวัดประเมินผลมูลค่าทางสังคม (Measuring Social Value) นั้น มีความน่าสนใจที่จะทำให้เกิดผล กระทบทางสังคมควบคู่ไปกับการสร้างผลตอบแทนทางการเงินในระดับหนึ่ง สิ่งสำคัญ คือ การแสดงให้เห็นถึง ผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุนในกิจการเพื่อสังคมทั้งในรูปผลตอบแทนที่เป็นตัวเลขจริงๆ จากการสร้าง “ตัวแทน” เพื่อโน้มน้าวให้เกิดความสนใจในการลงทุนและพัฒนากิจการต่อไป เช่นเดียวกับรูปแบบของกิจการ แสงหากำไร อย่างไรก็ตาม การวัดประเมินดังกล่าวจะได้รับการยอมรับว่าใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับ ความมีเหตุมีผลและสามารถยอมรับได้ของ “ตัวแทน” ที่ได้ตั้งมาให้ออกมาอยู่ในรูปของตัวเลข และจากการ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการพัฒนาเครื่องมือและองค์ประกอบของเครื่องมือ SROI มีความ ซับซ้อน และกระบวนการใช้เครื่องมือดังกล่าวยังขาดมาตรฐานกลางในการวัดอย่างในมาตรฐานบัญชี ซึ่งเป็น มาตรฐานที่มีลักษณะสากลหรือกึ่งสากล หรืออย่างน้อยก็ได้รับการยอมรับในสังคมหรือประเทศหนึ่งๆ ทั้งด้าน การปฏิบัติและกฎหมาย

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) การประเมิน ผลตอบแทนทางสังคมจากการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาจากความสำเร็จในการช่วยเหลือคนจนเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุนในการดำรงชีพและ บริบทของแต่ละพื้นที่ สรุปได้ดังภาพที่ 1.1 และภาพที่ 1.2

SLROI คืออะไร ??

ภาพที่ 1.1 แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

ภาพที่ 1.2 การประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI)

ข้อเสนอหลักของแนวคิดทฤษฎี

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนหรือแนวคิด SROI เป็นกระบวนการประเมินเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจที่องค์กรมีส่วนสร้าง สามารถศึกษาย้อนหลัง เพื่อทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น หรือศึกษาเชิงพยากรณ์ไปในอนาคตข้างหน้า ซึ่งการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนมีหลักการสำคัญดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแง่นี้ หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ในเมื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้จะสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้ดีที่สุด นอกจากนี้ยังมีความต้องการและความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ความ

แตกต่างกันอันซับซ้อนเหล่านี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ก่อนเริ่มกระบวนการประเมินผลลัพธ์ทางสังคม

2) เข้าใจสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง การประเมินผลลัพธ์และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเป็นการวัดสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็ไม่มีการประเมิน ดังนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบันทึกสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งตระหนักด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

3) ใช้ “ค่าแทนการเงิน” ตีค่าผลสำคัญ ค่าแทนทางการเงิน คือ ค่าประมาณเพื่อแทนมูลค่าทางการเงินของผลลัพธ์ทางสังคม ผลลัพธ์ทางสังคมถึงแม้ไม่ใช่ตัวเงินโดยตรง แต่ก็เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีราคาตลาด

4) รวบรวมเฉพาะสิ่งที่เป็นสาระสำคัญ การประเมินผลลัพธ์และผลตอบแทนทางสังคม จากการลงทุนจะเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีข้อมูลที่เชื่อถือได้ และเก็บรวบรวมได้อย่างสม่ำเสมอเพราะการเก็บข้อมูลมีต้นทุน ดังนั้นควรต้องมีการแยกแยะระหว่างปัจจัยที่สำคัญกับปัจจัยที่ไม่สำคัญหรือไม่จำเป็น โดยคัดสรรเฉพาะผลลัพธ์ทางสังคม เน้นการจัดการไปยังประเด็นที่สำคัญซึ่งต้องอาศัยการอ้างอิงพันธกิจขององค์กร และการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เราอยากสร้างประโยชน์ให้

5) เน้นความโปร่งใส เมื่อผลลัพธ์ทางสังคมมักจะเป็นคุณค่าเชิงนามธรรมวัดยาก หลากหลาย และมีมุมมองที่แตกต่างกันไป การประเมินทุกขั้นตอนต้องเน้นความโปร่งใส ภายใต้หลักการข้อนี้จึงควรจัดทำเอกสารประกอบการตัดสินใจทุกครั้งโดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บันทึกผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและมาตรฐานที่ใช้ รวมถึงแจกแจงแหล่งที่มา วิธีการเก็บข้อมูล และวิธีพิจารณาทางเลือกต่างๆ ในการประเมิน

6) พร้อมรับการตรวจสอบ ถึงแม้การวิเคราะห์ SROI จะมีความเป็นวิทยาศาสตร์ ในระดับหนึ่ง และช่วยสร้างความเข้าใจต่อคุณค่าที่เกิดจากการดำเนินงานได้มากขึ้น แต่มีทัศนคติส่วนตัวเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วยเหตุนี้จึงควรพร้อมรับการตรวจสอบผลการประเมิน SROI จากบุคคลภายนอก

ข้อสรุป ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ไปใช้ในงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) ในโครงการวิจัย การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในการวัดประเมินผลคุณค่าทางสังคมประกอบด้วย 4 หลักการ คือ ความรับผิดชอบ (Accountability) การประเมินค่า (Evaluation) ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcomes and Impact) และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) จะต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อพันธกิจที่เสนอสู่สังคมและประเมินค่า เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ของโครงการวิจัย เพื่อแจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในสังคมรับรู้ถึงประสิทธิภาพของโครงการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLROI) คือ แนวคิด SROI ของ REDF ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์การลงทุนที่เป็นมาตรฐานครอบคลุมในหลักการที่ขยายออกไปเพื่อให้เกิดมูลค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ในสามขั้นตอนแรกจะเป็นการประเมินค่าและการเปลี่ยนค่าผลกระทบที่องค์กรสามารถกระทำให้กับสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจให้ออกมาเป็นตัวเงิน สิ่งนี้จะส่งผลให้เกิด “มูลค่าผสม” ขององค์กรที่ประกอบไปด้วยมูลค่าทางธุรกิจ และมูลค่า จุดมุ่งหมายทางสังคม ในขั้นที่ 4-6 มูลค่าเหล่านี้จะถูกเปรียบเทียบกับการลงทุนที่ต้องการโดยแยกเป็นแต่ละประเภทของมูลค่าเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดว่า

การลงทุนนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยดัชนีต่างๆ และกระบวนการได้มาของการวิเคราะห์จะถูกแสดงในการรายงานผลต่อมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.4 กรอบแนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework: SLF)

รากฐานความเป็นมาของแนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

แนวคิดการดำรงชีพออย่างยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF) หรือการดำรงชีพของชนบท (Sustainable rural livelihood) ได้ก่อกำเนิดขึ้นในแวดวงวิชาการด้านการพัฒนาในซีกโลกอังกฤษ ช่วงปลายทศวรรษที่ 1990s ในฐานะแนวคิดการอธิบายศักยภาพในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้คนในสังคมชนบท ที่สืบเนื่องจากการประชุม “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” (Sustainable Development) ที่แพร่หลายเมื่อครั้งมีการอภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา (World Commission on Environment and Development: WCED, 1987) ที่เน้นนโยบายการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการขจัดปัญหาความยากจน โดยมีสถาบันการศึกษา (International Development Studies: IDS) ที่พัฒนาแนวคิด

การดำรงชีพออย่างยั่งยืนได้ประสบผลสำเร็จในเชิงนโยบายที่องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต่างๆ ในโลกตะวันตกได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการดำรงชีพออย่างยั่งยืนในการพัฒนา อาทิ UNDP, Oxfam, Care, FAO และหน่วยงานราชการของอังกฤษ คือ กองการระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนานานาชาติของอังกฤษ (Department for International Development: DFID) ได้พัฒนาแนวคิดดังกล่าวมาใช้กับโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน (Carney et al., 1999) ตลอดจนการพัฒนาเครื่องมือในเชิงรูปธรรมต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และการทำงานวิจัยภาคสนามเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนจนและยุทธศาสตร์การดำรงชีพในด้านต่างๆ จนกลายมาเป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญของนโยบายการพัฒนา

จุดกำเนิดกรอบแนวคิดการดำรงชีพออย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood Framework) นั้นมีแนวคิดพื้นฐานมาจากผู้กระทำการ (Actor-oriented approach) หรือมนุษย์นั้นมีศักยภาพที่มีอิสระในการตัดสินใจ ซึ่งกรอบคิดดังกล่าวว่าเริ่มต้นจากบริบทของความเปราะบาง (Vulnerability context) ที่คนจนเผชิญอยู่ในชีวิตประจำวันแต่ขณะเดียวกันคนจนก็ยังสามารถเข้าถึงทรัพยากรของตนเองได้ รวมทั้งเลือกใช้ทรัพยากร ตลอดจนการให้ความหมายกับทรัพยากรนั้นที่กระทำผ่านสถาบันและกระบวนการทางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีอิทธิพลต่อยุทธศาสตร์การดำรงชีพที่คนจนเลือกใช้เพื่อการบรรลุผลลัพธ์ของการดำรงชีพของตน (Livelihood Outcomes) โดยบริบทของความเปราะบาง Chambers (1987) ได้นิยามว่า หมายถึงระดับการเผชิญกับความเสี่ยง ภัยพิบัติ ความกดดันที่สูงและอาจมีผลต่อความมั่นคงทางอาหาร บริบทดังกล่าวประกอบไปด้วยแนวโน้ม (Trends) อาทิ แนวโน้มของประชากร แนวโน้มของทรัพยากร และการจัดการทรัพยากร เป็นต้น วิกฤต (Shocks) อาทิ โรคภัยไข้เจ็บของคน ปศุสัตว์ พืชผล ภัยธรรมชาติ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น ฤดูกาล (Seasonality) อาทิ ผลผลิตและการจ้างงานตามฤดูกาล การเปลี่ยนแปลงราคาพืชผลตามฤดูกาล เป็นต้น ภาวะความเปราะบางนั้นยังเกี่ยวข้องกับความไม่มั่นคง ในการเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนความยืดหยุ่นและความสามารถของครัวเรือนในการสนองตอบต่อความเสี่ยงที่ไม่คาดคิด และนำไปสู่ความยากจน (Rakodi, 1999)

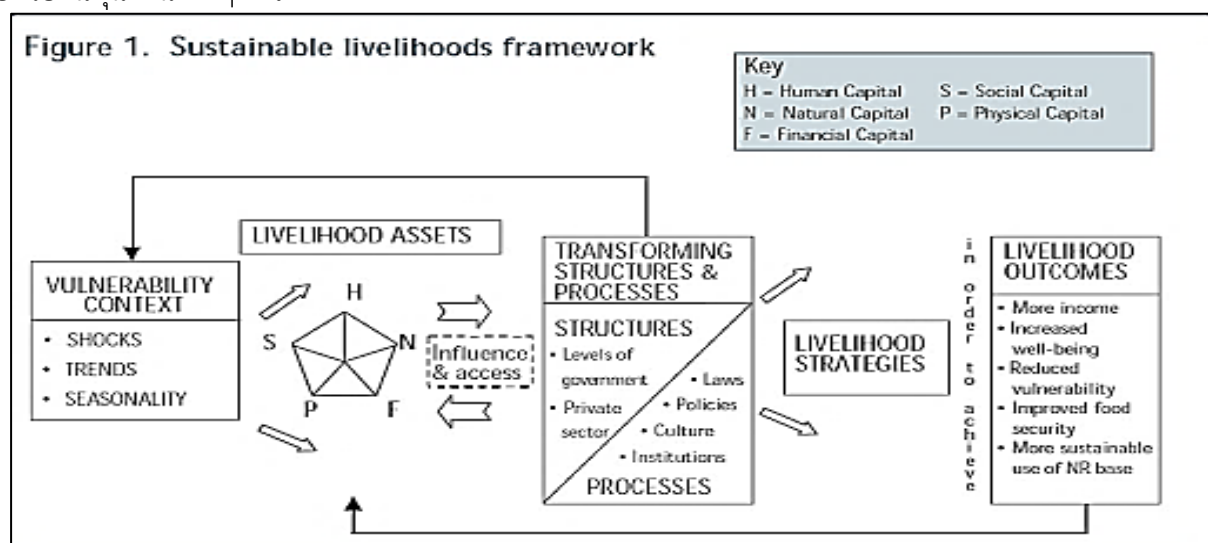
การดำรงชีพออย่างยั่งยืน Chambers (1987) ได้นิยามการดำรงชีพว่าหมายถึง ความสามารถ (Capabilities) ทรัพยากร/ทุน (Assets) ได้แก่ เสบียง (Stores) ทรัพยากร (Resources) การอ้างสิทธิ์ (Claims) และการเข้าถึง (Access) รวมทั้งกิจกรรม (Activities) ที่จำเป็นต่อวิถีการดำรงชีพ ซึ่งการดำรงชีพที่ยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อสามารถที่จะรับมือและฟื้นฟูสภาพจากสภาวะความตึงเครียด และดินตระหนก พร้อมทั้ง

สามารถจัดการหรือทำการปรับปรุงความสามารถและทุน/ทรัพยากรที่มีความยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและไปถึงรุ่นลูกหลานในอนาคต และสนับสนุนผลประโยชน์ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับโลก ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่นเดียวกับ Scoones (1998) ที่ได้ขยายความการดำรงชีพว่าประกอบด้วยความสามารถ และทุน/ทรัพยากร (ที่รวมทั้งวัตถุดิบของและทรัพยากรทางสังคม) และกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพที่ไม่ใช่เฉพาะฐานทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น รวมทั้ง Ellis (2000) ได้เพิ่มมิติทางด้านการเข้าถึง (Access) ให้กับการดำรงชีพ ที่ประกอบไปด้วย ทรัพยากร ได้แก่ทุนทางธรรมชาติ กายภาพ มนุษย์ การเงิน และสังคม (Natural capital, Physical capital, Human capital, Financial capital, Social capital) กิจกรรมและการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ที่ถูกควบคุมกำกับโดยสถาบันและความสัมพันธ์ทางสังคม ที่เป็นตัวกำหนดการยังชีพของปัจเจกและครัวเรือน ซึ่งความหมายการดำรงชีพถูกปรับปรุงและขยายความโดยสถาบัน DFID และ IDS ที่รอบการวิเคราะห์ความยั่งยืนการดำรงชีพของชนบทนั้นประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ (Scoones, 1998) คือ ประการ แรกทรัพยากรการดำรงชีพ (Livelihood resources/assets) ประการที่สองยุทธศาสตร์การดำรงชีพ (Livelihood strategies) และกระบวนการทางสถาบันและโครงสร้างองค์กร (Institutional process and organization structures) และประการที่สามผลลัพธ์ของการดำรงชีพ (Livelihood outcomes)

ข้อเสนอหลักของแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF)

ประกอบด้วยต้นทุนด้านต่างๆ ดังภาพ

ภาพที่ 1.3 แนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework : SLF)

ที่มา : Department of International Development (DFID)

จากภาพที่ 1.3 แนวคิดการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (The Sustainable Livelihoods Framework: SLF) ประกอบด้วยทุนด้านต่างๆ ดังนี้

1) ทุนด้านศักยภาพบุคคล (ทุนมนุษย์) หมายถึง ความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ แรงงานและสุขภาพ ที่รวมกันแล้วสามารถส่งเสริมให้คนดำเนินตามกลยุทธ์ในการดำรงชีพที่แตกต่างกันไปได้ และบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ ในระดับครัวเรือนทุนมนุษย์เป็นปัจจัยของปริมาณและคุณภาพของแรงงานที่มีอยู่ ซึ่งจะต่างกันไปตามขนาดของครัวเรือน ระดับของความรู้ความชำนาญ ศักยภาพในการเป็นผู้นำ และสุขภาพ เป็นต้น

2) ทูทางสังคม หมายถึง ทูที่คนสามารถใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายในระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน ซึ่งจะพัฒนาได้โดยผ่านองค์ประกอบ เครือข่ายหรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในทางแนวดิ่ง (ระบบอุปถัมภ์) หรือแนวนราบ (ระหว่างกลุ่มคนที่สนใจในเรื่องเดียวกัน) เช่น

- เมื่อคนรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานของบรรทัดฐานเดียวกัน ก็มีแนวโน้มที่จะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรเพื่อสานต่อเป้าประสงค์และความสนใจเดียวกัน

- กลุ่มประชาคมที่เข้มแข็งจะสามารถช่วยประชาชนให้สามารถปรับนโยบายและทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าความสนใจและความต้องการของพวกเขาได้ถูกบรรจุอยู่ในตัวบทกฎหมาย

3) ทูทางทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ทูทางทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ เช่น ที่ดิน ป่า ทะเล แม่น้ำลำธาร ที่สำคัญเพราะส่วนใหญ่คนจนต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อมที่มีทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดในระบบการดำรงชีพของพวกเขา เช่น ทำการเกษตร หาปลา หาของป่า หรือทำเหมืองแร่

4) ทูทางกายภาพ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งที่จะสามารถผลิตสิ่งของที่จะสนับสนุนระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน

- โครงสร้างหมายรวมถึงการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้คนได้อยู่อาศัยโดยตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานและเพิ่มศักยภาพในการผลิตมากขึ้น

- การผลิตสิ่งของคือเครื่องมือที่คนใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต องค์ประกอบของโครงสร้างต่อไปนี้เป็นต่อระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน

5) ทูทางการเงิน หรือทูทางเศรษฐกิจ สามารถแบ่งได้ออกเป็นสองประเภทหลักคือ

ก. ทรัพย์สินสะสมที่มีอยู่ เช่น เงินออม อาจเป็นในรูปเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร หรือทรัพย์สินอื่นๆ เช่น จำนวนปศุสัตว์, เครื่องประดับที่มีราคา แหล่งทรัพยากรทางการเงินอาจรวมถึงการที่มีเครดิตผ่านสถาบันทางการเงินด้วย

ข. รายรับที่เข้ามาเป็นปกติ นอกเหนือไปจากรายได้แล้วประเภทของเงินได้อื่นๆ จะรวมถึง เงินบำนาญ หรือเงินช่วยเหลืออื่นๆ จากรัฐ หรือเงินที่ส่งจากบุตรหลาน รายรับประเภทต่างๆ ที่กล่าวมานี้จะเกิดประโยชน์ต้องเป็นรายได้ที่เชื่อถือได้ มีความแตกต่างระหว่างเงินที่ได้รับครั้งเดียวกับเงินที่โอนมาอย่างสม่ำเสมอเป็นระบบ ซึ่งผู้รับสามารถจะวางแผนการใช้เงินหรือมีแผนการลงทุนได้

แนวคิด SLF) จึงถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนเพื่อค้นหาศักยภาพในทุนด้านต่างๆ และนำไปสู่การออกแบบการนำครัวเรือนยากจนเหล่านี้ออกจากความยากจนที่สอดคล้องกับสินทรัพย์ทุนที่เขาครอบครอง

ผู้วิจัยเห็นว่าการดำรงชีพอย่างยั่งยืนนั้นหมายถึง ความสามารถ (Capabilities), ทรัพยากร/ทุน (Assets) ได้แก่ เสบียง (Stores) ทรัพยากร (Resources) การอ้างสิทธิ์ (Claims) และการเข้าถึง (Access) รวมทั้งกิจกรรม (Activities) ที่จำเป็นต่อวิถีการดำรงชีพ ซึ่งการดำรงชีพจะยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อความสามารถที่จะรับมือและฟื้นสภาพจากสภาวะความตึงเครียด และตื่นตระหนก พร้อมทั้งสามารถที่จัดการหรือทำการปรับปรุงความสามารถและทุน/ทรัพยากรที่มีความยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและไปถึงรุ่นลูกหลานในอนาคต และสนับสนุนผลประโยชน์ทั้งในระดับท้องถิ่น ในระยะสั้นและระยะยาว

การดำรงชีพประกอบด้วยความสามารถ และทุน/ ทรัพยากร (ที่รวมทั้งวัตถุดิบของและทรัพยากรทางสังคม) และกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพที่ ไม่ใช่เฉพาะฐานทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น มิติทางการเข้าถึง (Access) ให้กับการดำรงชีพ ที่ประกอบไปด้วย ทรัพยากร ได้แก่ ทุนทางธรรมชาติ กายภาพ มนุษย์

การเงิน และสังคม (Natural capital, Physical capital, Human capital, Financial capital, Social capital) กิจกรรมและการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ที่ถูกควบคุมกำกับโดยสถาบันและความสัมพันธ์ทางสังคม ที่เป็นตัวกำหนดการยังชีพของปัจเจกและครัวเรือน

4.5 บริบทความยากจนและการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

4.5.1 บริบททั่วไปของจังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่ 73 ของประเทศ และเป็นจังหวัดที่ 17 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 642 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 4,339.83 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับดังนี้ ทิศเหนือ ติดจังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม ทิศใต้ ติดจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด ทิศตะวันออก ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ทิศตะวันตก ติดจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดมุกดาหารแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 7 อำเภอ 52 ตำบล 526 หมู่บ้านโดยมีอำเภอต่างๆ คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอนิคมน้ำอ้อย อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอหนองสูง และอำเภอหว้านใหญ่ การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาล ตำบล 24 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 29 แห่ง จังหวัดมุกดาหารมีประชากรทั้งสิ้น 353,174 คน เป็นชาย 176,708 คน เป็นหญิง 176,466 คน มีความหนาแน่นของประชากร 81.4 คนต่อตารางกิโลเมตร

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้ มีค่านานาชนิดแต่ถูกทำลายในอัตราสูง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ป่าไม้ที่เหลือจึงไม่เพียงพอที่จะรักษาสภาพอากาศ แหล่งน้ำ ลำธาร และการพังทลายของดินจึงก่อให้เกิดปัญหาอากาศแห้งแล้ง ลำน้ำตื้นเขิน และผิวดินถูกชะล้างไปลงสู่ห้วยหนอง คลอง บึง และแม่น้ำโขงมากขึ้นทุกปี แหล่งน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำโขง และลำห้วยต่างๆ เช่น ห้วยชะโนด ห้วยบางทราย ห้วยมุก และห้วยบังอี แต่อย่างไรก็ตามแหล่งน้ำเหล่านี้ยังไม่เพียงพอต่อการเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภค

สภาพทางเศรษฐกิจในปี 2561 จังหวัดมุกดาหารมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) 25,363 ล้านบาท และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อคน 62,766 บาท คิดเป็นอันดับที่ 18 ของภาค และอันดับที่ 74 ของประเทศ แยกเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร 7,123 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.8 และนอกภาคเกษตร 18,240 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.2

การค้าชายแดน มูลค่าการชายแดนด้านจังหวัดมุกดาหาร ปี 2562 มีมูลค่า 220,533 ล้านบาท โดยมีมูลค่าการส่งออก 117,616 ล้านบาท และมีมูลค่าการนำเข้า 102,917 ล้านบาท ได้ดุลการค้า 14,699 ล้านบาท ซึ่ง ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 54.6

การเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ของจังหวัดมุกดาหารทำนาข้าว โดยในปีการเพาะปลูก 2562/2563 มีเนื้อที่ ปลูกข้าวนาปี ที่ 549,041 ไร่ ให้ผลผลิตทั้งสิ้น 208,562 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 380 กิโลกรัม/ไร่ นอกจากนี้ยังมีพืช เศรษฐกิจที่สำคัญ คือ มันสำปะหลัง มีเนื้อที่เพาะปลูก 139,982 ไร่ ให้ผลผลิต 430,402 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,465 กิโลกรัม/ไร่ อ้อยโรงงาน มีเนื้อที่เพาะปลูก 100,547 ไร่ ให้ผลผลิต 1,154,804 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,465 กิโลกรัม/ไร่ และยางพารา มีเนื้อที่เพาะปลูก 238,674 ไร่ ให้ผลผลิต 44,795 ตัน

4.5.2 สถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ปัญหาความยากจนถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในอันดับแรกๆ ของประเทศ ซึ่งเป็นทั้งปัญหาเชิงระบบ และเชิงโครงสร้างในระดับชาติ อีกทั้งยังส่งมาเป็นระยะเวลายาวนาน แม้ว่าทุกรัฐบาลได้พยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนโดยมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินการขจัดปัญหาความยากจนให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งประเทศและประสบความสำเร็จ รวมทั้งช่วยลดปริมาณครัวเรือนยากจนลงได้ แต่รูปแบบในการบริหารจัดการทั้งแผนงานโครงการงบประมาณต่างๆ รวมถึงหน่วยงานยังคงเป็นไปแบบแยกดำเนินการ ต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่ หรืออาจเรียกว่าต่างคนต่างทำ จึงทำให้การดำเนินงานขจัดความยากจนขาดพลังในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาและประชาชนยังคงไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างไม่เต็มที่ อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่นั้นถือได้ว่าประชาชนเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหานั้นมากที่สุดและเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างแท้จริง จึงเห็นควรให้ประชาชนเป็นผู้แก้ไขปัญหาของตนเองโดยที่มีหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร เป็นปัญหาเรื้อรังและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ โดยความยากจนเป็นภาวะที่มีความอดอยากและการขาดแคลนโภชนาการด้านสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และขาดแคลนสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตอันเนื่องมาจากการไม่มีรายได้เพียงพอ ทำให้ประชาชนไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างไรก็ตามรัฐบาลมีความพยายามที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศของตนให้ดีขึ้น โดยการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเฉพาะยิ่งรัฐบาลได้มุ่งส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การจ้างงานอย่างทั่วถึงในหมู่คนจน เพื่อให้คนจนได้มีโอกาสเพิ่มรายได้อย่างเหมาะสมกับรายจ่ายในการดำเนินชีวิต นโยบายที่รัฐกำหนดขึ้นอาจตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนมากบ้างน้อยบ้างในบริบทที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพขององค์การภาครัฐในแต่ละพื้นที่ในการใส่ใจกับการลดปัญหาความยากจนอย่างจริงจัง ความจนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในชนบทที่ห่างไกล ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น อาหารที่ถูกโภชนาการ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี อนึ่ง สภาพภูมิอากาศที่แห้งแล้งได้ส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตร เมื่อผลผลิตทางการเกษตรลดลง ย่อมส่งผลต่อรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีลดลงไปด้วยแม้ว่าปัญหาความยากจนจะเป็นปัญหาเดิมและมีผู้ศึกษามากมายแต่ปัญหายังเรื้อรังและคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นพื้นที่เป้าหมายของนักวิชาการและนักวิจัยในการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบใหม่ในการแก้ไขปัญหาความยากจน

จังหวัดมุกดาหารได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่รับผิดชอบ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ โดยใช้ข้อมูลความรู้ และเสริมสร้างขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยในการสร้างความรู้เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาของพื้นที่สู่การสร้าง Sustainable Growth ภายใต้ความท้าทายใหม่

จากฐานข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMP (Thai People Map and Analytics Platform) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า รวมถึงเป็นระบบที่สามารถระบุปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน พื้นที่ จังหวัดประเทศ ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นและสามารถออกแบบนโยบาย โครงการในการแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการหรือสภาพปัญหาได้ ทั้งนี้ หลักการทำงานของฐานข้อมูล TPMP คือ อาศัยข้อมูลจากหลายแหล่งมายืนยันซึ่งกันและกัน โดยในปัจจุบัน

ใช้สมมติฐานว่าคนที่ได้รับการสำรวจว่าจน (survey-based) และยังไม่ลงทะเบียนว่าจนอีกด้วย (register-based) น่าจะเป็นคนจนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ดังนั้น TPMAPI จึงตั้งต้นโดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชนและข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐจากกระทรวงการคลัง มายืนยันซึ่งกันและกันหรืออีกนัยหนึ่ง "คนจนเป้าหมาย" ใน TPMAPI ก็คือคนจนใน จปฐ. ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านรายได้ เป็นดัชนีที่สะท้อนเรื่องสถานะด้านการเงินหรือฐานะทางเศรษฐกิจของคน โดยมีตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 2. สัดส่วนประชากรยากจน 3. ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค 4. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini Coefficient) พบว่าจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในอันดับที่ 69 จาก 77 จังหวัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) 1 ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) อยู่ที่ 0.4233 โดยมี "คนจนเป้าหมาย" คือ จำนวน "คนจนเป้าหมาย" หรือ จำนวนคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 4,567 คน จากประชากรที่สำรวจ 245,850 คน ในปี 2562 (TPMAPI) (<https://www.tpmap.in.th/2562/46> ; สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563) TPMAPI เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.)

จังหวัดมุกดาหารประเด็นยุทธศาสตร์หลักๆ อยู่ 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร คือ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดปัญหาความยากจน เป็นประเด็นยุทธศาสตร์หลักของจังหวัดมุกดาหาร เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อชุมชนได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และเชื่อมโยงประโยชน์จากปัจจัยแวดล้อมรวมทั้งได้รับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานปัจจัยการผลิต และโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ประชาชนยากจนได้รับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน และได้รับการเพิ่มความรู้ เพื่อเพิ่มโอกาสความมั่นคงในการประกอบอาชีพและรายได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ เพื่อให้คนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ความสามารถในการแข่งขันสู่สังคมฐานความรู้ระดับฝีมือแรงงาน และผลิตแรงงานระดับฝีมือ เทคนิค และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล ประชาชนได้รับการเสริมสร้างสุขภาพและบริการทางการแพทย์ สาธารณสุขแบบองค์รวมที่มีคุณภาพ ประชาชนมีภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม เชิดชูคุณค่าความเป็นไทย และสืบสานวัฒนธรรมพื้นเมือง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สงบสุข ปลอดภัยจากอบายมุข และสิ่งเสพติด และผู้สูงอายุมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ และคงความเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า (รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในจังหวัดมุกดาหาร. 2562)

1. ข้อมูลครัวเรือนเป้าหมาย

1) ครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/คน/ปี ที่สามารถพัฒนาได้ และลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากข้อมูลในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAPI) ปี 2562 พบว่า จังหวัดมุกดาหาร มี “คนจนเป้าหมาย” คือ คนจน (จปฐ.) ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ รวม 4,567 คน และความยากจนสามารถวัดได้จากดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ ดัชนี MPI (Multidimensional Poverty Index) ที่พิจารณาจาก 5 มิติ โดยคนจน 1 คน มีปัญหาได้มากกว่า 1 มิติ ดังนี้

- ด้านสุขภาพ จำนวน 1,117 คน
- ด้านความเป็นอยู่ จำนวน 2,837 คน
- ด้านการศึกษา จำนวน 487 คน

- ด้านรายได้ จำนวน 613 คน
- ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน 16 คน

2) ครั้วเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/คน/ปี ตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 ครั้วเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/ปี ที่สามารถพัฒนาได้ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 ของจังหวัดมุกดาหาร พบว่ามีครั้วเรือนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ข้อ 22 เรื่องรายได้ จำนวน 63 ครั้วเรือน ได้จำแนกสถานะครั้วเรือน ดังนี้

- พัฒนาได้ จำนวน 43 ครั้วเรือน
- สงเคราะห์ จำนวน 19 ครั้วเรือน
- ตาย/ย้ายออก จำนวน 1 ครั้วเรือน

2. การจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มท.)

1) จังหวัดมุกดาหาร ได้มีคำสั่งที่ 889/2563 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2563 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มท.) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ

1.1) ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.) เพื่อรับทราบแนวทางการดำเนินโครงการฯ และวางแผนการบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดแผนปฏิบัติการ การประสานบูรณาการงาน บุคลากรและงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ รวมถึงมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน มอบหมายหน่วยงานเจ้าภาพหลักรับผิดชอบบูรณาการการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนราชการ จากข้อมูลจำนวนคนในครั้วเรือนยากจนที่ตกตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในแต่ละมิติ โดยตัวชี้วัด จปฐ. ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index : MPI) พิจารณาจาก 5 มิติ ประกอบด้วย

1. มิติด้านสุขภาพ มอบหมายให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก
 - 1.1 เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก 2,500 กรัมขึ้นไป
 - 1.2 ครั้วเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะปลอดภัย และได้มาตรฐาน
 - 1.3 ครั้วเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม
 - 1.4 คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที

2. มิติด้านความเป็นอยู่ มอบหมายให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหารและท้องถิ่นจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลัก

- 2.1 ครั้วเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร
- 2.2 ครั้วเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มบริโภคเพียงพอตลอดปีอย่างน้อยคนละ 5 ลิตรต่อวัน
- 2.3 ครั้วเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 45 ลิตรต่อวัน
- 2.4 ครั้วเรือนมีการจัดการบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ

3. มิติด้านการศึกษา มอบหมายให้ศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหารและผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหารเป็นเจ้าภาพหลัก

- 3.1 เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน
- 3.2 เด็กอายุ 6-14 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
- 3.3 เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า
- 3.4 คนอายุ 15-59 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้

4. มิติด้านรายได้ มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัด มุกดาหาร, พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร, ท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก

4.1 คนอายุ 15-59 ปี มีอาชีพและรายได้

4.2 คนอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้

4.3 รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี

5. มิติด้านการเข้าถึงบริการรัฐ มอบหมายให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก

5.1 ผู้สูงอายุ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

5.2 ผู้พิการ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

1.2) เยี่ยมเยียนครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยเป้าหมายเพื่อจัดทำข้อมูลการแก้ไขปัญหาความยากจน รายครัวเรือน ทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอ มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อน กิจกรรม ค้นหาปัญหา และความต้องการของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยเป้าหมาย และมีแนวทางในการช่วยเหลือ

1.3) ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยมีทักษะอาชีพและได้รับการ ส่งเสริมอาชีพตามแผนความต้องการประกอบอาชีพ

2) จังหวัดมุกดาหาร ได้มีคำสั่งที่ 1179/2563 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงาน ปฏิบัติการจัดความยากจนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร โดยมีรอง ผวจ. (กลุ่ม การกิจด้านเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์การพัฒนา) เป็นหัวหน้าคณะทำงาน เพื่อวางแผนและแก้ไขปัญหาความ ยากจน โดยใช้แนวทางกระแสรูปแบบใหม่ และยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีคณะทำงาน จำนวน 10 คน และให้พัฒนาการจังหวัดมุกดาหารเป็นเลขานุการ ให้มีหน้าที่จัดทำแผนและจัดทำฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรายงาน ผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหารต่อผู้อำนวยการคณะ กรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.)

3) ให้อำเภอ แต่งตั้งคณะทำงานทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอ (ทั้ง 7 อำเภอ) การกิจภาพรวม

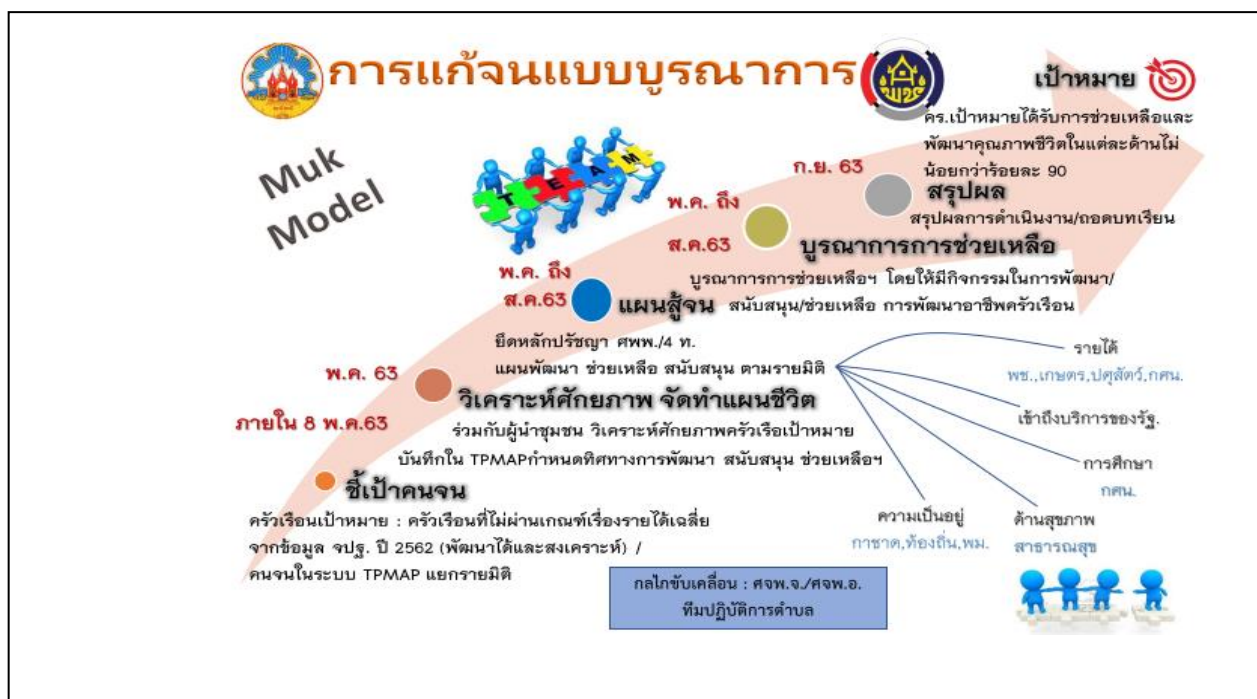
3.1 ประชุมคณะทำงานรับทราบแนวทางการดำเนินโครงการ และวางแผนการบูรณาการ ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดแผนปฏิบัติการ การ ประสานบูรณาการงาน บุคลากรและงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ รวมถึง มอบหมายภารกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

3.2 เยี่ยมเยียนครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยเป้าหมายเพื่อจัดทำข้อมูลการแก้ไขปัญหาความยากจน รายครัวเรือน ทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอ มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อน กิจกรรม ค้นหาปัญหาและความต้องการของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยเป้าหมาย และมีแนวทางในการช่วยเหลือ

3.3 ส่งเสริม ติดตาม สนับสนุนการประกอบอาชีพ ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยมีทักษะอาชีพและ ได้รับการส่งเสริมอาชีพตามแผนความต้องการประกอบอาชีพ

แนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ใช้” MUK Model การแก้จนแบบบูรณาการ”

การแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ด้วยการ “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เกิดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ภาคีพัฒนา ครั้วเรือนเป้าหมายได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยใช้กลไกการขับเคลื่อน ศจพ.จ., ศจพ.อ. และทีมปฏิบัติการอำเภอ/ตำบล ได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ สนับสนุนช่วยเหลือครั้วเรือนเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นพ้นเกณฑ์ความยากจน ดังภาพที่ 1.4

ภาพที่ 1.4 รูปแบบการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร
ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร (2563)

จากภาพที่ 1.4 ได้กำหนดแผนปฏิบัติการบูรณาการโครงการฯ ไว้ 5 ระยะ ดังนี้

1. ชี้เป้าคนจน โดยใช้ข้อมูลคนจนในระบบ TPMAp เพื่อระบุเป้าหมายคนจนอยู่ที่ไหน ผ่าน 5 มิติ โดยจัดคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.ม.พ.) และประสานงานบูรณาการการทำงาน บุคลากร งบประมาณ รวมถึงมอบหมายภารกิจ

2. ค้นหาเรื่องจน เพื่อเยี่ยมเยียน และสำรวจข้อมูลเพิ่มเติม ทราบปัญหาเชิงลึก สามารถคัดกรองครั้วเรือนหรือคนเป้าหมาย พร้อมบันทึกข้อมูลปัญหา และความต้องการของครั้วเรือน กิจกรรมให้ความช่วยเหลือผ่านระบบแฟ้มบ้านพัฒนาคนไทย (Logbook) โดยทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอกำหนดดำเนินการ

3. แผนสู่จัน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ 1) แนวทางแก้ไขปัญห 2) ออกแบบโครงการ 3) วิเคราะห์โครงการ 4) การนำไปปฏิบัติพร้อมกำหนดแผนการช่วยเหลือ โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด/อำเภอ (ศจพ.จ.อ.)

4. ลุยสู่จัน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และบูรณาการช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายตามแผนการช่วยเหลือ การพัฒนาอาชีพ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย ศจพ.จ.,ศจพ.อ. ทิมปฏิบัติการแก้จนระดับอำเภอ

5. สรุปผลแก้จน เพื่อสรุปผลข้อมูลและถอดบทเรียนการดำเนินงานตามโครงการฯ

สรุปสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จากผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านรายได้ เป็นดัชนีที่สะท้อนเรื่องสถานะด้านการเงิน หรือฐานะ ทางเศรษฐกิจของคน โดยมีตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัดประกอบด้วย 1) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 2) สัดส่วนประชากรยากจน 3) ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค 4) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini Coefficient) พบว่าจังหวัดมุกดาหารอยู่ในอันดับที่ 69 จาก 77 จังหวัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) 1) ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) อยู่ที่ 0.4233 โดยมี "คนจนเป้าหมาย" คือจำนวน"คนจนเป้าหมาย" หรือ จำนวนคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 4,567 คน จากประชากรที่สำรวจ 245,850 คน ในปี 2562 (TPMAP) TPMAP เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.)

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า จังหวัดมุกดาหารมีดัชนีความก้าวหน้าคน (Human Achievement Index - HAI) ในระดับต่ำของจำนวน 8 ด้าน จากข้อมูลการรายงาน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562 คือ จากการวัดความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้าน สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการมีส่วนร่วมจังหวัดมุกดาหาร มีความก้าวหน้าด้านการพัฒนาคนในลำดับที่ 69 ของประเทศไทย

ศักยภาพของจังหวัดมุกดาหาร

1) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์มีความได้เปรียบ มุกดาหารเป็นประตูสู่ประเทศอินโดจีนตาม เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) และมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต)

2) เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่หลากหลาย (ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา อ้อย ปศุสัตว์ และประมงน้ำจืด)

3) มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งทาง ธรรมชาติ เชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี

4) มีชนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม อันดีงามเป็นเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรม พื้นบ้าน 8 เผ่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) ศักยภาพด้านพลังงานทดแทนสูง (พลังงานลม)

6) มีภาคอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากภาคเกษตร

- 7) ความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยทำกับประเทศ เพื่อนบ้าน
 - 7.1) ข้อตกลงด้านการคมนาคมขนส่งระหว่างไทย- ลาว-เวียดนาม
 - 7.2) การสถาปนาความสัมพันธ์เมืองคู่แฝดระหว่าง มุกดาหาร - สะหวันนะเขต (สปป.ลาว) - กวางตริ (เวียดนาม) - ฉงจั่ว (จีน)
 - 7.3) นโยบายเปิดเสรีทางการค้ากับกลุ่มประเทศ อาเซียนประเทศอื่นๆ
- 8) เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร (3 อำเภอ 11 ตำบล)
- 9) เป็นเขตส่งเสริมเมืองอัจฉริยะจังหวัดมุกดาหาร (Mukdahan Smart City) ประเภทเมืองเดิมน้ำอยู่ (Liveable City)
- 10) สถานีขนถ่ายสินค้าโดยรถบรรทุกขนาดใหญ่ (Truck Terminal)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในการพัฒนาและการใช้ทุนทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ระยะที่ 2 ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง 2 ปี การศึกษาในปีที่ 2 โดยบัวพันธ์ พรหมพักพิงและคณะ (2552) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาเทคนิควิธีการ ขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะนำเอาทุนทางสังคมมาใช้ในการแก้ปัญหาความยากจน ตลอดจนพัฒนาสต็อคทุนทางสังคมให้มากยิ่งขึ้น ใช้วิธีการและเครื่องมือ 5 อย่าง ได้แก่ 1) โสเหล่เสวนา 2) แผนที่คนดี 3) แผนที่กายภาพ 4) วงขอบของกลุ่มองค์กรและสถาบัน และ 5) ตะกร้าร้ว ผลการศึกษาพบว่า ในหมู่บ้านมีการทำบุญประเพณีตามฮีต 12 คอง 14 การเฉลิมฉลองในวาระพิเศษ (งานบุญกบินหรือผ้าป่า) และการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชุมชนผู้มีความหลากหลาย ทุนธรรมชาติ ทำให้ทราบการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมทั้งระเบียบ/กฎเกณฑ์ที่คนในหมู่บ้านดำเนินการร่วมกันในการดูแลรักษาทรัพยากรสินส่วนรวมของหมู่บ้านและตำบลส่วนวงขอบของกลุ่ม องค์กร และสถาบัน นำมาศึกษาทุนทางสังคมทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย แสดงจำนวนกลุ่มที่มีอยู่ในพื้นที่ และตะกร้าร้ว ใช้ศึกษาเรื่องทรัพยากรไหลเข้า ไหลออก และหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1) ทุนทางสังคมในชนบทยังมีอยู่หลายหลากหลายรูปแบบและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาได้ 2) การสร้างและนำเอาเครื่องมือไปใช้จะต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของบุคลากร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่และผู้นำใน อบต. ดังนั้นจำเป็นต้องมีการฝึกอบรม เพื่อเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการมองปัญหาและความต้องการมาสู่การมองหาคำปรึกษา และ 3) การนำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้จะต้องมีการบูรณาการหรือปรับให้เข้ากับเงื่อนไขสภาพแวดล้อมหรือวิธีการอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อน

จากคู่มือการแก้ไขปัญหาคนยากจน โดยสมพันธ์ เตชะอธิก (2560) พบว่าการแก้ไขปัญหาความยากจนมีปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนโคกล่าม และแสงอร่าม ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ดังนี้ 1) คนยากจน มีความจริงใจ จริงใจ ขยันอดทนแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งจะมีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ และติดตามสรุปบทเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนงานได้ 2) ผู้นำและคณะกรรมการกองทุนแก้ไขปัญหาคนยากจน ได้แก่ ผู้นำชุมชนแก้ไขปัญหาคนยากจน คนยากจน คณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้าน ต้องสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม และเน้นผลประโยชน์ส่วนร่วม โดยไม่คำนึงถึงพวกพ้อง 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคนยากจนทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น เทศบาล อบต. โรงเรียน รพ.สต. มหาวิทยาลัย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานพัฒนาชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เล็งเห็นความสำคัญ รวมถึงดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมทุกรูปแบบ ข้อจำกัด 1) ปัญหาคนยากจนถูกแก้ไขได้เพียงบางส่วน แต่ยังไม่ใช้การแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งหมด

2) ผู้นำชุมชนสวมหมวกหลายใบ ทำให้บางครั้งการทำงานไม่เต็มที่ 3) การบรรจุเป้าหมายให้คนยากจนพึ่งตนเองได้ ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้ของคนยากจนยังไม่เพียงพอ ภูมิคุ้มกันต่อการบริโภคนิยมและวัตถุยังไม่เข้มแข็ง และ 4) ต้นทุนมนุษย์ของผู้นำชุมชนและคนยากจน ในเรื่องคุณธรรม ความมีน้ำใจและจิตอาสา ในแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากัน

จากการวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน มหาวิทยาลัยขอนแก่นจากตำบลยางตลาด และตำบลหนองตอกแป้น จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยอนันต์ พลธานี (2562) ผลการวิจัยพบว่าโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินงานที่ตำบลยางตลาดและตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 5 ปี (2557-2561) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาคาความยากจนโดยใช้องค์ความรู้บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับแต่ละภูมิณีเวศท้องถิ่น การดำเนินงานประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์พื้นที่ระดับตำบลและหมู่บ้านเป้าหมาย 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ 3) การลงพื้นที่นำแผนไปสู่การปฏิบัติร่วมกับประชาชน และ 4) การขยายผลในวงกว้าง ผลการดำเนินงานพบว่า ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการฯ ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายครัวเรือนด้านการบริโภค และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ดังนี้ 1) สร้างความมั่นคงทางอาหาร พลังงานและน้ำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 3) เสริมสร้างสุขภาพชุมชนที่อยู่เย็นเป็นสุข 4) การพัฒนาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง และ 5) การพัฒนาสวัสดิการชุมชน

จากการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบบูรณาการเพื่อการแก้ปัญหาคาความยากจนในชุมชน โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาร้านตราดตวน ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยสมหมาย ปะติตั้งโฆและคณะ (2558) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนบ้านตราดตวน 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนชุมชนบ้านตราดตวน และ 3) ศึกษาแบบการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการแก้ปัญหาคาความยากจนของประชาชนชุมชนบ้านตราดตวน กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนประชาชนจำนวน 180 คน และกลุ่มผู้นำชุมชนบ้านตราดตวน จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนชุมชนบ้านตราดตวน มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง และมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการลดรายจ่ายการประหยัดคอดอม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยเริ่มปฏิบัติจากตัวเองและครอบครัว 2) แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการดำเนินชีวิตโดยการลดการใช้จ่ายในครัวเรือน ลดปริมาณการซื้อจากภายนอกเน้นผลิตใช้ด้วยตนเองและแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการประกอบอาชีพ คือ ผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับใช้ในครัวเรือน และนำไปจำหน่าย เช่น เพาะเห็ดจากผักตบชวา 3) รูปแบบ (Model) การแก้ปัญหาคาความยากจนที่เหมาะสมของชุมชนบ้านตราดตวน ต้องเริ่มจากคนในชุมชนมีองค์ความรู้มีแหล่งเรียนรู้ทางเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยวัลลภ ศัพพ์พันธ์ (2562) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) ในพื้นที่บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีสนทนากลุ่มย่อยกับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน และสมาชิกจำนวน 30 คน จากการศึกษาคพบว่า การดำเนินโครงการด้านบริหารกองทุนประสบผลสำเร็จ โดยคณะกรรมการดำเนินโครงการดังกล่าว ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารทั้งในด้านการบริหาร

องค์กร เงินทุน ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดี คณะผู้วิจัยเห็นควรมอบให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องติดตามการดำเนินงาน ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจ รวมทั้งจัดการเพิ่มศักยภาพ ให้กับคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ

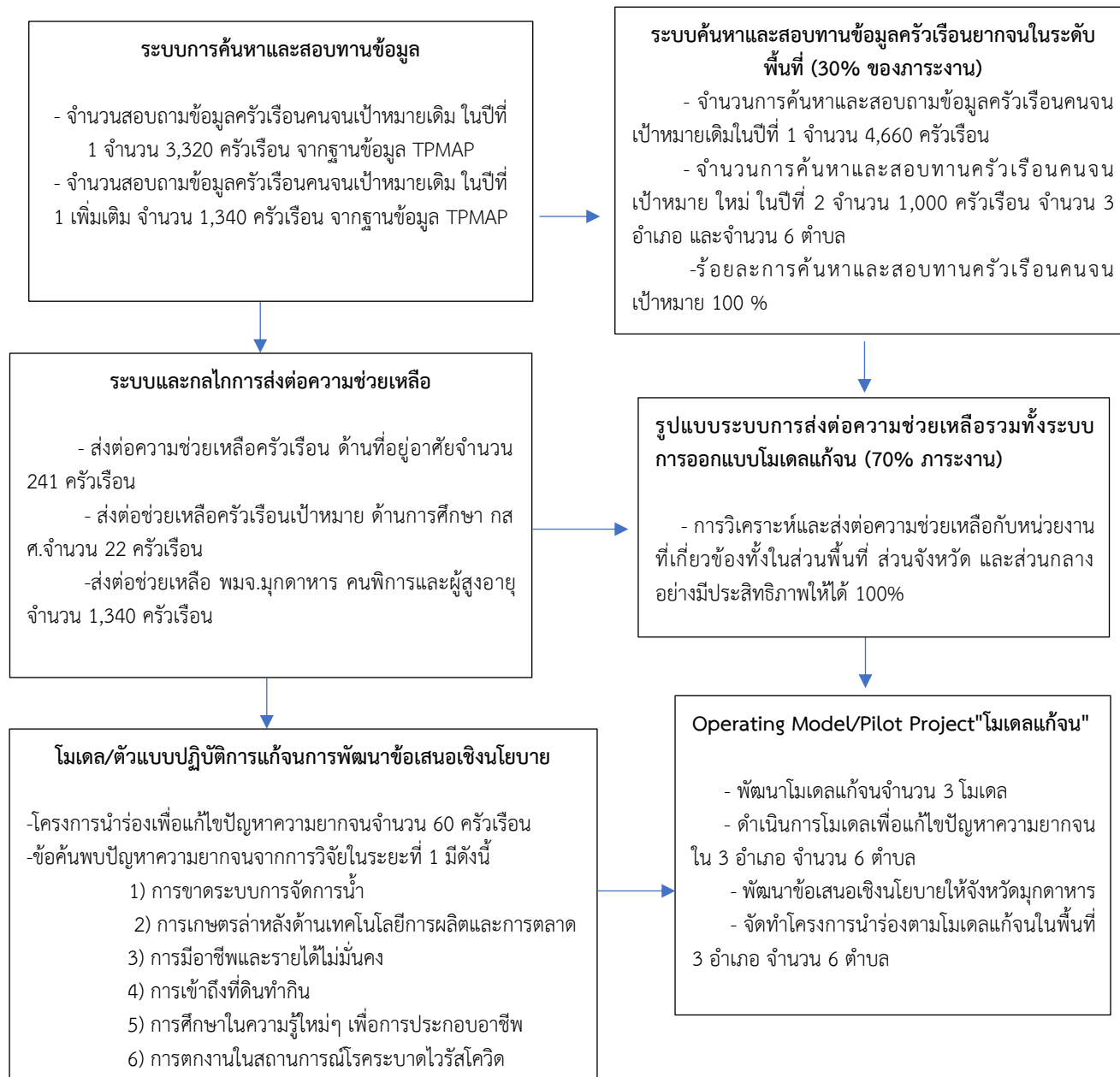
จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะนำเอาทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ มาใช้สำหรับการแก้ปัญหาความยากจน มีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ 1) ทุนทางสังคมในชนบทยังมีอยู่หลายหลากรูปแบบและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาได้ 2) การสร้างและนำเอาเครื่องมือไปใช้จะต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของบุคลากร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่และผู้นำในชุมชน ดังนั้น จำเป็นต้องมีการฝึกอบรม เพื่อเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการมองปัญหาและความต้องการมาสู่การมองหาศักยภาพ และ 3) การนำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้จะต้องมีการบูรณาการหรือปรับให้เข้ากับเงื่อนไขสภาพแวดล้อมหรือวิธีการอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อน

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ได้กำหนดกรอบการวิจัยในการดำเนินงานในปีที่ 2 ได้ดำเนินการต่อจากการวิจัยในระยะที่ 1 เน้นกระบวนการและการออกแบบการวิจัยเพื่อตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่และเชื่อมโยงกับ Platform ส่วนกลาง (Practical Poverty Platform ; PPP) ตามที่สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) กำหนด คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำกรอบการดำเนินการวิจัยในจังหวัดมุกดาหาร ในปี พ.ศ. 2564 ได้ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ปี พ.ศ. 2563

การวิจัยระยะที่ 2 ปี พ.ศ. 2564

ภาพที่ 1.5 กรอบการวิจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร
ระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2564

7. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลคนจนในระบบ TPMP ในปีที่ 1 จำนวน 4,660 ครั้วเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครั้วเรือน รวมเป็น 5,060 ครั้วเรือน และในปีที่ 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครั้วเรือน รวมเป็น 5,660 ครั้วเรือน ซึ่งตอนนี้ได้ทำการบันทึกข้อมูลครั้วเรือนคนจนเข้าไปในระบบ Livingonnewpace และข้อมูลไปไว้ในระบบ PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครั้วเรือน คิดเป็น 100.22% เกินเป้าที่ตั้งไว้จำนวน 13 ครั้วเรือน คิดเป็น 0.22% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครั้วเรือน (100%) (ข้อมูล ณ วันที่ 18 เมษายน 2565)

7.2 พื้นที่การดำเนินงานโครงการวิจัย

ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร พื้นที่จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอนิคมน้ำ สร้อย อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอดงหลวง และอำเภอหนองสูง จำนวน 53 ตำบล 526 หมู่บ้าน ในการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการสำรวจข้อมูลทุนครั้วเรือน 5 มิติ ตามกรอบแนวคิดวิธีการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

7.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่หน่วยบริหารและจัดการทุนในพื้นที่ (บพท.) เป็นผู้ออกแบบและสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ในโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในจังหวัดมุกดาหาร โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสมาชิกในครั้วเรือน (ทุนมนุษย์)

ส่วนที่ 2 เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านกายภาพและสาธารณูปโภคสาธารณูปการ (ทุนกายภาพ)

ส่วนที่ 3 เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ทุนการเงิน)

ส่วนที่ 4 เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทรัพยากรและภัยพิบัติต่างๆ (ทุนทรัพยากรธรรมชาติ)

ส่วนที่ 5 เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับข้อมูลการถือฤดูแลและระบบรองรับทางสังคม (ทุนทางสังคม)

โครงการวิจัยฯ ใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและการจัดเวทีประชาคมชุมชน เวทีสนทนากลุ่มย่อย ของผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอสม. เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนในพื้นที่

2) เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

Poverty profile ใช้กับผู้นำชุมชน ทีมปฏิบัติการแก้จน

Village profile ใช้กับผู้นำชุมชน ทีมปฏิบัติการแก้จน

In-depth Interview ใช้กับหัวหน้าส่วนราชการ

Brainstorm ใช้กับหัวหน้าส่วนราชการ และผู้นำชุมชน ในเวทีคืนข้อมูล

Focus group discussion ใช้กับหัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชน และครั้วเรือนยากจน

7.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (www.livingonnewpace.com) ด้วยแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework และวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (www.pppconnect.com) ซึ่งแสดงผลเป็นกราฟแสดงผลการสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพและวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพเดิมของข้อมูล ปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์, Poverty profile, Village profile, In-depth Interview, Brainstorm, Focus group discussion เพื่อวิเคราะห์บริบทคนจน บริบทชุมชน ปัญหา และศักยภาพคนจน เพื่อนำมาออกแบบโมเดลแก้ไขปัญหาความยากจน

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัยที่สอดคล้องกับ OKR (Objective and Key Results) ของโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับ OKR ของแผนงานสำคัญ มีดังนี้

1. ผลผลิต (Output)

- 1) มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) /มติที่ประชุมกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดในการรับข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่
- 2) ค้นหาและสอบถามคนจนทั้งจังหวัดให้ครบ 100% อ้างอิงข้อมูลตาม TPMA/จปฐ
- 3) ได้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ จากการวิเคราะห์ทุน 5 ด้านที่มีความแม่นยำ อย่างน้อย 1 ชุด
- 4) มีการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจน 100%
- 5) มีระบบส่งต่อความช่วยเหลือและติดตามที่มีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 3 ระบบ/ด้านการช่วยเหลือ
- 6) จำนวนคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของคนจนเป้าหมาย
- 7) มีโมเดลแก้จน ที่ได้มีการออกแบบพัฒนาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยนำความรู้งานวิจัยผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ ที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน อย่างน้อย 3 โมเดล
- 8) ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด
- 9) ได้ผลงานตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 1 เรื่อง

2. ผลลัพธ์ (Outcome)

ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น (Outcome)	ผู้ได้รับผลกระทบ
1) นำข้อค้นพบนวัตกรรมแก่นจนไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อื่น	เป้าหมายคนจนใน 7 อำเภอ 53 ตำบล 526 หมู่บ้าน
2) นำข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดอาจะมีเพิ่มเติมผลลัพธ์อื่นๆ เฉพาะของตนเอง	เป้าหมายคนจนใน 7 อำเภอ 53 ตำบล 526 หมู่บ้าน

3. ผลกระทบ (Impact)

ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (Impact)	ผู้ได้รับผลกระทบ
1) คนจนในจังหวัดมุกดาหารมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยใช้เครื่องมือประเมินผลจาก ROI, SROI, BLI	เป้าหมายคนจนใน 3 อำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอดงหลวงจำนวน 2 ตำบล 2) อำเภอนิคมน้ำส้วม จำนวน 2 ตำบล 3) อำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 2 ตำบล

4. ผลลัพธ์ (Output) ของแต่ละระยะเวลาการดำเนินงานโครงการ

ระยะเวลา	กิจกรรม	Output
เดือนที่ 1-3 (3 เดือน)	กิจกรรมที่ 1 ออกแบบกระบวนการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยเพื่อค้นหาและสอบถามข้อมูลให้มีคุณภาพให้ครบ 100% อ้างอิงตามฐานข้อมูล TPMAPI หรือ จปฐ.	1.มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)/มติที่ประชุมกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดในการรับข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่ 2.ค้นหาและสอบถามข้อมูลคนจนยกทั้งจังหวัดให้ครบ 100% อ้างอิงข้อมูลตาม TPMAPI และ จปฐ.
	กิจกรรมที่ 2 พัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดครบ 100%	1.ได้ระบบมาตรฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่จากการวิเคราะห์ต้นทุนทั้ง 5 ด้านที่มีความแม่นยำที่ผ่านการ Data Cleansing เรียบร้อยแล้ว อย่างน้อย 1 ชุด 2.มีการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัด 100%
เดือนที่ 4-8 (8 เดือน)	กิจกรรมที่ 3 พัฒนาโมเดล/นวัตกรรมแก่นที่ได้มีการออกแบบ พัฒนาที่ต่อยอด/ยกระดับจากงานวิจัยระยะที่ 1 ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยการนำความรู้งานวิจัยผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่น	1.มีโมเดล/นวัตกรรมแก่นที่ได้มีการออกแบบพัฒนาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยการนำความรู้งานวิจัยผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทกลุ่มเป้าหมายและสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้านอย่างน้อย 3 โมเดล/นวัตกรรม

ระยะเวลา	กิจกรรม	Output
	ได้ที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน	
	กิจกรรมที่ 4 ดำเนินตามเป้าหมายคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของคนจนกลุ่มเป้าหมาย (รวมการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนความยากจน)	1.มีระบบส่งต่อความช่วยเหลือและติดตามที่มีประสิทธิภาพอย่างน้อย 3 ระบบ/ด้านความช่วยเหลือ โดยมีโมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารเป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาความยากจน
เดือนที่ 9-12 (12 เดือน)	กิจกรรมที่ 5 วิเคราะห์และประเมินความสำเร็จของโครงการวิจัยแก้ไขความยากจนด้วยเครื่องมือ ROI, SROI, Better Life Index (BLI) โดยใช้เครื่องมือของทีมกลาง	1.จำนวนคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของคนจนกลุ่มเป้าหมาย (รวมการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนความยากจน) 2.ได้ผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 1 เรื่อง
	กิจกรรมที่ 6 พัฒนากระบวนการถ่ายทอดเชื่อมโยงความรู้ข้อค้นพบสู่ชุมชนและประชาสังคมในพื้นที่	1.ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดอาจะมีเพิ่มเติมผลผลิตอื่นๆ เฉพาะของตนเอง

9. นิยามศัพท์เฉพาะ

ความยากจน หมายถึง ความขัดสนในโอกาสและทางเลือกของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ยืนยาว สุขภาพแข็งแรง และทำให้ไม่สามารถไปสู่มาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงความขัดสนทางเสรีภาพ ความมีศักดิ์ศรี การให้เกียรติตัวเองและผู้อื่น ความยากจนยังสะท้อนถึงความไม่เพียงพอในทรัพยากรต่างๆ ความเปราะบางต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด อาทิ ความเจ็บป่วย ความรุนแรง และความสูญเสียต่างๆ รวมทั้งการขาดอำนาจต่อรองและขาดศักยภาพในการเรียกร้องสิทธิ ทั้งสิทธิทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในการดำรงอยู่ในสังคมและประเทศนั้นๆ เพื่อจำแนกระดับความยากจน

ครัวเรือนยากจน หมายถึง ครัวเรือนที่มีการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2562 ของกรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 30,000 บาท/ปี

TPMAP คือ Thai People Map and Analytics Platform เป็นระบบ Big Data ของภาครัฐที่สามารถระบุได้ว่าคนจนนั้นอยู่ที่ไหน มีปัญหาในมิติอะไรบ้าง เช่น การศึกษา สุขภาพ ความเป็นอยู่ การเข้าถึงบริการรัฐ การเงิน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์กับผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถออกนโยบายแก้ปัญหาความยากจนในประเทศไทย

คนตกหล่นจากระบบ TMAP (Exclusion Error) หมายถึง บุคคล/ครัวเรือนที่ข้อมูลตกหล่นไปจากข้อมูลประชากรในระบบ TMAP (Exclusion Error) โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้ 1) กรณีที่มีข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก และอยู่ในระบบ TMAP แต่ไม่เคยได้รับการสำรวจ และไม่มีข้อมูลคุณภาพชีวิตครัวเรือน 2) กรณีบุคคลที่ไม่ได้รับการบันทึกข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์ และไม่ได้อยู่ในระบบ TMAP ซึ่งเป็นการพบบุคคลเหล่านี้จากการลงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหา

คนรั่วไหลในระบบ TMAP (Inclusion Error) หมายถึง บุคคล/ครัวเรือนที่มีข้อมูลในระบบ TMAP ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (Inclusion Error) โดยต้องปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

การดำรงชีพอย่างยั่งยืน 5 ทุนด้วยแนวคิด (Sustainable Livelihoods Framework : SLF) หมายถึง การวิเคราะห์ความยากจนประกอบด้วย 1) ทุนมนุษย์ 2) ทุนกายภาพ 3) ทุนการเงิน 4) ทุนทางสังคม และ 5) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ

การบริหารจัดการชีวิตครัวเรือนยากจน หมายถึง การบริหารจัดการครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. ปี 2562 เพื่อยกระดับรายได้เฉลี่ยเกิน 30,000 บาท/ปี และยกคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตกเกณฑ์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญ ขององค์กร การบูรณาการที่มีประสิทธิผล เป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) และจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการผลการ ดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ เพื่อช่วยเพื่อเกี่ยวข้องให้ได้รับช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล

โมเดลแก๊จน หมายถึง Operating Model/Pilot Project คือ แพลตฟอร์มแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร

การวิจัยระยะที่ 1 หมายถึง โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ในปีที 1

การวิจัยระยะที่ 2 หมายถึง โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในปีที 2

บทที่ 2

การค้นหาและสอบทาน

บทนำ

“การแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” ซึ่งคำว่าเบ็ดเสร็จและแม่นยำ มีความหมายพิเศษอยู่ในตัว โดยคำว่า เบ็ดเสร็จ คือ การให้ครัวเรือนยากจนออกจากความยากจนแบบไม่กลับมาจนอีก ส่วนคำว่าแม่นยำ เป็นกระบวนการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนโดยการบูรณาการความร่วมมือของกลไกภาคีทุกภาคส่วนในระดับท้องถิ่น ท้องที่ ท้องทุ่ง และทีมวิจัย เข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร จากการทำงานการแก้ไขปัญหาคความยากจนในพื้นที่ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้เห็นความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร หลายรูปแบบ กล่าวคือมีทั้งคนอยากจนและคนยากจน กระบวนการค้นหาและสอบทานเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เราได้ข้อมูลครัวเรือนยากจนที่เป็นจริง รู้ปัญหาของคความยากจนที่เป็นจริง รู้วิธีการแก้ไขปัญหาคที่ตรงจุด และรู้ถึงวิธีการที่เขาคจะออกจากความยากจนได้ อย่างไร ซึ่งเป้าหมายหลักของการทำโครงการวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นการหนุนเสริมการจัดทำระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อนำไปสู่ระบบการติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยมีกลไกหน่วยงานในพื้นที่ร่วมปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาคความยากจนร่วมกันในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็น 1) ผลการค้นหาและสอบทาน 2) ผลการสังเคราะห์ระดับความยากจน 3) บทเรียนการค้นหาและสอบทาน รายละเอียด ดังนี้

1. การค้นหาและสอบทาน

การค้นหาและสอบทานในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้ใช้ ระบบบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ TPMAP ปี 2562 เป็นฐานข้อมูลตั้งต้นในค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในแต่ละพื้นที่ ทีมวิจัยได้ทำการลงพื้นที่ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน ประสานการทำงานความร่วมมือและการบูรณาการในพื้นที่โดยใช้วิธีการจัดเวทีประชาคม ประชาคม์โดยการเสวนาคความยากจนของแต่ละหมู่บ้าน จัดหาทีมปฏิบัติการแก่นจันในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นกลไกในพื้นที่ที่เป็นหน่วยเล็กที่สุดและสำคัญที่สุดในชุมชน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก่นจัน และจัดทำโมเดลการแก้ไขปัญหาคความยากจนในพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดมุกดาหาร

จากการจัดเวทีประชาคม ประชาคม์โดยการเสวนาคความยากจนของแต่ละหมู่บ้าน ทีมวิจัยมีข้อค้นพบว่ายังมีครัวเรือนที่ยังต้องทำการช่วยเหลือ และส่งต่อความช่วยเหลืออีกหลายครัวเรือน และพบอีกว่ามีครัวเรือนที่ไม่ได้ยากจน อยู่ในฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยได้ร่วมมือกับชุดปฏิบัติการแก่นจันในพื้นที่ร่วมกันออกแบบกระบวนการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนแต่ละพื้นที่

การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 จากฐานข้อมูล TPMAP โดยทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 7 อำเภอ จำนวน 3,320 ครัวเรือน โดยผลการค้นหาสอบทานพบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังตกสำรวจ (Exclusion Error) หรือไม่ได้รับการสำรวจ หรือเป็นครัวเรือนยากจนที่ไม่มีรายชื่อในฐานข้อมูล TPMAP อีกจำนวน 1,340 ครัวเรือน ดังนั้น ทีมวิจัยจึงลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com จำนวน 4,460 ครัวเรือน

การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 2 จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 4,460 ครัว และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชน ซึ่งหลังจากการจัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน ทีมวิจัยได้พบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังไม่ได้รับการสำรวจจากปีที่ 1 ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com อีกจำนวน 1,013 ครัวเรือน โดยผลจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน

1.1 การค้นหาและสอบทานทั้ง 7 อำเภอ การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 2 จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 4,460 ครัวเรือน และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชน ซึ่งหลังจากการจัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน ทีมวิจัยพบว่ายังมีครัวเรือนยากจนที่ยังไม่ได้รับการสำรวจจากปีที่ 1 จึงมีการวางแผนและลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com อีกจำนวน 1,013 ครัวเรือน โดยผลจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน ในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน 7 อำเภอและในพื้นที่ OM มีกระบวนการในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนที่เหมือนกัน โดยมีกระบวนการในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนดังนี้

1) ประชุมกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในปีแรกจำนวน 7 อำเภอ ดำเนินการประชุมร่วมกับศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนช่วงวัยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) เพื่อนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ในมิติต่างๆ วิธีการดำเนินการวิจัย การค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจน แนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน และการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานต่าง ๆ

2) การค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวนข้อมูลครัวเรือนยากจนที่บันทึกในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน โดยมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมการ

2.1.1 การคัดเลือกอาสาสมัคร

ในการคัดเลือกอาสาสมัคร ทีมวิจัยมุ่งไปยังผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวสามารถให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับครัวเรือนยากจนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถพาทีมวิจัยลงไปสำรวจครัวเรือนยากจนในพื้นที่ได้ทุกหลังคาเรือน ทีมวิจัยจึงตัดสินใจที่จะเลือกนำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน

นอกจากนี้ นักศึกษาสาขาการจัดการโลจิสติกส์ของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารที่ได้จากการค้นหาและสอบทานในปีที่ 1 และทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษา โดยได้รับทุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จากนั้น ทีมวิจัยได้นำนักศึกษาที่กล่าวมานี้เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนเช่นเดียวกัน

2.1.2 การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล

การอบรมอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลในการวิจัย เป็นการให้ผู้ช่วยนักวิจัยหรือที่เรียกว่าอาสาสมัครเก็บแบบสอบถามได้ทำความเข้าใจในความหมาย (Meaning) ของแบบสอบถามรายข้อ โดยทีมวิจัยได้ประสานไปยังผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และนักศึกษาสาขาโลจิสติกส์ ของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูล โดยทีมจะทำการนัดหมายทีละตำบล โดยให้ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ไปรวมกันที่บ้านกำนันของตำบลนั้นๆ จากนั้นทีมได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย ในตำบลนั้นๆ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการในการเก็บข้อมูล วิธีการปกปิดพิภักดิ์บ้านของครัวเรือนยากจน วิธีการถ่ายรูปบ้านของครัวเรือนยากจน วิธีการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม จากนั้นทีมวิจัยได้สร้างไลน์กลุ่มของอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลตำบลนั้นๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร สอบถามปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 2.1 อาสาสมัครลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมผู้นำชุมชนทั้ง 7 อำเภอ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

2.2 ขั้นการเก็บแบบสอบถาม

2.2.1 การเก็บแบบสอบถาม

หลังจากผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และนักศึกษาสาขาโลจิสติกส์ ของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่เป็นอาสาสมัครในการเก็บข้อมูลลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนพร้อมทีมวิจัย และเก็บรวบรวมแบบสอบถามตามจำนวนของครัวเรือนที่จะต้องลงพื้นที่ไปสำรวจของแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้านนั้น โดยแต่ละทีมประกอบด้วย คนสัมภาษณ์ คนถ่ายรูปและปกปิดพิภักดิ์บ้านของครัวเรือนยากจน คนนำทางไปที่บ้านของครัวเรือนยากจน เมื่อสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนครบตามจำนวนที่ได้รับแล้ว จึงทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยทำการแยกหมวดหมู่เป็น หมู่ที่เท่าไร ตำบลอะไร แล้วนำส่งให้ทีมวิจัยเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในลำดับต่อไป

ภาพที่ 2.2 นักวิจัยชี้แจงการเก็บข้อมูลและการใช้เครื่องมือให้กับผู้นำชุมชน

ภาพที่ 2.3 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 2.4 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 2.5 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 2.6 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 2.7 นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลสอบถามครัวเรือนยากจน

2.2.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูล

เมื่อทีมวิจัยได้รับแบบสอบถามจากอาสาสมัครที่ไปสำรวจมาแล้ว ทีมวิจัยจังหวัดจะทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทันที โดยเริ่มที่ละหมู่บ้าน ทีละตำบล ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกหน้า และเช็คจำนวนของแบบสอบถามของแต่ละหมู่บ้าน แต่ละตำบลว่าได้แบบสอบถามมาจำนวนกี่ฉบับ เหลืออีกกี่ฉบับ เป็นของหมู่บ้านไหน ตำบลอะไร และทำการแบ่งหมวดหมู่แบบสอบถาม โดยแบ่งตามหมู่บ้าน ตำบล และแบ่งย่อยออกเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และ

แบบสอบถามที่ยังไม่สมบูรณ์ สำหรับแบบสอบถามที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อรอการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบฐานข้อมูลต่อไป สำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมวิจัยได้ติดต่อประสานไปยังอาสาสมัครที่ทำการเก็บข้อมูลของแบบสอบถามชุดนั้น เนื่องจากในหน้าแรกของแบบสอบถามจะมีช่อง ชื่อ นามสกุล เบอร์โทร วัน เดือน ปี ที่ทำการสำรวจ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้ทีมวิจัยง่ายต่อการติดตาม ติดต่ออาสาสมัครเพื่อทำการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลในส่วนที่ยังไม่ครบอีกครั้ง และให้ทำการส่งข้อมูลให้ทีมวิจัยทางไลน์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำงาน

ภาพที่ 2.8 นักศึกษาทุน กศส. สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 2.9 นักศึกษาทุน กศส. สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 2.10 ประชุมวางแผนการค้นหาครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน

ภาพที่ 2.11 ประชุมวางแผนการค้นหาครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน

ภาพที่ 2.12 การจับพิกัดครัวเรือนยากจน

2.3 After Action Review (AAR)

การประชุมหรือการทบทวนหลังจากการปฏิบัติงาน ที่มวิจยพยายามทำให้เกิดการประชุมพูดคุย ทุกวัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานในพื้นที่และหาแนวทางแก้ไข รายงานจำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ของแต่ละวัน จำนวนแบบสอบถามที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์ และจำนวนแบบสอบถามที่มีข้อมูลยังไม่ครบถ้วน เพื่อนำไปสู่การวางแผนการทำงานและการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจนในครั้งต่อไป

ภาพที่ 2.13 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

ภาพที่ 2.14 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

2.4 การนำข้อมูลจากสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล

เมื่อแบบสอบถามจากการสำรวจมีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ก่อนที่จะนำข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนนั้น ทีมวิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อความแน่ใจในคุณภาพของข้อมูล หลังจากตรวจสอบแล้ว ทีมวิจัยจึงได้ทำการนำเข้าสู่ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace ซึ่งเมื่อทีมวิจัยนำเข้าสู่ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ระบบจะแสดงผลข้อมูลครัวเรือนยากจนที่นำเข้าทันที และระบบระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com ยังสามารถเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT ซึ่งเป็นระบบข้อมูลขาออกที่แสดงผล (Dash board) โดยทั้ง 2 ระบบฐานข้อมูลนี้เป็นฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน จึงกล่าวได้ว่า Livingonnewpace จะเป็นระบบฐานข้อมูลขาเข้า ส่วนระบบ PPP CONNEXT จะเป็นระบบฐานข้อมูลแสดงผลหรือนำออกข้อมูล

2.5 กระบวนการทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleansing)

กระบวนการทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleansing) ของระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace มีขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1) ทีมวิจัยนำเข้าสู่ข้อมูลในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com ข้อมูลจะถูกส่งไปยังทีมวิจัยระดับจังหวัด จำนวน 15 คน

2) ทีมวิจัยระดับจังหวัดตรวจสอบข้อมูลที่ถูกส่งมาจากผู้นำเข้าข้อมูล ถ้าข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์ ทีมวิจัยระดับจังหวัดจะส่งต่อข้อมูลไปยังทีมตรวจสอบกลาง จำนวน 20 คน แต่ถ้าทีมวิจัยระดับจังหวัดตรวจพบว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมวิจัยระดับจังหวัดก็จะส่งข้อมูลกลับไปให้ผู้กรอกข้อมูลให้ทำการตรวจสอบหรือแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

3) ทีมตรวจสอบกลาง จะเป็นทีมที่ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลที่ทีมวิจัยระดับจังหวัดส่งมาในระบบ ถ้าข้อมูลมีความถูกต้องสมบูรณ์ ทีมตรวจสอบกลางซึ่งมีจำนวน 20 คนจะส่งต่อข้อมูลไปยังระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนของ บพท. แต่ถ้าทีมตรวจสอบกลางตรวจพบว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมตรวจสอบกลางก็จะส่งข้อมูลกลับไปทีมวิจัยระดับจังหวัดให้ทำการตรวจสอบหรือแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องแล้วส่งกลับมาให้ทีมตรวจสอบกลางได้ตรวจสอบอีกครั้ง ถ้าทีมตรวจสอบกลางตรวจแล้วพบว่าข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ทีมตรวจสอบกลางก็จะส่งข้อมูลเข้าไปสู่ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนของ บพท. ต่อไป ดังภาพที่ 2.15

ภาพที่ 2.15 กระบวนการทำความสะอาดข้อมูล

ความก้าวหน้าในการทำความสะอาดข้อมูลของจังหวัดมุกดาหาร ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือน ยากจน Livingonnewpace.com แบ่งการทำความสะอาดข้อมูลออกเป็น 7 สถานะ ตามสถานะของผู้ใช้งาน ระบบ คือ ผู้กรอกข้อมูล ผู้ตรวจสอบประจำจังหวัด และผู้ตรวจสอบส่วนกลาง ดังนี้

ผู้กรอกข้อมูล

สถานะ 0 คือ แบบสอบถามที่ยังไม่สมบูรณ์

สถานะ 1 คือ แบบสอบถามรอการตรวจสอบ

สถานะ 2 คือ ดูแบบสอบถามที่จังหวัดส่งกลับ

ผู้ตรวจสอบประจำจังหวัด

สถานะ 3 คือ แบบสอบถามรอการตรวจสอบ

สถานะ 4 คือ ดูแบบสอบถามที่ทีมกลางส่งกลับ

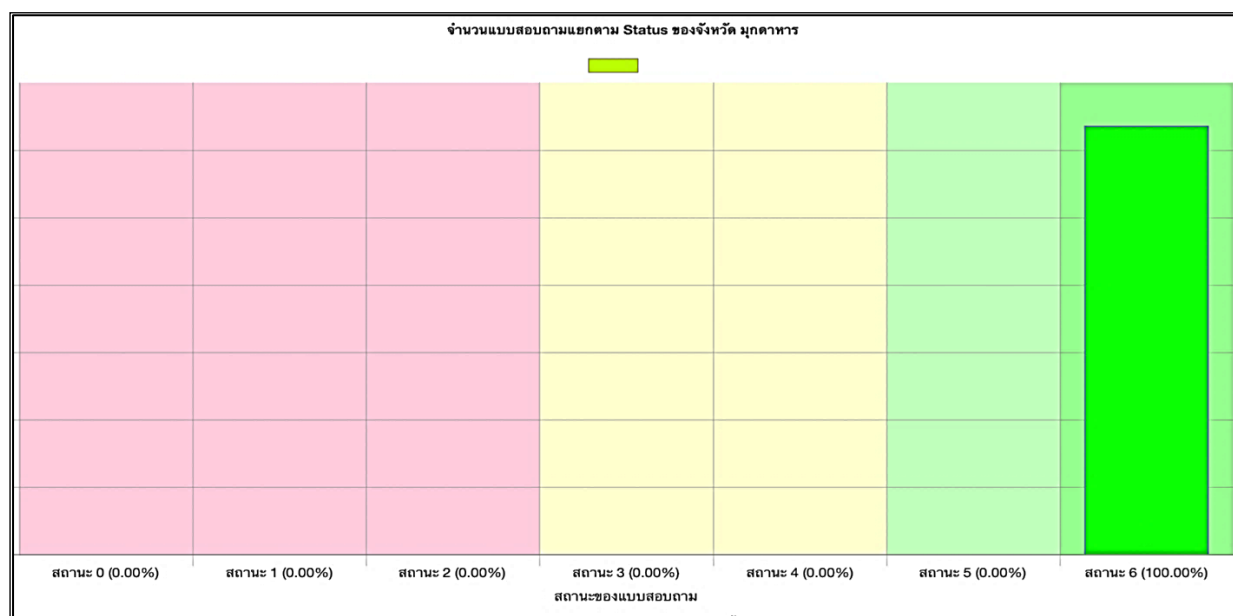
ผู้ตรวจสอบส่วนกลาง

สถานะ 5 คือ แบบสอบถามรอการตรวจสอบ

ฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนของ บพท.

สถานะ 6 คือ แบบสอบถามที่สมบูรณ์

การประมวลผลข้อมูลความก้าวหน้าในการทำความสะอาดข้อมูลในระบบฐานข้อมูลครัวเรือน ยากจน Livingonnewpace.com ของจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในสถานะ 6 หรือแบบสอบถามสมบูรณ์ (100%) ดังภาพที่ 2.16

ภาพที่ 2.16 การประมวลผลข้อมูลความก้าวหน้าในการทำความสะอาดข้อมูลในระบบฐานข้อมูลครัวเรือน ยากจน Livingonnewpace.com ของจังหวัดมุกดาหาร

3. เวทีคืนข้อมูล

เวทีคืนข้อมูล เป็นการจัดประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินการในการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อให้บุคคลและหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ช่วยกันร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทีมวิจัยได้ทำการค้นหาและสอบทาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ถูกต้องและมีความแม่นยำ โดยในระยะนี้ ทีมวิจัยดำเนินการในพื้นที่นำร่องโมเดลแก่งจน (Operating Model: OM) ดังนี้

3.1 เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่อำเภอดงหลวง

จากการลงพื้นที่สำรวจและสอบทานคนจนอำเภอดงหลวง โดยทีมปฏิบัติการแก่งจน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และทีมวิจัย โดยมีกระบวนการทำงานแบบร่วมมือกัน (Collaboration) ตามแนวคิดการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ ทีมวิจัยได้จัดเวทีคืนข้อมูลให้กับศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอดงหลวง หรือ ศจพ.อ.ดงหลวง โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. การสร้างและบูรณาการทีมปฏิบัติการตำบลเพื่อเข้าถึงครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยได้แต่งตั้งทีมปฏิบัติการแก่งจนเพื่อเข้าถึงครอบครัวยากจน (ทีมเคาะประตูบ้าน) ระดับตำบล และจัดเวทีสรุปบทเรียนของทีมตำบล ซึ่งอำเภอดงหลวง มีพื้นที่ระดับตำบลที่มีครัวเรือนยากจน จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลกกตูม ตำบลหนองแคน ตำบลพังแดง ตำบลชะโนดน้อย ตำบลหนองบัว และตำบลดงหลวง โดยนำร่องที่ตำบลกกตูม จำนวน 14 หมู่บ้าน ซึ่งมีคนจนหนาแน่น จำนวน 1,321 ครัวเรือน และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายหมู่บ้านจากฐานทุนครัวเรือนยากจนหนาแน่นที่สุด 2 หมู่บ้าน คือ บ้านसानแว และบ้านคำฝักกูด

ภาพที่ 2.17 การประชุมเวทีคืนข้อมูลครัวเรือนยากจน ในพื้นที่อำเภอดงหลวง

ภาพที่ 2.18 การประชุมเวทีคืนข้อมูลครัวเรือนยากจน ในพื้นที่อำเภอดงหลวง

ภาพที่ 2.19 นายวรวิทย์ มณีฤทธิ์ นายอำเภอดงหลวง ร่วมกับทีมวิจัย แก่งจนฯ พัฒนาการอำเภอดงหลวง หัวหน้าราชการระดับอำเภอ และร่วมกับทีมปฏิบัติการแก่งจนเพื่อเข้าถึงครอบครัวยากจน (ทีมเคาะประตูบ้าน)

ภาพที่ 2.20 นายวรวิทย์ มณีฤทธิ์ นายอำเภอดงหลวง ร่วมกับทีมวิจัย แก่งจนฯ พัฒนาการอำเภอดงหลวง หัวหน้าราชการระดับอำเภอ และร่วมกับทีมปฏิบัติการแก่งจนเพื่อเข้าถึงครอบครัวยากจน (ทีมเคาะประตูบ้าน)

ภาพที่ 2.21 นายวรวิชัย มณีฤทธิ์ นายอำเภอคลองหลวง ร่วมกับทีมวิจัย แก่งจันทน์ พัฒนาการอำเภอคลองหลวง หัวหน้าราชการระดับอำเภอ และร่วมกับทีมปฏิบัติการแก่งจันทน์เพื่อเข้าถึงครอบครัวยากจน (ทีมเคาะประตูบ้าน)

ภาพที่ 2.22 นายวรวิชัย มณีฤทธิ์ นายอำเภอคลองหลวง ร่วมกับทีมวิจัย แก่งจันทน์ พัฒนาการอำเภอคลองหลวง หัวหน้าราชการระดับอำเภอ และร่วมกับทีมปฏิบัติการแก่งจันทน์เพื่อเข้าถึงครอบครัวยากจน (ทีมเคาะประตูบ้าน)

2. การจัดเวทีชุมชนตรวจสอบข้อมูลและจำแนกครัวเรือนยากจน ตรวจสอบข้อมูล 3 แนวทาง คือ เวทีประชาคม การเยี่ยมบ้าน และการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile

3. การร่วมกันวิเคราะห์ทุนศักยภาพของครัวเรือนยากจนเป้าหมายทั้ง 5 ด้าน (ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนเศรษฐกิจ ทุนธรรมชาติ และทุนสังคม) และร่วมจำแนกกลุ่มของครัวเรือนยากจน

ผลการจำแนกครัวเรือนยากจน บ้านसानแว และบ้านคำฝักกุด ตำบลกกตูม พบว่า

1) ครัวเรือนที่สามารถพัฒนาได้ จำนวน 60 ครัวเรือน
2) ครัวเรือนที่ต้องได้รับการสงเคราะห์ จำนวน 41 ครัวเรือน
3) คนไร้ไหลในระบบ TPMP (Inclusion Error) บุคคล/ครัวเรือนที่มีข้อมูลในระบบ TPMP ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยต้องปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันจำนวน 51 ครัวเรือน

4) คนตกหล่นจากระบบ TPMP (Exclusion Error) บุคคล/ครัวเรือนที่มีข้อมูลตกหล่นไปจากข้อมูลประชากรในระบบ TPMP จำนวน 40 ครัวเรือน โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1) กรณีที่มีข้อมูลเลขบัตรประชาชน 13 หลัก และอยู่ในระบบ TPMP แต่ไม่เคยได้รับการสำรวจ และไม่มีข้อมูลคุณภาพชีวิตครัวเรือน

2) กรณีบุคคลที่ไม่ได้รับการบันทึกข้อมูลจากทะเบียนราษฎร และไม่ได้อยู่ในระบบ TPMP ซึ่งเป็นการพบบุคคลเหล่านี้จากการลงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหา

ผลการวิเคราะห์สภาพความยากจนในตำบลกกตูม พบว่ามีสาเหตุของความยากจน ดังนี้ 1) ฐานะยากจน เนื่องจากรายได้น้อย 2) ไม่มีทุนในการประกอบอาชีพเสริม 3) สุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัว 4) ทุนการศึกษาบุตรไม่เพียงพอ 5) สภาพที่อยู่อาศัยไม่มีความมั่นคง ไม่มีงบประมาณในการปลูกสร้างบ้านเรือนใหม่ 6) ไม่มีที่ดินทำกิน 7) อาศัยอยู่คนเดียว ขาดสภาพ ประกอบอาชีพลำบาก/ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ 8) พิกัด

ส่วนผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาให้พ้นเส้นความยากจน พบว่า 1) ขอรับการสนับสนุนในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เช่น ปูย, ปลุกผักขาย, ปลุกมันเทศญี่ปุ่น เป็นต้น 2) ขอรับการสนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพ 3) ขอรับการสนับสนุนด้านการตรวจสอบสุขภาพ และการรักษาโรค 4) ขอรับการสนับสนุนถุงยังชีพ

4. ทีมปฏิบัติการแก้จนร่วมกับครัวเรือนยากจนและผู้นำชุมชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข ร่วมกันออกแบบโมเดลแก้จน คือ มันเทศญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันแก้จน” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่ที่ต้องใช้น้ำน้อย มีความต้องการของตลาด จึงคาดว่าจะเป็อาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนยากจนนาร่อง จำนวน 60 ครัวเรือน

ภาพที่ 2.23 จัดเวทีประชาคมการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile ออกแบบโมเดลแก้จน คือ มันเทศญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันแก้จน” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่ที่ต้องใช้น้ำน้อย มีความต้องการของตลาดในพื้นที่นาร่อง บ้านसानแ้ว และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม

ภาพที่ 2.24 จัดเวทีประชาคมการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile ออกแบบโมเดลแก้จน คือ มันเทศญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันแก้จน” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่ที่ต้องใช้น้ำน้อย มีความต้องการของตลาดในพื้นที่นาร่อง บ้านसानแ้ว และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม

ภาพที่ 2.25 จัดเวทีประชาคมการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile ออกแบบโมเดลแก้จน คือ มันเทศญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันแก้จน” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่ที่ต้องใช้น้ำน้อย มีความต้องการของตลาดในพื้นที่นาร่อง บ้านसानแ้ว และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม

ภาพที่ 2.26 จัดเวทีประชาคมการวิเคราะห์บริบทครัวเรือนยากจน Poverty Profile ออกแบบโมเดลแก้จน คือ มันเทศญี่ปุ่น ภายใต้แนวคิด “มันแก้จน” ซึ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกในพื้นที่ที่ต้องใช้น้ำน้อย มีความต้องการของตลาดในพื้นที่นาร่อง บ้านसानแ้ว และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม

ภาพที่ 2.27 ส่งเสริมการปลูกมันญี่ปุ่น โดยใช้แปลงกลางของอาสาสมัครชื่อนายทรงวุฒิ เชื้อคนแข็ง ผช.ผญ.บ้านคำผักกูดเป็นแปลงปลูกทดลอง จำนวน 2 ไร่ สำหรับสมาชิกที่ไม่ที่ดินทำกิน

ภาพที่ 2.28 ส่งเสริมการปลูกมันญี่ปุ่น โดยใช้แปลงกลางของอาสาสมัครชื่อนายทรงวุฒิ เชื้อคนแข็ง ผช.ผญ.บ้านคำผักกูดเป็นแปลงปลูกทดลอง จำนวน 2 ไร่ สำหรับสมาชิกที่ไม่ที่ดินทำกิน

ภาพที่ 2.29 ส่งเสริมการปลูกมันญี่ปุ่น โดยใช้แปลงกลางของอาสาสมัครชื่อนายทรงวุฒิ เชื้อคนแข็ง ผช.ผญ.บ้านคำผักกูดเป็นแปลงปลูกทดลอง จำนวน 2 ไร่ สำหรับสมาชิกที่ไม่ที่ดินทำกิน

ภาพที่ 2.30 ส่งเสริมการปลูกมันญี่ปุ่น โดยใช้แปลงกลางของอาสาสมัครชื่อนายทรงวุฒิ เชื้อคนแข็ง ผช.ผญ.บ้านคำผักกูดเป็นแปลงปลูกทดลอง จำนวน 2 ไร่ สำหรับสมาชิกที่ไม่ที่ดินทำกิน

ภาพที่ 2.31 กิจกรรมในการโครงการฯ ส่งเสริมให้เกษตรกรครัวเรือนยากจน การขายยอดมัน ยอดละ 1 บาท 50 สตางค์ และหัวมันสด หน้าสวน กิโลกรัมละ 20 บาท

ภาพที่ 2.32 กิจกรรมในการโครงการฯ ส่งเสริมให้เกษตรกรครัวเรือนยากจน การขายยอดมัน ยอดละ 1 บาท 50 สตางค์ และหัวมันสด หน้าสวน กิโลกรัมละ 20 บาท

ภาพที่ 2.33 ส่งเสริมการแปรรูปมันญี่ปุ่น เป็นข้าวเกรียบมัน และการทำมันญี่ปุ่นสามารถ

ภาพที่ 2.34 ส่งเสริมการแปรรูปมันญี่ปุ่น เป็นข้าวเกรียบมัน และการทำมันญี่ปุ่นสามารถ

ภาพที่ 2.35 ช่องทางการจัดจำหน่าย การตลาด การขนส่ง มันแก้วน

ภาพที่ 2.36 ช่องทางการจัดจำหน่าย การตลาด การขนส่ง มันแก้วน

ภาพที่ 2.37 แนวคิดใหม่/ตลาดใหม่/นวัตกรรมใหม่ การแปรรูปมันญี่ปุ่น เป็นมันผง และโจ๊กมันญี่ปุ่นพร้อมรับประทาน

ภาพที่ 2.38 แนวคิดใหม่/ตลาดใหม่/นวัตกรรมใหม่ การแปรรูปมันญี่ปุ่น เป็นมันผง และโจ๊กมันญี่ปุ่นพร้อมรับประทาน

ก. ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมามีวิจัยได้ประสานงานกับหน่วยงานที่มีภารกิจและพันธกิจในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ กระบวนการการทำงานแบบบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน ดังนี้

1) หน่วยงานภาครัฐ ภายใต้ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีนายอำเภอตงหลวงเป็นประธาน และมีพัฒนาการอำเภอตงหลวงเป็นเลขานุการ และมีหน่วยงานระดับท้องถิ่นร่วมด้วย จำนวน 15 หน่วยงาน ทั้งหน่วยงานระดับอำเภอ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอตงหลวง สถานีตำรวจภูธรตำบลกกตูม เป็นต้น และหน่วยงานระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สหกรณ์ห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2) สถาบันวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยนอกพื้นที่เข้ามาสนับสนุนการวิเคราะห์ตลาด การวางแผนธุรกิจ

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล 6 ตำบล

4) องค์กรชุมชนและผู้นำชุมชน คือ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง 6 ตำบล

5) ภาคเอกชน ที่สำคัญคือ ออมสินฟาร์ม ซึ่งเข้ามาสนับสนุนในการเชื่อมต่อกับตลาด

ภาพที่ 3.39 เวทีประชุมปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาคความยากจน และ การจัดทำ OM ในพื้นที่นำร่องแบบโมเดลมันแก้วน ในพื้นที่นำร่องบ้านคำฝักกุดและบ้านสวนแก้ว ต.กกตูม อ.ตงหลวง จ.มุกดาหาร ร่วมกับทีมวิจัยแ่งงานฯ และคณะกรรมการ ศพพ.อ.ตงหลวง โดยมีนายราวิชัย มณีฤทธิ์ เป็นประธาน

ภาพที่ 3.40 เวทีประชุมปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาคความยากจน และ การจัดทำ OM ในพื้นที่นำร่องแบบโมเดลมันแก้วน ในพื้นที่นำร่องบ้านคำฝักกุดและบ้านสวนแก้ว ต.กกตูม อ.ตงหลวง จ.มุกดาหาร ร่วมกับทีมวิจัยแ่งงานฯ และคณะกรรมการ ศพพ.อ.ตงหลวง โดยมีนายราวิชัย มณีฤทธิ์ เป็นประธาน

ข.อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในพื้นที่อำเภอตงหลวง

จากการดำเนินงานวิจัยพบว่าการทำงานในพื้นที่อำเภอตงหลวง มีอุปสรรคการทำงาน ดังนี้

1) การลงพื้นที่แต่ละครั้งเกิดปัญหาเรื่องการสื่อสาร การไม่เข้าใจภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนที่
ต้องสื่อสารกัน

2) บางครัวเรือนไม่ต้องการความช่วยเหลือ มีความพอใจที่ตนเองเป็นอยู่

3) พื้นที่นำร่องอยู่ห่างไกล การเดินทางต้องใช้เวลามาก

- 4) การให้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริง หรือไม่ให้ข้อมูลเลย
- 5) ครว้เรือนคนจนปิดกั้นตัวเอง ปฏิเสธว่าตัวเองยากจน
- 6) ความปลอดภัยในการเข้าพื้นที่

จากอุปสรรคและเงื่อนไขในการทำงานข้างต้น ทีมวิจัยมีแนวทางการแก้ไข ดังต่อไปนี้

- 1) ติดต่อประสานงานกับพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อขอเข้าพื้นที่ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ก่อนลงพื้นที่จริง
- 2) ติดต่อประสานงานกับตำรวจในพื้นที่เพื่อขอความคุ้มครองคุ้มกันหรือป้องกันในขณะลงพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่สีแดง (ยาเสพติดและมีคนวิกลจริต) ก่อนและหลังลงพื้นที่เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักวิจัย

3.2 เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่อำเภอเมือง

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้มีการจัดเวทีคืนข้อมูลในพื้นที่อำเภอเมือง มีรายละเอียด ดังนี้

ก. ข้อมูลที่นำเสนอ

- 1) จำนวนข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทำการค้นหาและสอบทานได้ จำนวน 1,220 ครัวเรือนทั้งในและนอกเขตเทศบาล ผ่านเวทีประชุมคณะทำงานศูนย์อำนวยการปฏิบัติการจัดการความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับอำเภอเมืองมุกดาหาร หรือ ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร และศูนย์อำนวยการปฏิบัติการจัดการความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเทศบาลเมืองมุกดาหาร หรือ ศจพ.ทม. มีทั้งข้อมูลในเขตเทศบาล จำนวน 34 ชุมชน และนอกเขตเทศบาล จำนวน 13 หมู่บ้าน แล้วนำข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com และจากระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน TPMAPI ปี พ.ศ.2564 โดยนำข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลทั้ง 2 ฐานข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องความแม่นยำของแต่ละครัวเรือนโดยผ่านกระบวนการคัดกรองจากทีมปฏิบัติการแก้จนของแต่ละพื้นที่และนำมาวิเคราะห์และจัดประเภทครัวเรือนยากจนให้เห็นชัดเจน
- 2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ
- 3) หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้เขากลับมายากจนได้อีก
- 4) ฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการโมเดลหมอนแก่น และ การฝึกอบรมอาชีพฝึกแก้จน
- 5) สรุปติดตามประเมินผลโครงการฯ

ข. กระบวนการ/วิธีการ

- 1) จัดตั้งคลินิกวิจัยแก้จนเพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน จัดประชุมคณะทำงานของศูนย์ฯ ทุกๆ 3 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินการโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ไปยัง ศจพ.จ.มุกดาหาร และในที่ประชุมคลินิกวิจัยจะนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจน ประเภทของครัวเรือนยากจน ระดับครัวเรือนยากจน และการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่

2) จัดเวทีประชาคมและประชาคมเพื่อค้นหาและสอบถามครัวเรือนยากจนที่ตรงจุด และตรงเป้าหมาย ตามโจทย์การวิจัย “คนจนอยู่ที่ไหน เขาจนด้วยสาเหตุอะไร และจะพ้นจากความยากจนได้อย่างไร”

3) จัดเวทีคืนข้อมูลและส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานที่มีพันธกิจช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

4) จัดทำโมเดลแก้จนกับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา จำนวน 47 ครัวเรือน โดยใช้โมเดลแก้จน “หม่อนแก้จน” ขยายผลจากพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด และการอบรมฝึกอาชีพปลูกผักแก้จน

5) จัดทำแผนชุมชนแก้จนร่วมกับชุมชนและเทศบาลเมืองมุกดาหาร

6. ติดตามประเมินผลโครงการฯ

ค.กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล

จากการทำงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมาโครงการฯ ได้ทำการประสานหน่วยงานที่มีภารกิจและพันธกิจในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ผ่านกระบวนการการทำแบบบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน

1) ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับอำเภอเมืองมุกดาหาร หรือ ศพ.อ.เมืองมุกดาหาร และศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเทศบาลเมืองมุกดาหาร หรือ ศพ.ท.ม. และมีหน่วยงานระดับท้องถิ่นร่วมด้วย จำนวน 15 หน่วยงาน

2. หน่วยงานรัฐ ทั้งระดับจังหวัด คือ สำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร และหน่วยงานระดับอำเภออย่างเช่น สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองมุกดาหาร และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองมุกดาหาร

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล 13 ตำบล

4) องค์กรชุมชนและผู้นำชุมชน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง 13 ตำบล

ง.อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่าการทำงานในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร มีอุปสรรคการทำงานดังต่อไปนี้

1) การทำงานของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ยังมี การหนุนเสริมน้อย

2) ครัวเรือนยากจนเป็นชุมชนเมือง ส่วนใหญ่ไปทำงาน ไม่มีผู้ให้ข้อมูลที่ชัดเจน เกิดปัญหาการผิดพลาดในการสื่อสารของข้อมูลที่เป็นจริง

3) ครัวเรือนยากจนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และ การให้ข้อมูลของครัวเรือน

แนวทางแก้ไข จากสภาพของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทีมวิจัยได้ดำเนินการแก้ไขดังต่อไปนี้

- 1) ติดต่อประสานงานกับพื้นที่ เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อขอเข้าพื้นที่ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ก่อนลงพื้นที่จริง
- 2) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พาลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อมูลของครัวเรือนยากจน หากเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คนในชุมชน ครัวเรือนยากจนก็จะไม่ให้ข้อมูล

ภาพที่ 3.41 ดำเนินการชี้แจงเรื่องการตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจนและชี้เป้าครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 3.42 ดำเนินการชี้แจงเรื่องการตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจนและชี้เป้าครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 3.43 ดำเนินการชี้แจงเรื่องการตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจนและชี้เป้าครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 3.44 ดำเนินการชี้แจงเรื่องการตรวจสอบรายชื่อครัวเรือนยากจนและชี้เป้าครัวเรือนยากจนกับผู้นำชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 3.45 ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานในพื้นที่ อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 3.46 ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานในพื้นที่ อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 3.47 ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานในพื้นที่ อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 3.48 ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานในพื้นที่ อำเภอเมืองมุกดาหาร โดยผู้นำชุมชนเป็นผู้ชี้เป้าหมายครัวเรือนยากจน

3.3 เวทีคืนข้อมูลในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำคำสร้อย

หลังจากการดำเนินงานสำรวจข้อมูลเพื่อการค้นหาครัวเรือนยากจนเป้าหมายในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำคำสร้อย ทีมวิจัยได้มีการจัดเวทีคืนข้อมูลในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำคำสร้อย รวมทั้งเป็นการตรวจสอบข้อมูลจากการสำรวจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ข้อมูลที่น่าสนใจ

1) ข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทำการค้นหาและสอบทานได้ จำนวน 628 ครัวเรือนครอบคลุมทั้ง 7 ตำบล ในอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย ผ่านเวทีประชุมคณะทำงานศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย แล้วนำข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน livingonnewpace.com และจากฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน TPMAP ปี พ.ศ.2564 ข้อมูลจากครัวเรือนยากจนของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย นำข้อมูลจาก 3 ฐานข้อมูลดังกล่าวไปนั้น มาตรวจสอบความถูกต้องความแม่นยำของข้อมูลในแต่ละครัวเรือนโดยผ่านกระบวนการคัดกรองจากทีมปฏิบัติการแก้ไขงานของแต่ละตำบลในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำคำสร้อย และนำมาวิเคราะห์และจัดประเภทครัวเรือนยากจนให้เห็นชัดเจน

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาความยากจนในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด และร่วมกำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดระดับความยากจนในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด ซึ่งจากการศึกษามีลักษณะดังนี้ ระดับที่ 1 อยู่ลำบาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [1.00 - 1.75] ระดับที่ 2 อยู่ยาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [1.76 - 2.50] ระดับที่ 3 อยู่ได้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [2.51 - 3.25] และ ระดับที่ 4 อยู่ดี มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [3.26 - 4.00]

2) ส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ

3) หาแนวทางหนุนเสริมและพัฒนาครัวเรือนยากจนร่วมกันเพื่อไม่ให้ครัวเรือนเป้าหมายกลับมายากจนได้อีก

4) ฝึกทักษะอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนที่พร้อมจะพัฒนา ผ่านกระบวนการออกแบบโมเดลแก้น คือ โมเดลหมอนแก้น

5) สรุปติดตามประเมินผลโครงการฯ

ภาพที่ 3.49 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หมอนแก้น ในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

ภาพที่ 3.50 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หมอนแก้น ในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

ภาพที่ 3.51 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หมอนแก้น ในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

ภาพที่ 3.52 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หมอนแก้น ในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

ภาพที่ 3.53 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หม่อนแก่นจันทน์ ในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

ภาพที่ 3.54 การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ OM หม่อนแก่นจันทน์ ในตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า อ.นิคมฯ โดยความร่วมมือทั้งหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

1) จัดตั้งคลินิกวิจัยแก่นจันทน์เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจัดประชุมคณะกรรมการของศูนย์ฯ ทุก 3 เดือนเพื่อรายงานผลการดำเนินการโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ไปยัง ศจพ.จ.มุกดาหาร และในที่ประชุมคลินิกวิจัยจะนำเสนอข้อมูลครัวเรือนยากจน ประเภทของครัวเรือนยากจน ระดับครัวเรือนยากจน และการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มีการกิจในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่

2) จัดเวทีประชาคมและประชาคมเพื่อค้นหาและสอบถามครัวเรือนยากจนที่ตรงจุด และตรงเป้าหมาย ตามโจทย์การวิจัย “คนจนอยู่ที่ไหน เขาจนด้วยสาเหตุอะไร และจะพ้นจากความยากจนได้อย่างไร”

3) จัดเวทีค้นหาข้อมูลและส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้กับหน่วยงานที่มีพันธกิจช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

4) จัดทำโมเดลแก่นจันทน์ กับครอบครัวที่พร้อมจะพัฒนา จำนวน 47 ครัวเรือน โดยใช้โมเดลแก่นจันทน์ “หม่อนแก่นจันทน์”

5) จัดทำแผนปฏิบัติการแก่นจันทน์ครอบคลุมทั้ง 79 หมู่บ้าน 7 ตำบล

6. ติดตามประเมินผลโครงการฯ

ภาพที่ 3.55 การประชุมคณะกรรมการคลินิกวิจัยแก่นจันทน์เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ภาพที่ 3.56 การประชุมคณะกรรมการคลินิกวิจัยแก่นจันทน์เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานด้านวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ค. กลไกภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในการจัดเวทีคืนข้อมูล

จากการทำงานของโครงการวิจัยจังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา โครงการฯ ทีมวิจัยได้ประสานหน่วยงานที่มีภารกิจและพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ อำเภอนิคมน้ำส่อผ่านกระบวนการการทำแบบบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ (State agencies) และองค์กรนอกภาครัฐ (Non state actors) โดยจัดกลุ่มเป็นทีมปฏิบัติการแก่น 4 ท. ดังนี้

- 1) ท้องทุ่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข ชบวน องค์กรชุมชน และครัวเรือนยากจน
- 2) ท้องถิ่น คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาล
- 3) ท้องที่ คือ ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมน้ำส่อ โดยมีนายอำเภอนิคมน้ำส่อเป็น ประธาน ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมน้ำส่อ หรือ ศจพ.อ.นิคมคำส่อ สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำส่อ, สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมน้ำส่อ สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมน้ำส่อ โรงพยาบาลนิคมคำส่อ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร
- 4) ทีมวิจัย คือ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ภาพที่ 3.57 การจัดเวทีการประชุมการบูรณาการงานในพื้นที่ร่วมกันของ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง

ภาพที่ 3.58 การจัดเวทีการประชุมการบูรณาการงานในพื้นที่ร่วมกันของ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง

ภาพที่ 3.59 การจัดเวทีการประชุมการบูรณาการงานในพื้นที่ร่วมกันของ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง

ภาพที่ 3.60 การจัดเวทีการประชุมการบูรณาการงานในพื้นที่ร่วมกันของ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง

จ. อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด

จากการดำเนินงานของโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่าการทำงานในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด มีอุปสรรคการทำงานดังต่อไปนี้

1) การทำงานของหน่วยงานหลักในพื้นที่ มีการหนุนเสริมน้อย
2) พื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองส่วนใหญ่ไปทำงานไม่มีผู้ให้ข้อมูลที่ชัดเจน เกิดปัญหาการผิดพลาดในการสื่อสารของข้อมูลที่เป็นจริง

3) ครัวเรือนยากจนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และการให้ข้อมูลของครัวเรือนจากอุปสรรคในการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ ทีมวิจัยได้ดำเนินการแก้ไข คือ

1) ติดต่อประสานงานกับผู้นำพื้นที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อขอเข้าพื้นที่ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ก่อนลงพื้นที่จริง

2) การลงพื้นที่ ทีมวิจัยวางแผนให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พาลงพื้นที่เพื่อสอบถามข้อมูลของครัวเรือนยากจน เพราะหากเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คนในชุมชน ครัวเรือนยากจนก็จะไม่ให้ข้อมูล

3) การใช้บทบาทของนายอำเภอ นายอำเภอนิคมน้ำจืด นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติได้ให้แนวทางการชวนคุยทั้งอำเภอเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก้จนทุกพื้นที่ทุกตำบลโดยการวิเคราะห์ครัวเรือนยากจน หรือ จัดทำ Poverty Profile เพื่อเป็นการ X-Ray ครัวเรือนยากจนทุกพื้นที่ในอำเภอนิคมน้ำจืด ซึ่งเป็นการทำงานตามแนวคิดความร่วมมือ (Collaboration) โดยมีนายอำเภอเป็น Area Manager คอยอำนวยความสะดวกและประสานความร่วมมือในหน่วยงานต่างๆ ในอำเภอนิคมน้ำจืด เพื่อบูรณาการการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ภาพที่ 3.61 เวทีประชาคมค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 3.62 เวทีประชาคมค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 3.63 เวทีประชาคมค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน

ภาพที่ 3.64 เวทีประชาคมค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน

4. ผลการสังเคราะห์ระดับความยากจน คนตกหล่นจากระบบ TPMap (Exclusion Error) และ คนรั่วไหลในระบบ TPMap (Inclusion Error)

จากผลการดำเนินการโครงการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ระดับความยากจน ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ อยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ อยู่ดี และวิเคราะห์คุณลักษณะคนตกหล่นจากระบบ TPMap (Exclusion Error) และคนรั่วไหลในระบบ TPMap (Inclusion Error) โดยจำแนกรายอำเภอ ดังนี้

ก.นิยามความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

จากการจัดเวทีประชาคม และประชาคม กับทีมปฏิบัติแก่จนทุกหมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ครอบคลุม 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอดงหลวง อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอหนองสูง อำเภอดอนตาล อำเภอดงคำชะอี และอำเภอนิคมน้ำอสนี โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ การระดมความคิดเห็นจากพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาความยากจนในแต่ละหมู่บ้าน โดยทำการถอดบทเรียนความยากจนในพื้นที่มีลักษณะความยากจนดังนี้

ระดับที่ 1 อยู่ลำบาก

- 1) ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง อาศัยอยู่กับผู้อื่นหรือถ้ามีก็พุงไม่แข็งแรง ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
- 2) ขาดแคลนทรัพยากรที่จะก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินทำกิน หรือเงินทุน
- 3) อาหารบริโภคไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน
- 4) มีรายได้จากระบบสวัสดิการของรัฐเป็นหลัก เช่น บัตรคนพิการ บัตรประชาชน และบัตรผู้สูงอายุ
- 5) การศึกษาดำเนินการศึกษาภาคบังคับ
- 6) สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง และโรคจิตเวช ติดยาเสพติด
- 7) มีความพิการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ หรือ มีความพิการซ้อน
- 8) มีสมาชิกในครอบครัวมากเกินไปจนความสามารถที่จะดูแลกันได้อย่างทั่วถึง ครัวเรือนมีสภาพพึ่งพิง เช่น มีผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มีเด็กเล็กถูกทอดทิ้ง ครอบครัวมีปัญหาทางสังคม

ระดับที่ 2 อยู่ยาก

- 1) มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผูกพัน หรืออาศัยอยู่กับผู้อื่น
- 2) มีที่ดินทำกินอยู่ในพื้นที่ สปก. หรือพื้นที่ที่สัมปทานโดยปราศจากเอกสารสิทธิ์ หรือที่ทำกินในเขตป่าสงวนประมาณ 5 ไร่
- 3) ไม่สามารถชำระหนี้เองได้ ขาดการออมกับสถาบันการเงิน
- 4) มีรายได้จากระบบสวัสดิการของรัฐเป็นหลัก เช่น บัตรคนพิการ บัตรประชาชนและบัตรผู้สูงอายุ
- 5) การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ

ระดับที่ 3 อยู่ได้

- 1) ที่อยู่อาศัยมีความแข็งแรงระดับปานกลาง
- 2) ประกอบอาชีพรับจ้างและมีอาชีพเสริมช่วยเหลือครอบครัว เช่น รับจ้างกรีดยาง
- 3) มีบุตรหลานส่งเงินมาให้เพื่อจุนเจือครอบครัว
- 4) การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ
- 5) สามารถชำระหนี้สินเองได้ และส่วนหนึ่งออมไว้กับสถาบันการเงิน
- 6) มีที่ดินทำกินในเขตป่าสงวน ประมาณ 15 ไร่
- 7) ได้รับสวัสดิการของรัฐในการช่วยเหลือ เช่น บัตรคนพิการ บัตรประชาชน เงินช่วยเหลือเด็กแรกเกิด และบัตรผู้สูงอายุ

ระดับที่ 4 อยู่ดี

- 1) ที่อยู่อาศัยแข็งแรงคงทน
- 2) มีอาชีพหารับจ้าง มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวค่อนข้างถาวรและมั่นคง
- 3) สามารถชำระหนี้สินเองได้ และส่วนหนึ่งออมไว้กับสถาบันการเงิน
- 4) การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ
- 5) สุขภาพร่างกายค่อนข้างแข็งแรง แต่มีโรคประจำตัวไม่ร้ายแรงพอที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง
- 6) มีทรัพย์สินที่จะก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ที่ดินทำกินในเขตป่าสงวน ประมาณ 20 ไร่ขึ้นไป รถยนต์ รถไถนา เป็นต้น
- 7) ได้รับสวัสดิการของรัฐในการช่วยเหลือ เช่น บัตรคนพิการ บัตรประชาชน เงินช่วยเหลือเด็กแรกเกิด และบัตรผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ได้กำหนดช่วงคะแนนระดับความยากจนตามเกณฑ์และตัวชี้วัดความยากจนระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และ PPP CONNEXT ดังนี้

- 1.00 - 1.75 = อยู่ลำบาก
- 1.76 - 2.50 = อยู่ยาก
- 2.51 - 3.25 = อยู่ได้
- 3.26 - 4.00 = อยู่ดี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF สรุปได้ดังนี้

1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิมเช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การตลาดทางการเกษตร

2) ทุนธรรมชาติมีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก.และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน

3) การเงินมีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน

4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตใช้ และ

5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่ 1 ได้ข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain Point) คือ

1) การขาดระบบการจัดการน้ำ

2) การเกษตรล้าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด

3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง

4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน

5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ

6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด

ระดับความยากจน 4 ระดับ/ลักษณะแต่ละระดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิดวิถีการยังชีพอย่างยั่งยืน จากครัวเรือนยากจนจำนวน 5,673 ครัวเรือน ที่วิจัยได้จัดประเภทครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 ระดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ระดับความยากจน

ระดับที่ 1 อยู่ลำบาก [1.00 - 1.75]	ระดับที่ 2 อยู่ยาก [1.76 - 2.50]	ระดับที่ 3 พออยู่ได้ [2.51 - 3.25]	ระดับที่ 4 อยู่ดี [3.26 - 4.00]
32 ครัวเรือน	5,039 ครัวเรือน	602 ครัวเรือน	0 ครัวเรือน
เป็นกลุ่มที่มีความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ต้องดำเนินการนำเข้าสู่ระบบสวัสดิการโดยเร่งด่วน	เป็นกลุ่มที่มีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในแต่ละวัน ซึ่งต้องเร่งดำเนินการจัดหาปัจจัยดำรงชีพ/หรือยกระดับความสามารถในการจัดหาปัจจัยดำรงชีพของตนเองให้พออยู่ได้	เป็นกลุ่มที่มีฐานทุนสำหรับการดำรงชีพ แต่ยังไม่มีเพียงพอที่จะอยู่รอดได้อย่างปลอดภัยหากประสบกับภาวะความแปรปรวนต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกัน และยกระดับความเป็นอยู่ให้หลุดพ้นจากสถานะความขาดแคลน/เปราะบาง	เป็นกลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันต่อสถานะความแปรปรวน/ความเสี่ยงต่าง ๆ มีฐานทุนในด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอในการวางแผนอนาคตของตนเอง ครอบครัว และเป็นฐานทุนในระดับชุมชนได้

จากตารางที่ 2.1 สามารถอธิบายได้ดังนี้

ระดับที่ 1 อยู่ลำบาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [1.00 - 1.75] ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวน 32 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 1 ลักษณะของระดับอยู่ลำบาก คือ เป็นกลุ่มที่มีความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ต้องดำเนินการนำเข้าสู่ระบบสวัสดิการโดยเร่งด่วน

ระดับที่ 2 อยู่ยาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [1.76 - 2.50] ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวน 5,039 ครั้วเรือน ร้อยละ 82 ลักษณะของระดับอยู่ยาก คือ เป็นกลุ่มที่มีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในแต่ละวัน ซึ่งต้องเร่งดำเนินการจัดหาปัจจัยดำรงชีพ/หรือยกระดับความสามารถในการจัดหาปัจจัยดำรงชีพของตนเองให้พออยู่ได้

ระดับที่ 3 อยู่ได้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [2.51 - 3.25] ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวน 602 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 17 ลักษณะของระดับอยู่ได้ คือ เป็นกลุ่มที่มีฐานทุนสำหรับการดำรงชีพ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะอยู่รอดได้อย่างปลอดภัยหากประสบกับภาวะความแปรปรวนต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันและยกระดับความเป็นอยู่ให้หลุดพ้นจากสภาวะความขาดแคลน/เปราะบาง

ระดับที่ 4 อยู่ดี มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ [3.26 - 4.00] ในจังหวัดมุกดาหาร มีจำนวน 0 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 0 ลักษณะของระดับอยู่ดี คือ เป็นกลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันต่อสภาวะความแปรปรวน/ความเสี่ยงต่าง ๆ มีฐานทุนในด้านต่างๆ ที่เพียงพอในการวางแผนอนาคตของตนเองครอบครัวและเป็นฐานทุนในระดับชุมชนได้

ตารางที่ 2.2 สรุปผลการค้นหาและสอบทานข้อมูลจังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 2

ลำดับ	อำเภอ	TPMAP ปี 2562	จำนวนข้อมูล ในระบบปีที่ 1		ข้อมูล เป้าหมาย ปีที่ 2 (แบบสอบ ถามเพิ่ม)	รวมผลสอบทาน ข้อมูลในปีที่ 2 (Data Cleansing)		รวม ทั้งหมด ข้อมูลในปี ที่ 1 และ ปีที่ 2	EXCLUSION ERROR	INCLUSION ERROR
		ครั้วเรือน	คน	ครั้วเรือน	ครั้วเรือน	คน	ครั้วเรือน	ครั้วเรือน	ครั้วเรือน	ครั้วเรือน
1	เมือง มุกดาหาร	217	2,935	744	476	4,820	1,220	1,220	1,003	102
2	นิคมคำ สร้อย	29	1,519	217	411	2,576	628	628	599	89
3	ดอนตาล	477	2,189	477	-	2,189	477	477	0	104
4	ดงหลวง	2,053	8,369	2,236	96	8,654	2,332	2,332	279	1,200
5	คำชะอี	533	2,241	623	23	2,341	646	646	113	107
6	ห้วยใหญ่	9	722	213	7	746	220	220	211	22
7	หนองสูง	2	633	150	-	633	150	150	148	29
รวม		3,320	18,608	4,660	1,013	21,954	5,673	5,673	2,353 (70.87%)	1,653 (29.13%)

ข้อมูล ณ 20 กรกฎาคม 2565

จากตารางพบว่าคุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) แยกเป็นรายอำเภอในจังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

1. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และนิยามลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอเมืองมุกดาหาร (ในเขตเทศบาลเมือง และเขตชนบท) สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอเมืองมุกดาหาร เป็นลักษณะครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรืออยากจน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน เป็นผู้มียรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นประชากรแฝง (คนไทยเชื้อสายเวียดนาม) อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง อาจจะมีรายได้ว่าผลการให้ข้อมูลของบุคคลในครัวเรือนที่ไม่เป็นความจริงแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงทำให้มีชื่อเป็นครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล TPMAP

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) ของอำเภอเมืองมุกดาหาร เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงมุง สุกภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ อาชีพส่วนใหญ่ ถ้าเป็นคนจนในเขตเทศบาลเมืองจะเป็นอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม รับจ้างรายวัน และ อาชีพส่วนใหญ่ ของคนจนในเขตชนบท จะมีอาชีพรับจ้างทางการเกษตร ตามฤดูกาลจึงส่งผลทำรายได้ไม่แน่นอน

2. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอนิคมน้ำส้วม สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอนิคมน้ำส้วม เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรืออยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน หรือมีที่ดินในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เป็นผู้มียรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย และหาเช้ากินค่ำ บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง เป็นครัวเรือนที่แยกตัวออกจากครอบครัวเดิมเพื่อเป็นครอบครัวใหม่ มีหนี้สินชำระเองไม่ได้ เป็นผู้มียุทธกิจหลายประเภททำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 20 ไร่โดยการครอบครองจากรุ่นปู่ตายายสู่รุ่นหลาน และส่วนใหญ่ทั้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัธยาศัย

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอนิคมน้ำส้วม เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงมุง สุกภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ที่ดินทำกินส่วนใหญ่เป็นของนิคมสร้างตนเอง หรือไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีการศึกษาสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา

3. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดอนตาล สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอดอนตาล เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรืออยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน หรือมีที่ดินในพื้นที่เขตป่าอุทยาน เป็นผู้มียรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย รับจ้างทั่วไป และหาเช้ากินค่ำ บางครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญแต่หากมีหนี้สินล้นพ้นตัวเลยทำให้

รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่ที่เช่ากับสหกรณ์ทางการเกษตร หรือพื้นที่ป่าไม้ หรือบุกรุกอุทยานทำการเกษตร บางครัวเรือนมีอาชีพเป็นเกษตรกร (จำหน่ายยาเสพติด) และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัธยาศัย บางครัวเรือนขี้เกียจไม่ยอมทำงาน

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดอนตาล เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกฤตชีวิต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชาชน บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงมุงฟุ้ง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ที่ดินทำกินส่วนใหญ่เป็นอยู่ในเขตป่าสงวน หรือไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาจำหน่าย มีการศึกษาสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา

4. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดงหลวง สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอดงหลวง เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียนเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาเทศบาล หรือ ส.ท. ครัวเรือนคนจนส่วนใหญ่มีที่ดินในพื้นที่ สป.ก ประมาณ 20-30 ไร่ เป็นผู้มียาได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่รับจ้างนอกและในภาคการเกษตรทำตามฤดูกาล รับจ้างทั่วไป และหาเช้ากินค่ำ บางครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญแต่หากมีหนี้สินล้นพ้นตัวเลยทำให้รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่ที่ สกป. บางครัวเรือนมีอาชีพเป็นเกษตรกร (จำหน่ายยาเสพติด) และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัธยาศัย บางครัวเรือนขี้เกียจไม่ยอมทำงานเลยส่งผลให้เป็นครัวเรือนยากจน

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดงหลวง เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกฤตชีวิต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชาชน บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงมุงฟุ้ง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาขาย แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรเลยส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำสินค้าทางการเกษตรแพง ไม่มีทุนประกอบอาชีพเป็นหนี้เพราะยืมเงินมาลงทุน มีการศึกษาสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา

5. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอดำชะอี สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอดำชะอี เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน ครัวเรือนคนจนส่วนใหญ่มีที่ดินในพื้นที่ สปก. ประมาณ 20-30 ไร่ เป็นผู้มียาได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่รับจ้างนอกและในภาคการเกษตรทำตามฤดูกาล รับจ้างทั่วไป และหาเช้ากินค่ำ บางครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญแต่หากมีหนี้สินล้นพ้นตัวเลยทำให้รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง บาง

ครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่ที่ สปก. และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัตภาพ บางครัวเรือนก็เกียจไม่ยอมทำงานเลยส่งผลให้เป็นครัวเรือนยากจน

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอคำชะอี เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกลจริต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประจักษ์ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาขาย แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรเลยส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำสินค้าทางการเกษตรแพง ไม่มีทุนประกอบอาชีพเป็นหนี้เพราะยืมเงินมาลงทุน คนในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในชั้นประถม ครัวเรือนมีสถานะพึ่งพิง แม่เลี้ยงเดี่ยว บางครัวเรือนมีเด็กถูกทอดทิ้ง บางครัวเรือนลูกหลานติดคุก

6. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอมัญจาคีรี สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอมัญจาคีรี เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน ครัวเรือนคนจนส่วนใหญ่มีที่ดินในพื้นที่นันทนาการผ่านศึกดงหมู ประมาณ 20-30 ไร่เพื่อสร้างเป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร เป็นผู้ที่มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่รับจ้างนอกและในภาคการเกษตรทำตามฤดูกาล รับจ้างทั่วไป และหาเช้ากินค่ำ บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง และส่วนใหญ่ทิ้งลูกหลานให้พ่อแม่ที่แก่เฒ่าดูแลตามอัตภาพ บางครัวเรือนก็เกียจไม่ยอมทำงานหรือบางครัวเรือนป่วยเรื้อรัง ไม่สามารถทำงานได้ เลยส่งผลให้เป็นครัวเรือนยากจน

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอมัญจาคีรี เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกลจริต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประจักษ์ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาขาย ไม่มีทุนประกอบอาชีพเป็นหนี้เพราะยืมเงินมาลงทุน คนในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในชั้นประถม ครัวเรือนมีสถานะพึ่งพิง แม่เลี้ยงเดี่ยว บางครัวเรือนมีเด็กถูกทอดทิ้ง บางครัวเรือนลูกหลานติดคุกเพราะขายและเสพยาเสพติด หรือจำหน่ายหรือขนของผิดกฎหมายไปขายยังชายแดนลาว

7. คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอหนองสูง สามารถอธิบายได้ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error) ของอำเภอหนองสูง เป็นลักษณะ เป็นครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน เป็นครัวเรือนที่ให้ข้อมูลกับ จปฐ.ไม่ตรงตามความเป็นจริงทำให้ข้อมูลผิดจากความเป็นจริง ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการของรัฐ มีการศึกษาต่ำชั้นประถมศึกษา บางครัวเรือนมีบ้านหลังใหญ่ แต่เป็นผู้สูงอายุที่ดูแลหลานเล็กๆ 3 คน เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัดไม่กลับมาดูแลพ่อแม่

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error) อำเภอหนองสูง เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช ติดยาเสพติด วิกลจริต มีพิการซ้ำซ้อน มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประจักษ์ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ

มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ผุง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างนอกภาคการเกษตร มีรายได้จากการหาของป่ามาขาย ไม่มีทุนประกอบอาชีพเป็นหนี้ เพราะยืมเงินมาลงทุน ครัวเรือนมีสถานะพึ่งพิง แม่แก่เฒ่าดูแลลูกป่วยทางจิต 3 คน บางครัวเรือนมีเด็กถูกทอดทิ้ง

จากข้อมูลคุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TP MAP (Inclusion Error) และคุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TP MAP (Exclusion Error) รายอำเภอ ที่มีวิจัยจึงสามารถสรุปภาพรวมของทั้งจังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

คุณลักษณะของคนรั่วไหลในระบบ TP MAP (Inclusion Error) จังหวัดมุกดาหาร เป็นลักษณะครัวเรือนที่ไม่จนจริง หรือยากจน บางครัวเรือนเป็นข้าราชการบำนาญแต่หากมีหนี้สินล้นพ้นตัวเลยทำให้รายได้ในครัวเรือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเนื่องจากขายส่งลูกเรียน หรือมีที่ดินในพื้นที่เขตป่าอุทยาน หรือมีที่ดินในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย เป็นครัวเรือนที่แยกตัวออกจากครอบครัวเดิมเพื่อเป็นครอบครัวใหม่ มีหนี้สินชำระเองไม่ได้ เป็นผู้มีธุรกิจหลายประเภททำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ บางครัวเรือนมีดินปลูกยางพาราในพื้นที่นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 20 ไร่โดยการครอบครองจากรุ่นปู่ตายายสู่รุ่นหลาน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง หรือแข็งแรงปานกลาง เป็นผู้ที่มีรายได้ประจำแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นประชากรแฝง (คนไทยเชื้อสายเวียดนาม) อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย บุคคลในครัวเรือนได้รับสวัสดิการของรัฐเกือบทุกคน ที่อยู่อาศัยแข็งแรง อาจจะสามารถได้ว่าผลการให้ข้อมูลของบุคคลในครัวเรือนที่ไม่เป็นความจริงแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงทำให้มีชื่อเป็นครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล TP MAP

คุณลักษณะของคนตกหล่นจากระบบ TP MAP (Exclusion Error) จังหวัดมุกดาหาร

เป็นลักษณะครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หาเช้ากินค่ำ ป่วยจิตเวช ผู้สูงอายุดูแลหลานๆ หรือดูแลผู้ป่วยจิตเวช มีรายได้จากสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว คือ บัตรประชารัฐ บัตรผู้สูงอายุ บัตรผู้พิการ มีอาชีพไม่มั่นคง มีอาหารไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ผุง สุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยเรื้อรังไม่สามารถทำงานได้ บางครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพัง ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ อาชีพส่วนใหญ่ ถ้าเป็นคนจนในเขตเทศบาลเมืองจะเป็นอาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม รับจ้างรายวัน และ อาชีพส่วนใหญ่ ของคนจนในเขตชนบท จะมีอาชีพรับจ้างทางการเกษตร ตามฤดูกาลจึงส่งผลทำรายได้ไม่แน่นอน หรือไม่มีที่ดินทำการเกษตร มีการศึกษาสูงสุดที่ชั้นประถมศึกษา

ภาพที่ 3.65 เวทีประชาคมวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในระดับหมู่บ้าน จัดลำดับความยากจน ตรวจสอบครัวเรือนยากจนวิเคราะห์ครัวเรือน Exclusion / Inclusion

ภาพที่ 3.66 เวทีประชาคมวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนในระดับหมู่บ้าน จัดลำดับความยากจน ตรวจสอบครัวเรือนยากจนวิเคราะห์ครัวเรือน Exclusion / Inclusion

ตารางที่ 2.3 แสดงผลการสำรวจข้อมูลทุนศักยภาพจำแนกตามระดับตำบลและอำเภอในจังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ	ทุนมนุษย์	ทุนกายภาพ	ทุนการเงิน	ทุนธรรมชาติ	ทุนทางสังคม	ค่าเฉลี่ย
เมืองมุกดาหาร (1,220)	1.82	2.81	2.20	2.47	1.43	2.15
นิคมคำสร้อย (628)	1.84	2.86	2.45	2.33	1.40	2.18
ดอนตาล (477)	1.91	3.11	2.89	2.36	1.38	2.33
ดงหลวง (2,332)	1.89	3.08	2.54	2.50	1.36	2.27
คำชะอี (646)	1.94	3.04	2.67	2.52	1.40	2.31
หว้านใหญ่ (220)	1.84	2.92	2.49	2.32	1.39	2.19
หนองสูง (150)	1.98	2.97	2.53	2.42	1.31	2.24

จากภาพที่ 3.69 และตารางที่ 2.3 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามทุนการดำรงชีพ โดยภาพรวมของจังหวัดมุกดาหารมีระดับค่าคะแนน มิติทุนกายภาพ อยู่ในระดับที่สูงที่สุด 2.99 รองลงมาคือ มิติทุนเศรษฐกิจ 2.50 มิติทุนธรรมชาติ 2.46 มิติทุนมนุษย์ 1.88 และมิติทุนทางสังคม 1.38 ตามลำดับ ผลรวมเฉลี่ยระดับคะแนนอยู่ที่ 2.24 อยู่ในเกณฑ์ระดับ 2 คนจนอยู่ยาก

ผลการวิเคราะห์ทุน ตามแนวคิด SLF ในจังหวัดมุกดาหาร คณะผู้วิจัยได้สรุปผล การศึกษาบริบททั่วไปของพื้นที่เป้าหมายครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร สามารถจำแนกสภาพความยากจนในพื้นที่ของจังหวัดมุกดาหาร เป็น 3 ประเภท ได้ดังนี้ 1) ความยากจนอยู่พื้นที่ภูเขา ได้แก่ อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง และอำเภอกำชะอี 2) ความยากจนอยู่พื้นที่ราบลุ่ม ได้แก่ อำเภอนิคมคำสร้อย และ 3) ความยากจนพื้นที่ติดแม่น้ำ ได้แก่ อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร (เทศบาลเมืองมุกดาหาร) และอำเภอดอนตาล แต่ละพื้นที่มีความยากจนที่แตกต่างกัน ดังภาพที่ 3.70

ภูเขา	ที่ราบ	แม่น้ำ
 1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เป็นที่ราบเชิงเขา ภูเขาสูง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ข้าว อ้อย มัน ยาง มีลักษณะเป็นป่าปกคลุมทั่วทุกพื้นที่ มีเทือกเขา ภูเขา บางแห่งเป็นป่าที่ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง อำเภอดงคำชะอี ข้อจำกัดในพื้นที่ ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ สปก. ส่วนใหญ่คนในพื้นที่ใช้ที่ดินในการประกอบอาชีพได้ยาก ใช้น้ำฝนเป็นหลัก มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติแต่ต้องดึงน้ำมาใช้เอง 2. ลักษณะความยากจน ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงพุง มีที่ดินทำกินในพื้นที่ สปก./เขตป่า สงวน ครึ่งเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีผู้สูงอายุ ต้องดูแล บางครัวเรือนมีผู้พิการต้องดูแล บางครัวเรือนติดยา 3. แนวทางการแก้ไข การขยายพื้นที่ปลูกมันญี่ปุ่นแก๊งน หม่อนแก๊งน เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์	 1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีห้วยบึงอี ป่าไม้ ภูเขาล้อมรอบ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ข้าว อ้อย มัน ยาง ประกอบไปด้วย 1 อำเภอ คือ อำเภอนิคมน้ำสวาย ข้อจำกัดในพื้นที่ ในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีแม่น้ำใหญ่สายหลักที่จะสามารถดึงน้ำมาใช้ จึงต้องอาศัยน้ำธรรมชาติ (น้ำฝน) เป็นหลัก 2. ลักษณะความยากจน ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงพุง มีที่ดินทำกินในพื้นที่มีคนสร้างตนเอง/เขตป่า สงวน ครึ่งเรือนมีภาวะพึ่งพิง มีผู้พิการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มีเด็กเล็กถูกทอดทิ้ง มีรายได้น้อย มีอาชีพไม่แน่นอน ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างภาค 3. แนวทางการแก้ไข โครงการหม่อนแก๊งน กลุ่มครัวเรือนยากจนอยู่ลำบาก = กลุ่มส่งต่อสงเคราะห์ ความช่วยเหลือ กลุ่มครัวเรือนยากจนอยู่ยาก = กลุ่มแรงงาน กลุ่มครัวเรือนยากจนอยู่ได้และอยู่ดี = กลุ่มผู้ประกอบการ	 1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและบางส่วนของอำเภอติดแม่น้ำโขง มีป่าไม้ มีลำห้วยน้อยใหญ่ และป่าที่สลับกับภูเขา ล้อมรอบ ประกอบไปด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอห้วยใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอดอนตาล ข้อจำกัดในพื้นที่ มีแม่น้ำโขงไหลผ่านจริงแต่มีข้อจำกัดของการแหล่งน้ำโขง เนื่องจากเป็นล่องน้ำลึก ใช้น้ำได้บางพื้นที่ 2. ลักษณะความยากจน ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงพุง มีที่ดินทำกินในพื้นที่ สกท./เขตป่า สงวน ขาดปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ ครึ่งเรือนมีรายได้น้อย ขาดทักษะอาชีพในการประกอบอาชีพ รายได้ไม่แน่นอน มีอาชีพรับจ้าง บางครัวเรือนมีผู้พิการ มีผู้สูงอายุทำงานไม่ได้ หรือผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง 3. แนวทางการแก้ไข จัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในกระชัง

ภาพที่ 2.70 ลักษณะความยากจนแยกตามภูมิศาสตร์ในจังหวัดมุกดาหาร

จากภาพที่ 3.70 คณะผู้วิจัยได้แยกลักษณะความยากจนแยกตามภูมิศาสตร์ในจังหวัดมุกดาหาร ดังตาราง

ลักษณะความยากจน แยกตามภูมิศาสตร์	คนจนภูเขา	คนจนที่ราบ	คนจนแม่น้ำ
พื้นที่	อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง อำเภอดงเจริญ	อำเภอนิคมน้ำอ้อม	อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอดอนตาล
ลักษณะทางกายภาพ	พื้นที่ส่วนใหญ่ของ 3 อำเภอนี้ติดกับภูเขา มีป่าปกคลุมทั่วทุกพื้นที่ มีเทือกเขาภูพานมีลักษณะเป็นป่าไม้บางแห่งเป็นป่าทึบ	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีห้วยบังอี่ ป่าไม้ภูเขาล้อมรอบ	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและบางส่วนของอำเภอติดแม่น้ำโขงมีป่าไม้ มีลำห้วยน้อยใหญ่ และป่าที่บดบังกับภูเขาล้อมรอบ
ประเภทความยากจน	อยู่ลำบาก, อยู่ยาก	อยู่ลำบาก, อยู่ยาก	อยู่ลำบาก, อยู่ยาก
คนตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion Error)	ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ผัง มีที่ดินทำกินในพื้นที่ สปก./เขตป่าสงวน ครีวเรือนมีสภาวะพังพัง มีผู้สูงอายุต้องดูแลบางครัวเรือนมีผู้พิการต้องดูแล บางครัวเรือนติดยาเสพติด มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน บางครัวเรือนผู้ป่วยจิตเวช	ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ผัง มีที่ดินทำกินในพื้นที่ นิคมสร้างตนเอง/เขตป่าสงวน ครีวเรือนมีสภาวะพังพัง มีผู้พิการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มีเด็กเล็กถูกทอดทิ้ง มีรายได้น้อย มีอาชีพไม่แน่นอน ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างภาคการเกษตรบางครัวเรือนสุขภาพไม่แข็งแรงไม่สามารถประกอบอาชีพได้	ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ผัง มีที่ดินทำกินในพื้นที่ สปก./เขตป่าสงวน ขาดปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ ครีวเรือนมีรายได้น้อย ขาดทักษะอาชีพในการประกอบอาชีพ รายได้ไม่แน่นอน มีอาชีพรับจ้าง บางครัวเรือนมีผู้พิการ มีผู้สูงอายุทำงานไม่ได้ หรือผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง
คนรั่วไหลในระบบ TPMAP (Inclusion Error)	มีที่ดินแต่ขายเพื่อส่งลูกเรียน มีอาชีพมั่นคงมีรายได้น้อยแต่มั่นคง มีหนี้สิน บางครัวเรือนเป็นมีลูกหลานส่งเงินมาให้ใช้ บางครัวเรือนเป็นผู้พิการดูแลผู้สูงอายุ มีที่อยู่อาศัยแข็งแรง บางครัวเรือนมีที่ดินในเขตพื้นที่ สปก./จำนวน 20 ไร่ มีสุขภาพแข็งแรง แต่ไม่ยอมทำงาน	ครัวเรือนมีผู้พิการและผู้สูงอายุทำงานไม่ได้ บางครัวเรือนทั้งลูกหลานให้ผู้สูงอายุดูแล บางครัวเรือน มีสมาชิกในครัวเรือนมากจึงดูแลไม่ทั่วถึง มีรายได้น้อยแต่มั่นคงลูกหลานทำงานในหน่วยงานราชการ บางครัวเรือนมีหนี้สินมากจนไม่สามารถชำระหนี้เองได้ สุขภาพแข็งแรง แต่ไม่ยอมทำงาน มีสวนยางพาราในพื้นที่ดินที่เข้ากับนิคมสร้างตนเอง 20 ไร่	เป็นลักษณะครัวเรือนที่เป็นประชากรแฝงย้ายถิ่นฐานเข้าตั้งรกรากในพื้นที่ บางครัวเรือนมีรายได้น้อย มีที่ดินขายเพื่อส่งลูกเรียนจนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีรายได้น้อยมีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีที่อยู่อาศัยแข็งแรงมั่นคง บางครัวเรือนมีผู้พิการ บางครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากจนทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง บางครัวเรือนไม่ประกอบอาชีพใดๆ รอรับสวัสดิการของรัฐเพียงอย่างเดียว

จากผลการดำเนินโครงการวิจัยในปีที่ 1 และปีที่ 2 พบว่ามีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าสนใจที่สามารถนำข้อมูลไปส่งต่อให้หน่วยงานต่างๆ เพื่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนต่อไป เช่น การได้รับสวัสดิการของสังคม ข้อมูลระดับการศึกษา ข้อมูลอาชีพ สถานภาพการทำงาน ข้อมูลการมีบ้านของตนเอง สภาพบ้านเรือน ที่ดินทำกิน หนี้สิน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น

ตารางที่ 2.4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคม คำสร้อย	อำเภอ ดอนตาล	อำเภอ ดงหลวง	อำเภอคำ ชะอี	อำเภอ หว้าน ใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ไม่ได้รับ	2,369	1,102	1,148	3,848	1,066	332	270	10,135
	8.56%	3.98%	4.15%	13.90%	3.85%	1.20%	0.98%	36.62%
เด็กแรกเกิด	88	57	38	199	30	20	6	438
	0.32%	0.21%	0.14%	0.72%	0.11%	0.07%	0.02%	1.58%
เบี้ยผู้สูงอายุ/ คนชรา	751	444	281	1,008	416	148	125	3,173
	2.71%	1.60%	1.02%	3.64%	1.50%	0.53%	0.45%	11.46%
เบี้ยคนพิการ	202	172	73	256	94	79	58	934
	0.73%	0.62%	0.26%	0.92%	0.34%	0.29%	0.21%	3.37%
ประกันสังคม (นายจ้าง)	131	73	44	165	67	13	34	527
	0.47%	0.26%	0.16%	0.60%	0.24%	0.05%	0.12%	1.90%
ประกันตนเอง	33	17	7	25	28	5	5	120
	0.12%	0.06%	0.03%	0.09%	0.10%	0.02%	0.02%	0.43%
บัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ	1,375	849	542	3,549	760	185	186	7,446
	4.97%	3.07%	1.96%	12.82%	2.75%	0.67%	0.67%	26.90%
การเยียวยาจาก โควิด	608	572	495	2,374	362	90	106	4,607
	2.20%	2.07%	1.79%	8.58%	1.31%	0.33%	0.38%	16.64%
ไม่ทราบ	98	0	0	10	15	0	0	123
	0.35%	0.00%	0.00%	0.04%	0.05%	0.00%	0.00%	0.44%
อื่นๆ	43	29	13	70	11	6	4	176
	0.16%	0.10%	0.05%	0.25%	0.04%	0.02%	0.01%	0.64%

ตารางที่ 2.4 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือนภาพรวมของ จังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ส่วนคนที่ไม่ได้รับสวัสดิการ จำนวน 10,135 คน คิดเป็นร้อยละ 36.32 กลุ่มที่ได้รับสวัสดิการสามารถแบ่งออกได้เป็นเด็กแรกเกิด 438 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.58 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 3,173 คน คิดเป็นร้อยละ 11.46 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 934 คน คิดเป็นร้อยละ 3.37 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 527 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 0.43 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 7,446 คน คิดเป็น ร้อยละ 26.90 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4,607 คน คิดเป็นร้อยละ 16.64 ไม่ทราบ จำนวน 123 คิดเป็นร้อยละ 0.44 อื่นๆ 176 คน คิดเป็นร้อยละ 0.64

อำเภอตงหลวงเป็นอำเภอที่คนจนในระบบฐานข้อมูลไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐมากที่สุดในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 3,848 คน คิดเป็นร้อยละ 13.90 ส่วนการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่าสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภท คือ เด็กแรกเกิด 199 คน คิดเป็นร้อยละ 0.72 คิดเป็นร้อยละ ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 1,008 คน คิดเป็นร้อยละ 3.64 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 0.92 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 0.09 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 3,549 คน คิดเป็นร้อยละ 12.82 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2,374 คน คิดเป็นร้อยละ 8.58 ไม่ทราบ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 0.04 อื่นๆ 70 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25

อำเภอหว้านใหญ่เป็นอำเภอที่คนจนในระบบฐานข้อมูลได้รับสวัสดิการจากรัฐมากที่สุดในจังหวัดมุกดาหาร ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ไม่ได้รับสวัสดิการ จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 เด็กแรกเกิด 20 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 0.53 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 0.29 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 0.05 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.02 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ไม่ทราบ 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 อื่นๆ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 0.02

ตารางที่ 2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมน้ำสร้อย	อำเภอตอนตาล	อำเภอตงหลวง	อำเภอดำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง	รวม
ไม่ได้เรียน	383	243	163	1,298	127	80	41	2,335
	1.74%	1.11%	0.74%	5.91%	0.58%	0.36%	0.19%	10.63%
ต่ำกว่าประถมศึกษา	505	219	211	930	160	83	46	2,154
	2.30%	1.00%	0.96%	4.23%	0.73%	0.38%	0.21%	9.81%
ประถมศึกษา	2,259	1,316	921	3,301	1,110	348	259	9,514
	10.29%	5.99%	4.19%	15.03%	5.05%	1.58%	1.18%	43.32%
มัธยมศึกษาตอนต้น	906	462	353	1,611	457	146	91	4,026
	4.13%	2.10%	1.61%	7.34%	2.08%	0.66%	0.41%	18.33%
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	376	213	333	767	307	44	117	2,157
	1.71%	0.97%	1.52%	3.49%	1.40%	0.20%	0.53%	9.82%
ปวช./ประกาศนียบัตร	99	36	43	229	41	14	12	474
	0.45%	0.16%	0.20%	1.04%	0.19%	0.06%	0.05%	2.16%
ปวส./อนุปริญญา	99	54	69	249	59	22	30	582

	0.45%	0.25%	0.31%	1.13%	0.27%	0.10%	0.14%	2.65%
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	163	37	92	254	67	8	36	657
	0.74%	0.17%	0.42%	1.16%	0.31%	0.04%	0.16%	2.99%
สูงกว่าปริญญาตรี	22	2	4	17	11	0	1	57
	0.10%	0.01%	0.02%	0.08%	0.05%	0.00%	0.00%	0.26%
เรียนสายศาสนา ระบาศาสนา	4	0	0	0	0	0	0	4
	0.02%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.02%

ตารางที่ 2.5 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัด มุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน จำนวน 2,335 คน คิดเป็นร้อยละ 10.63 ต่ำกว่า ประถมศึกษา จำนวน 2,154 คน คิดเป็นร้อยละ 9.81 ประถมศึกษา จำนวน 9,514 คน คิดเป็นร้อยละ 43.32 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4,026 คน คิดเป็นร้อยละ 18.33 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 2,157 คน คิดเป็นร้อยละ 9.82 ปวช./ประกาศนียบัตร จำนวน 474 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 ปวส./อนุปริญญา จำนวน 582 คน คิดเป็นร้อยละ 2.65 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 657 คน คิดเป็นร้อยละ 2.99 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 0.26 เรียนสายศาสนา ระบาศาสนา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.02

อำเภอดงหลวงเป็นอำเภอที่มีคนจนในระบบฐานข้อมูลที่มีคนจนในระบบฐานข้อมูลที่ไม่ได้เรียนมากที่สุดเช่นกัน โดยข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน จำนวน 1,298 คน คิดเป็นร้อยละ 5.91 ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 930 คน คิดเป็นร้อยละ 4.23 ประถมศึกษา จำนวน 3,301 คน คิดเป็นร้อยละ 15.03 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,611 คน คิดเป็นร้อยละ 7.34 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 767 คน คิดเป็นร้อยละ 3.49 ปวช./ประกาศนียบัตร จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 1.04 ปวส./อนุปริญญา จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 1.13 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 1.16 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 0.08 เรียนสายศาสนา ระบาศาสนา จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00

ตารางที่ 2.6 วิเคราะห์สถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคมน้ำ สร้อย	อำเภอดอน ตาล	อำเภอดง หลวง	อำเภอคำ ชะอี	อำเภอ ห้วยใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ทำงาน	2388	1250	936	3188	920	425	280	9387
	10.87%	5.69%	4.26%	14.52%	4.19%	1.94%	1.28%	42.75%
ว่างงาน	134	1	0	3	9	1	0	148
	0.61%	0.00%	0.00%	0.01%	0.04%	0.00%	0.00%	0.67%
ไม่ได้ทำงาน	2319	1331	1253	5440	1410	319	353	12,425
	10.56%	6.06%	5.71%	24.77%	6.42%	1.45%	1.61%	56.58%

ตารางที่ 2.6 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับ จังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 9,387 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 ไม่ได้ทำงาน จำนวน 12,425 คน คิดเป็นร้อยละ 56.58 และว่างงาน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67

อำเภอดงหลวงเป็นอำเภอที่มีคนจนในระบบฐานข้อมูลที่มีสถานภาพการทำงานมากที่สุด และมีสถานภาพไม่ได้ทำงานมากที่สุดเช่นกัน โดยข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 3,182 คน คิดเป็นร้อยละ 14.52 ไม่ได้ทำงาน จำนวน 5,440 คน คิดเป็นร้อยละ 24.77และว่างงาน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.01

ตารางที่ 2.7 การวิเคราะห์ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคม คำสร้อย	อำเภอดอน ตาล	อำเภอดง หลวง	อำเภอคำ ชะอี	อำเภอ หว้านใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ไม่ทำงาน	1,579	1,796	1101	2,366	1205	435	212	8,694
	7.19%	8.18%	5.01%	10.77%	5.49%	1.98%	0.97%	39.59%
เกษตรกรกรรม	748	460	714	3,644	908	162	226	6,862
	3.41%	2.09%	3.25%	16.59%	4.13%	0.74%	1.03%	31.25%
ประมง	16	11	8	24	6	2	0	67
	0.07%	0.05%	0.04%	0.11%	0.03%	0.01%	0.00%	0.31%
รับจ้างภาคการเกษตร/ ประมง	122	130	56	398	49	13	0	768
	0.56%	0.59%	0.26%	1.81%	0.22%	0.06%	0.00%	3.50%
รับจ้างทั่วไปนอกภาค การเกษตร (รายวัน)	547	488	323	835	384	120	41	2,738
	2.49%	2.22%	1.47%	3.80%	1.75%	0.55%	0.19%	12.47%
ลูกจ้าง บ.เอกชนโรงงาน/ โรงแรม/ห้างร้าน	252	193	185	685	188	42	73	1,618
	1.15%	0.88%	0.84%	3.12%	0.86%	0.19%	0.33%	7.37%
ลูกจ้างหน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ	56	25	36	125	42	8	23	315
	0.26%	0.11%	0.16%	0.57%	0.19%	0.04%	0.10%	1.43%
รับราชการ/พนักงาน หน่วยงานภาครัฐ/ รัฐวิสาหกิจ	68	14	42	118	32	0	9	283
	0.31%	0.06%	0.19%	0.54%	0.15%	0.00%	0.04%	1.29%
ธุรกิจส่วนตัว/งานบริการ	173	89	49	162	87	16	21	597
	0.79%	0.41%	0.22%	0.74%	0.40%	0.07%	0.10%	2.72%
ปศุสัตว์	2	1	4	11	0	0	0	18
	0.01%	0.00%	0.02%	0.05%	0.00%	0.00%	0.00%	0.08%

ตารางที่ 2.7 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน ภาพรวมระดับ จังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือน ไม่ทำงาน จำนวน 8,694 คิดเป็นร้อยละ 39.59 มีอาชีพ เกษตรกรรม จำนวน 6,862 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ประมง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 0.31 รับจ้างภาค การเกษตร/ประมง จำนวน 768 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 รับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 2,738 คน คิดเป็นร้อยละ 12.47 ลูกจ้าง บ.เอกชนโรงงาน/โรงแรม/ห้างร้าน จำนวน 1,618 คน คิดเป็นร้อยละ 7.37 ลูกจ้างหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 1.43 รับราชการ/พนักงาน หน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 1.29 ธุรกิจส่วนตัว/งานบริการ จำนวน 597 คน คิดเป็นร้อยละ 2.72 ปศุสัตว์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 0.08

การวิเคราะห์ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนไม่ทำงานมากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 2,366 คิดเป็นร้อยละ 10.77 มีสมาชิกในครัวเรือนไม่ทำงานน้อยที่สุด คือ อำเภอหนองสูงจำนวน 212 คิดเป็นร้อยละ 0.97 มีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 3,644 คน คิดเป็นร้อยละ 16.59 มีอาชีพเกษตรกรรมน้อยที่สุดคืออำเภอม่วงสามสิบ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 0.74 มีอาชีพประมงมากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 0.11 มีอาชีพประมงน้อยที่สุดคืออำเภอหนองสูง จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 มีอาชีพรับจ้างภาคการเกษตรมากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 398 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 มีอาชีพรับจ้างภาคการเกษตรน้อยที่สุดคืออำเภอหนองสูง จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 มีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) มากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 835 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 มีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) น้อยที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 0.19 มีอาชีพลูกจ้าง บ.เอกชนโรงงาน/โรงแรม/ห้างร้านมากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 685 คน คิดเป็นร้อยละ 3.12 มีอาชีพลูกจ้าง บ.เอกชนโรงงาน/โรงแรม/ห้างร้านน้อยที่สุดคืออำเภอม่วงสามสิบ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 0.19 มีอาชีพลูกจ้างหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจมากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 0.57 มีอาชีพลูกจ้างหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจน้อยที่สุดคืออำเภอม่วงสามสิบ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 0.04 มีอาชีพราชการ/พนักงานหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจมากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 0.54 มีอาชีพราชการ/พนักงานหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจน้อยที่สุดคืออำเภอม่วงสามสิบ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/งานบริการมากที่สุดคืออำเภอเมือง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 0.79 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/งานบริการน้อยที่สุดคืออำเภอม่วงสามสิบ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07 มีอาชีพปศุสัตว์มากที่สุดคืออำเภอคงหลวง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 0.05 มีอาชีพปศุสัตว์น้อยที่สุดคืออำเภอคำชะอี อำเภอม่วงสามสิบ อำเภอหนองสูง จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00

ตารางที่ 2.8 การวิเคราะห์สมาชิกในครัวเรือนมีบ้านเป็นของตนเอง

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมน้ำอ้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอคงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอม่วงสามสิบ	อำเภอหนองสูง	รวม
ไม่มีที่พัก	1	1	1	13	0	6	1	23
	0.02%	0.02%	0.02%	0.23%	0.00%	0.11%	0.02%	0.41%
อาศัยอยู่กับผู้อื่น	126	72	15	160	27	28	28	456
	2.22%	1.27%	0.26%	2.82%	0.48%	0.49%	0.49%	8.04%
เข้าบ้านอยู่	12	2	0	5	0	3	1	23
	0.21%	0.04%	0.00%	0.09%	0.00%	0.05%	0.02%	0.41%
ปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น	176	106	35	127	56	13	13	526
	3.10%	1.87%	0.62%	2.24%	0.99%	0.23%	0.23%	9.27%
มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง	905	447	426	2027	563	170	107	4,645
	15.95%	7.88%	7.51%	35.73%	9.92%	3.00%	1.89%	81.88%

ตารางที่ 2.8 ผลการวิเคราะห์ สถานภาพของที่อยู่อาศัย ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ไม่มีที่พัก จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 0.41 อาศัยอยู่กับผู้อื่น จำนวน 456 คน คิดเป็นร้อยละ 8.04 เช้าบ้านอยู่ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 0.41 ปลุกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 526 คน คิดเป็นร้อยละ 9.27 มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 4,645 คน คิดเป็นร้อยละ 81.88

อำเภอดงหลวงเป็นอำเภอที่มีคนจนในระบบฐานข้อมูลที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองมากที่สุด จำนวน 2,027 คน คิดเป็นร้อยละ 35.73 และอำเภอดงหลวงเป็นอำเภอที่มีคนจนในระบบฐานข้อมูลที่ไม่มีที่พักมากที่สุดเช่นกัน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 0.23

ตารางที่ 2.9 การวิเคราะห์สภาพของบ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมน้ำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอดำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง	รวม
สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร	217	137	21	269	89	50	15	798
	3.83%	2.41%	0.37%	4.74%	1.57%	0.88%	0.26%	14.07%
บ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง	736	372	272	1094	347	136	110	3067
	12.97%	6.56%	4.79%	19.28%	6.12%	2.40%	1.94%	54.06%
บ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง	267	119	184	969	210	34	25	1808
	4.71%	2.10%	3.24%	17.08%	3.70%	0.60%	0.44%	31.87%

ตารางที่ 2.9 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสภาพของบ้านที่อาศัยอยู่ ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 3,067 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 54.06 บ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 1,808 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.87 และ สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 798 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.07

อำเภอดงหลวงเป็นอำเภอที่มีคนจนในระบบฐานข้อมูลที่มีบ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรงมากที่สุด จำนวน 969 คน คิดเป็นร้อยละ 17.08 และอำเภอดงหลวงเป็นอำเภอที่มีคนจนในระบบฐานข้อมูลที่มีบ้านที่อาศัยอยู่สภาพทรุดโทรมหรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร มากที่สุดเช่นกัน จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 4.74

ตารางที่ 2.10 การวิเคราะห์ครัวเรือนที่มีพื้นที่ทำกินทางการเกษตร

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคม คำสร้อย	อำเภอ ดอนตาล	อำเภอดง หลวง	อำเภอ คำชะอี	อำเภอ หว้านใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร	703	358	68	426	121	78	30	1784
	9.50%	4.84%	0.92%	5.76%	1.63%	1.05%	0.41%	24.10%
มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ	349	230	366	1307	354	113	102	2821
	4.72%	3.11%	4.95%	17.66%	4.78%	1.53%	1.38%	38.12%
มีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์แสดงการครอบครอง	204	113	191	539	178	52	39	1316
	2.76%	1.53%	2.58%	7.28%	2.41%	0.70%	0.53%	17.78%
มีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตป่า (ป่าสงวนฯ/อุทยานฯ หรืออื่นๆ)	113	11	52	770	151	20	7	1124
	1.53%	0.15%	0.70%	10.40%	2.04%	0.27%	0.09%	15.19%
ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองแต่อาศัยพื้นที่ของบุคคลอื่นทำ โดยไม่มีค่าเช่า	22	23	23	115	38	7	11	239
	0.30%	0.31%	0.31%	1.55%	0.51%	0.09%	0.15%	3.23%
เช่าที่ดินทำกิน	4	8	4	96	3	2	0	117
	0.05%	0.11%	0.05%	1.30%	0.04%	0.03%	0.00%	1.58%
มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง ไม่มีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ	0	0	0	0	0	0	0	0
	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%

ตารางที่ 2.10 ผลการวิเคราะห์ ครัวเรือนมีพื้นที่ทำกินทางการเกษตร ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร จำนวน 1,784 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 2,821 คน คิดเป็นร้อยละ 38.12 มีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์แสดงการครอบครอง จำนวน 1,316 คน คิดเป็นร้อยละ 17.78 มีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตป่า (ป่าสงวนฯ/อุทยานฯ หรืออื่นๆ) จำนวน 1,124 คน คิดเป็นร้อยละ 15.19 ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองแต่อาศัยพื้นที่ของบุคคลอื่นทำโดยไม่มีค่าเช่า จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 3.23 เช่าที่ดินทำกิน จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 1.58 มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง ไม่มีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00

พื้นที่ที่ไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตรมากที่สุดคืออำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 703 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของมากที่สุดคืออำเภอดงหลวง จำนวน 1,307 คน คิดเป็นร้อยละ 17.66 มีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์แสดงการครอบครองมากที่สุดคืออำเภอดงหลวง จำนวน 539 คน คิดเป็นร้อยละ 7.28 มีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตป่า (ป่าสงวนฯ/อุทยานฯ หรืออื่นๆ) มากที่สุดคืออำเภอดงหลวง จำนวน 770 คน คิดเป็นร้อยละ 10.40 ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองแต่อาศัยพื้นที่ของบุคคลอื่นทำ โดยไม่มีค่าเช่า มากที่สุดคืออำเภอดงหลวง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 1.55 เช่าที่ดินทำกินมากที่สุดคืออำเภอดงหลวง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 2.11 วิเคราะห์ครัวเรือนมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน

ครัวเรือนของ ท่านมีปัญหา เกี่ยวกับพื้นที่ทำ กินหรือไม่	พื้นที่ทำการเก็บข้อมูล							
	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคม คำสร้อย	อำเภอ ดอนตาล	อำเภอ ดงหลวง	อำเภอ คำชะอี	อำเภอ หว้านใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ไม่มีปัญหา	926	507	292	1042	343	173	99	3382
	12.18%	6.67%	3.84%	13.71%	4.51%	2.28%	1.30%	44.50%
น้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่ เพียงพอตลอดทั้ง ปี	239	80	119	657	264	29	39	1427
	3.14%	1.05%	1.57%	8.64%	3.47%	0.38%	0.51%	18.78%
ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดี	159	37	41	519	162	15	29	962
	2.09%	0.49%	0.54%	6.83%	2.13%	0.20%	0.38%	12.66%
ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ในที่ดิน	107	25	22	820	150	7	3	1134
	1.41%	0.33%	0.29%	10.79%	1.97%	0.09%	0.04%	14.92%
ที่ดินติดจำนอง	22	16	41	51	13	2	1	146
	0.29%	0.21%	0.54%	0.67%	0.17%	0.03%	0.01%	1.92%
อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น อุทกภัย ดิน ถล่ม	39	6	19	139	5	1	0	209
	0.51%	0.08%	0.25%	1.83%	0.07%	0.01%	0.00%	2.75%
เข้าถึงยาก (เช่น ไม่มี ถนนหรือถนนไม่ดี เข้าได้บางฤดูกาล)	74	11	18	177	28	3	14	325
	0.97%	0.14%	0.24%	2.33%	0.37%	0.04%	0.18%	4.28%

ตารางที่ 2.11 ผลวิเคราะห์ ครัวเรือนที่ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน จำนวน 3,382 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.50 น้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 1,427 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.78 ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดี จำนวน 962 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.66 ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน จำนวน 1,134 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.92 ที่ดินติดจำนอง จำนวน 146 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.92 อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยเช่น อุทกภัย ดินถล่ม จำนวน 209 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.75 และเข้าถึงยาก (เช่น ไม่มีถนนหรือถนนไม่ดี เข้าได้บางฤดูกาล) จำนวน 325 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.28

อำเภอที่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินมากที่สุดคืออำเภอดงหลวง โดยมีปัญหาต่างๆ ดังนี้ น้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 657 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.64 ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดี จำนวน 591 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.83 ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน จำนวน 820 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.79 ที่ดินติดจำนอง จำนวน 51 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.67 อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยเช่น อุทกภัย ดินถล่ม จำนวน 139 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.83 และเข้าถึงยาก (เช่น ไม่มีถนนหรือถนนไม่ดี เข้าได้บางฤดูกาล) จำนวน 177 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.33

ตารางที่ 2.12 การวิเคราะห์ ครัวเรือนของท่านใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากรัฐ

ผลวิเคราะห์ 2.12 ผลการวิเคราะห์ ครัวเรือนที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากรัฐ

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมน้ำอภัย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง	รวม
ใช้	682	440	322	1365	387	162	130	3488
	12.02%	7.76%	5.68%	24.06%	6.82%	2.86%	2.29%	61.48%
ไม่ใช้	538	188	155	967	259	58	20	2185
	9.48%	3.31%	2.73%	17.05%	4.57%	1.02%	0.35%	38.52%

ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากรัฐ จำนวน 3,488 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.48 ไม่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากรัฐ จำนวน 2,185 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 38.52

อำเภอที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากรัฐมากที่สุดคืออำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากรัฐ จำนวน 1,365 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.06 และยังพบว่าอำเภอดงหลวงไม่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากรัฐอีกเช่นกัน จำนวน 967 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 17.05

ตารางที่ 2.13 การวิเคราะห์รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคม คำสร้อย	อำเภอ ดอนตาล	อำเภอดง หลวง	อำเภอ คำชะอี	อำเภอ หว้านใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ไม่มีรายได้จากการ ส่งกลับ	1070	526	396	2,106	537	183	129	4947
	18.86%	9.27%	6.98%	37.12%	9.47%	3.23%	2.27%	87.20%
1-32,000 บาท	125	79	61	205	87	31	15	603
	2.20%	1.39%	1.08%	3.61%	1.53%	0.55%	0.26%	10.63%
32,001-65,000 บาท	20	15	16	14	20	6	5	96
	0.35%	0.26%	0.28%	0.25%	0.35%	0.11%	0.09%	1.69%
มากกว่า 65,001 บาท	5	8	4	7	2	0	1	27
	0.09%	0.14%	0.07%	0.12%	0.04%	0.00%	0.02%	0.48%

จากตารางที่ 2.13 ผลการวิเคราะห์รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ พบว่าจังหวัดมุกดาหารไม่มีรายได้ส่งกลับ จำนวน 4,947 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 87.20 ส่งกลับจำนวน 1-32,000 บาท จำนวน 630 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.63 ส่งกลับจำนวน 32,001 - 65,000 บาท จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 1.69 ส่งกลับจำนวนเงินมากกว่า 65,001 บาท จำนวน 27 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.48

อำเภอดงหลวงเป็นอำเภอที่ไม่มีรายได้ส่งกลับมากถึง จำนวน 2,106 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.12 และมีรายได้ส่งกลับจำนวน 1 - 32,000 บาท จำนวน 205 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.61 ส่งกลับจำนวน 32,001 - 65,000 บาท จำนวน 14 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.25 ส่งกลับจำนวนเงินมากกว่า 65,001 บาท จำนวน 7 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.12

ตารางที่ 2.14 การวิเคราะห์ครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่น ๆ เพื่อการยังชีพ

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคม คำสร้อย	อำเภอ ดอนตาล	อำเภอดง หลวง	อำเภอ คำชะอี	อำเภอ หว้านใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ไม่ใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยัง ชีพ	763	295	155	427	187	110	50	1987
	13.45%	5.20%	2.73%	7.53%	3.30%	1.94%	0.88%	35.03%
สามารถเข้าใช้ประโยชน์ เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล	370	277	264	1458	386	98	75	2928
	6.52%	4.88%	4.65%	25.70%	6.80%	1.73%	1.32%	51.61%
สามารถเข้าใช้ประโยชน์ เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา	87	56	58	447	73	12	25	758
	1.53%	0.99%	1.02%	7.88%	1.29%	0.21%	0.44%	13.36%

จากตารางที่ 2.14 ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อการยังชีพ สรุปได้ว่าจังหวัดมุกดาหารมีครัวเรือนที่ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 1,987 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35.03

สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 2,928 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.61 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 758 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.36

อำเภอดงหลวง เป็นพื้นที่ที่มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เพื่อยังชีพมากที่สุด โดยสามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 1,458 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.70 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 447 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.88 และอำเภอเมืองมุกดาหารไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพมากที่สุด จำนวน 763 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.45

ตารางที่ 2.15 ครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ห้วยป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อสร้างรายได้

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมน้ำจันทบุรี	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอดงคำชะอี	อำเภอหัวพันใหญ่	อำเภอหนองสูง	รวม
ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้	884	400	241	860	241	121	71	2818
	15.58%	7.05%	4.25%	15.16%	4.25%	2.13%	1.25%	49.67%
สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล	273	203	200	1185	336	88	70	2355
	4.81%	3.58%	3.53%	20.89%	5.92%	1.55%	1.23%	41.51%
สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา	63	25	36	287	69	11	9	500
	1.11%	0.44%	0.63%	5.06%	1.22%	0.19%	0.16%	8.81%

จากตารางที่ 2.15 ครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ห้วยป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ พบว่าจังหวัดมุกดาหาร มีครัวเรือนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 2,818 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 49.67 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 2,355 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.51 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 500 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.81

อำเภอดงหลวง มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้มากที่สุด โดยเป็นการเข้าไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 1,185 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.89 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 287 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.06 ส่วนอำเภอเมืองมุกดาหาร มีครัวเรือนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้มากที่สุด จำนวน 884 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.58

ตารางที่ 2.16 วิเคราะห์การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของครัวเรือนในชุมชน

กลุ่มกิจกรรมของชุมชน	เป็นสมาชิก	ไม่เป็นสมาชิก
กลุ่มอาชีพ/การผลิต/แปรรูป (เช่น กลุ่มเมล็ดพันธุ์)	165	471
	25.94%	74.06%
กลุ่มการเงิน (เช่น กองทุนกลุ่มออมทรัพย์)	196	440
	30.82%	69.18%
กลุ่มสวัสดิการสังคม (เช่น กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน)	361	275
	56.76%	43.24%
กลุ่มด้านสังคม (เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มศาสนา)	110	526
	17.30%	82.70%
กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ (กลุ่มอนุรักษ์ฯ กลุ่มผู้ใช้น้ำ)	12	624
	1.89%	98.11%
อื่นๆ	9	627
	1.42%	98.58%

จากตารางที่ 2.16 ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน รายละเอียด ดังนี้
 กลุ่มอาชีพ/การผลิต/แปรรูป (เช่น กลุ่มเมล็ดพันธุ์) เป็นสมาชิก จำนวน 165 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.94 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 471 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 74.06

กลุ่มการเงิน (เช่น กองทุนกลุ่มออมทรัพย์) เป็นสมาชิก จำนวน 196 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.82 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 440 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 69.18

กลุ่มสวัสดิการสังคม (เช่น กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน) เป็นสมาชิก จำนวน 361 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.76 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 275 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.24

กลุ่มด้านสังคม (เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มศาสนา) เป็นสมาชิก จำนวน 110 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 17.30 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 526 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 82.70

กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ (กลุ่มอนุรักษ์ฯ กลุ่มผู้ใช้น้ำ) เป็นสมาชิก จำนวน 12 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.89 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 624 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.11

อื่นๆ เป็นสมาชิกจำนวน 9 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.42 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 627 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.58

ตารางที่ 2.17 วิเคราะห์การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

กิจกรรมของชุมชน	เข้าร่วมรับรู้รับฟัง	ไม่เข้าร่วม	เสนอความคิดเห็นลงแรง	ตัดสินใจ
กิจกรรมทางศาสนา	4718	735	206	47
	82.68%	12.88%	3.61%	0.82%
กิจกรรมประชาคม	4133	1141	378	54
	72.43%	20.00%	6.62%	0.95%
กิจกรรมทางการพัฒนา	3437	1743	469	57
	60.23%	30.55%	8.22%	1.00%
กิจกรรมการอนุรักษ์/ ฟื้นฟู	591	5099	14	2
	10.36%	89.36%	0.25%	0.04%

จากตารางที่ 2.17 ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนที่เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เข้าร่วมรับรู้รับฟัง จำนวน 4,718 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 82.68 ไม่เข้าร่วม จำนวน 735 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.88 เสนอความคิดเห็นลงแรง จำนวน 206 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.61 ตัดสินใจ จำนวน 47 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.82

กิจกรรมประชาคม เข้าร่วมรับรู้รับฟัง จำนวน 4,133 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 72.43 ไม่เข้าร่วม จำนวน 1,141 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.00 เสนอความคิดเห็นลงแรง จำนวน 378 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.62 ตัดสินใจ จำนวน 54 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.95

กิจกรรมทางการพัฒนา เข้าร่วมรับรู้รับฟัง จำนวน 3,437 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 60.23 ไม่เข้าร่วม จำนวน 1,743 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.55 เสนอความคิดเห็นลงแรง จำนวน 469 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.22 ตัดสินใจ จำนวน 57 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.00

กิจกรรมการอนุรักษ์/ฟื้นฟู เข้าร่วมรับรู้รับฟัง จำนวน 591 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.36 ไม่เข้าร่วม จำนวน 5,099 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.36 เสนอความคิดเห็นลงแรง จำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.25 ตัดสินใจ จำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.04

ตารางที่ 2.18 การวิเคราะห์การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคม คำสร้อย	อำเภอ ดอนตาล	อำเภอดง หลวง	อำเภอ คำชะอี	อำเภอ หว้านใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ช่วยเหลือกันตาม ธรรมเนียม ประเพณี	776	452	363	1791	374	148	119	4023
	13.68%	7.97%	6.40%	31.57%	6.59%	2.61%	2.10%	70.91%
มีการกำหนด กติกา	136	52	34	228	94	21	5	570
	2.40%	0.92%	0.60%	4.02%	1.66%	0.37%	0.09%	10.05%
มีการตั้งกลุ่ม หรือกลไก	141	100	66	177	152	31	11	678
	2.49%	1.76%	1.16%	3.12%	2.68%	0.55%	0.19%	11.95%
การปรึกษาหารือ	0	0	0	1	0	0	0	1
	0.00%	0.00%	0.00%	0.02%	0.00%	0.00%	0.00%	0.02%

ไม่มี	167	24	14	135	26	20	15	401
	2.94%	0.42%	0.25%	2.38%	0.46%	0.35%	0.26%	7.07%

จากตารางที่ 2.18 ผลการวิเคราะห์ การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน พบว่า จังหวัดมุกดาหาร มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 4,023 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 70.91 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 570 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.05 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 678 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.95 การปรึกษาหารือ จำนวน 1 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.02 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 401 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.07 โดยอำเภอคง หลวงเป็นอำเภอที่ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณีมากที่สุด

ตารางที่ 2.19 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน

พื้นที่สำรวจ	อำเภอเมือง มุกดาหาร	อำเภอนิคม คำสร้อย	อำเภอ ดอนตาล	อำเภอคง หลวง	อำเภอ คำชะอี	อำเภอ ห้วยใหญ่	อำเภอ หนองสูง	รวม
ขึ้นอยู่กับผู้นำ เป็นหลัก	263	170	146	861	109	26	32	1607
	4.64%	3.00%	2.57%	15.18%	1.92%	0.46%	0.56%	28.33%
มีบทบาทเสนอ ข้อคิดเห็น	386	137	37	249	108	70	42	1029
	6.80%	2.41%	0.65%	4.39%	1.90%	1.23%	0.74%	18.14%
ได้รับการ ยอมรับ และมี ส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน	290	214	133	620	226	70	45	1598
	5.11%	3.77%	2.34%	10.93%	3.98%	1.23%	0.79%	28.17%
มีส่วนร่วม ดำเนิน กิจกรรมต่างๆ	281	107	161	602	203	54	31	1439
	4.95%	1.89%	2.84%	10.61%	3.58%	0.95%	0.55%	25.37%

จากตารางที่ 2.19 ผลการวิเคราะห์มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน พบว่าจังหวัดมุกดาหาร มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 1,607 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.33 สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น และมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 1,029 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.14 สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 1,598 ครั้งเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.17 สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 1,439 ครั้งเรือน 25.37

5. บทเรียนจากการค้นหาสอบทาน

จากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยสามารถสรุปบทเรียนจากการทำงานได้ดังนี้

เป้าหมาย คือ ค้นหาและเก็บข้อมูลข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งหมด 5,673 ครัวเรือน โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลทั้งหมดที่ถูกต้องและแม่นยำ

ทีมวิจัยและกลไกขับเคลื่อนงาน ทีมวิจัยของ วชช.มุกดาหารดำเนินโครงการโดยอาศัยความร่วมมือของกลไกจากหลายองค์กร/หน่วยงาน ได้แก่ ศจพ.ต. และ ศจพ.อ. นำโดยนายอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึง อสม.

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน โครงการวิจัยดำเนินการในกลุ่มเป้าหมายคือครัวเรือนยากจนในพื้นที่ทั้งหมด 7 อำเภอ จังหวัดมุกดาหาร รวมจำนวนทั้งสิ้น 5,673 ครัวเรือน

ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ภายใต้การดำเนินโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร มีปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ คือ

1) ด้านทรัพยากร: ทีมวิจัยของ วชช. มีบทบาทเป็นกำลังหลักในการประสานงานกับผู้รับผิดชอบในพื้นที่ ซึ่งทุกส่วนถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญไม่ว่าจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อสม นักพัฒนาชุมชน ปลัด อบต.

2) ด้านข้อมูล: นำข้อมูลจาก TPMAP, จปฐ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นแหล่งข้อมูลหลัก ในการคัดเลือกและวิเคราะห์กลุ่มครัวเรือนยากจน

3) ด้านเครื่องมือ: แบบสอบถาม และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ ipad เป็นต้น

4) การประสานความร่วมมือ: การประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานระดับท้องถิ่น กลุ่ม/องค์กรภาคประชาชน เอกชน และกลุ่มอาชีพในชุมชน

กระบวนการ (Process) และเครื่องมือ แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงต้นน้ำ: ได้แก่ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัยฯ และเครื่องมือกลไกในการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ การชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับครัวเรือนเป้าหมายและทำความเข้าใจเครื่องมือ (แบบสอบถาม) ในการค้นหาและสอบทาน ให้กับภาคีเครือข่ายการทำงาน การแบ่งทีมการทำงาน โดยระบุพื้นที่ อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ที่รับผิดชอบให้ชัดเจน การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ในการลงพื้นที่ ค้นหาและสอบทานข้อมูล และการตรวจสอบรายละเอียดความถูกต้อง และครบถ้วนของแบบสอบถาม (Recheck Data) โดยหลังจากทีมอาสาสมัครลงพื้นที่เก็บข้อมูล ทีมวิจัยจะมีการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล 2) ช่วงกลางน้ำ: ได้แก่ การบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนเข้าระบบฐานข้อมูล (Livingonnewpace.com และ PPP CONNEXT) การวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจน โดยวิเคราะห์ทุนครัวเรือน 5 ด้านตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF) และการจำแนกประเภทกลุ่มครัวเรือนคนจน 4 กลุ่ม; อยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ อยู่ดี และ 3) ช่วงปลายน้ำ: ได้แก่ การจัดเวทีนำเสนอข้อมูลแก่ภาคีเครือข่าย เพื่อรับรองข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนและแม่นยำ การเชิญภาคีเครือข่าย ทำการ Workshop การทดลองใช้โปรแกรม เพื่อช่วยเติมเต็มข้อมูล มีความเข้าใจระบบและสามารถ Update ข้อมูลในระบบให้เป็นปัจจุบัน และเพื่อนำถึงข้อมูลกลุ่มเป้าหมายส่วนที่ต้องมีการส่งต่อความช่วยเหลือ

ผลดำเนินงาน (Product) จำแนกผลที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

ผลผลิต (Output) เกิดระบบฐานข้อมูล 4 ฐานข้อมูล ได้แก่ Livingonnewpace.com ปีที่ 1 และ 2, PPP CONNEXT และโปรแกรม Mukdahan Well-Being Model (Mukdahan Well-Being Model) ในระยะที่ 1 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด Sustainable Livelihood Framework : SLF จากจำนวน 4,660 ครัวเรือน พบว่าการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามาก คือ

1) ทุนมนุษย์ ในมิติ สุขภาพ การได้รับสวัสดิการสังคม (บัตรสวัสดิการของรัฐ) การอ่านและการเขียนภาษาไทยของคนในครัวเรือน การศึกษาสูงสุด การมีงานทำ ทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้

2) ทุนกายภาพ ในมิติ การมีที่อยู่อาศัยและที่ดินเป็นของตนเอง สภาพที่อยู่อาศัยบ้านเรือน ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และถูกสุขลักษณะของบ้านพักอาศัย การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือก การใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน การมีอุปกรณ์สารสนเทศ มีพื้นที่ทำกินทางการเกษตร การรับรู้/ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสาร

3) ทุนการเงิน ในมิติ การมีรายของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน การมีศักยภาพด้านการออม การมีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ

4) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และภัยพิบัติต่าง ๆ ในมิติ การได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ การมีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ

5) ทุนทางสังคม การเกื้อกูลและระบอบรองรับทางสังคม ในมิติ การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน การเข้าร่วมหรือการเป็นสมาชิก กลุ่มกิจกรรมของคนในชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด SLF สรุปได้ดังนี้

1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิมเช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การตลาดทางการเกษตร

2) ทุนธรรมชาติมีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน

3) การเงินมีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน

4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตใช้

5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่ 1 ได้ข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain Point) คือ 1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 2) การเกษตรล้าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด 3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน 5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ 6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด

ผลลัพธ์ (Outcome) พบว่า ข้อมูลครัวเรือนยากจนถูกส่งต่อให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำข้อมูลไปใช้ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1) ด้านที่อยู่อาศัย ปัจจุบันครัวเรือนได้รับความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมบ้าน จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) จำนวน 19 หลัง และสร้างบ้านใหม่โดยการสนับสนุนของบริษัทเอกชนที่เข้ามาประกอบการด้านพลังงานหมุนเวียน (กังหันลม) ในพื้นที่ 1 หลัง

2) ด้านส่งเสริมอาชีพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพ เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์หม่อนไหม วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นต้น

3) ด้านการศึกษา วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้รับการจัดสรรทุนการศึกษา จากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ. และคัดเลือกนักเรียนผู้รับทุนโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีอยู่

4) ด้านการปรับปรุงข้อมูลในระบบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลในระบบ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็น/เสียงสะท้อนจากกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล

5) เกิดการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมการพัฒนาการแก้ไขปัญหาคความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และจัดตั้งคลินิกวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือทีมวิจัยพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร มีองค์ประกอบร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

ผลกระทบ (Impact) ใน 2 มิติ ทั้งผลกระทบเชิงลบและผลกระทบเชิงบวก ดังนี้

1) ข้อมูลมีความถูกต้องแม่นยำ ช่วยลดความซ้ำซ้อนของการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ลดภาระค่าใช้จ่าย/งบประมาณของหน่วยงาน

2) เด็กจากครัวเรือนยากจนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา และได้รับการพัฒนาด้านความรู้ทักษะที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต และผลกระทบเชิงลบ คือ ระบบไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล คือ หมายเลขบัตรประชาชนของคนจน ทีมวิจัยมองว่าเป็นข้อจำกัดให้หน่วยงานไม่สามารถเข้าถึงบุคคลที่มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ของบุคคลนั้น

บทที่ 3

การส่งต่อและช่วยเหลือ

บทนำ

หลังจากการค้นหาและสอบถาม จนกระทั่งนำมาสู่การคืนข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ทีมวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารยังมีบทบาทในการค้นหาภาคีเครือข่ายในการทำงาน สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัย จัดตั้งทีมงานรับผิดชอบแต่ละส่วน จัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) กับหน่วยงานภาคีความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความรู้ สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความร่วมมือในการส่งต่อข้อมูลและให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กในครัวเรือนยากจนที่ต้องการโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ครัวเรือนยากจนที่ต้องการความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และกลุ่มภาวะพึ่งพิง ได้แก่ คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาส กลุ่มผู้มีปัญหาสุขภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง เข้าไม่ถึงสวัสดิการ รวมถึงกลุ่มผู้ขาดแคลนทุนในการประกอบอาชีพ ดังนั้น ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอให้เห็น 1) ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือ 2) ผลการกรอกข้อมูลบัตรประชาชนครัวเรือนยากจน 3) ผลการส่งต่อและช่วยเหลือ 4) ระบบติดตาม/ช่วยเหลือ Feedback Loop 5) บทเรียนการส่งต่อและช่วยเหลือ รายละเอียด ดังนี้

1. ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือ

โครงการวิจัยการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทีมวิจัยได้จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง 3 ครั้ง เพื่อเป็นการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีรายละเอียดในการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนี้

1) การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ครั้งที่ 1

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการ

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ สวนรุกขชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแวง อำเภอนิคมน้ำส้วม จังหวัดมุกดาหาร วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษ์

จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กับ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดมุกดาหาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร และอำเภอโนนคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 7 ฝ่ายได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในการให้บริการทางด้านการจัดการศึกษา การบริการชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้ตระหนักและมีเจตนารมณ์ร่วมกันในการพัฒนาชุมชน อันเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิโนเวศ ให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศในทุกๆ มิติ จึงได้กำหนดหน้าที่ต่างๆ ในการร่วมมือ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนอย่างบูรณาการ มีระบบบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ชุมชนที่เป็นฐานรากในการพัฒนาสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยหน่วยงานทั้ง 7 ได้ตกลงร่วมมือกันดำเนินการโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1 บันทึกความร่วมมือนี้มีอายุ 4 ปี (พ.ศ.2564- 2567) หากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งประสงค์จะแก้ไข เปลี่ยนแปลงข้อความ สามารถกระทำได้ โดยแจ้งให้หน่วยงานอื่นทราบล่วงหน้า 3 เดือน

ข้อ 2 วัตถุประสงค์ของบันทึกข้อตกลง

2.1 เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีพัฒนาเป็นการสร้างเครือข่ายข้ามหน่วยงานอย่างยั่งยืน

2.2 เพื่อพัฒนาแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดมุกดาหาร

2.3 เพื่อพัฒนาการจัดการระบบข้อมูล การจัดการความรู้ การวิจัยพื้นที่รูปธรรมครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา

2.4 เพื่อร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดและแผนพัฒนาตำบลโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

ข้อ 3 สถานที่ดำเนินการ ณ สวนรุกขชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแขว อำเภอนิคมน้ำคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ข้อ 4 บทบาทของหน่วยงานต่างๆ มีดังนี้

4.1 เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทสำคัญในการ

1) ร่วมพัฒนาหลักสูตรแกนนำ 44 ตำบล และจัดบุคลากรเข้าร่วมอบรมแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรภาคีต่างๆ

2) เผยแพร่ ส่งเสริมการแปรแนวความคิดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารตลอดจนเผยแพร่สู่สาธารณะ

3) ร่วมปฏิบัติการเรียนรู้ตำบลรูปธรรมความสำเร็จ อาทิเช่น สวัสดิการชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบล เศรษฐกิจและทุนชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

4) ร่วมสอบทาน/ติดตาม/ประเมินผล แบบเสริมพลังสู่การบริหารการจัดการที่ดี

5) ร่วมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่เหมาะสม

4.2 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร ในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

2) สนับสนุนงบประมาณภายใต้กรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนตามบทบาทภารกิจของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

3) ประสานงานบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีการพัฒนาอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก

4) ร่วมพัฒนาหลักสูตรแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง 44 ตำบล และจัดบุคลากรเข้าร่วมอบรมแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรภาคีต่างๆ

5) ร่วมสอบทาน/ติดตาม/ประเมินผล แบบเสริมพลังสู่การบริหารการจัดการที่ดี

4.3 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558 และข้อบังคับสถาบันวิทยาลัยชุมชนว่าด้วยการดำเนินการจัดการศึกษาและยกเลิกการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา องค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐและสถานศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศหรือต่างประเทศ พ.ศ. 2559

2) ใช้หลักสูตรการบริการวิชาการ การฝึกอบรม ประกาศนียบัตร สัมฤทธิบัตรหรืออนุปริญญาที่มีอยู่หรือพัฒนาใหม่ร่วมกัน

3) บริหารหลักสูตรและการสอนแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

4) จัดหาอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณสมบัติ ร่วมบริหารและดำเนินการจัดการเรียนการสอน

5) สนับสนุนบุคลากรเพื่อการศึกษาวิจัย และข้อมูลจากงานวิจัยภายใต้การดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร หรืออื่นๆ

4.4 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร

1) บูรณาการและเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สนับสนุนให้ชุมชนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

2) สนับสนุนงบประมาณภายใต้กรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนตามบทบาท ภารกิจของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

3) ขับเคลื่อนการบูรณาการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตผู้ประสบปัญหาทางสังคมเป็นรายครัวเรือนและพัฒนาศักยภาพชุมชน

4) เรื่องอื่นๆ ตามเห็นสมควร

4.5 สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร

1) พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรภายในจังหวัดร่วมกับฝ่ายที่หนึ่ง

2) ประสานนโยบายและการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐ และสภาองค์กรชุมชนตำบล

3) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ภายใต้พื้นที่การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด ในรูปแบบต่างๆ

4) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกร และยุวเกษตรกร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างครบวงจรและยั่งยืน ร่วมกับสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด

5) เสนอนโยบายและแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม รวมทั้งราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมที่ไม่เป็นธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ

6) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกร ภายใต้พื้นที่การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด

7) เรื่องอื่นๆ ตามเห็นสมควร

4.6 องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

1) ให้การสนับสนุนข้อมูล บุคลากร และประมาณการค่าใช้จ่ายในการสำรวจเพื่อการซ่อมปรับปรุงบ้าน ตามโครงการแก้ปัญหาสังคมและความยากจนด้านที่อยู่อาศัย (บ้านสร้างสุขมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร) ตามที่ภาคีเครือข่ายร้องขอ

2) ให้การสนับสนุนบุคลากร และงบประมาณ ในการจัดซื้อวัสดุก่อสร้างและอื่นๆ สำหรับการก่อสร้างบ้านผู้ยากไร้ตามโครงการแก้ปัญหาสังคมและความยากจนด้านที่อยู่อาศัย (บ้านสร้างสุขมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร) สำหรับโครงการจัดทำเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

3) ให้การสนับสนุนโครงการและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโครงการแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ ที่เป็นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม

4.7 อำเภอนิคมน้ำจืดร้อย จังหวัดมุกดาหาร

1) บูรณาการการบริหารราชการ การปกครองท้องถิ่น อำนวยความเป็นธรรม การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในทุกระดับในพื้นที่ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข

2) ส่งเสริมสนับสนุนการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทุกระดับ โดยผ่านกิจกรรมจิตอาสาพระราชทาน

3 สร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ข้อ 5 บันทึกข้อตกลงนี้ ได้จัดทำขึ้น 7 ฉบับ ทุกฉบับมีข้อความตรงกัน หน่วยงานทั้ง 7 ได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ณ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 และเก็บไว้เป็นหลักฐานหน่วยงานละฉบับ

2) การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ครั้งที่ 2

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารระหว่างส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์กรภาคีเครือข่าย กับ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2564 ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษ์ จันทรสาชา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (ที่ปรึกษาโครงการวิจัยฯ) กับ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ จำนวน 6 กระทรวง 8 หน่วยงานดังนี้ 1) กระทรวงมหาดไทย 2) กระทรวงศึกษาธิการ 3) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 4) กระทรวงพาณิชย์ 5) กระทรวงอุตสาหกรรม 6) กระทรวงแรงงาน และ 8 หน่วยงาน ดังนี้ 1) เหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร 2) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร 3) สถาบันการเงิน 4) สโมสรไลออนส์มุกดาหาร 5) สมาคมเมือง 3 ธรรม 6) บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) 7) เทศบาลตำบลกกตูม/องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง 8) สหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย จำกัด

หน่วยงานทั้ง 8 องค์กร จาก 6 กระทรวง ได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดมุกดาหาร ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติและการเสริมพลังทางสังคม สร้างระบบกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจน และมีแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในการส่งเสริมและสนับสนุน ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีพัฒนาเป็นการสร้างเครือข่ายข้ามหน่วยงานอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาทีมแกนนำแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาการจัดการระบบข้อมูลความยากจน การจัดการความรู้ เพื่อการวิจัยพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา

โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 เจตนารมณ์ในการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ จัดทำขึ้นจากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่มีความมุ่งมั่นและเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย มีอาชีพเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เพื่อตกลงร่วมกันในการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อบูรณาการในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมในทุกมิติแบบองค์รวม และให้สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนยากจน เพื่อให้สามารถ อยู่ในครอบครัวได้อย่างมั่นคง มีความสุขและยั่งยืน ด้วยการบูรณาการประสานความร่วมมือ จากหน่วยงานทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรมเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

ข้อ 2 วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อบูรณาการความร่วมมือในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทุกมิติแบบองค์รวม

2.2 เพื่อให้ครัวเรือนยากจนสามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิต ครัวเรือนยากจนและให้ครอบครัวมีสุข สามารถพึ่งพาตัวเองอย่างยั่งยืน

2.3 เพื่อให้มีฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดมุกดาหาร ที่เกิดจากการบูรณาการข้อมูลจากทุกหน่วยงาน

ข้อ 3 นิยามศัพท์ครัวเรือนยากจน

ครัวเรือนยากจน หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย มีความยากลำบากในการประกอบอาชีพ มีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น เช่น ครัวเรือนยากจนที่มีเด็กเล็ก แม่เลี้ยงเดี่ยว ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วยติดเตียง มีปัญหาด้านสุขภาพ มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและปัญหาด้านอาชีพ ครัวเรือนที่มีความยากลำบากในที่ดินทำกินทางการเกษตร ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ผุพังหรือปลูกบ้านในที่ดินของคนอื่นหรือหน่วยงานของรัฐ และครัวเรือนที่มีปัญหาด้านสุขภาพไม่สามารถประกอบอาชีพเองได้

ข้อ 4 ขอบเขตความร่วมมือ

4.1. กระทรวงมหาดไทย โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร/สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร/สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร/ที่ทำการปกครองจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมของประชาชน การบูรณาการข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการชี้เป้า เพื่อแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในหมู่บ้านชุมชนด้านเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารและแผนปฏิบัติราชการประจำปีจังหวัดมุกดาหาร ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ให้มีความมั่นคง มีเสถียรภาพ เสริมสร้างความสุขมวลรวมชุมชนโดยพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร/สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุน การดูแลครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงระบบการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับปฐมศึกษา มัธยมศึกษา และการอาชีวศึกษา รวมถึงการทำงานร่วมกับครอบครัวยากจนให้เด็กได้ศึกษาต่อ เน้นการสร้างคุณค่าให้กับการศึกษา และสร้างเครือข่ายสังคมดูแล และช่วยเหลือเด็กนอกระบบการศึกษา

4.3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร โครงการชลประทานมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สนับสนุน เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการเกษตร พัฒนาแหล่งน้ำบริหารจัดการที่ดินทำกินให้กับเกษตรกร บริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ และสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้แก่เกษตรกร ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่เป็นครัวเรือนยากจนในแบบต่างๆ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันในการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

4.4. กระทรวงพาณิชย์ โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมการตลาดดูแลราคาสินค้าทางการเกษตร รายได้เกษตรกรครัวเรือนยากจนพัฒนาคุณภาพสินค้าชุมชนจัดหาช่องทางจำหน่าย รวมถึงการสร้างศักยภาพเชิงพาณิชย์ให้กับชุมชน

4.5. กระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคอุตสาหกรรมให้มีความแข็งแกร่งและยั่งยืน

4.6 กระทรวงแรงงาน โดยมีหน่วยงานในสังกัด กระทรวงแรงงานประจำจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ การให้บริการจัดหางานในจังหวัดให้แก่ประชาชนครัวเรือนยากจนเพื่อให้มีงานทำและมีรายได้ตลอดจนการแนะแนวอาชีพและส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยการพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ประชาชน ครัวเรือนยากจนให้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และงานด้านประกันสังคม

4.7 เหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริม สนับสนุนการบริการทางการแพทย์และสุขภาพ การบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย การบริการโลหิต และการส่งเสริมสุขภาพชีวิต

4.8 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สำรวจการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณีในระดับจังหวัด การแก้ไขปัญหาอุทกภัย และภัยแล้งอย่างยั่งยืน

4.9 สถาบันการเงิน ประกอบด้วย ธนาคารอาคารสงเคราะห์/ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร/ธนาคารออมสิน มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องออมเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน การสร้างที่อยู่อาศัย เสริมสร้างความสุขให้กับประชาชนอย่างยั่งยืน

4.10 สโมสรไลออนส์มุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สนับสนุนส่งเสริมการช่วยเหลือกิจสังคมและสวัสดิภาพทางศีลธรรมในท้องถิ่นต่อสาธารณะ และเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและมวลมนุษยชาติ

4.11 สมาคมเมือง 3 ธรรม มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุน สินค้าทางการเกษตร กระจ่ายสินค้าทางการเกษตรสู่กลุ่มเป้าหมาย ของครัวเรือนยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนยากจนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

4.12 บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อยกระดับการให้บริการให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำในการให้บริการดิจิทัลและโทรคมนาคมภาครัฐ

4.13 เทศบาลตำบลกกตูม/องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้านการศึกษา ด้านความเป็นอยู่ ด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ ด้านอาชีพ และอื่นๆ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สนับสนุนการบูรณาการ ข้อมูลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนยากจนให้มีความมั่นคงในพื้นที่

4.14 สหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย จำกัด มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริม สนับสนุน รวบรวมสินค้าทางการเกษตร พัฒนาอาชีพด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง หัตถอุตสาหกรรม ศิลปหัตถกรรม งานพัฒนาที่ดิน งานพัฒนาคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์ป่าไม้ พืชน้ำ และผืนป่า ให้มีคุณภาพชีวิตและมีรายได้เพิ่มขึ้น

4.15 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ฝึกอบรมบริการวิชาการ ระดับอุดมศึกษาให้กับครัวเรือนยากจน ถ่ายทอดองค์ความรู้และใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม บูรณาการการพัฒนาแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบของปัญหาของกลุ่มครัวเรือนยากจนและนำไปสู่การสร้างโมเดลความช่วยเหลือความยากจนตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานพื้นที่เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคม

ข้อ 5 สถานที่ดำเนินการ ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

ข้อ 6 บันทึกข้อตกลงนี้ ได้จัดทำขึ้น 25 ฉบับ ทุกฉบับมีข้อความตรงกัน หน่วยงานทั้ง 25 หน่วยงานได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ณ วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2564 และเก็บไว้เป็นหลักฐานหน่วยงานละฉบับ

3) การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน ครั้งที่ 3

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ด้านการจัดการศึกษา การฝึกอบรม การสร้างอาชีพ ทางด้านการจัดการโลจิสติกส์ ระหว่าง หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ และ หน่วยงานภาคเอกชน กับ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร วันจันทร์ ที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2564 ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษ์ จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กับ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ จำนวน 15 หน่วยงาน ได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การศึกษา การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ การฝึกอบรม ทางด้านการจัดการโลจิสติกส์
2. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน แหล่ง ฝึกงาน แหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการโลจิสติกส์
3. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชน ส่งเสริมการ พัฒนาอย่างยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพของบุคคล ให้สอดคล้องต่อความต้องการของสถานประกอบการ ด้านอาชีพ ด้านการจัดการโลจิสติกส์
4. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษา
5. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านอื่นๆ

สถานที่ดำเนินการ ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

บันทึกข้อตกลงนี้ ได้จัดทำขึ้น 15 ฉบับ ทุกฉบับมีข้อความตรงกัน ได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ณ วันจันทร์ที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2564 และเก็บไว้เป็นหลักฐานหน่วยงานละฉบับ

2. ผลการกรอกข้อมูลบัตรประชาชนครัวเรือนยากจน

2.1 การบันทึกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนในปีที่ 2563 และปีที่ 2564

ในการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก เพื่อยืนยันตัวตนและเป็นหนึ่งในกระบวนการที่หน่วยงานของรัฐใช้ยืนยันตัวตนของผู้ที่จะได้รับการช่วยเหลือ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อใช้ในการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ความคืบหน้าในการบันทึกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน ในการลงพื้นที่ค้นหาและสอบถามข้อมูลครัวเรือนยากจนในโครงการวิจัยฯ พื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 1 ทีมวิจัยได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามและเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารได้ 67.11% ในทุกอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 13,222 คน และได้ทำการบันทึกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารเข้าไปในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com ระยะที่ 1 จำนวน 13,222 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 67.11 ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การบันทึกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 1

อำเภอ	จำนวนคนทั้งหมด	จำนวนคนทั้งหมดที่มี ข้อมูลบัตรประจำตัว ประชาชน	จำนวนคนทั้งหมดที่ไม่มี ข้อมูลบัตรประจำตัว ประชาชน
จังหวัดมุกดาหาร	19,702	13,222 (67.11%)	6,480 (32.89%)
อำเภอเมืองมุกดาหาร	2,935	1,514 (51.58%)	1,421 (48.42%)
อำเภอนิคมน้ำอ้อย	2,525	1,812 (71.76%)	713 (28.24%)
อำเภอดอนตาล	2,189	739 (33.76%)	1,450 (66.24%)
อำเภอดงหลวง	8,460	7,151 (84.53%)	1,309 (15.47%)
อำเภอดงคำชะอี	2,239	1,271 (56.77%)	968 (43.23%)
อำเภอหว้านใหญ่	721	473 (65.60%)	248 (34.40%)
อำเภอหนองสูง	633	262 (41.39%)	371 (58.61%)
รวมทั้งหมด	19,702	13,222 (67.11%)	6,480 (32.89%)

จากตารางที่ 3.1 ในการลงพื้นที่ค้นหาและสอบถามข้อมูลครัวเรือนยากจนในโครงการวิจัยฯ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 2 ทีมวิจัยได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามและเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนของกลุ่มเป้าหมายได้ครบ 100% ในทุกอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2,351 คน และได้ทำการบันทึกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารเข้าไปในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com ระยะที่ 2 ทั้งหมด รายละเอียดดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 การบันทึกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหาร ในปี ที่ 2

อำเภอ	จำนวนคนทั้งหมด	จำนวนคนทั้งหมดที่มี ข้อมูลบัตรประจำตัว ประชาชน	จำนวนคนทั้งหมดที่ไม่มี ข้อมูลบัตรประจำตัว ประชาชน
จังหวัดมุกดาหาร	2,351	2,351 (100.00%)	0 (0.00%)
อำเภอเมืองมุกดาหาร	1,885	1,885 (100.00%)	0 (0.00%)
อำเภอนิคมน้ำอ้อย	57	57 (100.00%)	0 (0.00%)
อำเภอดงหลวง	285	285 (100.00%)	0 (0.00%)
อำเภอกำชะอี	100	100 (100.00%)	0 (0.00%)
อำเภอหว้านใหญ่	24	24 (100.00%)	0 (0.00%)
รวมทั้งหมด	2,351	2,351 (100.00%)	0 (0.00%)

ข.กระบวนการ/วิธีการ

กระบวนการและวิธีการในการเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน ทีมวิจัยได้ดำเนินการร่วมกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข จากการลงพื้นที่ทำการสำรวจข้อมูลข้อมูลสภาพความยากจน ปัญหา และศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย ในการเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนจึงเป็นข้อมูลที่ต้องกรอกลงในแบบสอบถามในการวิจัยอยู่แล้ว ทำให้กระบวนการกรอกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนใช้วิธีการ และเป็นขั้นตอนเดียวกันในการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลและเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน

ค.เครื่องมือ

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน เป็นเครื่องมือตัวเดียวกันกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนของกลุ่มเป้าหมาย โดยการเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนจะอยู่ในส่วนแรก ของหน้า ที่ 1 ในแบบสอบถามระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ ซึ่งออกแบบโดยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ดังภาพที่ 3.1

(รหัสแบบสอบถาม)

แบบสอบถาม
ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่
หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน

รหัสบ้าน (กรอกตัวเลขตามที่ระบุในทะเบียนบ้าน)

หมายเลขครัวเรือนเกษตรกร (สมุดเขียว) ☐ ไม่มี ☐ มี หมายเลข

ชื่อหมู่บ้าน.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

ชื่อเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน (นาย/นาง/นางสาว)

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

ภาพที่ 3.1 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน

ง.อุปสรรค/การแก้ไข

อุปสรรคการเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน ทีมวิจัยได้ดำเนินการร่วมกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ลงพื้นที่ทำการสำรวจข้อมูล ปัญหา และศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย ภายใต้ สินทรัพย์ทุน 5 ด้าน ในการเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนนั้น เป็นข้อมูลที่ต้องกรอกลงใน แบบสอบถามในการวิจัยอยู่แล้ว จึงเป็นกระบวนการวิธีการ ขั้นตอนเดียวกันในการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล และเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจนอยู่แล้ว ส่วนอุปสรรคที่ทีมวิจัยได้จากการลงสำรวจข้อมูลพบว่า แบบสอบถาม บางฉบับกรอกเลขบัตรประจำตัวประชาชนไม่ครบ บางฉบับลืมกรอกเลขบัตรประจำตัวประชาชน และบาง ฉบับกรอกเลขบัตรประจำตัวประชาชนของคนในครัวเรือนยากจนไม่ครบตามจำนวนคน

ในการแก้ไขปัญหการเก็บข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนทั้งกรณีที่แบบสอบถามบางฉบับ กรอกเลขบัตรประจำตัวประชาชนไม่ครบ บางฉบับลืมกรอกเลขบัตรประจำตัวประชาชน และบางฉบับกรอก เลขบัตรประจำตัวประชาชนของคนในครัวเรือนยากจนไม่ครบตามจำนวนคน ทีมวิจัยได้ดำเนินการร่วมกับผู้นำ ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ด้วยการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชนกรณี ที่ยังไม่ครบ หรือบางฉบับไม่ได้กรอกข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน โดยดำเนินการที่ละครัวเรือนทีละคน จนครบทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอ จนได้เลขบัตรประจำตัวประชาชนครบ 100%

2.2 ระบบข้อมูลที่ส่งต่อความช่วยเหลือ

จากการจัดประชุมคลินิกวิจัย ซึ่งเป็นเวที (Forum) เพื่อปรึกษาหารือและให้ความเห็นต่อการ ดำเนินการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจน ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร วันที่ 19 มกราคม 2565 มติที่ประชุมเห็นชอบในการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจน จากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหความยากจนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 หน่วยงาน โดยจำแนกเป็นการส่งต่อความช่วยเหลือใน 3 มิติ ดังนี้

1) **ด้านการศึกษา** ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือในด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยชุมชน มุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะเป็นผู้คัดกรองนักศึกษาจากครัวเรือนยากจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ ยาก และอยู่ได้ ที่มีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 44 คน เพื่อให้ได้รับทุนการศึกษาจาก กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ)

2) **ด้านที่อยู่อาศัย** ทีมวิจัยส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับ อยู่ลำบาก และอยู่ ยาก ที่อยู่ในระบบฐานข้อมูล จำนวน 19 ครัวเรือน ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจน ในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการ ซ่อมแซมบ้านพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2565 ในงบประมาณครัวเรือนละ 20,500 บาท และส่งต่อความ ช่วยเหลือให้กับบริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด ซึ่งสนับสนุนงบประมาณในการสร้างบ้านให้ครัวเรือนเป้าหมาย จำนวน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท

3) **ด้านการพัฒนาอาชีพ** ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจากการค้นหาและ สอบทานที่อยู่ในระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจน ในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มุกดาหาร (พมจ.) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้งจัน ตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ก.กระบวนการ/เครื่องมือ

กระบวนการในการส่งต่อความช่วยเหลือ ทีมวิจัยแบ่งการทำงานเป็น 3 ช่วง คือ

- 1) ช่วงต้นน้ำ มีจำแนกข้อมูลตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย และวิเคราะห์ความเร่งด่วน เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้าง
- 2) ช่วงกลางน้ำ เป็นหน่วยงานและกลไกการดำเนินงานพื้นที่ดำเนินการสอบทาน และให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และภาคที่เกี่ยวข้อง
- 3) ช่วงปลายน้ำ เป็นช่วงที่ต้องติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ และวางแผนพัฒนาให้เกิดการต่อยอดการทำงาน

กระบวนการในการส่งต่อและช่วยเหลือ ทีมวิจัยได้ดำเนินการโดยจัดประชุมทำความเข้าใจในเรืองการทำงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการให้ที่ประชุมรับทราบ และจัดกิจกรรมการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ของระหว่างวิทยาลัยชุมชนในฐานะทีมวิจัย และหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม และคนยากจน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจน จำนวน 23 หน่วยงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนให้ตรงจุด ให้ถูกพื้นที่เป้าหมายเพื่อช่วยกันขจัดปัญหาความยากจนออกจากพื้นที่จังหวัดมุกดาหารเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในจังหวัดมุกดาหาร จากนั้นทีมวิจัยได้จัดประชุมคลินิกวิจัย เพื่อรายงานผลการดำเนินการและได้ทำการส่งต่อข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ได้ช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจของหน่วยงาน

ข. ระบบข้อมูลที่มีการส่งต่อความช่วยเหลือ มี 2 รูปแบบ คือ

เครื่องมือที่ใช้ในการส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยได้แบ่งประเภทของระบบข้อมูลที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนยากจนออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารที่เป็นเอกสาร โดยทีมวิจัยได้ทำการจำแนกข้อมูลออกเป็นรายอำเภอ รายตำบล รายหมู่บ้าน รายครัวเรือน และทีมวิจัยยังจำแนกข้อมูลครัวเรือนที่ต้องช่วยเหลือออกเป็นด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสวัสดิการของรัฐ โดยทีมวิจัยได้มอบเอกสารข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหารให้หน่วยงานต่างๆ ที่มาร่วมประชุมคลินิกวิจัย
- 2) ระบบฐานข้อมูลออนไลน์ ทีมวิจัยใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อให้หน่วยงานที่ทำ MOU และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนได้มาฝึกปฏิบัติการในการใช้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน เพื่อทำการวิเคราะห์และช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจของหน่วยงาน

ค. กลไก/ภาคีเครือข่าย

คณะผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder analysis) เพื่อให้เห็นถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคีเครือข่ายการพัฒนาหลัก (Key Partners) ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร และนำไปสู่การทำความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในปีที่ 2 (MOU) จำนวนทั้งหมด 23 หน่วยงาน ซึ่งล้วนเป็นหน่วยงานที่มีพันธกิจเดียวกันคือการแก้ไขปัญหาความยากจน แต่แยกเป็นการแก้ไขในแต่ละมิติของความยากจน ประกอบด้วย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ด้านที่ดินทำกิน ด้านสวัสดิการของรัฐ ด้านสาธารณสุขและอุปโภค ด้านโครงสร้างพื้นฐานของคนในครัวเรือน ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับกระทรวง/กรม

การดำเนินงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีกลไกภาคีเครือข่ายในระดับกระทรวง/กรม ประกอบด้วย 1) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 3) กรมพัฒนาชุมชน 4) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

2) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับจังหวัด

กลไกภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินงานและสนับสนุนช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (ศจพ.จ.) 2) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร 3) ท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร 4) ศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร 5) สำนักงาน กศน.จังหวัดมุกดาหาร 6) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร 7) สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร 8) สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร 9) สำนักงานชลประทานจังหวัดมุกดาหาร 10) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร 11) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร 12) สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร 13) เหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร 14) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร 15) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำกัด สาขามุกดาหาร 16) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สาขามุกดาหาร 17) สมาคมเมืองสามธรรม 18) บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) สาขามุกดาหาร 19) สโมสรไลออนส์จังหวัดมุกดาหาร 20) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 21) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร (อบจ.มุกดาหาร) 22) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) 23) พัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร (พช.) 24) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) 25) สำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร 26) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดมุกดาหาร 27) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ จังหวัดอำนาจเจริญ 29) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร

3) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับอำเภอ

สำหรับหน่วยงานที่เป็นกลไกภาคีเครือข่ายในระดับอำเภอ ประกอบด้วย 1) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศจพ.อ.เมืองมุกดาหาร) 2) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอนิคมน้ำอ้อย (ศจพ.อ.นิคมคำสร้อย) 3) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอดงหลวง (ศจพ.อ.ดงหลวง) 4) สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย

4) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับท้องถิ่น

ส่วนกลไกภาคีเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตำบล (ศจพ.ต.) ทุกตำบลในพื้นที่เป้าหมาย 2) องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง 3) เทศบาลตำบลร่มเกล้า 4) เทศบาลตำบลกกตูม 5) กำนันทุกตำบลในพื้นที่เป้าหมาย และ 6) องค์การภาคประชาสังคม คือ สภาองค์กรชุมชน

5) กลไก/ภาคีเครือข่ายระดับชุมชน

กลไกภาคีเครือข่ายในระดับชุมชน มีองค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 2) วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก่จัน ตำบลกกแดง 3) ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง 4) ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ 5) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

ง. อุปสรรค/แนวทางแก้ไข

การดำเนินงานโครงการฯ มีอุปสรรคในการดำเนินการส่งต่อและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ดังนี้

1. การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนของหน่วยงานต่างๆ ไม่มีข้อมูลการช่วยเหลือส่งกลับมายังทีมวิจัย จึงทำให้ยากต่อการติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยจึงได้พัฒนาระบบติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนขึ้นมา 1 ระบบ คือ ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร (Mukdahan Well-Being Model)

2. ทีมวิจัยมีจำนวนน้อย กล่าวคือมีเพียงแค่ 11 คน แต่ต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้หน่วยงานที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนตามภารกิจนั้นๆ จึงต้องมีการพัฒนา กลไกและการประสานความร่วมมือเพื่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องเกิดจากปัจจัย ดังนี้

1) การสร้างเป้าหมายร่วมของเครือข่าย มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยหลักและกลไกเครือข่าย มีการแบ่งปันทรัพยากรในกลไกเครือข่ายทำงาน มีการสื่อสารระหว่างกลไกเครือข่าย มีแผนการทำงานร่วมกัน มีการบริหารจัดการกลไกเครือข่ายร่วมกัน

2) การประสานความร่วมมือ ต้องใช้วิธีการสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ โดยเน้นการสื่อสารแบบสองทางจะทำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3) การพัฒนาเครือข่ายและการประสานความร่วมมือ ต้องทำงานกับหัวหน้าองค์กร/หัวหน้าหน่วยงานจะทำให้ได้งานมากที่สุด

4) การสร้างความสัมพันธ์แบบที่ไม่เป็นทางการ ทีมวิจัยมีความเชื่อว่ารู้จักอะไรไม่สู้รู้จักกัน หมายถึง ในการทำงานต้องมีความสัมพันธ์รู้จักกันเป็นการส่วนตัวจะส่งผลต่อความสำเร็จในงาน

2.3 แนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้มีแนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือตามระดับความยากจนที่ได้จากการสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของทีมวิจัย โดยแบ่งเป็นกลุ่ม อยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ และอยู่ดี สามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 กลุ่มครัวเรือน ประเภทการช่วยเหลือ แนวทางและหน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ

กลุ่มครัวเรือน	ประเภทการช่วยเหลือ	แนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ	หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ
อยู่ลำบาก	พึ่งพิง - สงเคราะห์ (คนอื่นช่วยเหลือ 100%)	1. ส่งต่อช่วยเหลือให้เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ 2. ช่วยเหลือด้านอาชีพ 3. สร้างบ้าน 4. ซ่อมแซมบ้าน 6. ที่ดินสร้างบ้าน 7. ที่ดินทำกิน	1. สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย 2. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร 3. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร 4. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 5. ศูนย์หม่อนไหมฯ จังหวัดมุกดาหาร 6. บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด
อยู่ยาก	พึ่งพา - ส่งเสริม (ช่วยเหลือตนเอง 50% คนอื่นช่วยเหลือ 50%)	1. ส่งต่อช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา (กสศ.) 2. ช่วยเหลือด้านอาชีพ 3. ซ่อมแซมบ้าน	1. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) 2. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 3. ศูนย์หม่อนไหม 4. สถาบันองค์กรชุมชน 5. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร
อยู่ได้	พึ่งตนเอง - สนับสนุน (ช่วยเหลือตนเอง 70% คนอื่นช่วยเหลือ 30%)	1. ช่วยเหลือด้านอาชีพ แปรรูปและจำหน่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ	1. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2. หอการค้าจังหวัด 3. กลุ่มวิสาหกิจไทบ้านอินดี้ 4. กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5. สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร
อยู่ดี	พึ่งตนเอง - สนับสนุน (ช่วยเหลือตนเอง 80% คนอื่นช่วยเหลือ 20%)	1. ช่วยเหลือด้านอาชีพ แปรรูปและจำหน่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ	1. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2. หอการค้าจังหวัด 3. กลุ่มวิสาหกิจไทบ้านอินดี้ 4. กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5. สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

จากตารางที่ 3.3 ทีมวิจัยได้มีแนวทางการส่งต่อและช่วยเหลือ โดยแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มอยู่ลำบาก จะเป็นกลุ่มครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่มีลักษณะของการพึ่งพิง หมายความว่าครัวเรือนนั้นต้องได้รับการสงเคราะห์ ได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นหรือหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ 100% จึงจะสามารถดำรงชีพอยู่ได้

แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ ได้แก่ 1) ส่งต่อช่วยเหลือให้เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ 2) ช่วยเหลือด้านอาชีพ 3) สร้างบ้าน 4) ซ่อมแซมบ้าน 6) ที่ดินสร้างบ้าน 7) ที่ดินทำกิน

หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ ได้แก่ 1) นิคมสร้างตนเองคำสร้อย 2) พม. 3) พช.

4) พอช. 5) ศูนย์หม่อนไหมฯ 6) บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด

กลุ่มอยู่ยาก จะเป็นกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ยังพอจะช่วยเหลือตัวเองได้แต่ยังต้องได้รับการสนับสนุน และบางส่วนยังพึ่งพิงจากส่วนอื่น ๆ ร่วมด้วยจึงจะสามารถดำรงชีพอยู่ได้ กล่าวคือ ครัวเรือนนั้นต้องได้รับการส่งเสริมสามารถช่วยเหลือตนเองได้ 50% และต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นหรือหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ 50%

แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ ได้แก่ 1) ส่งต่อช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา (กสศ.) 2) ช่วยเหลือด้านอาชีพ 3) ซ่อมแซมบ้าน

หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ ได้แก่ 1) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) 2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 3) ศูนย์หม่อนไหม

4) พอช 5) พช

กลุ่มอยู่ได้ เป็นครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่พอจะพึ่งตนเอง กล่าวคือ ครัวเรือนนั้นต้องได้รับการสนับสนุนจึงจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ 70% และต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นหรือหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ 30%

แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ คือ ช่วยเหลือด้านอาชีพ แปรรูปและจำหน่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ

หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ ได้แก่ 1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2) หอการค้าจังหวัด 3) กลุ่มวิสาหกิจไทบ้านอินดี้ 4) กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มอยู่ดี ประเภทของการช่วยเหลือคือ พึ่งตนเอง หมายความว่า ครัวเรือนนั้นต้องได้รับการสนับสนุน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ 80% และต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นหรือหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ 20%

แนวทางในการช่วยเหลือและส่งต่อ ได้แก่ 1) ช่วยเหลือด้านอาชีพ แปรรูปและจำหน่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ

หน่วยงานที่ส่งต่อและช่วยเหลือ ได้แก่ 1) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2) หอการค้าจังหวัด 3) กลุ่มวิสาหกิจไทบ้านอินดี้ 4) กลุ่มวิสาหกิจหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย 5) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

3. ผลการส่งต่อและช่วยเหลือ

จากการที่ทีมวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้มีการส่งต่อข้อมูลจากการค้นหาและสอบถามครัวเรือนยากจนเป้าหมายเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือใน 3 มิติ ผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) ด้านการศึกษา

ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือด้านการศึกษาให้วิทยาลัยชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในสาขาการจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งคนที่ได้รับการช่วยเหลือเป็นคนจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 44 คน โดยแบ่งเป็น 2 รุ่น ประกอบด้วย

1.1) รุ่นที่ 1 จำนวน 21 คน เป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก ได้แก่ 1) นายธีระพงษ์ ใจช่วง 2) นางสาวชมพูท อุคำ 3) นางสาว จันทิมา อุคำ 4) นายวิเชียร เชื้อคำฮอด 5) นางสาวปิยวรรณ วงศ์ศรีทา 6) นางสาว นิ

ลาวัลย์ จันทรวงศ์ 7) นางสาวเอมอร ปัญญาวงศ์ 8) นายสุทธิชาติ วงศ์กระโซ่ 9) นางสาวพรพิมล โทจันทร์ 10) นางสาวฐิติกานต์ ฟักสุวรรณ 11) นางสาวเอมอร ไต้สาลี 12) นางสาวธิดิมา โจมคำ 13) นางสาวอรปรีญา ศรีบุญเรือง 14) นางสาวสุริดา อยู่มั่น 15) นางสาววิจิตรตรา โคตรสขิ่ง 16) นางสาวประกายดาว ดีดวงพันธ์ 17) นางสาวอารียา พิกุลศรี 18) นางสาวเนตรอัปสร บำรุงตา 19) นายพงษ์ฤทธิ์ จำนงค์ 20) นางสาวสิริรัตน์ พาลีก 21) นางสาวอมรรุ่งฤดี อุปคุณ รายชื่อนักศึกษาที่กล่าวมานั้น

ภาพที่ 3.2 นักศึกษาครัวเรือนยากจน พุน กสศ. รุ่นที่ 1

1.2) รุ่นที่ 2 จำนวน 23 คน เป็นนักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก ได้แก่ 1) นางสาวอารียา อุคำ 159 2) นายอริศ แซ่เล่า 3) นายธีระศักดิ์ โคตรพรม 4) นางสาวอรทัย อุคำ 5) นายอัมรินทร์ เสียงเพราะ 6) นายทัตตนิย สิงห์ขันท์ 7) นางสาวอริศรา ภูมิลา 8) นางสาวจิราภรณ์ คำทอง 9) นายพุดิพงศ์ อาจหาญ 10) นางสาวมินัลธดา บุญเสริม 11) นางสาวธิดารัตน์ นนทวงศ์ 12) นางสาวจิตาภา สุพรรณโมกษ์ 13) นายประกาศิต ภาคี 14) นางสาวกัญญาณัฐ ทองมหา 15) นางสาวธิดารัตน์ ภูมิลา 16) นางสาวศิริอร เมืองโคตร 17) นายธนกร เมืองโคตร 18) นางสาวนภาพร ทองมหา 19) นางสาวศรียฉัตร กุลสุทธิ 20) นางสาวทิพย์วรรณ พันธุ์หมุด 21) นางสาวอรอุมา สุกใส 22) นางสาวชนิตา สุพร 23) นายนิมิตร ภิรมย์

ภาพที่ 3.3 นักศึกษาครัวเรือนยากจน ทุน กสศ. รุ่นที่ 2

2) ด้านที่อยู่อาศัย

ส่วนการส่งต่อความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย กลุ่มครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับการช่วยเหลือเป็นคนจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 20 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1) ด้านการซ่อมแซมบ้าน ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยโดยการซ่อมแซมบ้าน โดยการส่งต่อให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2564 งบประมาณครัวเรือนละ 20,500 บาท ครัวเรือนยากจนที่ได้รับการซ่อมแซมบ้านจำนวน 19 ครัวเรือน ซึ่งเป็นครัวเรือนยากจนระดับอยู่ลำบาก และอยู่ยากในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ 1) นายชัยยา โคตรสขิง 2) นายศักดิ์พินิตย สราญรัมย์ 3) นายประเสริฐ พิกุลศรี 4) นายทองใบ แข็งแรง 5) นางสาวจันทร์ เพชรดีคาย 6) นายหอม ขาวดง 7) นายดาว แสงทอง 8) นายฉิน ศิลปไชย 9) นางยอมคำ เชื้อคนแข็ง 10) นางสาวแสงมณี ไชยเพชร 11) นางณัฐชา คำมุงคุณ 12) นายนพรัตน์ ลาดโพธิ์ 13) นายสันชาติ คำมุงคุณ 14) นางสาวอรุณา คำมุงคุณ 15) นายปิติ สิงห์นวน 16) นางสาวจิตตา เชื้อเมืองแสน 17) นายณัฐพงษ์ คำมุงคุณ 18) นางหงษ์ คำมุงคุณ 19) นางสาวอนงลักษณ์ จิตอามาตย์

2.2) ด้านการสร้างบ้าน ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยโดยการสร้างบ้าน โดยการส่งต่อให้บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด ซึ่งเป็นภาคธุรกิจเอกชนที่เข้ามาทำธุรกิจสัมปทานกังหันลมไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลโชคชัย อำเภอนิคมน้ำอ้อย และสนับสนุนงบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท ให้กับครัวเรือน นายแสวงมา ตาลสมรส บ้านเลขที่ 178 หมู่ที่ 5 ตำบลร่มเกล้า อำเภอนิคมน้ำอ้อย เนื่องจากบ้านของนายแสวงมา ตาลสมรส มีสภาพไม่มั่นคง ไม่แข็งแรง เป็นบ้านไม้ เกิดการ

ชำรุดผุพัง กรอบกับคนในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นผู้สูงอายุ และป่วยติดเตียง ต้องพอกไตเป็นประจำ หลังจากสร้างบ้านเสร็จ ทำให้ครอบครัวของนายแหวนมา มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระดับหนึ่ง อย่างน้อยก็มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง แข็งแรง

ภาพที่ 3.4 การส่งต่อและช่วยเหลือซ่อมแซมบ้านพอเพียงของสภาองค์กรชุมชน สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน

3) ด้านอาชีพ

มิติความช่วยเหลือด้านอาชีพ ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือคนจนระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก และอยู่ได้ ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 47 ครัวเรือน จำนวน 64 คน ประกอบด้วย ตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 38 คน ตำบลนาโสก จำนวน 9 ครัวเรือน 26 คน โดยมีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพ ดังนี้

3.1) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดมุกดาหาร สนับสนุนพันธุ์หม่อน จำนวน 14,500 ต้น เพื่อใช้ในการปลูก รวมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหม่อน การดูแลรักษาหม่อน ให้แก่ ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย จำนวน 47 ครัวเรือน จำนวน 64 คน ประกอบด้วย พื้นที่ตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 38 คน ตำบลนาโสก จำนวน 9 ครัวเรือน 26 คน เป็นครัวเรือนยากจนเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหาร ในกลุ่มความยากจนระดับอยู่ลำบาก และอยู่ยาก

3.2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดทำบัญชี การจดวิสาหกิจชุมชน ให้แก่ ครัวเรือนยากจนในตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 38 คน และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกเห็ดและปลูกผักแก่จนให้กับครัวเรือนยากจนในชุมชนคำหอย ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในกลุ่มความยากจนระดับอยู่ลำบาก และอยู่ยาก

3.3) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย ได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหม่อน การดูแลรักษาหม่อน การเก็บใบหม่อนเพื่อขาย ให้แก่ ครั้วเรือนยาจน จำนวน 47 ครั้วเรือน จำนวน 64 คน ประกอบด้วย ตำบลกกแดง จำนวน 38 ครั้วเรือน 38 คน ตำบลนาโสก จำนวน 9 ครั้วเรือน 26 คน ให้กับกลุ่มความยากจน ระดับอยู่ลำบาก และอยู่ยาก

ภาพที่ 3.5 ประชุมคลินิกวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร (Research Clinic) เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือให้กับศูนย์ ศจพ.จ.

ภาพที่ 3.6 ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือให้กับศูนย์ ศจพ.อ.

4.ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop)

ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีที่ 1 ทีมวิจัยส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจน แต่ยังไม่มียระบบการติดตามการช่วยเหลือว่า หลังจากการช่วยเหลือแล้วเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดการวางแผนในการช่วยเหลือว่าครัวเรือนยากจนเป้าหมายในระบบฐานข้อมูลมีความต้องการความช่วยเหลือในมิติใดบ้าง และมีครัวเรือนใดบ้างที่ได้รับความช่วยเหลือไปแล้ว จำนวนกี่ครั้ง จากหน่วยงานใดบ้าง เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือ เป็นการกระจายทรัพยากรด้านงบประมาณอย่างคุ้มค่า ด้วยเหตุผลข้างต้น วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารในฐานะสถาบันวิชาการที่เป็นทีมวิจัยพื้นที่จึงมีความต้องการที่จะให้มีระบบในการติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จึงเกิดความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ในการสร้างระบบ Feedback Loop โดยการเชิญหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนมาสอบถามถึงความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวระบบการติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

หลังจากนั้นได้ขอความร่วมมือในการสร้างและพัฒนาระบบการติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จนได้เกิดระบบการติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน 1 ระบบ โดยใช้ชื่อว่า Mukdahan Well-Being Model หลังจากนั้นได้เชิญหน่วยงานต่างๆ ที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนมาประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการทดสอบ ทดลองใช้ระบบติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน โดยมีแผนในการติดตั้งระบบติดตามช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอนิคมน้ำสร้อย อำเภอนองสูง และหน่วยงานที่มีภารกิจในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน ได้แก่ พมจ. พช. สำนักงานจังหวัด ศจพ.จ. ศจพ.อ. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) มีชื่อว่า Mukdahan Well-Being Model ข้อดีของระบบระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model คือช่วยให้หน่วยงานต่างๆ เห็นข้อมูลครัวเรือนยากจน หรือเห็นปัญหาและความต้องการของครัวเรือนยากจน จึงทำให้สามารถช่วยเหลือได้ตรงจุด หรือตรงกับความต้องการของครัวเรือนยากจน และข้อดีอีกข้อก็คือ ลดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

ระบบระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model นั้นสามารถบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจน และยังสามารถลงรายละเอียดว่าช่วยเหลืออะไร ช่วยแบบไหน อย่างไร เป็นตัวเงิน หรือเป็นสิ่งของ ช่วยทั้งครัวเรือน หรือช่วยเป็นบุคคล จุดเด่นตรงนี้ทำให้หน่วยงานที่จะช่วยเหลือครัวเรือนยากจน สามารถให้การช่วยเหลือโดยไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นหรือวิธีการช่วยซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น

ในส่วนของ Data Governance การจัดการระบบฐานข้อมูล ในเรื่องของกฎหมาย PDPA ในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เลขประจำตัวประชาชน ในระบบระบบระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model นั้น ผู้ใช้จะไม่สามารถเข้าถึงเลขประจำตัวประชาชนของคนจนได้ แต่สามารถติดต่อขอข้อมูลทีมวิจัยได้

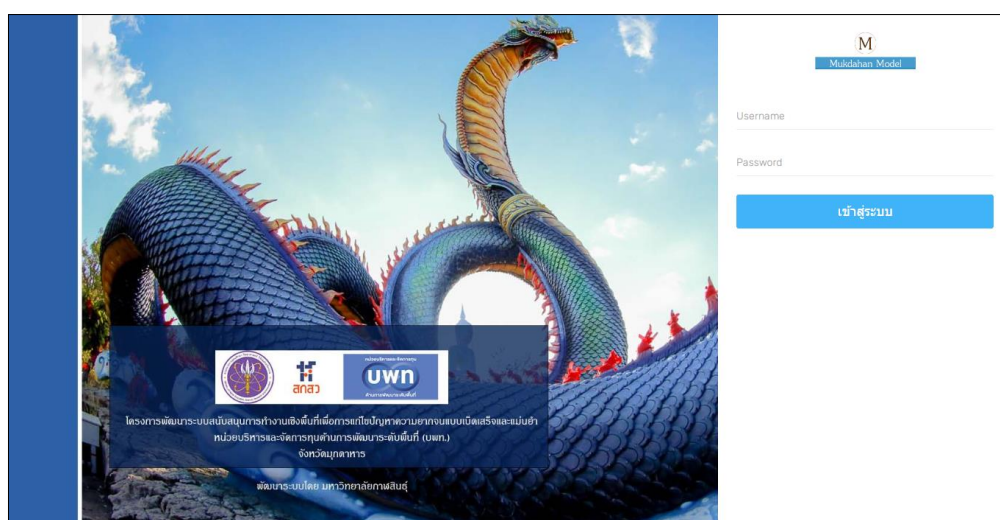
ส่วนการให้ user password แก่หน่วยงานภาคี ทีมวิจัยได้ให้ User Password แก่หน่วยงานต่างๆ ที่มาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการทดสอบใช้ระบบระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model แล้วนั้น ทางหน่วยงานสามารถออก user password ให้แก่บุคคลที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนอีก หน่วยงานละ 2 user เพื่อความสะดวก และเพิ่มการ

เข้าถึงข้อมูลครัวเรือนยากจนได้มากขึ้น รวมไปถึงการบันทึกความช่วยเหลือของแต่ละหน่วยงานที่เพิ่มมากขึ้น แต่ลดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน

ในการจัดทำระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model ทีมวิจัยได้จัดประชุม 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 จัดประชุมเพื่อค้นหาความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Users requirement) หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความยากจน ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ได้นำเสนอระบบติดตามช่วยเหลือที่พัฒนาโดยมหาวิทยาลัยและถูกนำมาใช้งานในจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อเป็นข้อมูลนำเข้า (Input) สำหรับการสร้างระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model โดยมีหน่วยงานกลไกเชิงสถาบันที่เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมน้ำอ้อย โดย นายอำเภอนิคมน้ำอ้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง สำนักงานนิคมสร้างตนเอง สำนักงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมน้ำอ้อย เทศบาลเมืองมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง เทศบาลตำบลร่มเกล้า เทศบาลตำบลกกตูม ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นในความต้องการในส่วนของคุณสมบัติต่างๆ ที่จำเป็นต้องมีในระบบ

ครั้งที่ 2 จัดประชุมเพื่อทดลองใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) จังหวัดมุกดาหาร ที่ทีมวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารร่วมพัฒนากับมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ภายใต้ชื่อ Mukdahan Well-Being Model โดยมีหน่วยงานเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมน้ำอ้อย โดย นายอำเภอนิคมน้ำอ้อย นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ ที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง สำนักงานนิคมสร้างตนเอง สำนักงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมน้ำอ้อย เทศบาลเมืองมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง เทศบาลตำบลร่มเกล้า เทศบาลตำบลกกตูม โดยหน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมกันทดลองใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model โดยทีมวิจัยได้กำหนด User และ Password ให้แต่ละหน่วยงานได้ทดลองและนำไปปฏิบัติงานในการลงข้อมูลในระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model ดังภาพที่ 3.7

ภาพที่ 3.7 ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model

ภาพที่ 3.8 ประชุมส่วนราชการและหน่วยงานในการใช้ระบบการติดตามช่วยเหลือ (Feedback Loop) หรือ Mukdahan Well-Being Model

5.บทเรียนการส่งต่อและช่วยเหลือ

จากการดำเนินการงานการช่วยเหลือส่งต่อ ทีมวิจัยมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

เป้าหมาย ครั้วเรือนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือได้รับการส่งต่อ และช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และสามารถติดตามประเมินผลได้จนสิ้นสุดกระบวนการ

ทีมวิจัยและกลไกขับเคลื่อนงาน ทีมวิจัยของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีบทบาทในการค้นหาภาคีเครือข่ายในการทำงาน สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัย จัดตั้งทีมงานรับผิดชอบแต่ละส่วน จัดทำ MOU กับหน่วยงานภาคีความร่วมมือ ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความรู้ สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานในระดับพื้นที่

กลุ่มเป้าหมาย/พื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กในครั้วเรือนยากจนที่ต้องการโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ครั้วเรือนยากจนที่ต้องการความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย กลุ่มภาวะพึ่งพิง ได้แก่ คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาส, กลุ่มผู้มีปัญหาสุขภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง เข้าไม่ถึงสวัสดิการ รวมถึงกลุ่มผู้ขาดแคลนทุนในการประกอบอาชีพ

ปัจจัยนำเข้า (Inputs) จากการดำเนินงาน พบว่า มีปัจจัยนำเข้า คือ 1) ด้านข้อมูล มีฐานข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลปัญหาและความต้องการของครั้วเรือนยากจนแต่ละกลุ่ม ทั้งอยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ อยู่ดี มีใช้ข้อมูลด้านการกิจและงบประมาณ ของหน่วยงานที่ต้องให้ความช่วยเหลือในแต่ละประเด็นปัญหา 2) ด้านเครื่องมือ มีโปรแกรมฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานและระบบฐานข้อมูลคนจน เอกสารการส่งต่อความยากจน

3) การประสานความร่วมมือ เป็นการประสานการส่งต่อไปยังหน่วยงาน เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พอช. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานนิคมสร้างตนเอง รวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัด

กระบวนการ (Process) ในการส่งต่อความช่วยเหลือ ทีมวิจัยได้แบ่งการทำงาน เป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงต้นน้ำ มีจำแนกข้อมูลตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย และวิเคราะห์ความเร่งด่วน เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้าง 2) ช่วงกลางน้ำ เป็นหน่วยงานและกลไกการดำเนินงานพื้นที่ดำเนินการสอบทาน และให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และภาคีที่เกี่ยวข้อง และ 3) ช่วงปลายน้ำ เป็นช่วงที่ต้องติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ และวางแผนพัฒนาให้เกิดการต่อยอดการทำงาน

ผลดำเนินงาน (Product) จากข้อมูลเวทีถอดบทเรียน จำแนกผลดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

ก.ผลผลิต (Output) 1) ส่งต่อและความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ โดยได้รับงบประมาณจาก พอช.ผ่านความร่วมมือของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน โดยฐานข้อมูล TPMap 25 ครัวเรือน, สภาองค์กรชุมชน 271 ครัวเรือน, พมจ. 58 ครัวเรือน, ภาคเอกชน 1 ครัวเรือน 2) ได้รับจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน รวม 241 ครัวเรือน 3) การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 47 คน/ครัวเรือนคนจน และส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน คนพิการ และผู้สูงอายุ ให้กับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร ปี 2563 จำนวน 134 ครัวเรือน

ข.ผลลัพธ์ (Outcome) จากข้อมูลเวทีถอดบทเรียน พบผลลัพธ์ ดังนี้ 1) นักศึกษาจากครัวเรือนยากจนที่ได้รับทุนการศึกษา มีโอกาสเรียนต่อในระบบการศึกษา 2) คนจนได้รับการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

3) คนจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 4) คนจนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ พ้นจากความยากจน และ 5) ข้อมูลของคนจนที่ส่งต่อ ตรงตามกลุ่มเป้าหมายของหน่วยงานที่รับดำเนินการ เป็นการประหยัดเวลาและงบประมาณของหน่วยงานที่มีหน้าที่ช่วยเหลือหลัก

3.ผลกระทบ (Impact) จากข้อมูลเวทีถอดบทเรียน พบ ผลกระทบใน 2 มิติ คือ 1) ผลกระทบเชิงบวก คือ ชุมชนเกิดระบบการดูแลกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการส่งต่อ โดยอาศัยโครงข่ายทางสังคม และการบูรณาการของหน่วยงานฟังก์ชันในการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ มีการทำแผนร่วมกัน เช่น แผนการทำงานของ ศจพ.จ./ศจพ.อ. และผลกระทบเชิงลบ คือ กลุ่มเป้าหมายรอรับการสงเคราะห์เพียงอย่างเดียว ในเวทีถอดบทเรียน เรียกว่าการเสกติดความยากจน

การพัฒนากลไกและการประสานความร่วมมือ

ในเวทีถอดบทเรียนประเด็นการพัฒนากลไกและการประสานความร่วมมือ เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ได้ถูกนำไปวิเคราะห์ในกลุ่มย่อยทั้ง 3 กลุ่มย่อย เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการ เพื่อให้เห็นการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและพัฒนา กลไกและประสานความร่วมมือ โดยนำเสนอข้อมูล ดังนี้

การประสานความร่วมมือและสนับสนุนให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย การประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานด้วยวิธีการสื่อสาร 2 แบบ คือ

1) แบบเป็นทางการ ด้วยการจัดทำหนังสือราชการ และการจัดทำความร่วมมือ (MOU) ผ่านหน่วยงาน จนท. นักวิจัยโครงการ กับหน่วยงานและตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อเป็นกลไกในการทำงานร่วม และ

2) แบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การโทรศัพท์ติดตามประสานงาน การสื่อสารทาง Line/Facebook/Messenger เป็นต้น

ทั้งนี้ ทีมวิจัยโครงการฯ ไม่ได้กำหนดบทบาทภารกิจอย่างชัดเจนในการเข้าร่วม แต่กลไกภาคีมีการรับรู้และเข้าใจถึงบทบาทตามภาระงานตามฟังก์ชันของหน่วยงาน จากการถอดบทเรียน และทบทวนบทบาทของกลไกผู้เข้าร่วมได้ดังตารางที่ 3.4 นี้

ตารางที่ 3.4 แสดงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทในโครงการ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	บทบาทในโครงการนี้
กลไกการบริหารโครงการ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เรียกว่า ทีมวิจัยหลัก	ทีมวิจัยหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร/หัวหน้าโครงการวิจัยฯ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย รวมจำนวน 11 คน ที่มาจากหลากหลายสาขา โดยภาพรวมทำให้มีความเป็นสหวิทยาการ ที่มีองค์ความรู้แต่ละศาสตร์ ทำให้หนุนเสริมการทำงานร่วมกันในระดับต่างๆ ประกอบด้วย หัวหน้าโครงการวิจัย ได้แก่ ดร.ทิวากร เหล่าลือชา และคณะผู้วิจัย ประกอบด้วย นายศศิพงษ์ จันทรสชา นายจักรกฤษณ์ ภูมิพรหม ดร.ปิยะนุช ทวีสุข นางสุพรรณิ ทองน้อย นางสาววนิดา สังคะลุน นางสาวสุนัน ทา พิลารุท นางสาวดารินี บุตรดีวงศ์ และนางมยุรา คำปาน และผู้ช่วยนักวิจัย ประกอบด้วย ดร.บุรณันต์ จันทร์แดง นายธนวัฒน์ ผิวกำ บทบาทในโครงการนี้ บริหารจัดการโครงการวิจัยฯ ประสานงานกับหน่วยงานภาคีระดับจังหวัด อำเภอและระดับตำบล เก็บรวบรวมข้อมูล จัดเวทีประชุมจัดทำฐานข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาระบบข้อมูล/โปรแกรม/แอปพลิเคชัน ที่จำเป็นต่อการพัฒนาระบบ จัดทำรายงานการวิจัย และส่งต่อครัวเรือนยากจนไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามประเด็นปัญหา
ภาคีระดับจังหวัด คณะกรรมการบริหารศูนย์อำนาจการ ขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุก ช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (ศจพ.จ.)	มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นรองประธาน และส่วนราชการต่างๆ เป็นกรรมการ มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ที่ทำการปกครองจังหวัด และสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ หน้าที่และอำนาจ บริหารจัดการ กำหนดแนวทางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ ศจพ.จ. กำหนดโดยใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาแบบชี้เป้า (Thailand People and Analytics Platform : TPMAP) แต่งตั้งทีมงาน เร่งรัดการทำงานและบูรณาการทำงานส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของส่วนราชการและองค์กรต่างๆ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	บทบาทในโครงการนี้
ภาคีระดับอำเภอ คณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการ ขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุก ช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจ พ.อ.)	ภาคีระดับอำเภอ มีนายอำเภอเป็นประธาน ปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมายเป็น รองประธาน และหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ในอำเภอเป็นกรรมการ มีเจ้าหน้าที่ ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ หน้าที่และอำนาจ ส่งเสริม สนับสนุนและบูรณาการการดำเนินงานในพื้นที่ เร่งรัดการดำเนินงาน ประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงาน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม กำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการ ดำเนินงาน รายงานผลการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน ที่เห็นสมควร ต่อ ศจพ.อ. บทบาทในโครงการนี้ จากข้อมูลเวทีถอดบทเรียน พบว่า ศจพ.อ. ทำหน้าที่ใน การอำนวยการ สนับสนุนการดำเนินงานของโครงการและหน่วยงานในพื้นที่ สนับสนุนข้อมูล ร่วมคิดร่วมทำ โดยร่วมแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวกลางช่วย ประสานงานกับหน่วยงานระดับพื้นที่และเครือข่าย ตลอดจนร่วมลงพื้นที่ไปพบ กลุ่มเป้าหมายร่วมกับทีมวิจัยหลัก
ภาคีระดับตำบล ทีมปฏิบัติการขจัดความยากจนและ พัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน ระดับพื้นที่	ภาคีระดับตำบล ประกอบด้วยปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบล เป็นหัวหน้าทีม นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนัน เป็น รองหัวหน้าทีม ผู้แทนสถานศึกษา หน่วยงานราชการในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนส่วนต่างๆใน พื้นที่ และมีปลัดเทศบาล/ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นทีมปฏิบัติการและ เลขานุการ หน้าที่และอำนาจ คือกำหนดแนวทาง วางแผนการดำเนินงาน ส่งเสริมเผยแพร่ ตรวจสอบการจำแนกสถานะครัวเรือนเป้าหมาย ตามศักยภาพในการพัฒนา ดำเนินการ รวบรวมรายงานผลการดำเนินงาน ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชนในพื้นที่ สรรหาคนร่วมทีมทำงาน บทบาทหน้าที่หลักในโครงการวิจัยฯ ปลัดเทศบาลตำบล (อดีตปลัดเทศบาลตำบลร่มเกล้า) ปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลกกแดง และนักพัฒนาชุมชนตำบลร่มเกล้า สนับสนุนข้อมูล ร่วมแสดงความคิดเห็น เป็นตัวกลางช่วยประสานงานกับชุมชน และครัวเรือนเป้าหมาย และลงพื้นที่ไปพบกลุ่มเป้าหมายร่วมกับทีมวิจัยหลัก
กลุ่มเป้าหมาย	เป็นกลุ่มเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความความยากจน ส่งต่อความช่วยเหลือใน ประเด็นที่เกี่ยวข้อง
ทีมวิจัยส่วนกลาง จาก บพท.	สนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัย เป็นพี่เลี้ยง เป็นโค้ช ในการดำเนินงาน โครงการ ติดตาม หนุนเสริมการบริหารโครงการ ช่วยประสานงาน
ภาคประชาสังคม	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ภาควิชาออกเสียงเหนือ สภาองค์กรชุมชนตำบล

จากตารางที่ 3.4 พบว่า การพัฒนากลไกและการประสานความร่วมมือการขับเคลื่อนโครงการ
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกเครือข่ายการดำเนินการแก้ไขปัญหาความ
ยากจน เนื่องจาก วิทยาลัยชุมชนมีจำนวนนักวิจัยตามโครงสร้างร่วมดำเนินงานโครงการทั้งหมดเพียง 11 คน
ดังนั้น การพัฒนากลไกเครือข่ายเพื่อดำเนินงานจึงมีความสำคัญในอันดับต้น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและ
วัตถุประสงค์โครงการ

องค์ประกอบของการพัฒนากลไกเครือข่าย จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนากลไกเครือข่ายและการประสานความร่วมมือการขับเคลื่อนโครงการของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สรุปได้ 6 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 มีการสร้างเป้าหมายร่วม ทีมวิจัยและเครือข่ายกลไกดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหารการสร้างเป้าหมายร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ คือ ประชากรกลุ่มยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน และสามารถเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา สวัสดิการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียม

ประการที่ 2 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยหลักและกลไกเครือข่าย ทีมวิจัยหลักจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารชัดเจน ในระดับกลไกเครือข่าย แม้ว่าจะไม่ได้มีการระบุบทบาทอย่างชัดเจนในโครงการ แต่ระหว่างการดำเนินโครงการ เกิดจากการรับรู้และให้ความสนใจการทำงานและเป็นการกิจที่ใกล้เคียงกันหรือการมีผลประโยชน์ร่วม ในระดับหน่วยงานดำเนินงานตามฟังก์ชัน ตามการกำหนดบทบาทหน้าที่ ศพพ.จ. ศพพ.อ. และการทำงานของกลไกในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน

ประการที่ 3 มีการแบ่งปันทรัพยากรในกลไกเครือข่ายทำงาน ทรัพยากรในดำเนินโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหารมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันหลายด้าน ได้แก่

1) **ทรัพยากรด้านบุคลากร/คน** บุคลากรมาจากหลากหลายภาคส่วนในระดับโครงการ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทั้งภาควิชาการในวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ นักวิชาการอิสระ นักวิจัยจาก บพท. ส่วนกลาง และมีการจัดวางความสัมพันธ์ในการดำเนินงานร่วมกันในแต่ละกิจกรรม

2) **ทรัพยากรด้านความรู้ ทักษะและประสบการณ์** พบว่า การดำเนินงานทั้ง 4 ระบบของการทำงานโครงการมีการใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ร่วมกันในการดำเนินโครงการฯ ทั้ง ชุดความรู้เดิม และความรู้ใหม่ เช่นการพัฒนาฐานข้อมูลใช้ความรู้ทางภูมิศาสตร์มาร่วมออกแบบเครื่องมือการเก็บข้อมูลครัวเรือนเป้าหมาย

3) **ทรัพยากรด้านงบประมาณ/เงิน** งบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การขับเคลื่อนโครงการเกิดความสำเร็จ พบว่า โครงการได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินงานโครงการจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ในขณะเดียวกัน หน่วยงานฟังก์ชันมีการสมทบงบประมาณร่วมในการดำเนินกิจกรรมและค่าบริหารจัดการโครงการตามแผนงานโครงการด้วย

ประการที่ 4 มีการสื่อสารระหว่างกลไกเครือข่าย ทีมวิจัยหลักมีการสื่อสารระหว่างเครือข่ายมีการสื่อสารในรูปแบบ วิธีการ การสร้างความเข้าใจ การรับรู้ ต่อโครงการอย่างต่อเนื่อง มีการสื่อสารภายในโครงการ มี 2 ลักษณะคือ

1) การสื่อสารการดำเนินงานโครงการแบบเป็นทางการทั้งในรูปแบบ Online และ Onsite ได้แก่ การส่งหนังสือราชการ การสื่อสารผ่านกิจกรรมการประชุมทั้งในระดับสมาชิกโครงการและเครือข่าย การสื่อสารผ่านการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ดำเนินงาน

2) การสื่อสารการดำเนินงานโครงการแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การพูดคุยระหว่างการประชุมกลุ่มย่อย วงสโหล่ เช่น การโทรศัพท์ ส่งข้อความผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทั่วไป ได้แก่ โทรศัพท์ Facebook กลุ่ม Messenger กลุ่ม Line Google Meet และโปรแกรม Zoom เป็นต้น

ประการที่ 5 มีแผนการทำงานร่วมกัน จากเวทีถอดบทเรียน พบว่า มีทีมวิจัยหลักและกลไกเครือข่าย การประชุมสร้างความเข้าใจและวางแผนการดำเนินทั้งระดับกิจกรรมและงบประมาณอย่างต่อเนื่องและเพียงพอในการดำเนินงานโครงการ และสร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น รวมถึงมีการติดตามประเมินผลโครงการร่วมกัน

ประการที่ 5 มีการบริหารจัดการกลไกเครือข่าย การประสานงานและการบริหารจัดการเครือข่าย ทีมวิจัยหลักมีความมุ่งเน้นการดำเนินงานโครงการร่วมกัน คือ

- 1) การประสานงานและการบริหารจัดการเครือข่าย มุ่งเน้นความร่วมมือของกลไกภาคีตามหน่วยงาน พังค์ชั้น และการประสานการทำงานระดับตัวบุคคล เช่น นายอำเภอนิคมคำสร้อย พัฒนาการอำเภอนิคมคำสร้อย ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ปลัดเทศบาลตำบลมุก ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง นักพัฒนาชุมชนตำบลร่มเกล้า ผู้แทนเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น
- 2) มุ่งประสานความร่วมมือด้านเทคนิค วิชาการ และทรัพยากรต่างๆ จากหน่วยงานต่างๆ เช่น อาจารย์ในวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร นายอำเภอนิคมคำสร้อย นิคมสร้างตนเองฯ พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ สาธารณสุข ปศุสัตว์ วิชาการจากศูนย์วิจัยพืชและอาหารสัตว์อำนาจเจริญ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ มุกดาหาร เป็นต้น

บทที่ 4

โมเดลแก้จน

บทนำ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ครั้งนี้ ได้มีการจัดทำโมเดลแก้จน 3 โมเดล สืบเนื่องมาจากการวิจัยในปีที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนยากจน สภาพปัญหา และบริบทพื้นที่ จึงได้ออกแบบโมเดลแก้จนเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหา บริบทพื้นที่ และเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลในการดำเนินการวิจัย 1) โมเดลแก้จน “มันแก้จน” 2) โมเดล “หม่อนแก้จน” 3) โมเดล “คลังแรงงานแก้จน” ภายใต้แต่ละโมเดลแก้จน ผู้วิจัยจะนำเสนอภายใต้ บริบทและแนวโน้ม การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ กลไกเชิงสถาบัน กระบวนการ และโครงสร้าง กลยุทธ์การดำรงชีพ และผลลัพธ์การดำรงชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. โมเดลแก้จน “มันแก้จน”

1.1 บริบทและแนวโน้ม

จากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร รวมถึงการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ จากข้อมูล PPP CONNEXT พบว่าครัวเรือนยากจนในอำเภอดงหลวง มี 6 ตำบล 2,332 ครัวเรือน 8,754 คน ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในอำเภอดงหลวง พบว่า 1) ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 2.55 2) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.89 3) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.38 4) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.08 และ 5) ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.50 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนในอำเภอดงหลวง ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 3 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,042 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 287 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงได้ออกแบบโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน โมเดลแก้จนเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร จากการดำเนินงานโครงการนำร่อง ได้บูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในโครงการนำร่องประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง สำนักงานปฎิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น นายอำเภอดงหลวง เทศบาลตำบลกกตูม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดงหลวง สภาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม ภาคเอกชน เช่น ออมสินฟาร์ม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านसानแว่นาโคกกุง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการนำร่องโดยใช้หลักเกณฑ์ปัญหาและความต้องการของชุมชนและได้กำหนดพื้นที่โครงการนำร่อง คือ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จำนวน 2 ชุมชนได้แก่ บ้านคำฝักกุดและบ้านसानแว่น ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง ในด้านการสร้างงานและสร้างอาชีพจากศักยภาพหรือทุนทางกายภาพของชุมชน คือ การแปรรูปสินค้าทางการเกษตรจำนวน 60 ครัวเรือน โดยจัดทำแผนการ

ตลาดและพัฒนาสินค้า คือ การปลูกมันเทศญี่ปุ่นรวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ในด้านการสร้างงานและสร้างอาชีพจากศักยภาพหรือทุนทางกายภาพของชุมชน ในการพัฒนาการแก้ไขความยากจนด้วยแนวคิดการตลาดแก้จน และมันแก้จน โดยการจัดทำแผนการตลาดและการพัฒนาสินค้าคือการปลูกมันเทศญี่ปุ่น รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

ในการปลูกมันเทศญี่ปุ่น หรือ มันหวานญี่ปุ่น (Japanese Sweet Potato) เป็นมันเทศที่นำเข้า มาจากประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะเนื้อแน่น เหนียวนุ่มละเอียด และรสชาติหวานอร่อยกว่ามันเทศไทย มีสีเปลือกและสีเนื้อหัวแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ เช่น สีเหลือง สีม่วง และสีส้ม เป็นพืชที่ใช้น้ำน้อย ทนแล้งได้ดี สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ ยังเป็นพืชที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีสารต้านอนุมูลอิสระหลายชนิด ได้แก่ แอนโทไซยานิน (สารสีม่วง) และแคโรทีนอยด์ (สารสีเหลือง, ส้ม) ซึ่งกำลังเป็นกระแสความนิยมของผู้บริโภคที่ห่วงใยสุขภาพ และเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก ปัจจุบันเกษตรกรไทยเริ่มมีการปลูกมันเทศญี่ปุ่นมากขึ้น เนื่องจากขายได้ราคาดี กิโลกรัมละ 40 - 45 บาท (ราคาหน้าสวน) ประกอบกับ มันเทศ/มันเทศญี่ปุ่น เป็นพืชชนิดหนึ่ง ที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้แนะนำให้ปลูกในช่วงฤดูแล้งทดแทนการทำนาปรัง เนื่องจากเป็นพืชใช้น้ำน้อย โดยใช้น้ำ 750 ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลิต ในขณะที่ข้าวใช้น้ำ 1,000 - 1,500 ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลิต แต่เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปลูก การดูแลรักษา ลักษณะประจำพันธุ์ อัตราการรอดตายของต้นพันธุ์หลังปลูก แมลงศัตรูพืชที่สำคัญ ผลผลิต คุณภาพผลผลิต ตลอดจนต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนที่ได้รับ จึงทำให้เกษตรกรไม่ประสบความสำเร็จในการปลูกมันเทศญี่ปุ่นเท่าที่ควร เนื่องจากให้ผลผลิตน้อย ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ และไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร โดยนายวันชัย ประยงค์หอม เกษตรจังหวัดมุกดาหาร ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้นายชื่น คำมุงคุณ เกษตรอำเภอดงหลวง มาทำงานร่วมกับทีมวิจัย ซึ่งมีบทบาท/หน้าที่ ในการศึกษา วิเคราะห์ พัฒนา และประยุกต์เทคโนโลยีการผลิตสินค้าการเกษตรที่เหมาะสม กับพื้นที่ การพัฒนาคุณภาพสินค้าการเกษตร รวมทั้งการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้ และพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดจนให้คำปรึกษา สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเกษตรกร ดำเนินการศึกษาทดลองการปลูกมันเทศญี่ปุ่นสายพันธุ์ที่เป็นที่นิยมปลูกของเกษตรกร เพื่อเป็นข้อมูลวิชาการให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมแนะนำเกษตรกรที่สนใจปลูกมันเทศญี่ปุ่นเป็นพืชใช้น้ำน้อยช่วงฤดูแล้ง

หลังจากได้รับข้อมูลความรู้ด้านวิชาการเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านการปลูกมันเทศญี่ปุ่นสายพันธุ์ดี คือ คุณกิริติ ภาคภูมิ มาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการปลูกมันเทศญี่ปุ่น การเตรียมดิน การปรับพื้นที่ดินที่มีปัญหาจากการปลูกพืชชนิดอื่น การดูแลรักษา รวมถึงวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต และเชิญอาจารย์สิริวิทย์ ปิ่นคำ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ให้ความรู้เรื่องการตลาด การจัดจำหน่าย การโฆษณาสินค้า การสร้างตราสินค้า การแปรรูปในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำข้าวเกรียบมันเทศ การทำมันฉาบ 3 รส

1.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาคือความยากจน จากทุน 5 มิติของ Sustainable Livelihood Framework คือ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนทรัพยากร และทุนสังคม จากการสอบถามในพื้นที่พบว่าบ้านคำฝักกุดและบ้านसानแก้ว ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัด มุกดาหาร มีจำนวนประชากรที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ ในด้านต่างๆ ศักยภาพทุน 5 มิติของครัวเรือนยากจนพบว่า 1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้ แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตร และอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้า

ทางการเกษตร 2) ทุนทรัพยากร มีที่ดินทำกินเป็นที่ดิน สปก. และที่ดิน สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำ
การเกษตร 3) ทุนเศรษฐกิจ มีรายได้น้อย ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน มีหนี้สินเยอะ 4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและมี
อินเทอร์เน็ตใช้ในหมู่บ้าน 5) ทุนทางสังคม ขาดการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ

ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติของครัวเรือนยากจนในอำเภอดงหลวง พบว่า ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.89
ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.08 ทุนเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย 2.55 ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.50 และทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย
1.38 ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติของครัวเรือนยากจน

จากภาพที่ 4.1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเภทความยากจนในอำเภอดงหลวง ออกเป็น 4
กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 3 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,042 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้
จำนวน 287 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

ผู้วิจัยได้ใช้เวทีประชาคมเพื่อตรวจสอบสภาพความยากจนในพื้นที่ พบว่า บริบทของพื้นที่ของบ้าน
คำผักกูดและบ้านสานแว อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน มีคลอง
ชลประทาน มีคลองส่งน้ำแต่ไม่สามารถเข้าถึงการใช้ น้ำทางการเกษตรได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีผลผลิตทาง
การเกษตรไม่มั่นคง จึงเหมาะแก่การปลูกพืชที่มีน้ำน้อย จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ร่วมกับ
สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวงและผู้นำชุมชน จึงเห็นว่าควรปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อย เช่น มันเทศ พร้อมกับการ
นำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีประชาคมอีกครั้งกับคนจนเป้าหมายในชุมชน ซึ่งสองหมู่บ้านมีความสนใจการปลูกมัน
เทศ เพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบมันสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ในการยกระดับรายได้ของ
คนในชุมชน โดยมีการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ด้วยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้ง
ภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

1.3 กลไกเชิงสถาบัน กระบวนการ และโครงสร้าง

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ครั้งนี้ มีกลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างในการพัฒนาโมเดลแก๊จน “มันแก๊จน” ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานโดยใช้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร สั่งการให้หน่วยงานร่วมดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลไกเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศพพ.จ.มุกดาหาร) กลไกเชิงสถาบันนี้มีบทบาทสนับสนุนข้อมูลรายชื่อครัวเรือนยากจนตามฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งมีเฉพาะหน่วยงานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้จัดเก็บข้อมูลและดูแลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ ในระดับพื้นที่ทีมวิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ อำเภอ ตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าหน่วยราชการ ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่ สืบหาข้อมูลร่วมกับนักวิจัยและรับรองข้อมูลจากการสำรวจ นำไปสู่การยอมรับให้ทุกฝ่ายนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

นอกจากนี้ หน่วยงานภารกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของส่วนกลาง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ได้สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการในระดับจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน จำนวนพื้นที่ที่สามารถทำการเกษตรได้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ที่ดินในพื้นที่ สปก. ที่ถูกต้องกับชุมชน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือ ดูแล สงเคราะห์ครัวเรือนยากจน ครัวเรือนเปราะบาง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ มอบถุงยังชีพเบื้องต้นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพดินให้กับเกษตรกรก่อนทำการปลูกมันเทศญี่ปุ่น ความเหมาะสมของดิน แร่ธาตุในดิน และให้ความรู้เกี่ยวกับการลดกรดในดิน ก่อนการปลูกพืชอื่นๆ และมันเทศญี่ปุ่น และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

4) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมเรื่องการฝึกอาชีพ การให้ความรู้เรื่องแปรรูปมันเทศญี่ปุ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับมันญี่ปุ่น เช่น การทำข้าวเกรียบมัน การทำมันฉาบ การทำมันสามรส และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

5) สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชทนแล้ง พืชที่เหมาะสมกับดินร่วนปนทรายในพื้นที่แปลงทดลองสาธิต และสนับสนุนการรวมกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน

6) เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการให้กำลังใจกับชุมชน หนุนเสริมกำลังใจแรงงานของคนชุมชนที่มีฐานะอันจะกินช่วยกันถนอมถนอมดินเตรียมแปลงปลูก ปรับหน้าดิน ปรับพื้นที่ดิน จัดหาธาตุช่วยไถปรับหน้าดินโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในการปรับพื้นฐาน

และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

7) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมให้กำลังร่วมแรงในปลูกมันเทศญี่ปุ่นในแปลงสาธิต และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

8) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่หรือแนวทางร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ในแผนจังหวัดฯ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรื่องการจัดแผนยุทธศาสตร์แก่นจน หนุนเสริมผลักดันให้มีแผนยุทธศาสตร์แก่นจนในแผนจังหวัดมุกดาหาร

9) สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่หนุนเสริมและให้คำแนะนำเรื่องข้อมูลครัวเรือนยากจนและข้อมูลด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ด้านการมีงานทำของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงในการเขียนรายงานการวิจัยแก่นจน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

10) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่หนุนเสริมข้อมูลด้านการศึกษาภาคบังคับของชนในชุมชน โดยทำงานควบคู่กับโครงการฯ จัดทำโครงการรณรงค์การอ่านในพื้นที่บ้านคำผักกูดและบ้านसानแก้ว เพื่อลดปัญหาเด็กอ่านออกเขียนไม่ได้ของเด็กระดับประถมในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

11) สำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนแผงโซลาร์เซลล์เพื่อการสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์แก่เกษตรกรผู้ปลูกมันเทศญี่ปุ่น จำนวน 2 ราย คือ แปลงทำการเกษตร ของนางสาวขวัญตา เชื้อคำฮอด และนางพักติญา เชื้อกะโซ่ เนื่องจาก 2 จุดนี้อยู่ใกล้คลองส่งน้ำหลักที่ส่งน้ำเข้าแปลงเกษตรของชุมชนจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำเกษตรอย่างยั่งยืน

1.3.2. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม ในระดับอำเภอดงหลวง มีดังนี้

1) นายอำเภอดงหลวง ที่ว่าการอำเภอดงหลวง มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการทำงานเชิงพื้นที่เรื่องข้อมูลความยากจน การจัดประชุมมอบหมายงานให้ส่วนราชการในระดับอำเภอให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลความยากจนในพื้นที่อำเภอดงหลวงทุกตำบล ให้คำแนะนำเรื่องการปลูกพืชทนแล้งที่เหมาะสมกับพื้นที่น้ำร่องของโครงการ และให้การสนับสนุนแนะนำแนะทุกๆ ด้านเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน

2) สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชทนแล้ง พืชที่เหมาะสมกับดินร่วนปนทรายในพื้นที่แปลงทดลองสาธิต ให้ความรู้เกี่ยวกับการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลกกตูม

3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดงหลวง มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำเรื่องการจัดทะเบียนเป็นสินค้าโอท็อป ให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปมันเทศญี่ปุ่น ให้ความรู้เรื่องกองทุนที่จะช่วยสนับสนุนในการแปรรูปมันเทศญี่ปุ่น

4) เทศบาลตำบลกกตูม มีบทบาทหน้าที่ช่วยหนุนเสริมเรื่องการลงพื้นที่เป็นล่ามช่วยในการสื่อสารการทำงานในพื้นที่เนื่องเป็นพื้นที่สีแดงและมีกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าไทบรู และภูไท ทำให้การติดต่อประสานงานอยากเลยได้เจ้าหน้าที่ของ เทศบาลตำบลกกตูม เข้าไปช่วยสื่อสารพูดคุยสร้างความเข้าใจในพื้นที่ก่อนลงปฏิบัติงานจริง

5) สภาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม มีบทบาทหน้าที่ช่วยประสานงานในพื้นที่ ประสานกลุ่มครัวเรือนยากจน ประสานผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อร่วมจัดทำเวทีประชาคมเพื่อค้นหาสอบทานครัวเรือนยากจน และร่วมเลือกพื้นที่นำร่องในการจัด OM มั่นแก่จนในพื้นที่

6) ออมสินฟาร์ม มีบทบาทหน้าที่ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต และออมสินฟาร์มยังรับซื้อมันเทศญี่ปุ่นจากครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ

7) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสวนแว้ง-นาโคกสูง มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์รวมในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจน การวิเคราะห์พื้นที่ การเลือกพื้นที่ การประสานด้านการสื่อสาร การสร้างความเข้าใจเรื่องข้อมูลครัวเรือนยากจนในพื้นที่ก่อนลงสู่พื้นที่ปฏิบัติจริงในชุมชน

1.3.3. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม นอกเขตจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำแผนธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจ การตลาด การจัดจำหน่าย การออกแบบตราสินค้า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของมันเทศญี่ปุ่น การส่งเสริมการขายมันเทศญี่ปุ่น

1.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ

บริบทของพื้นที่ของบ้านคำผักกูดและบ้านสวนแว้ง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน มีคลองชลประทาน มีคลองส่งน้ำแต่ไม่สามารถเข้าถึงการใช้ทางการเกษตรได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีผลผลิตทางการเกษตรไม่ทันกึ่ง จึงเหมาะแก่การปลูกพืชที่มีน้ำน้อย จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวงและผู้นำชุมชน จึงเห็นว่าควรปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อย เช่น มันเทศ พร้อมกับการนำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีประชาคมอีกครั้งกับคนจนเป้าหมายในชุมชน ซึ่งสองหมู่บ้านมีความสนใจการปลูกมันเทศ เพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบมันสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ในการยกระดับรายได้ของคนในชุมชน โดยมีการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ด้วยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

1.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ

ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้นจากโมเดลมันแก่จน มีรายละเอียดดังนี้

1. ทุนการเงิน ครัวเรือนยากจนเป้าหมายในบ้านคำผักกูดและบ้านสวนแว้ง อำเภอดงหลวง จำนวน 60 ครัวเรือน ที่เข้าร่วมในการพัฒนาสินค้าจากมันญี่ปุ่นและจำหน่ายมันญี่ปุ่นของชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ครัวเรือนละ 1,500 บาทต่อเดือน

2. ทุนสังคม ในบ้านคำผักกูดและบ้านสวนแว้ง อำเภอดงหลวง จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 60 คน ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการจำหน่ายและแปรรูปมันญี่ปุ่นของชุมชน

3. ทุนมนุษย์ ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้เรียนรู้และพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาดสินค้าใหม่และตลาดใหม่จากชุมชนของตนเอง

1.6 บทเรียนโมเดลแก้งน “มันแก้งน”

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยโมเดลแก้งน “มันแก้งน” ทีมวิจัยมีข้อค้นพบที่เป็นบทเรียนสำคัญ คือ

1) การลงพื้นที่แต่ละครั้งเกิดปัญหาเรื่องการสื่อสาร การไม่เข้าใจภาษาชาติพันธุ์ที่ต้องสื่อสารกัน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำงานร่วมกัน

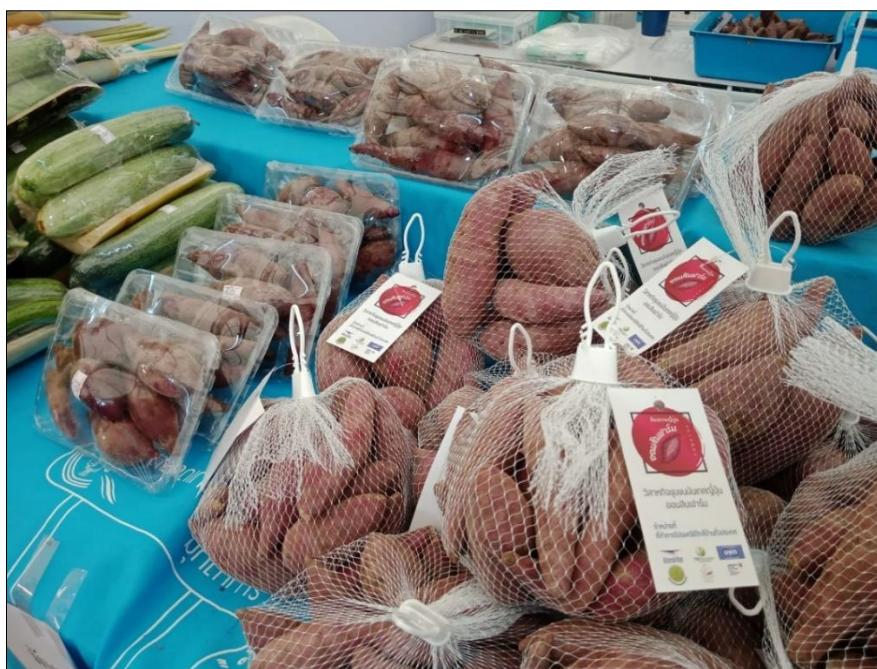
2) บางครัวเรือนไม่ต้องการความช่วยเหลือ มีความพอใจที่ตนเองเป็นอยู่ ให้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริงหรือไม่ให้ข้อมูลเลย ครัวเรือนคนจนปิดกั้นตัวเอง ปฏิเสธว่าตัวเองยากจน

3) การเดินทางไปยังไกลพื้นที่เป้าหมายมีระยะทางที่ไกลมากจากที่ตั้งของสถาบันการศึกษาที่ทำงานวิจัย ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการลงทำงานในพื้นที่ที่ขาดความต่อเนื่อง

ดังนั้น แผนการดำเนินงานในโมเดลมันแก้งนในปีที่ 3 ทีมวิจัยจะดำเนินการทำงานอย่างใกล้ชิดกับ ศพ.อ.ดงหลวง หน่วยงานฟังก์ชัน และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดเวทีประชาคมเพื่อหาข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานในโมเดลมันแก้งน ในเรื่องการขยายพื้นที่แปลงปลูก การเพิ่มจำนวนครัวเรือนยากจนที่สนใจที่จะมาร่วมในการปลูกมัน และการสนับสนุนเรื่องน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ จากสำนักงานพลังงานจังหวัดมุกดาหาร ดังภาพผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย รายละเอียดดังภาพที่ 4.2 และ 4.3

ภาพที่ 4.2 รูปแบบแนวคิดโมเดล “มันแก้งน”

ภาพที่ 4.3 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ในโครงการนาร่อง “มันแก้วน”

2. โมเดลแก้วน “หมอนแก้วน”

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำโมเดลแก้วน “หมอนแก้วน” โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 บริบทและแนวโน้ม

จังหวัดมุกดาหาร ตั้งในทำเลปลายทางด้านตะวันออกสุดเขตชายแดนประเทศไทย ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ (1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร (2) ทุนธรรมชาติ มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน (3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน (4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตใช้ และ (5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

จากข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (New Point) โดยได้เลือกอำเภอนาร่องคืออำเภอนิคมน้ำอ้อย เพราะจากข้อมูล PPP CONNEXT คราวเรือนยากจนในอำเภอนิคมน้ำอ้อยพบว่า มี 7 ตำบล 628 ครัวเรือน 2,519 คน ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในอำเภอนิคมน้ำอ้อยพบว่า 1) ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.26 2) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.98 3) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.45 4) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 และ 5) ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.87 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนใน อำเภอนิคมน้ำอ้อย ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1)

กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 1 ครั้วเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 592 ครั้วเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 35 ครั้วเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครั้วเรือน

จากข้อมูลผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 สามารถสรุปภาพรวมความยากจนในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหารได้ดังนี้

1) ด้านทุนการเงินในภาพรวมของอำเภอนั้นอยู่ในระดับต่ำ แต่ไม่ถึงกับต่ำมาก เนื่องจากมีโครงการของรัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาหนุนเสริมอยู่บ้าง แต่อาจจะเป็นลักษณะการส่งเสริมในภาพรวมไม่ได้เน้นไปในกลุ่มของคนจนกลุ่มเป้าหมาย ที่งานวิจัยนี้ต้องการยกระดับและพัฒนาให้คนจนกลุ่มเป้าหมายนี้สามารถมีรายได้และหลุดพ้นจากความยากจนได้

2) ด้านทุนทางสังคม จากที่วิเคราะห์ร่วมกับด้านที่ 1 นั้น น่าจะสอดคล้องกับเหตุผลและปัจจัยเนื่องจากมีโครงการของรัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาหนุนเสริมอยู่บ้าง แต่อาจจะเป็นลักษณะการส่งเสริมในภาพรวมไม่ได้เน้นไปในกลุ่มของคนจนกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้ด้านทุนทางสังคมอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน

3) ทุนทางธรรมชาติ ทุนมนุษย์ และทุนทางกายภาพนั้น ในส่วนนี้อยู่ในระดับกลาง เนื่องจากเป็นเพราะบริบทของพื้นที่ที่ค่อนข้างเอื้อต่อการทำกินของคนจน และส่วนหนึ่งอาจมาจากปัจจัยของคนจนเองที่มีการพยายามในการทำมาหากิน เช่น การรับจ้าง การเกษตร เป็นต้น จนทำให้คนจนกลุ่มเป้าหมายบางคนก็มีทักษะที่ดีในการทำเกษตร แต่อาจจะเป็นเพียงการสนับสนุนที่ถูกต้อง เช่น ด้านเงินลงทุน ด้านสวัสดิการ ด้านองค์ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาการเกษตร

ส่วนข้อมูลสรุปภาพรวมความยากจนในพื้นที่ อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ก็มีลักษณะคล้ายกับที่ทางคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ไว้ด้านบนแล้ว แต่จะมีส่วนที่แตกต่างคือ ในพื้นที่ตำบลร่มเกล้าจะมีทุนการเงินที่ต่ำกว่า เพราะรายได้น้อย มีอาชีพที่ไม่มั่นคง หาเช้ากินค่ำ มีรายจ่ายและค่าใช้จ่ายในครั้วเรือนมากเกินไป แต่มีทุนทางกายภาพที่สูงกว่า เนื่องจากมีที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง มีน้ำอุปโภค บริโภค เพียงพอตลอดปี มีที่ดินทำกินในพื้นที่นิคมสร้างตนเองในการทำเกษตรและการรับรู้ข่าวสารด้านการฝึกอาชีพหรือด้านความรู้ต่างๆ ทัวถึงจากหอกระจายข่าวหมู่บ้าน และเพื่อนบ้านเป็นผู้บอกเล่า

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด แผนพัฒนาพื้นที่ (One Plan) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ตั้งแต่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด โดยใช้แนวทางการบูรณาการเชิงพื้นที่ (Area-Based) ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำปัญหาความต้องการของพื้นที่มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา การกำหนดแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ให้ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ ให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน

จึงได้ออกแบบโครงการพัฒนาโมเดลแก๊จน (Proposal OM) ภายใต้ชื่อโครงการโครงการพัฒนาโมเดลแก๊จนอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร (Operating Model) ด้วยแนวคิด “คุยกันทั้งอำเภอและหมอนแก๊จน” โดยมีแนวคิดการออกแบบโครงการเป็น 2 แนวคิดดังนี้ 1) แนวคิดโมเดลแก๊จนด้วยนวัตกรรมเชิงกระบวนการ Process Innovation ด้วยแนวคิด “คุยกันทั้งอำเภอ” และ 2) แนวคิดโมเดลแก๊จนนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ Product Innovation ด้วยแนวคิด “หมอนแก๊จน” ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

2.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ

จากข้อมูลมีการวิเคราะห์ทุนการดำรงชีพในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด พบว่า

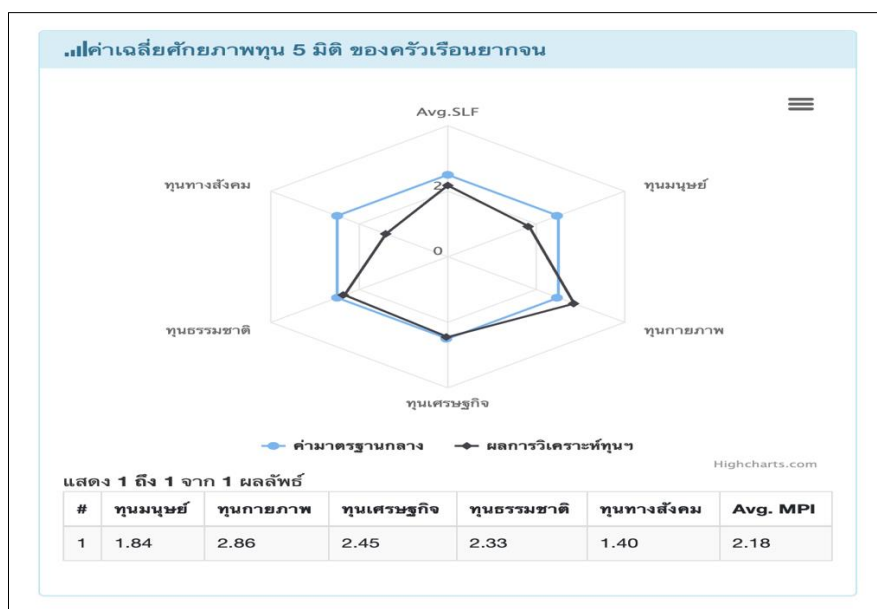
1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 2.45 มีผลมาจาก มีรายได้ภาคการเกษตรต่ำเนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรมีตกต่ำ มีรายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ บางครัวเรือนไม่มีการออมทรัพย์ บางครัวเรือนมีหนี้สินชำระเองได้บ้าง หรือบางครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบ ไม่มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีรถจักรยานยนต์ในการประกอบอาชีพ

2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.40 เนื่องจากมีปัจจัยสาเหตุคล้ายๆ กันคือ มีผลมาจากมีการก่อเกิดและระบบรองรับทางสังคมการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน การช่วยเหลือกันของคนในชุมชน การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน กฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.33 โดยเนื่องจากบริบทของพื้นที่ที่มีความคล้ายๆ กัน ดังนั้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของครัวเรือนจึงไม่แตกต่างกัน เช่น ที่สาธารณะ พืชหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพ น้อย การเข้าถึงที่ดินทำกินทางการ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน ประสบปัญหาจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยแล้ง

4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 1.84 มีค่าเท่ากัน เป็นผลมาจาก ความเป็นอยู่ การศึกษาอยู่ในชั้นประถม อาชีพไม่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเป็นของตนเอง บางครัวเรือนเช่าที่ดินทำกิน เสียค่าเช่าบ้างและไม่เสียค่าเช่ามีสุขภาพไม่แข็งแรงบางครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีคนพิการ มีติดยา และมีแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือทั้งลูกหลานไว้กับผู้สูงอายุ

5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.86 เนื่องจากบริบทของคนในชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สรุปโดยรวม ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง แต่บางครัวเรือนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง สร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น สภาพครัวเรือนทรุดโทรม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำ ดังภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยศักยภาพทุน 5 มิติ ของครัวเรือนยากจนในอำเภอนิคมน้ำจืด

2.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ครั้งนี้ มีกลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างในการพัฒนาโมเดลแก๊จน “หม่อนแก๊จน” ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานโดยใช้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร สั่งการให้หน่วยงานร่วมดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลไกเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศพพ.จ.มุกดาหาร) กลไกเชิงสถาบันนี้มีบทบาทสนับสนุนข้อมูลรายชื่อครัวเรือนยากจนตามฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งมีเฉพาะหน่วยงานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้จัดเก็บข้อมูลและดูแลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ ในระดับพื้นที่ทีมวิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ อำเภอ ตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าหน่วยราชการ ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่ สืบหาข้อมูลร่วมกับนักวิจัยและรับรองข้อมูลจากการสำรวจ นำไปสู่การยอมรับให้ทุกฝ่ายนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

นอกจากนี้ หน่วยงานภารกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของส่วนกลาง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ได้สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการในระดับจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรื่องการจัดแผนยุทธศาสตร์แก๊จน หนุนเสริมผลักดันให้มีแผนยุทธศาสตร์แก๊จนในแผนจังหวัดมุกดาหาร ผลักดันพืชชนแล้ง เช่น มันเทศญี่ปุ่น การปลูกหม่อนเข้าสู่แผนพัฒนาอาชีพแก๊จน ของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร

2) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน การให้คำแนะนำเรื่องการปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงสัตว์ ประเภสัตว์ปีก เป็ด ไก่ โคขุน ปลาน้ำจืด

3) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้และพันธุ์หม่อน จำนวน 21,500 ต้น ให้วิทยากรอบรมเกี่ยวกับการแปรรูปชาใบหม่อน หม่อนแคปซูล และรับขึ้นทะเบียนผู้ปลูกหม่อนให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก๊จน เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรเมื่อเดือนร้อนในเรื่องของการปลูกหม่อนชดเชยต้นหม่อนที่ตายไป

4) สหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด (โคขุนหนองสูง) มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

5) ศูนย์วิจัยประมงน้ำจืดจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

2.3.2. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม ในระดับอำเภอนิคมน้ำจืด มีดังนี้

1) นายอำเภอนิคมน้ำจืด ที่ว่าการอำเภอนิคมน้ำจืด มีบทบาทหน้าที่ให้การสนับสนุนเรื่องการทำงานในพื้นที่ ร่วมผลักดันนโยบายการพัฒนาแก้ปัญหายากจนในพื้นที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และตำบลในอำเภอนิคมน้ำจืด และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบถามครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย สนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มชุมชน

2) สำนักงานพัฒนาชุมชน อ.นิคมคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำเรื่องการทำงานแก้ปัญหายากจนในพื้นที่ ร่วมกำหนดนโยบายการแก้ปัญหายากจนลงสู่พื้นที่ทุกหมู่บ้าน ช่วยหนุน

เสริมและร่วมตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนยากจน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

3) สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนที่ดินปลูกหม่อน จำนวน 83 ไร่ ในพื้นที่นิคมสร้างตนเองฯ และจัดฝึกอบรมการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ

4) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

5) สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมคำสร้อย มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำเรื่องการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก่จัน ให้คำแนะนำเรื่องการใช้ปุ๋ยเพื่อการดูแลต้นหม่อน การทำปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือนยากจน และให้ความรู้และสนับสนุนการปลูกหม่อน

6) องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมายและสนับสนุนการรวมกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน และช่วยให้การทำงานในพื้นที่ของตำบลกกแดงซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องชัดเจนขึ้น ร่วมวิเคราะห์ความยากจน วิเคราะห์บริบทชุมชน ร่วมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนในพื้นที่ตำบลกกแดง

7) สภาองค์กรชุมชนตำบลกกแดง มีบทบาทหน้าที่ช่วยวิเคราะห์ครัวเรือนยากจนเรื่องการซ่อมแซมบ้านที่อยู่อาศัย จำนวน 7 ครัวเรือนในตำบลกกแดง โดยงบประมาณการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยครัวเรือนละ 20,500 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 143,500 บาท และร่วมให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้ทีมวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่ปลูกหม่อนแก่จันในตำบลกกแดงโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้กับเกษตรนวัตกรรมใหม่ในเรื่องการปลูกหม่อน ช่วยจัดหาวัตถุดิบรับหน้าดินและพัฒนาแปลงปลูกหม่อนแปลงรวม และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

8) วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมบ้านกกแดง อำเภอโนนคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้การปลูกและการรับซื้อใบหม่อนแห้ง จำนวน 2,000 กิโลกรัมต่อเดือน เป็นตัวกลางในการรับซื้อหม่อนใบสดจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก่จันตำบลกกแดง กิโลกรัมละ 5 บาท

9) เทศบาลตำบลร่มเกล้า มีบทบาทหน้าที่ สนับสนุนการรวมกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน ช่วยในการทำงานในพื้นที่ของตำบลกกแดงซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องชัดเจนขึ้น ร่วมวิเคราะห์ความยากจน วิเคราะห์บริบทชุมชน ร่วมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนในพื้นที่ตำบลร่มเกล้า

2.3.3. กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม นอกเขตจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์จังหวัดอำนาจเจริญ มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารสัตว์จากหม่อน

2) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อน

3) บริษัท Thai Japan จำกัด มีบทบาทหน้าที่รับซื้อใบหม่อนแห้ง จำนวน 2,000 กิโลกรัมต่อเดือน เป็นผู้รับซื้อใบหม่อนอบแห้ง กิโลกรัมละ 30 บาทจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายโนนคำสร้อย ซึ่งกลุ่มฯ ดังกล่าวได้รับซื้อใบหม่อนสดจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแก่จันปลูกหม่อนแก่จันตำบลกกแดง

2.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้จัดทำโมเดลแก๊จน “หม่อนแก๊จน” จังหวัดมุกดาหาร (Operating Model) ด้วยแนวคิด “คุยกันทั้งอำเภอ” หรือแนวคิดการร่วมคิดคิดร่วมทำเชิงสถาบัน (Collaborative Governance) มีการออกแบบการดำเนินการดังนี้

2.4.1 การพัฒนาระบบและกลไกการทำงานเชิงระบบ

1) การพัฒนาระบบและกลไกการทำงานเชิงระบบทั้งอำเภอ นิคมคำสร้อย โดยพัฒนาวิสัยทัศน์รายตำบลใน 7 ตำบล ในอำเภอ นิคมคำสร้อย ดังนี้

1.1) ตำบลกกแดง วิสัยทัศน์สมุนไพร/หม่อน 2) ตำบลร่มเกล้า วิสัยทัศน์สมุนไพร/เกษตรอินทรีย์ 3) ตำบลหนองแวง วิสัยทัศน์ประมงน้ำจืด 4) ตำบลนาอุดม วิสัยทัศน์ โคขุน 5) ตำบลนากกอก วิสัยทัศน์ เกษตรปลอดภัย อาหารปลอดภัย 6) ตำบลนิคมคำสร้อย วิสัยทัศน์ การท่องเที่ยว 7) ตำบลโชคชัย วิสัยทัศน์ ตลาดริมทาง

จากวิสัยทัศน์ได้เชื่อมต่อมาสู่การทำแผนในรูปแบบ One Plan ประกอบด้วย แผนระดับตำบล แผนระดับอำเภอ และแผนระดับจังหวัดในการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงระบบ โดยมีนายอำเภอ นิคมคำสร้อยทำหน้าที่เป็น Area Manager ด้วยแนวคิด คุยกันทั้งอำเภอ

2) การพัฒนาหลักสูตร “โรงเรียนแก๊จน” ที่เกิดจากผลการวิจัยโดยมี 2 หลักสูตร ดังนี้

2.1) หลักสูตรกลุ่มคนจน 2) หลักสูตรกลุ่มนวัตกรรมแก๊จน (1 ข้าราชการ 1 ครูเรือน แก๊จน)

2.4.2. การพัฒนาโมเดลหม่อนแก๊จน ดำเนินนาร่องในพื้นที่ 2 ตำบลคือ ตำบลกกแดงและตำบลร่มเกล้า มีการออกแบบการดำเนินการดังนี้

1) การปลูก

1.1) ศูนย์หม่อนใหม่จังหวัดมุกดาหาร ให้การสนับสนุนพันธุ์หม่อน คือ พันธุ์หม่อนบุรีรัมย์ 60 ชนิดหม่อนใบและหม่อนผล จำนวน 83 ไร่ 21,500 ต้น

1.2) สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย สนับสนุนพื้นที่การปลูกจำนวน 83 ไร่

1.3) เพิ่มพื้นที่ปลูกหม่อนจากเดิม 80 ไร่ เป็น 163 ไร่ ในพื้นที่เป้าหมาย

2) การแปรรูป

2.1) ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์จังหวัดอำเภอเจริญสนับสนุนเรื่องการแปรรูปอาหารสัตว์ ด้วยแนวคิด “หม่อนเลี้ยงสัตว์”

2.2) ศูนย์หม่อนใหม่จังหวัดมุกดาหารสนับสนุนเรื่องการแปรรูปอาหารและเครื่องดื่มจากหม่อนใบและหม่อนผล ด้วยแนวคิด “หม่อนเลี้ยงคน”

3) การตลาด

3.1) ตลาดในประเทศ

(1) วิสาหกิจชุมชนหม่อนใหม่บ้านกกแดง อำเภอ นิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร รับซื้อใบสดกิโลกรัมละ 5 บาท 2) กลุ่มผู้เลี้ยงปลากระชัง จำนวน 30 ราย รับซื้ออาหารปลา 3) สหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน 500 รายรับซื้ออาหารโคขุน

3.2) ตลาดต่างประเทศ

(1) บริษัท Thai Japan จำกัด รับซื้อใบแห้งกิโลกรัมละ 30 บาท 2) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) รับซื้อใบแห้งกิโลกรัมละ 30 บาท

กลยุทธ์การดำรงชีพที่เลือกใช้และเชื่อมโยงกับข้อมูลการวิเคราะห์ทุนการดำรงชีพในพื้นที่ตำบลกกแดงและตำบลร่มเกล้า อำเภอ นิคมคำสร้อย

ผลการวิเคราะห์ชุมชนและครัวเรือน แต่ละกลุ่ม (SWOT Analysis) ในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด
พบว่า

1. จุดแข็ง (S=Strengths) จุดแข็งของชุมชน ในพื้นที่ตำบลกกแดง มีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการเกษตร รวมถึงการอุปโภคบริโภค มีกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย เช่นกลุ่มออมทรัพย์ฯ กลุ่มเลี้ยงโคกระบือ กลุ่มสตรี เป็นต้น ชาวบ้านมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีการอนุรักษ์ สืบสาน วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีพื้นที่เหมาะสำหรับการทำเกษตรได้ทั้งปี

2. จุดอ่อน (W=Weaknesses) จุดอ่อนของชุมชน มีสภาพการคมนาคมที่ยังไม่สะดวก มีสภาพของถนนที่ชำรุดที่ยังไม่ได้รับการซ่อมบำรุง อาชีพและรายได้ของคนในชุมชนยังไม่มั่นคงถาวร ประชาชนมีภาระหนี้สินมาก รวมไปถึงผลผลิตทางการเกษตรได้ไม่คุ้มต้นทุนการผลิต ผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้คุณภาพ ขาดการรวมกลุ่มที่ยั่งยืนรวมถึงการย้ายถิ่นฐานไปทำงานที่อื่น และขาดองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาทางการเกษตรแผนใหม่ อีกทั้งด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาหมู่บ้านไม่ครบทุกด้าน

3. โอกาส (O=Opportunities) โอกาสของชุมชน สิ่งที่เป็นปัจจัยภายนอกชุมชนที่ส่งผลดีต่อชุมชน การได้ร่วมประชุม และได้นำสิ่งที่ดีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การติดต่อสื่อสารที่สะดวกทั้งด้านเทคโนโลยีการคมนาคมที่สะดวก มีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรได้ในหน้าแล้ง พัฒนากลุ่มหรือกองทุนต่างๆ ให้เข้มแข็ง รวมถึงการมีแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรและมีราคาที่คุ้มต้นทุนตลอดทั้งปี และมีสถานที่ขายปุ๋ยเคมีที่ราคาถูกสามารถให้เครดิตกับเกษตรกรได้

4. อุปสรรค (Threats) ปัญหาและอุปสรรคของชุมชน ได้แก่ หน่วยงานราชการมีงบประมาณน้อย ก่อสร้างถนนคอนกรีตได้ช้า การดำเนินงานโครงการต่างๆ ของหน่วยงานราชการไม่ครอบคลุมทั่วถึง รวมถึงคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชนขาดความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำและราคาไม่แน่นอน อีกทั้งปุ๋ยเคมีราคาแพงไม่คุ้มกับการลงทุน และไม่มีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่มั่นคง แหล่งน้ำทำการเกษตรไม่เพียงพอในหน้าแล้ง

2.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ

ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้นจาก 2 โมเดลมีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนากลไกการทำงานอำเภอดังระบบ ซึ่งเป็น Process Innovation ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้น ได้แก่

1.1 ทุนการเงิน ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน มีรายได้เพิ่มขึ้นในการพัฒนาการดำเนินงานในรูปแบบ One Plan ประกอบด้วย แผนระดับตำบล แผนระดับอำเภอ และแผนระดับจังหวัด

1.2 ทุนสังคม ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน ในการพัฒนาการดำเนินงานในรูปแบบ One Plan ประกอบด้วย แผนระดับตำบล แผนระดับอำเภอ และแผนระดับจังหวัดในการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงระบบเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกลไกภาครัฐ

1.3 ทุนมนุษย์ ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน ได้เรียนรู้และพัฒนาพัฒนาการดำเนินงานในรูปแบบ One Plan ประกอบด้วย แผนระดับตำบล แผนระดับอำเภอ และแผนระดับจังหวัดในการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงระบบเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกลไกภาครัฐ

1.4 ทุนกายภาพ ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน ได้เข้าถึงที่ดินทำกินจำนวน 83 ไร่ ในพื้นที่สำนักงานนิคมสร้างตนเอง

1.5 ทุนธรรมชาติ ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน ได้เข้าถึงแหล่งน้ำ โดยการสนับสนุนระบบน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์และตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ จากพลังงานจังหวัดมุกดาหาร

2. โมเดลแก๊จน หม่อนแก๊จน ซึ่งเป็น Product Innovation ผลลัพธ์การดำรงชีพที่เกิดขึ้น ได้แก่

2.1 ทุนการเงิน ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน ในการพัฒนาสินค้าจากหม่อนในการขายและจำหน่ายหม่อนของชุมชน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 ทุนสังคม ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน ในการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนจำนวน 7 กลุ่มวิสาหกิจในการรับซื้อหม่อนเพื่อการจำหน่ายและแปรรูปของชุมชน

2.3 ทุนธรรมชาติ ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน ในการเข้าถึงที่ดินทำกินในการสร้างอาชีพ

2.4 ทุนมนุษย์ ในอำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 628 ครัวเรือน จำนวน 2,519 คน ได้เรียนรู้และพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด สินค้าใหม่และตลาดใหม่จากชุมชนของตนเอง

2.5 หม่อนเลี้ยงคน คือ การปลูกหม่อนนี้จะยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมของพื้นที่, สร้างอาชีพ/รายได้, พัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัว เสริมศักยภาพของชุมชนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือคนจนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน

2.6 หม่อนเลี้ยงสัตว์ จะเป็นส่วนของการสร้างอาชีพ/รายได้, การลดต้นทุนการผลิตในส่วนที่เป็นปัจจัยในการเลี้ยงสัตว์ของครอบครัว ชุมชน รวมทั้งเกิดการหมุนเวียนของรายได้ในชุมชน, การมีสุขภาพที่แข็งแรงเนื่องจากเน้นการปลูกหม่อนที่ใช้สารเคมีน้อย หรือการใช้สารสกัดจากธรรมชาติ รวมทั้งเกิดการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และวิทยากรชุมชนได้

2.7 การเชื่อมโยง Product Innovation เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีความทันสมัยโดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน และเหมาะสมกับรูปแบบการตลาดของชุมชนและการตลาดสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ และยังเชื่อมโยง BCG Model ของชุมชนทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจรายได้และสินค้า รวมทั้งเป็นการทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังสามารถเชื่อมโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้

2.6 การจัดการแปลงรวม

การจัดการแปลงรวมหรือการใช้ที่ดินขนาดใหญ่และเป็นที่ดินของรัฐ เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดปัจจัยการผลิต เนื่องจากโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในโมเดลหม่อนแก๊จนต้องใช้พื้นที่ในการปลูกหม่อน แต่ปัญหาที่พบคือ ครัวเรือนเป้าหมายในตำบลกกแดงที่เข้าร่วมโครงการมีความสนใจอยากปลูกหม่อนแต่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด มีที่ดินของรัฐที่เป็นของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีการจัดสรรที่ดินให้ผู้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง สามารถเข้าไปสร้างบ้านและเข้าไปใช้ประโยชน์โดยการทำการเกษตร

โครงการวิจัยฯ มีการจัดการแปลงรวมหรือการใช้ที่ดินขนาดใหญ่และเป็นที่ดินของรัฐ ได้รับความกรุณาจากนางสาววัลย์ลิกา สรรเสริฐชูโชติ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้เข้าไปปลูกหม่อนในพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย โดยจัดสรรที่ดินให้จำนวน 83 ไร่ ในขณะนี้ทางสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้ทำการรังวัดที่ดินและจัดสรรที่ดินให้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายโดยดำเนินการไปแล้ว จำนวน 14 ไร่ ซึ่งในขณะนี้ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้ทำการปลูกหม่อนไปแล้ว จำนวน 14 ไร่ และกำลังดำเนินการปรับปรุงพื้นที่เพื่อรอการจัดสรรอีก จำนวน 12 ไร่ จากที่ดินจำนวน 69 ไร่

ภาพที่ 4.5 การจัดการแปลงรวมในโครงการ “หม่อนแก้จน”

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าใช้ที่ดินโดยสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้ใช้ระเบียบของกรมประชาสงเคราะห์ ว่าด้วยการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง พ.ศ.2537 ข้อ 42 ได้อนุญาตให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อนแก่จนเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จำนวน 83 ไร่ เพื่อปลูกหม่อน โดยมีหลักเกณฑ์และรายละเอียดดังนี้

1) ต้องเป็นครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT และระบบฐานข้อมูล LIVINGONNEWPACE ในโครงการวิจัย การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำภาคการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

2) มีที่อยู่อาศัยตามทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่จริงในอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

3) การจัดสรรที่ดินในการใช้พื้นที่ในการปลูกหม่อนครัวเรือนละไม่เกิน 2 ไร่ต่อครัวเรือน

4) ทำสัญญาในการขอใช้ที่ดินทุก ๆ 3 ปี สามารถต่อสัญญาหรือไม่ต่อสัญญาก็ได้

5) ต้องทำการปลูกหม่อนหรือทำการเกษตรด้วยตนเอง

6) ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์การใช้ที่ดินถาวรได้

- 7) กรณีรายบุคคล สามารถยื่นเอกสารขอเข้าใช้ที่ดินได้ที่สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย
- 8) กรณีรวมกลุ่ม ต้องเป็นสมาชิกที่มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถยื่นเอกสารขอเข้าใช้ที่ดินในนามกลุ่มได้ที่สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย
- 9) กรณีที่ไม่ใช้ประโยชน์ที่ดินสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย สามารถยกเลิกการใช้ที่ดินได้ทุกเมื่อ

2.7 บทเรียนโมเดลแก๊จน “หม่อนแก๊จน”

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการณศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 การดำเนินงานโครงการพบว่าบทเรียนโมเดลแก๊จน “คุยกันทั้งอำเภอ” และ “หม่อนแก๊จน” มีรายละเอียดดังนี้

เป้าหมาย คือ โมเดลแก๊จน (Operating Model: OM) มีเป้าหมายให้กลุ่มเป้าหมายมีความอยู่ดีกินดี มีรายได้เพียงพอเลี้ยงครอบครัว มีสุขภาพที่แข็งแรง มีทรัพยากรที่เพียงพอ มีสังคมที่เกื้อกูล ชุมชนเข้มแข็ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทัศนคติ/ความเข้าใจในการใช้ชีวิตดีขึ้น มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการปลูกหม่อน ส่งต่อความรู้สู่ลูกหลาน เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา

ทีมวิจัยและกลไกขับเคลื่อนงาน มาจากหลายภาคส่วน ประกอบด้วย 1) นักวิจัยจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2) ทีมพี่เลี้ยงจาก บพท. 3) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติมุกดาหาร นิคมสร้างตนเองคำสร้อย พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ สารธารณสุข ปศุสัตว์ และนายอำเภอนิคมคำสร้อย 4) กลไกระดับพื้นที่ ได้แก่ ศจพ.อ และ ศจพ.ต. องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประชาญชุมชน และ 5) ภาคประชาสังคม ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบล สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พอช.) การดำเนินงานโมเดลแก๊จนดังกล่าว ผ่านการจัดให้มีการจัดประชุมคณะทำงานออกแบบโมเดล และการมอบหมายให้ข้าราชการ 1 คนรับผิดชอบคนจน 1 ครัวเรือน ซึ่งเป็นนโยบายของนายอำเภอนิคมคำสร้อย

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน คือ ครัวเรือนยากจนจากฐานข้อมูลในระบบ จำนวน 139 ครัวเรือน ในพื้นที่ตำบลร่มเกล้าและกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ปัจจัยนำเข้า (Inputs) โมเดลแก๊จน มีปัจจัยนำเข้าที่หลายประการ จำแนกได้ดังนี้

- 1) ทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ผู้รู้จากประชญชุมชน บุคลากรจากสถาบันทางวิชาการ วิทยาลัยชุมชน บุคลากรจาก ศจพ.อ./ศจพ.ต./องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น/พัฒนาชุมชน บุคลากรจากศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์อำนาจเจริญ
- 2) ทรัพยากรด้านกายภาพ/ชีวภาพ ได้แก่ ที่ดินในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง, พันธุ์หม่อน
- 3) ความรู้ ทักษะ ได้แก่ ความรู้ ทักษะด้านการปลูกหม่อน เทคนิคการแปรรูปอาหาร เทคนิคด้านการตลาด ตลาดออนไลน์ การบริหารจัดการกลุ่ม การบรรจุภัณฑ์ การทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์
- 4) ข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูลชุมชน ด้านรายได้ อาชีพ สุขภาพ กลุ่มครัวเรือนยากจนตามระบบ TPMAF เพื่อนำมาสู่กระบวนการวิเคราะห์ว่ากลุ่มคนจนแต่ละกลุ่ม จะจัดกลุ่มอยู่ในกระบวนการของโมเดลหม่อนแก๊จนอย่างไร และ 5) ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ เครื่องสับไบหม่อน

กระบวนการ (Process) โมเดลแก๊จน แบ่งกระบวนการการทำงาน เป็น 3 ช่วง คือ

- 1) ช่วงต้นน้ำ ประกอบด้วย การติดต่อประสานงาน ตรวจสอบคัดกรองกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลจากที่โครงการวิจัยพัฒนาขึ้น โดยวิเคราะห์ด้านรายได้ อาชีพ

สังคม ทุนของชุมชน โมเดลแก๊จนี้นำทุนการเงินและสังคม มาให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน กิจกรรม วิเคราะห์ Value chain กิจกรรมเตรียมความพร้อมของชุมชนเป้าหมาย

2) ช่วงกลางน้ำ ประกอบด้วย กิจกรรมการวิเคราะห์กลุ่มของครัวเรือนยากจน จำนวน 139 ครัวเรือน และวางแผนให้เข้ามามีส่วนในโมเดลแก๊จนี คือ 1. กลุ่มอยู่ลำบาก เป็นกลุ่มผู้ปลูกหม่อน 2. กลุ่มอยู่ยาก เป็นกลุ่มแปรรูป วิสาหกิจชุมชน และ 3. กลุ่มอยู่ได้/อยู่ดี เป็นกลุ่มการขาย การตลาด กิจกรรมจัดสรรที่ดินทำกิน สำหรับผู้ไม่มีที่ดิน โดยขอใช้พื้นที่ของนิคมสร้างตนเองฯ จำนวน 83 ไร่ ปัจจุบันใช้ที่ดินแล้ว 14 ไร่ และกำลังปรับปรุงพื้นที่เพื่อรอการดำเนินการอีก 12 ไร่ กิจกรรมการให้ความรู้ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกหม่อน การบริหารจัดการกลุ่ม การตลาด

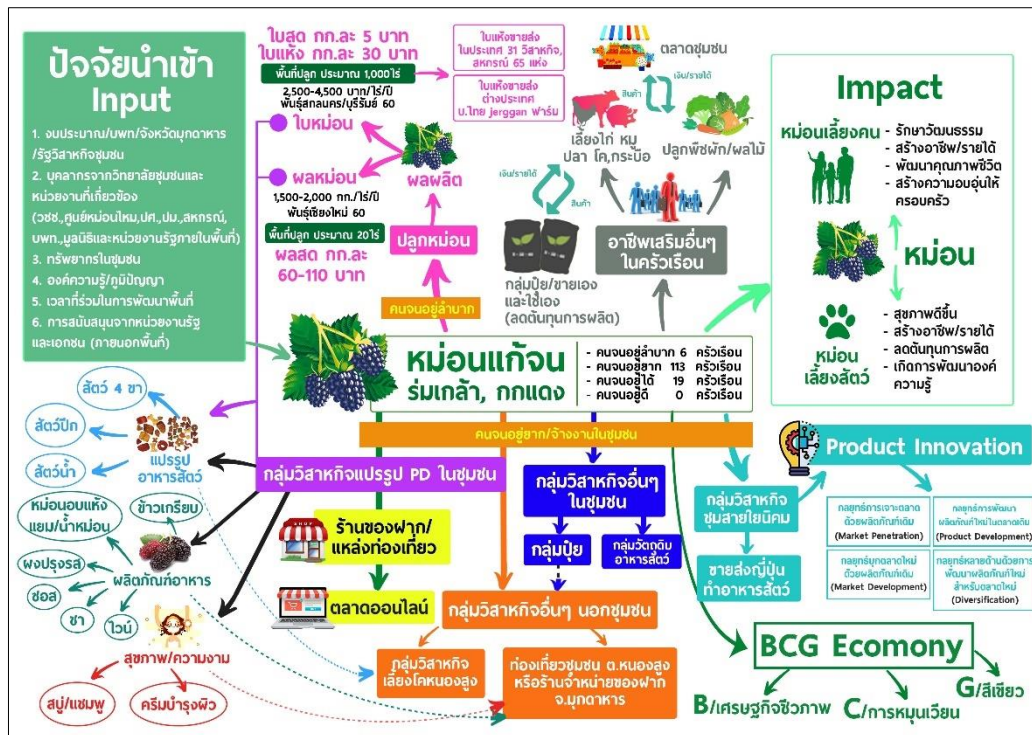
3) ช่วงปลายน้ำ ได้แก่ กิจกรรมการเชื่อมโยงด้านการตลาดกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลาดในพื้นที่ และ กิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์

ผลดำเนินงาน (Product) สามารถจำแนกผลดำเนินงานโมเดลแก๊จนี ที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

ผลผลิต (Output) พบว่า 1) เกิดความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายการทำงานแบบบูรณาการ 2) กลุ่มเป้าหมายและนักวิจัยเกิดองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาโมเดลแก๊จนี 3) เกิดนวัตกรรมส่งเสริมอาชีพการพัฒนาหม่อนแก๊จนี 4) เกิดการพัฒนาทุนศักยภาพชุมชนอย่างเป็นระบบ 5) เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ 6) กลุ่มเป้าหมายจำนวน 29 ครัวเรือนเริ่มดำเนินการในโมเดลแก๊จนีอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์ (Outcome) พบว่า ผลลัพธ์ของโมเดลแก๊จนีหลายประการ เช่น 1) กลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติต่อการดำรงชีพ เกิดความภาคภูมิใจในการทำงาน 2) มีตลาดจำหน่ายผลผลิตที่ชัดเจน 3) สามารถนำใบหม่อนมาแปรรูปเป็นอาหารสัตว์ได้ 4) ครัวเรือนเป้าหมายมีรายได้หมุนเวียน 5) ครัวเรือนเป้าหมายมีอาชีพเสริมที่มั่นคง 6) กลุ่มเป้าหมายมีสุขภาพแข็งแรงเนื่องจากนวัตกรรมแก๊จนี เป็นรูปแบบการผลิตรับผิดชอบต่อคนทั้งระบบ 7) ชุมชนเข้มแข็ง 8) มีการใช้ที่ดินที่ว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ 9) เกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาด้วยความรู้ 10) เกิดรูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยทุนและศักยภาพที่ตนเองมี และ 11) การบูรณาการแผนงานร่วมกันระหว่างภาคีในพื้นที่

ผลกระทบ (Impact) พบว่า โมเดลแก๊จนีเกิดผลกระทบ คือ 1) การอนุรักษ์วัฒนธรรมการปลูกหม่อน และการส่งต่อภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน 2) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของส่วนราชการ ดังคำกล่าวของนายอำเภอนิคมคำสร้อย ที่ว่า “สิ่งที่เกิดขึ้นบ้างแล้วกับนิคมคำสร้อย เป็นตัวอย่างการนำเอาที่ดินของรัฐ หรือที่ดินของนิคมสร้างตนเองมาจัดสรรให้ชาวบ้านคนจน เป็นเรื่องที่ดีมาก เป็นภาพลักษณ์ที่ดีและก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนจนอย่างมาก และอาจจะทำให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ขึ้นมา การมีกิจกรรมโมเดลหม่อนแก๊จนีในพื้นที่อาจสามารถขยายผลสู่การพัฒนาสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ บ่อบาดาล ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการจัดสรรพื้นที่ เช่น การปลูกหม่อน หากในอนาคตชาวบ้านปลูกกันมากขึ้น ทำอย่างเดียวกัน ก็อาจจะก่อให้เกิดผลในด้านลบ คือ ราคาหม่อนตกต่ำ” รายละเอียดดังภาพ 4.6 และ 4.7

ภาพที่ 4.6 โมเดลแนวคิด หม่อนแก่น

ภาพที่ 4.7 พิธีเปิดงาน Kick off รวมพลังปลูกหม่อนแก่จัน โดยผู้ตรวจราชการ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นประธานเปิดในพื้นที่การจัดการแปลงรวมในอำเภอนิคมคำสร้อย

3. โมเดลแก๊จ “คลังแรงงาน”

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำโมเดลแก๊จ “คลังแรงงาน” โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 บริบทและแนวโน้ม

จังหวัดมุกดาหาร ตั้งในทำเลปลายทางด้านตะวันออกสุดเขตชายแดนประเทศไทย ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor : EWEC) บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Sustainable Livelihoods Framework : SLF ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ (1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร (2) ทุนธรรมชาติ มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน (3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน (4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเทอร์เน็ตใช้ และ (5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ การศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในจังหวัดมุกดาหาร พบว่าพื้นที่ในชุมชนเมืองมุกดาหาร มีทั้งหมด 16 ชุมชนมีครัวเรือนยากจนจำนวน 215 ครัวเรือน โดยในการสำรวจข้อมูลในระบบ ข้อมูล PPP CONNEXT ครัวเรือนยากจนจำนวน 16 ชุมชน ในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีจำนวน 215 ครัวเรือน มีจำนวน 935 คน โดยการดำเนินงานได้มีการประชุมร่วมกับ ศูนย์ ศพจ.ทม.,พจอ.,พขอ.,พจต.,พจต. เพื่อสรุปข้อมูลและนำเสนอแนวทางการพัฒนาในชุมชนเมืองมุกดาหาร

ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร พบว่า 1) ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 2) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 3) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 4) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 และ 5) ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 7 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 205 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 3 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

สามารถสรุปภาพรวมความยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารได้ดังนี้

1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 มีผลมาจาก มีรายได้ภาคการเกษตรต่ำเนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรมีตกต่ำ มีรายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ บางครัวเรือนไม่มีการออมทรัพย์ บางครัวเรือนมีหนี้สินชำระเองได้บ้าง หรือบางครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบ ไม่มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีรถจักรยานยนต์ในการประกอบอาชีพ

2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 มีผลมาจาก มีการเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคมการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน การช่วยเหลือกันของคนในชุมชน การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน กฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 โดยเนื่องจากบริบทของพื้นที่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของครัวเรือน เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ในการประกอบอาชีพ

และการดำรงชีพน้อย การเข้าถึงที่ดินทำกินของรัฐ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน ประสบปัญหาจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยแล้ง

4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 มีผลมาจาก ความเป็นอยู่ การศึกษาอยู่ในชั้นประถม อาชีพไม่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเป็นของตนเอง บางครัวเรือนเช่าที่ดินทำกิน เสียค่าเช่าบ้างและไม่เสียค่าเช่า มีสุขภาพไม่แข็งแรง บางครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีคนพิการ มีติดยา และมีแม่เลี้ยงเดี่ยว หรือทิ้งลูกหลานไว้กับผู้สูงอายุ

5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 มีผลมาจาก บริบทของคนในชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สรุปโดยรวม ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง แต่บางครัวเรือนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง สร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น สภาพครัวเรือนทรุดโทรม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำ

ในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ จึงได้ออกแบบโครงการพัฒนาโมเดลแก้จนในชุมชนเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด “คลังแรงงานชุมชนด้วย Application Job Muk”

3.2 การวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพ

ผลการวิเคราะห์ทุนฐานดำรงชีพใน SLF จำนวน 5 ทุนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร พบว่า 1) ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 2) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 3) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 4) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 และ 5) ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้จัดประเภทความยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มอยู่ลำบาก จำนวน 7 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 205 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 3 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 0 ครัวเรือน

สามารถสรุปภาพรวมความยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารได้ดังนี้

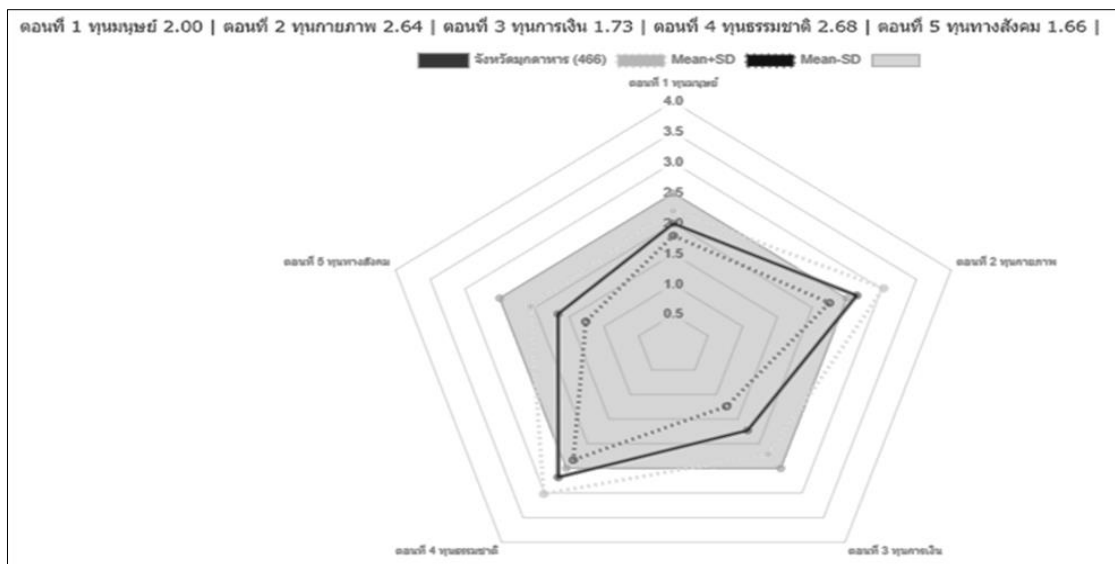
1) ทุนทางการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.73 มีผลมาจาก มีรายได้จากการเกษตรต่ำเนื่องจากราคาสินค้าทางการเกษตรมีตกต่ำ มีรายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายรับ บางครัวเรือนไม่มีการออมทรัพย์ บางครัวเรือนมีหนี้สินชำระเองได้บ้าง หรือบางครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบ ไม่มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ เช่น ไม่มีรถจักรยานยนต์ในการประกอบอาชีพ

2) ทุนทางสังคม ค่าเฉลี่ย 1.66 มีผลมาจาก มีการเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคมการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน การช่วยเหลือกันของคนในชุมชน การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน กฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

3) ทุนทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.68 โดยเนื่องจากบริบทของพื้นที่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของครัวเรือน เช่น ที่สาธารณะ พืชหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพน้อย การเข้าถึงที่ดินทำกินของรัฐ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในเขตป่าสงวน ประสบปัญหาจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยแล้ง

4) ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 2.00 มีผลมาจาก ความเป็นอยู่ การศึกษาอยู่ในชั้นประถม อาชีพไม่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเป็นของตนเอง บางครัวเรือนเช่าที่ดินทำกิน เสียค่าเช่าบ้างและไม่เสียค่าเช่า มีสุขภาพไม่แข็งแรง บางครัวเรือนมีสภาวะพึ่งพิง มีคนพิการ มีติดยา และมีแม่เลี้ยงเดี่ยว หรือทิ้งลูกหลานไว้กับผู้สูงอายุ

5) ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 2.64 มีผลมาจาก บริบทของคนในชุมชนมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สรุปโดยรวม ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง แต่บางครัวเรือนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง สร้างบ้านในที่ดินของคนอื่น สภาพครัวเรือนรกรุงรัง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตต่ำ ดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยทุนศักยภาพ 5 มิติ ของครัวเรือนยากจนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

3.3 กลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ครั้งนี้ มีกลไกเชิงสถาบันและโครงสร้างกระบวนการในโมเดลแก่น “คลังแรงงาน” ได้แก่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานโดยใช้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร สั่งการให้หน่วยงานร่วมดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลไกเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) กลไกเชิงสถาบันนี้มีบทบาทสนับสนุนข้อมูลรายชื่อครัวเรือนยากจนตามฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งมีเฉพาะหน่วยงานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้จัดเก็บข้อมูลและดูแลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนเท่านั้นที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ ในระดับพื้นที่ทีมวิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ อำเภอ ตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าหน่วยราชการ ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่ สืบหาข้อมูลร่วมกับนักวิจัยและรับรองข้อมูลจากการสำรวจ นำไปสู่การยอมรับให้ทุกฝ่ายนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

นอกจากนี้ หน่วยงานภารกิจซึ่งเป็นหน่วยงานของส่วนกลาง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ได้สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 กลไกเชิงสถาบันของในระดับจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนโครงการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ในแผนจังหวัดฯ

2) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่บริการวิชาการและการวิจัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งเดียวในจังหวัดมุกดาหาร จัดทำโครงการวิจัยการแก้ไขปัญหาความจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายประชาสังคม หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน เพื่อสำรวจการจ้างแรงงานในจังหวัดมุกดาหารและได้เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เชื่อมประสานงานระหว่างครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาเรื่องการหาช่องทางการทำงานหรือประสบปัญหาเกี่ยวกับการตักงาน กับกระทรวงแรงงานเพื่อหาแนวทางการแก้ไขเรื่องปัญหาการจ้างงานหรือช่องทางการหางาน

3) เทศบาลเมืองมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย

4) สำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบเพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

5) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครอง มีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลกฎหมาย สวัสดิการของแรงงานนอกระบบและแรงงานในระบบ แรงงานภาคการเกษตร เพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

6) แรงงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

7) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลเรื่องมาตรฐานแรงงาน มาตรฐานวิชาชีพ สมณะในการประกอบ ออกหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

8) สำนักงานประกันสังคมจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ กองทุนประกันสังคม กองทุนสุขภาพ การสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน สิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนเมื่อเป็นผู้ถูกจ้างงาน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลคลังแรงงาน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

9) สำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนหางานกฎหมายว่าด้วย การทำงานของคนต่างด้าวและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาวะตลาดแรงงานและแนวโน้มความต้องการแรงงานและเป็นศูนย์ทะเบียนข้อมูลแรงงาน พัฒนา ระบบ รูปแบบ มาตรการ และวิธีการด้านการจัดหางานจัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงานของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านแรงงานของกระทรวง รวมทั้งกำหนดมาตรฐานอาชีพและอุตสาหกรรม ให้คำปรึกษา ส่งเสริม และให้บริการแนะแนวอาชีพ ทดสอบความถนัดให้แก่ครัวเรือนยากจน และสนับสนุนข้อมูลที่หน่วยงานได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในพื้นที่เป้าหมาย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางด้านแรงงาน

3.3.2 กลไกเชิงสถาบันของภาคราชการภาคเอกชน ภาคสังคม นอกเขตจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนในการออกแบบ Application Job Muk ร่วมพัฒนาระบบฐานข้อมูลแอปพลิเคชันคลังแรงงานกับทีมวิจัย เพื่อเป็นแอปที่ช่วยในการจัดหาช่องทางการทำงานให้ผู้สนใจหางานแบบถูกกฎหมายเป็นการหางานในระบบ งานนอกภาคการเกษตร แอปฯ จะสามารถทำให้ผู้จ้างงานสามารถทราบถึงข้อมูลประวัติ ประสิทธิภาพการทำงานของผู้รับจ้าง เป็นแอปที่ช่วยในการตัดสินใจเลือกลูกจ้างที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการทำงานตรงใจนายจ้าง

3.4 กลยุทธ์การดำรงชีพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้จัดทำโมเดลแก๊จนจังหวัดมุกดาหาร (Operating Model) ด้วยแนวคิด “คลังแรงงาน” โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ จึงได้ออกแบบ Application Job Muk เป็นคลังแรงงานชุมชน บอถึงการเข้าถึงการทำงาน App ประวัติการทำงาน Resume ในการทำงานกรอกความต้องการของการทำงาน biodata ประวัติการทำงานทั้งหมดในการทำงาน ส่วนผู้ประกอบการให้ HR เข้ามาหาหรือคนว่าจ้าง ส่วนราชการ ภาคเกษตร เข้ามาหาข้อมูลใน App ประวัติการทำงาน เพราะถ้าดำเนินการเช่นนี้จะไม่เข้าข่ายในการจัดหางาน ถ้ามีการจัดหางานเข้ามา จะมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ เน้นแรงงานนอกระบบ เป้าหมายคือกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ เน้นรับจ้าง คู่มือการใช้งานรับสมัคร มีหน่วยงานที่จะเข้าร่วมมาใช้อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ที่ดูแล คือนักพัฒนาชุมชนในแต่ละตำบล อาสาสมัครแรงงานมีจำนวน 52 ตำบล

ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้้นำแนวคิดคลังแรงงานชุมชนด้วย Application Job Muk เพื่อการพัฒนาโมเดลแก๊จนด้วยนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อรวบรวมข้อมูลแรงงานในชุมชนเพื่อให้ผู้ว่าจ้างแรงงานในจังหวัดมุกดาหารได้เป็นข้อมูลในการจ้างงานต่อไป ตามกรอบแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF)

3.5 ผลลัพธ์การดำรงชีพ

ผลลัพธ์การดำรงชีวิตที่เกิดขึ้น ครั้วเรือนยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ได้รับการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้โมเดลคลังแรงงานในการเข้าถึงอาชีพ เข้าถึงการจ้างงาน ทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร รวมถึงการรับจ้างรายวัน หรือรับจ้างเป็นครั้งคราว จำนวน 16 ชุมชน 215 ครั้วเรือน 935 คน

3.6 บทเรียนโมเดลแก๊จน “คลังแรงงาน”

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 การดำเนินงานโครงการพบว่าบทเรียนโมเดลแก๊จน “คลังแรงงาน” มีรายละเอียดดังนี้

โมเดลคลังแรงงานแก๊จน พื้นที่เป้าหมายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน มีครั้วเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 215 ครั้วเรือน ในพื้นที่เมืองมุกดาหารยังมีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบซึ่งส่วนใหญ่เป็นครั้วเรือนคนจนไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และทักษะด้านแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับตลาด คนจนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งงานที่มีการจ้างงานได้

และการจ้างงานยังไม่ตรงตามความต้องการระหว่างคนจ้างกับคนรับจ้าง ทำให้รายได้ไม่มั่นคง ขาดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ

การสร้างแพลตฟอร์ม (platform) ภายใต้แนวคิดโมเดลคลังแรงงานแก่จัน จึงเพื่อเป็นพื้นที่ (space) ช่วยเหลือให้แรงงานสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานพร้อมกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการให้ผู้ต้องการแรงงาน ผู้ประกอบการ และแรงงานชุมชน ได้มีพื้นที่เจรจาต่อรองในการจ้างงาน

นอกจากนี้ ทีมวิจัยยังมีแผนที่จะจัดทำแผนพัฒนาชุมชนชมเมืองร่วมกับผู้นำชุมชน และเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดีกินดี

ในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ จึงได้ออกแบบ Application Job Muk เป็นคลังแรงงานชุมชน บอกถึงการเข้าถึงการทำงาน App ประวัติการทำงาน Resume ในการทำงานกรอกความต้องการของการทำงาน biodata ประวัติการทำงานทั้งหมดในการทำงาน ส่วนผู้ประกอบการให้ HR เข้ามาหาหรือคนว่าจ้าง ส่วนราชการ ภาคเกษตร เข้ามาหาข้อมูลใน App ประวัติการทำงาน เพราะถ้าดำเนินการเช่นนี้จะไม่เข้าข่ายในการจัดหางาน ถ้ามีการจัดหางานเข้ามา จะมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ เน้นแรงงานนอกระบบเป้าหมายคือกลุ่มเป้าหมายนอกระบบ เน้นรับจ้าง เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับครัวเรือนยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จึงได้ออกแบบโมเดลแก่จันคลังแรงงาน Application Job Muk เพื่อรวบรวมข้อมูลแรงงานในชุมชนที่เป็นครัวเรือนยากจนในชุมชนเมืองมุกดาหารหรือเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อให้ผู้ว่าจ้างแรงงานในจังหวัดมุกดาหารได้เป็นข้อมูลในการจ้างงานต่อไป

ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2565 ได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนาคลังแรงงาน” ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร มีผู้เข้าร่วมจำนวน 32 คน ได้แก่ (1) ทีมวิจัยพื้นที่จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่จังหวัดชัยนาท จังหวัด อุบลราชธานี และจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดละ 4 คน รวม 12 คน (2) ทีมวิจัยมุกดาหาร จำนวน 8 คน (3) ภาคี เครือข่ายด้านแรงงาน ประกอบด้วย หน่วยงานด้านแรงงาน ภาครัฐ ภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ผู้แทนชุมชน จำนวน 9 คน และ (4) ทีมวิจัยกลาง จำนวน 3 คน โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจต่อสถานการณ์ด้าน แรงงานในพื้นที่ที่แตกต่างกัน และ (2) เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาโมเดลแก่จันด้านการส่งเสริมอาชีพและการจัดการคลังแรงงานชุมชน (3) เกิดพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ในระหว่างพื้นที่จังหวัด และภูมิภาค รายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 4.9 การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากส่วนราชการ นักวิจัย จำนวน 4 จังหวัด
เพื่อการออกแบบ App Job Muk เป็นข้อมูลคลังแรงงานชุมชน

ภาพที่ 4.10 การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากส่วนราชการ นักวิจัย จำนวน 4 จังหวัด
เพื่อการออกแบบ App Job Muk เป็นข้อมูลคลังแรงงานชุมชน

ภาพที่ 4.11 แนวคิด App Job Muk หรือข้อมูลคลังแรงงานชุมชน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนากลังแรงงาน” ครั้งนี้ มีข้อคิดเห็นจากที่ประชุม ดังนี้

1) จังหวัดมุกดาหารมีมูลค่าการค้าระหว่างชายแดนสูงแต่ไม่ได้เกิดจากสินค้าในจังหวัดมุกดาหาร เนื่องจากจังหวัดมุกดาหารไม่มีความเหมาะสมในการตั้งนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้นการประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดมุกดาหาร จึงอยากให้เป็นการตั้งศูนย์รวม-แลกเปลี่ยนการค้า (HUB) แทน การตั้งนิคมอุตสาหกรรม

2) ควรดูแรงงานในจังหวัดคู่ขนานกับแรงงานในดินแดนข้างเคียง เพื่อสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน แรงงานสำหรับศูนย์รวม-แลกเปลี่ยนการค้า

3) แรงงานต่างด้าวในลักษณะไปเข้าเย็นกลับพบว่าแรงงานรอนาด่านเข้าเมืองและมีนายหน้ารอรับ แต่บางส่วนไม่ทราบว่าจะได้งานหรือไม่ เมื่อดูบริบทของจังหวัดมุกดาหาร อยากให้มีการพัฒนาในส่วน การเชื่อมโยงของแรงงานต่างด้าวในลักษณะดังกล่าวกับความต้องการแรงงานในจังหวัดมุกดาหาร

4) เวทีการประชุมในครั้งนี้องไปถึงการเปรียบเทียบแรงงานทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

5) แรงงานตามมาตรา 64 กับแรงงานครัวเรือนยากจนมีความแตกต่างกันในหลายมิติ อาทิ สวัสดิการ จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ จึงควรมุ่งเน้นการพูดถึงการเข้าถึงงานมากกว่า

6) อยากให้ศึกษาโมเดลความสำเร็จจากการจัดหางาน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ “พัฒนากลังแรงงาน” ครั้งนี้ มีข้อเสนอเพื่อพัฒนากลังแรงงาน

- 1) เสนอให้มีการปรับปรุงข้อมูลรายชื่อแรงงานใน App Job Muk ให้เป็นปัจจุบัน
- 2) เสนอให้มีการกำหนด ระยะเวลา การวางเงินมัดจำทั้งฝ่ายผู้ประกอบการ และแรงงาน รวมไปถึง ผู้คลี่คลายข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการ และแรงงาน
- 3) เสนอให้ชี้แจงข้อกำหนดให้ผู้ประกอบการเข้าใจ
- 4) เสนอให้เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของ App ให้ชัดเจนว่า App เป็นสื่อกลางการพบปะกันระหว่างผู้ประกอบการกับแรงงาน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทนำ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นระยะที่ 2 ของการวิจัย มีคำถามการวิจัย 1) การต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหารจะมีระบบและกลไกอย่างไร 2) การวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหารจะมีระบบและกลไกอย่างไร 3) มีโมเดลแก้จนแบบใด ที่จะแก้ปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร และ 4) ระบบการหนุนเสริมเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร

วัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร 3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร และ 4) เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร

ความยากจนในจังหวัดมุกดาหารเป็นปัญหาเรื้อรังและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เป็นภาวะที่มีความอดอยากและการขาดแคลนโภชนาการด้านสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และขาดแคลนสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตอันเนื่องมาจากการไม่มีรายได้เพียงพอ ทำให้ประชาชนไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

วิธีวิทยาที่คณะผู้วิจัยนำมาใช้ในการค้นหาข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อตอบคำถามการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการผลิตความรู้ร่วม (co-production of knowledge) ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน (Multi-stakeholders) ทั้งจากภาครัฐ (State agencies) และนอกภาครัฐ (Non-state actors)

ตลอดระยะการดำเนินงานวิจัยใน ปี 2564 ของโครงการวิจัยและพัฒนาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยสามารถตอบโจทย์สำคัญของโครงการใน 3 ระบบ คือ การค้นหาและสอบทานที่มีคุณภาพ การส่งต่อและช่วยเหลือจากการพัฒนาและใช้ฐานข้อมูล และการจัดทำโมเดลแก้จน (Operating Model: OM) ด้วยปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่ซับซ้อน (Complex problem) เชื่อมโยงหลายระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปถึงระดับจังหวัดและระดับประเทศ ทีมวิจัยจึงใช้การผลิตความรู้ร่วม (Co-production of knowledge) และการร่วมมือกัน (Collaboration) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน รัฐ อปท. ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และคนจนเป้าหมาย ให้เข้ามาร่วมกันในการทำงานแก้จนทุกโครงการ เพื่อสร้างความรู้ร่วมและสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership) โดยมีนักวิชาการ สถาบันการศึกษาทำหน้าที่ในการเชื่อมโยง

ในการนำเสนอพบนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบของเนื้อหาที่จะนำเสนอออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกจะเป็นข้อค้นพบหลักในการวิจัยที่ตอบคำถามการวิจัยและนำมาสู่การอภิปรายหลักในสาระสำคัญ และส่วนที่สอง เป็นการเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป รายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อค้นพบหลักในการวิจัยที่ตอบคำถามการวิจัยและนำมาสู่การอภิปรายหลัก

1. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 การต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร

การค้นหาและสอบทานในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทีมวิจัยได้ใช้ ระบบบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ TPMAPI ปี 2562 เป็นฐานในการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในแต่ละพื้นที่ ทีมวิจัยได้ทำการลงพื้นที่ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ระดับอำเภอ ระดับตำบล และ ระดับหมู่บ้าน ประสานการทำงานความร่วมมือและการบูรณาการในพื้นที่โดยใช้วิธีการจัดเวทีประชาคม ประชาคมโดยการเสวนาความยากจนของแต่ละหมู่บ้าน จัดหาทีมปฏิบัติการแก่จมนในพื้นที่ซึ่งจะเป็นกลไกในพื้นที่ที่เป็นหน่วยเล็กที่สุดและสำคัญที่สุดในชุมชน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก่จมน และจัดทำโมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดมุกดาหาร

การค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 จากฐานข้อมูล TPMAPI โดยทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 7 อำเภอ จำนวน 3,320 ครัวเรือน โดยผลการค้นหาสอบและทานพบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังตกสำรวจ หรือไม่ได้รับการสำรวจ หรือเป็นครัวเรือนยากจนที่ไม่มีรายชื่อในฐานข้อมูล TPMAPI อีกจำนวน 1,340 ครัวเรือน ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com จำนวน 4,460 ครัวเรือน

ในปีที่ 2 จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนในปีที่ 1 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนจำนวน 4,460 ครัว และได้จัดเวทีเพื่อประชุมคืนข้อมูลให้กับชุมชน ซึ่งหลังจากการจัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชน ทีมวิจัยได้พบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ยังไม่ได้รับการสำรวจจากปีที่ 1 ทีมวิจัยจึงได้ทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลครัวเรือนยากจน และได้ทำการบันทึกข้อมูลครัวเรือนยากจนลงในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com อีกจำนวน 1,013 ครัวเรือน โดยผลจากการค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนทั้งในปีที่ 1 และปีที่ 2 ทำให้ทีมวิจัยมีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระบบฐานข้อมูล Livingonnewpace.com และระบบฐานข้อมูล PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน(ข้อมูล ณ วันที่ 18 เมษายน 2565)

การค้นหาสอบทานเป็นกระบวนการศึกษาต่อปัญหาความยากจนมีความซับซ้อน (Complex problem) ทีมวิจัยจึงใช้กระบวนการผลิตความรู้ร่วม (Co-production of knowledge) ที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่มเข้ามาทำงานร่วมกันทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม รวมทั้งครัวเรือนคนจนเป้าหมายซึ่งเป็นเจ้าของปัญหา และสร้างมาตรฐาน (Standardization) ของข้อมูลด้วยการระบบการทำความสะอาดข้อมูล (Data cleaning) ตั้งแต่ต้นน้ำด้วยการกรองตั้งแต่การเก็บแบบสำรวจ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและแนวโน้มของข้อมูล การกรองข้อมูลช่วงกลางน้ำระหว่างการบันทึกข้อมูลเข้าระบบ และช่วงปลายน้ำที่กรองด้วยระบบ ก่อนที่จะนำมานำเสนอในเวที และนำข้อไปตรวจสอบ (Verify) อีกครั้งกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละพื้นที่อีกครั้ง ซึ่งเป็นการผลิตความรู้ร่วมที่ใช้ความรู้ความจริงจาก

หลากหลายศาสตร์ ที่จะนำไปสู่การชี้เป้าที่แม่นยำ และกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการนำครัวเรือนเป้าหมายออกจากความยากจน

จากการจัดเวทีประชาคม ประชาคม์โดยการเสวนาความยากจนของแต่ละหมู่บ้านแล้วนั้น เราค้นพบว่ายังมีครัวเรือนที่ยังต้องทำการช่วยเหลือ และส่งต่อความช่วยเหลืออีกหลายครัวเรือน และพบอีกว่ามีครัวเรือนที่ไม่ได้ยากจน อยู่ในฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ทีมวิจัยได้ร่วมมือกับชุดปฏิบัติการแก้จนในพื้นที่ ร่วมกันออกแบบกระบวนการค้นหาและสอบทานครัวเรือนยากจนแต่ละพื้นที่

1.2 เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัด และส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร

ข้อมูลจากการค้นหาและสอบทาน ทีมวิจัยใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (Research utilization) ด้วยการนำข้อมาวิเคราะห์ และส่งต่อข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด จนกระทั่งส่วนกลาง โดยการส่งต่อความช่วยเหลือสามารถแบ่งออกได้จำนวน 3 มิติ ดังนี้

1) ด้านที่อยู่อาศัย (ทุนกายภาพ) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2565 งบประมาณ ครัวเรือนละ 20,500 บาท ให้แก่ ครัวเรือนคนจน จำนวน 19 ครัวเรือน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) บริษัท ป่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด ให้งบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท

2) ด้านอาชีพ (ทุนมนุษย์และทุนทางสังคม) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหารศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายใยนิคมคำสร้อย วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้จน ตำบลกกแดง ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

3) ด้านการศึกษา (ทุนมนุษย์) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในสาขา การจัดการโลจิสติกส์ จำนวน 2 รุ่น นักศึกษา 44 คน

ทีมวิจัยของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีบทบาทในการค้นหาภาคีเครือข่ายในการทำงาน สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัย จัดตั้งทีมงานรับผิดชอบแต่ละส่วน จัดทำ MOU กับหน่วยงานภาคีความร่วมมือ ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความรู้ สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความร่วมมือในการส่งต่อข้อมูลและให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กในครัวเรือนยากจนที่ต้องการโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ครัวเรือนยากจนที่ต้องการความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย กลุ่มภาวะพึ่งพิง เช่น คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาส, กลุ่มผู้มีปัญหาสุขภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง เข้าไม่ถึงสวัสดิการ รวมถึงกลุ่มผู้ขาดแคลนทุนในการประกอบอาชีพ

จากการดำเนินงาน พบว่า มีปัจจัยนำเข้า คือ 1) ด้านข้อมูล มีฐานข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลปัญหาและความต้องการ ของครัวเรือนยากจนแต่ละกลุ่ม ทั้งอยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ อยู่ดี มีใช้ข้อมูลด้านการกิจและงบประมาณ ของหน่วยงานที่ต้องให้ความช่วยเหลือในแต่ละประเด็นปัญหา 2) ด้านเครื่องมือ มีโปรแกรมฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานและระบบฐานข้อมูลคนจน เอกสารการส่งต่อความยากจน 3) การประสานความร่วมมือ เป็นการประสานการส่งต่อไปยังหน่วยงาน เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพอช. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานนิคมสร้างตนเอง รวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัด

กระบวนการในการส่งต่อความช่วยเหลือ แบ่งการทำงาน เป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงต้นน้ำ มีจำแนกข้อมูลตามสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย และวิเคราะห์ความเร่งด่วน เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้าง 2) ช่วงกลางน้ำ เป็นหน่วยงานและกลไกการดำเนินงานพื้นที่ดำเนินการสอบทาน และให้ความช่วยเหลือแบบบูรณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และภาคีที่เกี่ยวข้อง และ 3) ช่วงปลายน้ำ เป็นช่วงที่ต้องติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ และวางแผนพัฒนาให้เกิดการต่อยอดการทำงาน

ผลผลิตในการดำเนินการส่งต่อความช่วยเหลือ 1) ส่งต่อและความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ โดยได้รับงบประมาณจาก พอช. ผ่านความร่วมมือของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน โดยฐานข้อมูล TPMAP 25 ครัวเรือน, สภาองค์กรชุมชน 271 ครัวเรือน, พมจ. 58 ครัวเรือน, ภาคเอกชน 1 ครัวเรือน 2) ได้รับจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน รวม 241 ครัวเรือน 3) การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 47 คน/ครัวเรือนคนจน และส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจน คนพิการและผู้สูงอายุ ให้กับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร ปี 2563 จำนวน 134 ครัวเรือน

1.3 เพื่อพัฒนาโมเดลแก่งนในการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

การพัฒนาโมเดลแก่งนในการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร มีโมเดลในการแก้ไขปัญหาคความยากจน จำนวน 3 โมเดล ดังนี้

1) โมเดล “มันแก่งน” เป็นโมเดลแก่งนที่ดำเนินการต่อเนื่องจากการวิจัยระยะที่ 1 (2563) ในพื้นที่อำเภอดงหลวง มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 60 ครัวเรือน ด้วยสถานที่ตั้งของพื้นที่ดำเนินการวิจัยห่างไกลจากตัวจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบงานวิจัย กรอบกับกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจนเป็นชาติพันธุ์ไทพู ทำให้การดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ไม่มีความก้าวหน้าอย่างที่ควรจะเป็น ยังไม่สามารถยกระดับกลุ่มวิสาหกิจมันแก่งนไปสู่การแปรรูปได้ โมเดลแก่งนยังนิยมปลูกมันเพื่อขายหัวสดเป็นหลัก ทีมวิจัยจึงจะร่วมวางแผนกับ ศจพ.อ.ดงหลวง เพื่อวางกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนงานวิจัยในระยะที่ 3 (2565) ต่อไป

2) โมเดลหมอนแก่งน พื้นที่วิจัยนำร่องในอำเภอนิคมน้ำลำน้ำ 2 ตำบล คือ ตำบลกกแดง และตำบลร่มเกล้า มีครัวเรือนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 617 ครัวเรือน และทีมวิจัยได้ขยายพื้นที่โมเดลหมอนแก่งนอำเภอเมืองไปมายังพื้นที่บ้านโคกโป่งเปือย และบ้านแก่ง ตำบลนาโสก อำเภอเมือง

ทีมวิจัยได้นำแนวคิด Collaborative Governance มาเป็นกรอบในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนของพื้นที่อำเภอนิคมน้ำลำน้ำ ทีมวิจัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดด้วยการทำให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ ภายใต้แนวคิดที่ชื่อว่า “คุยกันทั้งอำเภอ” ด้วยการสร้างพื้นที่ (space) การพูดคุยเจรจาต่อรอง (face to face dialogues) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการค้นหาและสอบทานครัวเรือนคนจนผ่านระบบตรวจสอบข้อมูลที่มีคุณภาพ และผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มาเป็นเครื่องมือในการสร้างความไว้วางใจสาธารณะ (public trust) และนำมาสู่ซึ่งเวที (forum) การเจรจาพูดคุยที่มีหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ (public agencies) อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานจังหวัด เป็นต้น ร่วมกับองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actors) กับองค์กรภาคประชาสังคมอย่างขบวนองค์กรชุมชน

ข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัย คือ ผู้นำเป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานแบบร่วมคิดร่วมทำในอำเภอนิคมคำสร้อยคือ นายอำเภอนิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย เป็นผู้นำที่สร้างกระบวน (facilitative leadership) ให้เกิดความร่วมมือ และคอยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดความแตกต่างทางความคิดหรือข้อมูลจากหน่วยงานที่ขัดแย้งกัน การสร้างแรงจูงใจให้มาทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาความยากจน รวมถึงการเป็นผู้จัดการเครือข่าย (network manager) ที่ทำหน้าที่ประสานการทำงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามาเป็นภาคีเครือข่าย และติดตามความก้าวหน้าระหว่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การใช้ที่ดินแปลงรวมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นความพยายามในการลดข้อจำกัดด้านปัจจัยในการผลิตของครัวเรือนคนจนคือที่ดินทำกิน เพื่อนำครัวเรือนเป้าหมายออกจากความยากจนในช่วงต้นน้ำโมเดลหม่อนแก้งในพื้นที่ อ.นิคมคำสร้อย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของ สนง.นิคมสร้างตนเองคำสร้อย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีที่ดินที่ถูกกันไว้เพื่อเป็นส่วนกลางหรือที่เรียกว่า “ที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมสร้างตนเอง” ซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ในหลายพื้นที่ ด้วยความเชื่อมั่น (trust) ในงานวิจัยและระบบข้อมูลจากการค้นหาและสอบถามที่ระบุถึงครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่แม่นยำ และเลือก value chain ที่สอดคล้องกับทุนเดิมของพื้นที่ที่มีมากกว่า 40 ปี คือการปลูกหม่อน สนง.นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จึงได้ใช้ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง พ.ศ.2537 ข้อ 42 และอนุญาตให้กลุ่มวิสาหกิจปลูกหม่อนแก้งจนเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 83 ไร่ โดยเริ่มต้นนำร่องด้วยการนำที่ดินมาจัดสรรให้ครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 29 ครัวเรือน ๆ ละ 1 ไร่ ซึ่งเป็นครัวเรือนคนจนที่อยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกหม่อน มีการกำหนดกติกาที่เป็นเงื่อนไขของการเข้ามาใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานรัฐระดับอำเภอ ทั้งนายอำเภอ สนง.พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ขบวนการองค์กรชุมชน และสนง.นิคมสร้างตนเองคำสร้อยนำเงื่อนไขกติกาดังกล่าวมาประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ส่วนการจัดแปลงจะเน้นในกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลและความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละแปลงที่จะอยู่ใกล้กันเพื่อให้เกิดการดูแล การช่วยเหลือกันในการดูแลแปลงหากกรณีบางแปลงที่ไม่ได้ไปดูแลแปลงหม่อนของตนเอง

ดังนั้น การจัดการที่ดินแปลงรวมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของ อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร จึงเป็นจัดการทรัพยากรของรัฐที่เกิดจากการจัดการปกครองร่วมคิดร่วมทำเชิงสถาบัน (collaborative governance) ผ่าน poverty forum ที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและนอกภาครัฐมาพูดคุยกัน (dialogue) เพื่อนำมาสู่การสร้างฉันทานุมัติ (consensus) เป็นการเสนอแนวทางการจัดการทรัพยากรอีกรูปแบบหนึ่งที่ขยายขอบเขตออกไปกว้างกว่าแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วม (common-pool resources) และจะเป็นต้นแบบการใช้ที่ดินของรัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

3) โมเดลคลังแรงงานแก้ง พื้นที่เป้าหมายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายจำนวน 215 ครัวเรือน ในพื้นที่เมืองมุกดาหารยังมีการจ้างงานแต่แรงงานนอกระบบซึ่งส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนคนจนไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยี และทักษะด้านแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับตลาด คนจนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งงานที่มีการจ้าง

งานได้ และการจ้างงานยังไม่ตรงตามความต้องการระหว่างคนจ้างกับคนรับจ้าง ทำให้รายได้ไม่มั่นคง ขาดค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ

การสร้างแพลตฟอร์ม (platform) ภายใต้แนวคิดโมเดลคลังแรงงานแก่จน จึงเพื่อเป็นพื้นที่ (space) ช่วยเหลือให้แรงงานสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานพร้อมกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการให้ผู้ต้องการแรงงาน ผู้ประกอบการ และแรงงานชุมชน ได้มีพื้นที่เจรจาต่อรองในการจ้างงาน

นอกจากนี้ ทีมวิจัยยังมีแผนที่จะจัดทำแผนพัฒนาชุมชนชมเมืองร่วมกับผู้นำชุมชน และเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดีกินดี

4. เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร

ทีมวิจัยตระหนักดีว่าปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่ซับซ้อนต้องเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างและปัจจัยส่วนบุคคล และความยากจนมีความเป็นพลวัตร จึงมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาความยากจนด้วยกลไกคลินิกวิจัย (research clinic) ที่มีองค์ประกอบของนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านความยากจน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคองค์กรชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผลิตความรู้ร่วม เพื่อหวังสร้างการเปลี่ยนแปลงการแก้ไขปัญหา นำมาสู่การสร้างเวที (forum) เพื่อเป็นพื้นที่ (space) การเจรจาพูดคุยที่มีหน่วยงานหรือสถาบันของรัฐ (public agencies) กับองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actors) เป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐไม่ใช่เจ้าของปัญหาความยากจน และไม่ใช่ผู้รู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนแต่ฝ่ายเดียว การทำงานเพื่อเชื่อมโยงภาคีขับเคลื่อนผ่านกลไกเดิมที่มีอยู่หรือเกิดจากนโยบายของรัฐบาลทั้ง ศพ.จ.และ ศพ.อ. สร้างการรับรู้ปัญหาความยากจนในระดับจังหวัดให้กับหน่วยงานจากงานวิจัย เวทีการประชุมมีข้อหารือจากผลการวิจัยเพื่อแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาร่วมกัน

นอกจากนี้ ทีมวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้สร้างระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนและระบบติดตามการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน 1 ระบบ คือ MWM (Mukdahan Well-being Model) ซึ่งในระบบฐานข้อมูล MWM มีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ที่มีความแม่นยำ จำนวน 5,673 ครัวเรือน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งจะทำให้ระบบการช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้นชี้ให้เห็นว่าครัวเรือนเป้าหมายได้รับความช่วยเหลือในมิติใดบ้าง จากหน่วยงานใดบ้าง เพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การเสนอเพื่อนำเข้าหรือนำออกครัวเรือนเป้าหมายยากจนต่อกลไกในระดับอำเภอและระดับจังหวัด เห็นความสำคัญของการจัดทำระบบข้อมูลความยากจนและติดตามการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัด รวมถึงการติดตามวิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสงเคราะห์ของกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองให้เข้าถึงระบบสงเคราะห์และช่วยเหลือ และหาแนวทางเพิ่มศักยภาพของครัวเรือนที่ยากจนและชุมชนในการพึ่งพาตนเองและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในระดับการจัดการได้ในพื้นที่

ส่วนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร ล้วนเป็นข้อเสนอที่เกิดจากการเชื่อมโยงจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีคลินิกวิจัย โดยทีมวิจัยได้ส่งข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. สรุปผลการวิจัยตาม OKR

จากการดำเนินงานภายใต้โครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหารในระยะที่ 2 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สามารถสรุปผลการวิจัยตาม OKR รายละเอียด ดังนี้

2.1 ค้นหาและสอบทานคนจนทั้งจังหวัดให้ครบ 100% อ้างอิงข้อมูลตาม TPMA/จปฐ.

จากข้อมูลคนจนในระบบ TPMA ในปีที่ 1 จำนวน 4,660ครัวเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครัวเรือน รวมเป็น 5,060 ครัวเรือน และในปีที่ 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครัวเรือน รวมเป็น 5,660 ครัวเรือน ซึ่งตอนนี้ได้ทำการคีย์ข้อมูลครัวเรือนคนจนเข้าไปในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน Livingonnewpace.com และข้อมูลไปไว้ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน PPP CONNEXT จำนวน 5,673 ครัวเรือน คิดเป็น 100.22% เกินเป้าที่ตั้งไว้จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็น 0.22% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครัวเรือน (100%) (ข้อมูล ณ วันที่ 18 เมษายน 2565)

2.2 ได้ระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ จากการวิเคราะห์ทุน 5 ด้านที่มีความแม่นยำ อย่างน้อย 1 ชุด

ทีมวิจัยได้สร้างระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน 1 ระบบฐานข้อมูล คือ MWM (Mukdahan Well-being Model) ซึ่งในระบบฐานข้อมูล MWM (Mukdahan Well-being Model) มีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ที่มีความแม่นยำ จำนวน 5,673 ครัวเรือน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดมุกดาหาร

2.3 มีการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจน 100%

1) จากการจัดประชุมคลินิกวิจัย ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร วันที่ 19 มกราคม 2565 มติที่ประชุมเห็นชอบในการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 หน่วยงาน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร เทศบาลตำบลกกตูม

2) ทีมวิจัยได้จัดฝึกอบรมการใช้โปรแกรมระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนจน MWM (Mukdahan Well-being Model) ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร วันที่ 20-21 เมษายน 2565 เรื่องการช่วยเหลือสงเคราะห์และการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยใช้ระบบฐาน MWM (Mukdahan Well-being Model) โดยกลุ่มเป้าหมาย 3 อำเภอนำร่อง (อำเภอเมือง อำเภอนิคมน้ำอ้อม อำเภอหนองสูง) และคณะทำงานคลินิกวิจัย ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ที่ทำการปกครองอำเภอนิคมน้ำอ้อมที่ทำการปกครองอำเภอหนองสูง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร เทศบาลตำบลกกตูม เทศบาลร่มเกล้า อบต.กกแดง นิคมสร้างตนเองคำสร้อย

2.4 มีระบบส่งต่อความช่วยเหลือและติดตามที่มีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 3 ระบบ/ด้านการช่วยเหลือ

ทีมวิจัยมีระบบติดตาม (Feedback Loop) ที่มีประสิทธิภาพ โดยทีมวิจัยได้สร้างระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน 1 ระบบฐานข้อมูล คือ MWM (Mukdahan Well-being Model) ซึ่งในระบบฐานข้อมูล MWM (Mukdahan Well-being Model) มีข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ที่มีความแม่นยำ จำนวน 5,673 ครัวเรือน ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอในจังหวัดมุกดาหารและยังมีระบบในการติดตามการช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ ที่ให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในระบบ

ทีมวิจัยมีระบบส่งต่อความช่วยเหลือ จำนวน 3 ด้านในการช่วยเหลือ ได้แก่

1) ด้านที่อยู่อาศัย (ทุนกายภาพ) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย

1.1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้การช่วยเหลือการซ่อมแซมบ้านพอเพียงประจำปีงบประมาณ 2565 งบประมาณ ครัวเรือนละ 20,500 บาท ให้แก่ ครัวเรือนคนจน จำนวน 19 ครัวเรือน

1.2 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.)

1.3 บริษัท ป่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด ให้งบประมาณในการสร้างบ้าน 1 หลัง เป็นจำนวนเงิน 179,680 บาท

2) ด้านอาชีพ (ทุนมนุษย์, ทุนทางสังคม) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย

2.1 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.)

2.2 สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร

2.3 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร

2.4 วิสาหกิจชุมชนหม่อนไหมสายไยนิคมคำสร้อย

2.5 วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อนแก้งน ตำบลกกแดง

2.6 ศูนย์เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลกกแดง

2.7 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

3) ด้านการศึกษา (ทุนมนุษย์) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในสาขา การจัดการโลจิสติกส์ จำนวน 2 รุ่น นักศึกษา 44 คน

2.5 จำนวนครัวเรือนคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของครัวเรือนคนจนเป้าหมาย

คนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพจำนวน 766 ครัวเรือน 833 คน จากเป้าหมายคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพร้อยละ 10 ของคนจนเป้าหมายจำนวน 567 ครัวเรือน ประกอบด้วย

1) พัฒนาอาชีพปลูกมันเทศญี่ปุ่น จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 90 คน

2) พัฒนาอาชีพปลูกหม่อน จำนวน 87 ครัวเรือน จำนวน 124 คน

3) พัฒนาอาชีพใน 5 ตำบลของอำเภอนิคมน้ำอ้อย จำนวน 469 ครัวเรือน 469 คน

4) พัฒนาอาชีพปลูกผักแก้งน จำนวน 150 ครัวเรือน จำนวน 150 คน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

2.6 มีโมเดลแก๊จน ที่ได้มีการออกแบบพัฒนาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยการนำความรู้ งานวิจัยผลงานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน อย่างน้อย 3 โมเดล

1) โมเดล “มันแก๊จน” พื้นที่วิจัยในอำเภอดงหลวง ทีมวิจัยดำเนินการต่อเนื่องจากการวิจัยระยะที่ 1 (2563) มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 60 ครัวเรือน

2) โมเดลหม่อนแก๊จน มีเป้าหมายให้กลุ่มเป้าหมายมีความอยู่ดีกินดี มีรายได้เพียงพอเลี้ยงครอบครัว มีสุขภาพที่แข็งแรง มีทรัพยากรที่เพียงพอ มีสังคมที่เกื้อกูล ชุมชนเข้มแข็ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทัศนคติ/ความเข้าใจในการใช้ชีวิตดีขึ้น มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการปลูกหม่อน ส่งต่อความรู้สู่ลูกหลาน เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหา

ทีมวิจัยและกลไกขับเคลื่อนงาน มาจากหลายภาคส่วน ประกอบด้วย 1) นักวิจัยจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 2) ทีมพี่เลี้ยงจาก บพท. 3) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติมุกดาหาร นิคมสร้างตนเองคำสร้อย พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ สารธารณสุข ปศุสัตว์ และนายอำเภอนิคมคำสร้อย 4) กลไกระดับพื้นที่ ได้แก่ ศจพ.อ และ ศจพ.ต. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประชาชน และ 5) ภาคประชาสังคม ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบล สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พอช.) การดำเนินงานโมเดลแก๊จนดังกล่าว ผ่านการจัดให้มีการจัดประชุมคณะทำงานออกแบบโมเดล และการมอบหมายให้ข้าราชการ 1 คนรับผิดชอบคนจน 1 ครัวเรือน ซึ่งเป็นนโยบายของนายอำเภอนิคมคำสร้อย

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน คือ ครัวเรือนยากจนจากฐานข้อมูลในระบบ จำนวน 139 ครัวเรือน ในพื้นที่ตำบลร่มเกล้าและกกแดง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ปัจจัยนำเข้า (Inputs) โมเดลแก๊จน มีปัจจัยนำเข้าที่หลายประการ จำแนกได้ดังนี้ 1) ทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ผู้รู้จากประชาชนชุมชน บุคลากรจากสถาบันทางวิชาการ วิทยาลัยชุมชน บุคลากรจาก ศจพ.อ./ศจพ.ต./องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น/พัฒนาชุมชน บุคลากรจากศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์อำนาจเจริญ 2) ทรัพยากรด้านกายภาพ/ชีวภาพ ได้แก่ ที่ดินในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง, พันธุ์หม่อน 3) ความรู้ ทักษะ ได้แก่ ความรู้ ทักษะด้านการปลูกหม่อน เทคนิคการแปรรูปอาหาร เทคนิคด้านการตลาด ตลาดออนไลน์ การบริหารจัดการกลุ่ม การบรรจุภัณฑ์ การทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ 4) ข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูลชุมชน ด้านรายได้ อาชีพ สุขภาพ กลุ่มครัวเรือนยากจนตามระบบ TPMAP เพื่อนำมาสู่กระบวนการวิเคราะห์ว่ากลุ่มคนจนแต่ละกลุ่ม จะจัดกลุ่มอยู่ในกระบวนการของโมเดลหม่อนแก๊จนอย่างไร และ 5) ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ เครื่องสับใบหม่อน

กระบวนการ (Process) โมเดลแก๊จน แบ่งกระบวนการการทำงาน เป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงต้นน้ำ ประกอบด้วย การติดต่อประสานงาน ตรวจสอบคัดกรองกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลจากที่โครงการวิจัยพัฒนาขึ้น โดยวิเคราะห์ด้านรายได้ อาชีพ สังคม ทุนของชุมชน โมเดลแก๊จนนี้นำทุนการเงินและสังคม มาให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน กิจกรรมวิเคราะห์ Value chain กิจกรรมเตรียมความพร้อมของชุมชนเป้าหมาย 2) ช่วงกลางน้ำ ประกอบด้วย กิจกรรมการวิเคราะห์กลุ่มของครัวเรือนยากจน จำนวน 139 ครัวเรือน และวางแผนให้เข้ามามีส่วนในโมเดลแก๊จน คือ 1. กลุ่มอยู่ลำบาก เป็นกลุ่มผู้ปลูกหม่อน 2. กลุ่มอยู่ยาก เป็นกลุ่มแปรรูป วิสาหกิจชุมชน และ 3. กลุ่มอยู่ดี/อยู่ดี เป็นกลุ่มการขาย การตลาด กิจกรรมจัดสรรที่ดินทำกินสำหรับผู้ไม่มีที่ดิน โดยขอใช้พื้นที่ของนิคมสร้างตนเองฯ จำนวน 83

ไร่ ปัจจุบันใช้ที่ดินแล้ว 14 ไร่ และกำลังปรับปรุงพื้นที่เพื่อรอการดำเนินการอีก 12 ไร่ กิจกรรมการให้ความรู้ฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกหม่อน การบริหารจัดการกลุ่ม การตลาด และ 3) ช่วงปลายน้ำ ได้แก่ กิจกรรมการเชื่อมโยงด้านการตลาดกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลาดในพื้นที่ และกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์

ผลดำเนินงาน (Product) สามารถจำแนกผลดำเนินงานโมเดลแก้งจัน ที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ

ผลผลิต (Output) พบว่า 1) เกิดความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายการทำงานแบบบูรณาการ 2) กลุ่มเป้าหมายและนักวิจัยเกิดองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาโมเดลแก้งจัน 3) เกิดนวัตกรรมส่งเสริมอาชีพการพัฒนาหม่อนแก้งจัน 4) เกิดการพัฒนาทุนศักยภาพชุมชนอย่างเป็นระบบ 5) เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ 6) กลุ่มเป้าหมายจำนวน 29 ครัวเรือนเริ่มดำเนินการในโมเดลแก้งจันอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์ (Outcome) พบว่า ผลลัพธ์ของโมเดลแก้งจันหลายประการ เช่น 1) กลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติต่อการดำรงชีพ เกิดความภาคภูมิใจในการทำงาน 2) มีตลาดจำหน่ายผลผลิตที่ชัดเจน 3) สามารถนำใบหม่อนมาแปรรูปเป็นอาหารสัตว์ได้ 4) ครัวเรือนเป้าหมายมีรายได้หมุนเวียน 5) ครัวเรือนเป้าหมายมีอาชีพเสริมที่มั่นคง 6) กลุ่มเป้าหมายมีสุขภาพแข็งแรงเนื่องจากนวัตกรรมแก้งจัน เป็นรูปแบบการผลิตรับผิดชอบต่อสังคมทั้งระบบ 7) ชุมชนเข้มแข็ง 8) มีการใช้ที่ดินที่ว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ 9) เกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาด้วยความรู้ 10) เกิดรูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยทุนและศักยภาพที่ตนเองมี และ 11) การบูรณาการแผนงานร่วมกันระหว่างภาคีในพื้นที่

ผลกระทบ (Impact) พบว่า โมเดลแก้งจันเกิดผลกระทบ คือ 1) การอนุรักษ์วัฒนธรรมการปลูกหม่อน และการส่งต่อภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน 2) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของส่วนราชการ ดังคำกล่าวของนายอำเภอนิคมคำสร้อย ที่ว่า “สิ่งที่เกิดขึ้นบ้างแล้วกับนิคมคำสร้อย เป็นตัวอย่างการนำเอาที่ดินของรัฐ หรือที่ดินของนิคมสร้างตนเองมาจัดสรรให้ชาวบ้านคนจน เป็นเรื่องที่ดีมาก เป็นภาพลักษณ์ที่ดีและก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนจนอย่างมาก และอาจจะทำให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ขึ้นมา การมีกิจกรรมโมเดลหม่อนแก้งจันในพื้นที่อาจสามารถขยายผลสู่การพัฒนาสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ บ่อบาดาล ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการจัดสรรพื้นที่ เช่น การปลูกหม่อน หากในอนาคตชาวบ้านปลูกกันมากขึ้น ทำอย่างเดียวกัน ก็อาจจะก่อให้เกิดผลในด้านลบ คือ ราคาหม่อนตกต่ำ”

3) โมเดลคลังแรงงานแก้งจัน พื้นที่เป้าหมายชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน 34 ชุมชน มีครัวเรือนคนจนเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 215 ครัวเรือน นอกจากนี้ ทีมวิจัยยังมีแผนที่จะจัดทำแผนพัฒนาชุมชนชมเมืองร่วมกับผู้นำชุมชน และเทศบาลเมืองมุกดาหาร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดีกินดี

2.7 มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)/มติที่ประชุมกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดในการรับข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่

ทีมวิจัยได้จัดให้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนกับหน่วยงานฯ จำนวน 3 ครั้ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ได้จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ว่าด้วยการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการ ในโครงการการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 7 หน่วยงาน จัดทำขึ้น ณ สวนรุกขชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแวง อำเภอนิคมน้ำ สร้อย จังหวัดมุกดาหาร

2) วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2564 ได้จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร ในการรับข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือระดับ

พื้นที่ จำนวน 25 หน่วยงาน จัดทำขึ้น ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

3) วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ได้จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือให้กับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ในด้านการจัดการศึกษา การฝึกอบรม การสร้างอาชีพ ทางด้านโลจิสติกส์ จำนวน 15 หน่วยงาน จัดทำขึ้น ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

2.8 ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด

ทีมวิจัยได้ส่งข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

- 1) การยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า
- 2) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล
- 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง
- 4) การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่
- 5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.9 ได้ผลงานตีพิมพ์เผยแพร่อย่างน้อย 1 เรื่อง

ทีมวิจัยได้ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานเป็นบทความวิจัย 2 เรื่อง ได้แก่

1) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 1.” ได้ส่งไปตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานที่วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (TCI 2) สถานะของบทความ คือ บทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (TCI 2) ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2565) หน้า 154-163.

2) บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2.” ได้ส่งไปตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานที่วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI 2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี สถานะของบทความ คือ ได้รับแบบตอบรับการตีพิมพ์ ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่บทความในวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI 2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2566)

3. การเปลี่ยนแปลงจากการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 2 พบว่าส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับชุมชน กับหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับกรม จนถึงระดับกระทรวง อีกทั้งยังเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับสถาบันการศึกษา รายละเอียด ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงระดับชุมชน

ผู้นำชุมชนมีทัศนคติ มุมมองในการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชนเปลี่ยนไป มุมมองต่อครัวเรือนยากจนเปลี่ยนไป จากเดิมมองคนจนเป็นปัญหาที่ต้องให้ความช่วยเหลือจากรัฐและคนข้างนอก กลับมองเห็นศักยภาพในการพัฒนาของคนจน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้แนวทางที่จะช่วยเหลือครัวเรือนยากจนได้ตรงจุด โดยมีเกณฑ์และตัวชี้วัดครัวเรือนยากจนที่ชัดเจน เข้าใจถึงบทบาท

หน้าที่การทำงานของตนเองมากยิ่งขึ้น ผู้นำชุมชนอยากมีส่วนร่วมในทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน

3.2 การเปลี่ยนแปลงระดับอำเภอ/หน่วยงาน Function

ศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) รู้และเข้าใจบทบาท หน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน มีความเชื่อมั่นในข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทำการสอบทาน (Data Cleansing) ครัวเรือนแต่ละพื้นที่ทำให้เข้าใจถึงการทำงานแก้ไขปัญหาความยากจนจะต้องมาจากความร่วมมือร่วมใจของกลไกเชิงสถาบันทั้งจากภาครัฐและองค์กรนอกภาครัฐ

3.3 การเปลี่ยนแปลงระดับจังหวัด

การใช้ข้อมูลจากงานวิจัยในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด มีข้อมูลในการกำหนดทิศทางและการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัด โดยใช้ข้อมูลและฐานข้อมูลจากงานวิจัย โดยใช้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นเข็มทิศหรือกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการทำงานหรือการทำโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

3.4 การเปลี่ยนแปลงหน่วยงานรัฐระดับกรม/ระดับกระทรวง

กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของสังคมและมนุษย์ ได้อนุมัติเงินช่วยเหลือครัวเรือนยากจนจากเดิมที่ให้การสนับสนุนแบบรายบุคคล มาเป็นการสนับสนุนแบบกลุ่มในรูปแบบการจัดตั้งกองทุนเงินสนับสนุนช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ และมีการนำที่ดินที่รกร้างว่างเปล่าของนิคมสร้างตนเองมาจัดสรรให้ประชาชนกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ได้ที่ดินทำกินใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างทุนทางการเงิน สร้างรายได้จากการปลูกหม่อนหรือการเกษตรอื่น ๆ

3.5 การเปลี่ยนแปลงระดับสถาบันการศึกษา

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับมากขึ้นจากหน่วยงานตั้งแต่ระดับชุมชนระดับอำเภอ จนถึงระดับจังหวัด จากความเชื่อมั่นในข้อมูลจากผลการวิจัยในโครงการ และทีมวิจัยยังใช้ข้อมูลครัวเรือนยากจนจากฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนที่ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจแล้วส่งต่อความช่วยเหลือให้นักศึกษาที่มีรายชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนที่อยู่ในระดับอยู่ลำบาก อยู่ยาก อยู่ได้ โดยส่งต่อความช่วยเหลือให้กับวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งมีสาขาการจัดการโลจิสติกส์ ที่ได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาโดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้ข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1) ควรต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร

2) ควรมีระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับจังหวัด ที่สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลที่หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องยอมรับในความถูกต้องและแม่นยำของข้อมูล สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหความยากจนตามภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร

3) ควรนำโมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับอำเภออื่นๆ ต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) **การจัดการที่ดินแปลงรวม** จากการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 2 ในโครงการหม่อนแก้งในอำเภอนิคมน้ำอ้อย สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย สังกัดกระทรวง พม. ได้กำหนดให้ครัวเรือนยากจนเข้ามาใช้ประโยชน์โดยการปลูกหม่อนในที่ดินสาธารณะของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ภายใต้ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ในการขอเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะของนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ในเชิงนโยบายจึงเสนอให้หน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินสาธารณะประโยชน์ ได้เปิดโอกาสให้ครัวเรือนยากจนได้เข้ามาใช้ประโยชน์ ภายใต้ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องของการไม่มีที่ดินทำกินของครัวเรือนยากจนที่ถูกต้องตามระเบียบราชการ

2) **การซ่อมแซมบ้านและการสร้างบ้าน** งบน้อย ควรเพิ่มงบประมาณให้เหมาะสม สอดคล้องกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน ราคาวัสดุอุปกรณ์ตอนที่เสนอโครงการกับตอนที่อนุมัติโครงการราคาสูงขึ้นกว่าตอนที่เสนอโครงการ กระบวนการในการทำงาน การวิเคราะห์ข้อมูลในการซ่อมแซมบ้าน ควรจะพัฒนาระบบและกลไกการส่งต่อช่วยเหลือเรื่องซ่อมบ้านร่วมกับหน่วยงานพื้นที่เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการซ่อมและสร้างบ้านในทิศทางเดียวกันไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกันในการสนับสนุนงบประมาณ

3) **การส่งต่อและช่วยเหลือด้านการศึกษา** ด้วยการให้ทุน กสศ. ในระดับอุดมศึกษา โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้นำข้อมูลนักเรียนในฐานข้อมูลครัวเรือนยากจน ส่งต่อช่วยเหลือด้วยการให้ทุน กสศ. ซึ่งในเชิงนโยบายควรมีการกำหนดทุน กสศ. ให้กับครัวเรือนยากจนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

4) **การสนับสนุนงบเงินอุดหนุน** เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่พึ่ง โดยกองทุนด้านอาชีพ ของกระทรวง พม. จากเดิมเป็นการจัดสรรเงินทุนอาชีพในระดับบุคคล ในเชิงนโยบายควรกระทรวง พม. ควรมีการกำหนดนโยบายการให้ทุนอาชีพในเชิงกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิสาหกิจ

5) **การพัฒนาระบบกลไกการแก้ไขในเชิงพื้นที่** โดยศูนย์ ศพจ., ศพจ.อ. และ ศพจ.ต. ในเชิงนโยบายควรมีการดำเนินงานควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การแก้ไขที่เป็นรูปธรรมโดยการกำหนดโครงสร้างบทบาท หน้าที่ ภาระงาน การดำเนินงานในเชิงพื้นที่ใหม่โดยนำแนวคิดการจัดการปกครองแบบร่วมมือ (Collaborative Governance) มาปรับใช้ในการพัฒนาเชิงพื้นที่

6) **ในกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด** ในรูปแบบ One Plan ในการแก้ไขปัญหาความยากจน มีข้อจำกัดเรื่องกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงาน หน่วยรองรับงบประมาณในระดับอำเภอและหน่วยงาน ไม่สามารถเชื่อมโยงแผนระดับชุมชนไปสู่แผนระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับจังหวัดได้ ในเชิงนโยบายควรกำหนดให้หน่วยงานในระดับอำเภอ ระดับตำบลหรือหน่วยงานส่วนราชการภาควิชาการ สามารถรองรับงบประมาณสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนได้

5 อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำการศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่ามีอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในการวิจัยดังนี้

1) ระบบฐานข้อมูล LIVINGONNEWPACE และ PPP CONNEXT ยังมีความคลาดเคลื่อนในการประมวลผลข้อมูลต่างๆ และยังมีบางข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกันในทั้ง 2 ระบบฐานข้อมูล

2) การทำงานในพื้นที่ที่มีชาติพันธุ์ เผ่าโซ่/เผ่าผู้ไทย และมีระยะทางไกล 130 กม. จากตัวจังหวัด ในพื้นที่อำเภอคงหลวงที่เป็นพื้นที่ดำเนินงานโมเดลมันแก้วน ทิมวิจัยจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับ ศจพ.อ.คงหลวง เพื่อว่ายุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการทำงาน เพื่อให้ท้องถิ่นและหน่วยงานพัฒนาในพื้นที่มาเป็น Key Partner ในการดำเนินงานในพื้นที่มากขึ้น

3) การปรับบทบาทของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารในการส่งต่อระบบ Operating Model มาเป็นผู้ติดตามและประเมินผลงาน M&E ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ต่อไป และประสานงานกับ Key Stakeholders ในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขความยากจน

6. บทเรียนและข้อค้นพบจากการวิจัยในระยะที่ 2 ปี 2564

จากการดำเนินโครงการวิจัยในระยะที่ 2 สามารถสรุปข้อค้นพบและบทเรียนการทำงานได้ ดังนี้

6.1 ระบบการค้นหาและสอบทานข้อมูล พบว่า

- 1) การคัดเลือกอาสาสมัครในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้มีความรู้ความเข้าใจข้อคำถามในแบบสอบถาม หรือเครื่องมือที่ใช้เป็นอย่างดี
- 2) ภาศึเครือข่าย มีส่วนสำคัญในกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 3) การสื่อสารภาษาถิ่น เป็นข้อจำกัดด้านการสื่อสารระหว่างทีมวิจัยและครัวเรือนยากจน เช่น ในพื้นที่อำเภอคงหลวง ที่นิยมใช้ภาษาถิ่น จำเป็นต้องใช้ล่ามท้องถิ่น
- 4) ความไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูลจะส่งผลต่อการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริง

6.2 ระบบการส่งต่อความช่วยเหลือ พบว่า

- 1) การแก้ไขปัญหาความยากจน มีหลายมิติและมีความซับซ้อนของปัญหาในครัวเรือนเดียวกัน ดังนั้นมีความจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยอาศัยทีมสหวิชาชีพร่วมกันแก้ไข เช่น ครู หมอ หน่วยงานระดับท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน โดยการบูรณาการทำงานร่วมกัน
- 2) การส่งต่อความช่วยเหลือให้หน่วยงานฟังก์ชันแล้ว สิ่งที่จะทราบการช่วยเหลือสามารถทำได้โดยการติดตามผลของระบบส่งต่อความช่วยเหลือ และต้องเป็นการสะท้อนกลับข้อมูล และเป็นส่วนสำคัญของระบบ

6.3 การพัฒนากลไกและการประสานความร่วมมือ พบว่า การพัฒนากลไกและการประสานความร่วมมือเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเกิดจาก

- 1) มีเครือข่ายต้องมืองค์ประกอบ คือ มีการสร้างเป้าหมายร่วม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยหลักและกลไกเครือข่าย มีการแบ่งปันทรัพยากรในกลไกเครือข่ายทำงาน มีการสื่อสารระหว่างกลไกเครือข่าย มีแผนการทำงานร่วมกัน มีการบริหารจัดการกลไกเครือข่ายร่วมกัน
- 2) การประสานความร่วมมือ ต้องใช้วิธีการสื่อสาร แบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการโดยเน้นการสื่อสารแบบสองทางจะทำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
- 3) การพัฒนาเครือข่ายและการประสานความร่วมมือ ต้องทำงานกับหัวหน้าองค์กร/หัวหน้าหน่วยงานจะทำให้ได้งานมากที่สุด
- 4) รู้จักอะไรไม่รู้ รู้จักกัน หมายถึง ต้องมีความสัมพันธ์รู้จักกันเป็นการส่วนตัวจะส่งผลต่อความสำเร็จในงาน

6.4 งานพัฒนาโมเดลแก้จน พบว่า ความสำเร็จของการพัฒนาโมเดลแก้จน ต้องเกิดจาก

1) การบูรณาการการทำงาน การพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างภาคีเครือข่าย และร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างจริงจัง

2) ต้องเรียนรู้ทักษะ กระบวนการทำงานใหม่ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์

3) ต้องมีความเข้าใจในภารกิจของหน่วยงาน ภาควิชาเครือข่ายมากยิ่งขึ้น

4) ต้องเข้าใจและการวิเคราะห์ปัญหาความยากจนระดับครัวเรือนอย่างรอบด้าน

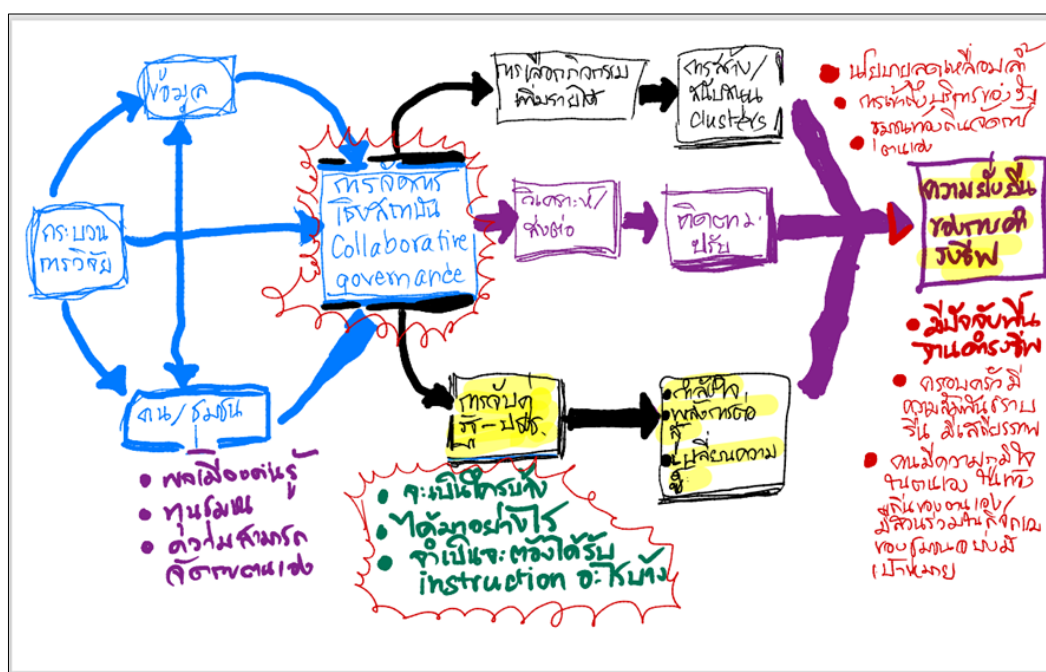
5) ต้องพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จากทนเดินที่มีอยู่ในพื้นที่ (ทนศัภภภาพ)

6) การพัฒนาโมเดลแก้จนด้านการเกษตรและผลผลิตต้องวิเคราะห์ตลอดห่วงโซ่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำให้รอบด้าน

7) การพัฒนาโมเดลแก๊จัน ต้องทำงานผ่านผู้นำระดับอำเภอเช่นนายอำเภอ นิคมคำสร้อย และกลไกภาคีเครือข่ายในพื้นที่ที่ขับเคลื่อนโดยผู้นำหน่วยงาน “ยกตัวอย่างการไปลงพื้นที่ เรามีท่านนายอำเภอไปด้วย แค่นี้เขาเห็นท่านนายอำเภอเขาก็ดีใจแล้ว นายมาแล้ว” (ทิวากร เหล่าลือชา และคณะ, เวกีถอดบทเรียน. 2565)

7. การขับเคลื่อนงานวิจัยโดยใช้ “Mukdahan Poverty Platform”

แนวคิด “Mukdahan Poverty Platform” เป็นแนวคิดที่ทีมวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะนำมาใช้เป็นกรอบดำเนินงานปี 2565 โดยแนวคิดเกิดจากชุดข้อมูลช่วงเวลาที่ถอดบทเรียนการดำเนินงานโครงการระหว่างทีมวิจัย และกลไกภาคีที่ร่วมกันดำเนินงานวิจัย และมุมมองของรองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่เสนอให้ใช้เพื่อขับเคลื่อนโครงการระยะที่ 3 ปี 2565 ว่า “การจะโน้มน้าว (Convince) คนที่มีอำนาจหรือฝ่ายบริหาร (Authority) เข้ามาในวงพูดคุยได้อย่างไรนั้นเป็นประเด็นสำคัญ การมีผู้นำหรือผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้เดินหน้าสำคัญมากกับการพูดคุยและการนำข้อสรุปจากการพูดคุยไปขับเคลื่อนต่อ สำหรับกระบวนการดำเนินงาน และการขับเคลื่อนโครงการวิจัยจังหวัดมุกดาหาร ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 แนวคิด Mukdahan Poverty Platform (บัวพันธ์ พรหมพักพิง, เวทีถอดบทเรียน. 2565)

กระบวนการดำเนินงาน และการขับเคลื่อนโครงการวิจัยฯ พื้นที่จังหวัดมุกดาหาร เริ่มจาก

Loop ที่ 1 ข้อมูล ข้อมูลเป็นระบบที่เริ่มต้นจากข้างบน ทั้งโดย TP MAP ที่เกิดจากการนำฐานข้อมูลจากหลายส่วนมาพิจารณา ข้อมูลเป็นส่วนที่จะช่วยผู้บริหารในการทำวิจัยว่าจะตัดสินใจทุ่มทรัพยากรไปในทิศทางใด สิ่งที่โครงการวิจัยฯ ทำคือ ใช้กระบวนการวิจัยในการตรวจสอบ (Verify) ข้อมูลโดยทีมวิจัย ข้อมูลยึดโยงอยู่กับคน/ชุมชน สองส่วนนี้สะท้อนถึงกันตลอด กระบวนการวิจัยทำให้ข้อมูลถูกสะท้อนหรือแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของคน/ชุมชน เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจน Loop ที่ 1 นี้โครงการวิจัยฯ ดำเนินการสำเร็จ และถอดบทเรียนแล้ว เพื่อที่จะเคลื่อนเข้าสู่ Loop ที่ 2 คือ การแก้ไขปัญหาหรือการตอบสนองต่อปัญหาความยากจน

Loop ที่ 2 การแก้ไขปัญหาหรือการตอบสนองต่อปัญหาความยากจน แนวคิดหลักที่เสนอคือการจัดการปกครองแบบร่วมมือ (Collaborative Governance) หรือบางหน่วยงานใช้คำว่าจัดการร่วมเชิงสถาบัน คือ มีการสร้างพื้นที่แสดงความคิดเห็น (Forum) ที่จะนำข้อมูล/ผลการวิเคราะห์ที่ได้จาก Loop ที่ 1 เข้าไปพิจารณาร่วมกับข้อมูลของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาร่วมในวงพูดคุย ซึ่งควรจะเป็นพื้นที่ Safety Zone ทำอย่างไรให้คนที่มาจากหน่วยงานสามารถพูดและแสดงความคิดเห็นได้แบบเปิดใจและเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งในการสร้างพื้นที่แสดงความคิดเห็นนี้นายอำเภอควรจะต้องเป็นผู้นำในการสร้างพื้นที่ขึ้นมา ผลที่ได้จากเวทีพูดคุยสามารถนำไปดำเนินการ เพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืนของการดำรงชีพได้ 3 เส้นทาง

เส้นทาง (Path Way) เพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืนของการดำรงชีพได้

ทางแรก คือทางตรง นำข้อมูลจากพื้นที่แสดงความคิดเห็น ไปวิเคราะห์สังเคราะห์และส่งต่อ (Referral System) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีระบบติดตามประเมินผล

ทางที่สอง คือ การคัดเลือกกิจกรรมเพิ่มรายได้ เนื่องจากรายได้เป็นปัญหาที่สำคัญ เป็นศูนย์กลางของปัญหาความยากจน อาจจะใช้วิธีการสาธิตหรือทดลองดังเช่นที่โครงการวิจัยฯ ทำโมเดลแก๊งจันเรื่องหม่อนแก๊งจัน โดยการจำแนกคนจนออกเป็นกลุ่ม (Cluster) และจัดกลุ่มให้สอดคล้องกับโมเดลตลอดห่วงโซ่ (Value Chain) ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป ไปจนถึงการขาย/ตลาด โดยอาศัยมุมมองเชิงธุรกิจ

ทางที่สาม คือ การจับคู่เจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน ตามที่นายอำเภอนิคมคำสร้อยได้มีแนวคิดและเริ่มต้นดำเนินการแล้ว วิธีการนี้เป็นการเผชิญหน้ากับปัญหาทัศนคติในทางลบของคนจนโดยตรง เป็นการแก้ปัญหาระดับครัวเรือน เป็นการเสริมพลังแลกเปลี่ยนความรู้/ความรู้สึก โดยควรมีกระบวนการคัดเลือกเจ้าหน้าที่รัฐและการให้ความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับการทำงานกับกลุ่มคนยากจน ทั้งสามเส้นทาง จะมุ่งสู่ความยั่งยืนของการดำรงชีพ (Sustainable Livelihood) โดยอาจจะมีการนำตัวชี้วัดมาใช้ เช่น มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ ครอบครัวมีความสัมพันธ์ราบรื่น และมีเสถียรภาพ คนมีความภูมิใจในตัวเอง มีความภูมิใจในท้องถิ่นของตัวเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างมีเป้าหมาย รวมถึงการพิจารณานโยบายจากภาครัฐที่เอื้อต่อคนจน ทั้งนโยบายด้านการลดความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงการบริการของรัฐ ตลอดจนวิธีการโดยองค์กรภาคประชาสังคม เช่น แนวคิดชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. (2564). ความยากจนหลายมิติลดทั่วโลก ไทยต่ำสุดอาเซียน. สืบค้น 8 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/world/965189>
- ญาดา ประภาพันธุ์. (2549). ความยากจนทุนมนุษย์กับนักเศรษฐศาสตร์. *วารสารรามคำแหง*, 24(3).
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสกลุ่มเกษตรกร. กรุงเทพฯ. โครงการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). นิยามความจนในคนจนกับนโยบายการทำให้จนของรัฐ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา.
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2552). *กชค การระดมศักยภาพชุมชนเพื่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์การพัฒนาสมรรถนะขององค์กรปกครองท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในการพัฒนาและการใช้ทุนทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ระยะที่ 2*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2543). นโยบายเพื่อคนจนในคลังสมองคนจน. หนังสือชุดความรู้เล่มที่ 5. สถาบันพัฒนาการเมือง
- พิทยา บวรวัฒนา. (2528). *รัฐประศาสนศาสตร์ : ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ. 1887-1970)*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิต วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.*
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด. (2544). นโยบายเศรษฐศาสตร์มหภาคกับความยากจนในประเทศไทยการสำรวจสถานะความรู้ของคนไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลลภ ศัพท์พันธ์. (2562). การศึกษาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 10(3).
- สมพันธ์ เตชะอธิก. (2560). *การแก้ไขปัญหาความยากจนมีปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนโคกล่าม และแสงอร่าม ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี*. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ : พิษณุโลก.
- สมหมาย ปะติตั้งโช และคณะ. (2558). การศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน โดยใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษากำนันตราดตวน ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 10(1).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *สถานการณ์ความยากจนและกรอบแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน*. โรงแรมโซฟิเทลเซ็นทรัล. กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อนันต์ พลธานี. (2562). *โครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตำบลยางตลาด และตำบลหนองตอกแป้น จังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Brooks, A. (2008). *Social entrepreneurship: a modern approach to social value creation*, Pearson Education Inc.
- Chambers, R. 1987. *Sustainable rural livelihoods. A strategy for people, environment and development*. An overview paper for Only One Earth: Conference on Sustainable Development, 28–30 April 1987. London: IIED.
- Carney D. 1999. *Livelihood Approaches Compared*. DFID, London: UK.
- Context, international cooperation. (2010). *Social Return On Investment : A practical guide for the development cooperation sector*, Context, international cooperation, Utrecht.
- Ellis, F. 2000. *Rural livelihoods and diversity in developing countries*. Oxford: Oxford University Press.
- Human Development Report. (2021). *Global Multidimensional Poverty Index (MPI)*. United Nations Development Programme and Oxford Poverty and Human Development Initiative. Retrieved from <https://hdr.undp.org/system/files/documents//2021mpireportenpdf.pdf>
- New Economics Foundation. (2004). *Social Return on Investment Analysis : Valuing What Matters*, London, United Kingdom.
- Rakodi, C. (1999). A Capital Asset Framework for Analyzing Household Livelihood Strategies: Implications for Policy, *Development Policy Review*, 1(17), 315-342.
- Scholten, P., Nicholls, J., Olsen, S. & Galimidi, B. (2006). *Social return on investment; a guide to SROI analysis*. Amstelveen, Lenthe publishers.
- Scoones, I. (1998). *Sustainable rural livelihoods: a framework for analysis*. IDS working paper, 72. Brighton: IDS.
- The World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press. The Brundt-land Report.
- World Bank. (2001). *World Development Report*. Attacking Poverty.

ภาคผนวก

- ก. หนังสือจัดสรรเงินงบประมาณ
- ข. แบบสอบถาม
- ค. คำสั่งแต่งตั้งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- ง. ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับพื้นที่
- จ. บทความวิจัยปี 2

ข. แบบสอบถามการวิจัยปีที่ 2 (รหัสแบบสอบถาม)

แบบสอบถาม

ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน

รหัสบ้าน - - (กรอกตัวเลขตามที่ระบุในทะเบียนบ้าน) หมายเลขครัวเรือนเกษตรกร (สมุดเขียว) ☐ ไม่มี ☐ มี หมายเลข - - ชื่อหมู่บ้าน.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... ชื่อเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน (นาย/นาง/นางสาว) หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน - -
ชื่อผู้ให้ข้อมูล (นาย/นาง/นางสาว)(ต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน หรือได้รับความยินยอมจากบุคคลในครัวเรือนให้เป็นผู้ให้ข้อมูล) หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ให้ข้อมูล - - กรณีไม่มีบัตรให้ระบุว่า ☐ ไม่มีบัตร หมายเลขโทรศัพท์ (บ้าน/มือถือ)..... จำนวนสมาชิกตามทะเบียนบ้าน.....คน อาศัยอยู่จริงในครัวเรือน.....คน จำนวนสมาชิกที่อาศัยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน.....คน จำนวนสมาชิกที่อาศัยแต่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน.....คน จำนวนสมาชิกที่ไม่ได้อาศัยแต่มีชื่อในทะเบียนบ้าน.....คน ผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างครบถ้วน ชัดเจน และยินยอมให้ใช้ข้อมูลที่มีการจัดเก็บตามวัตถุประสงค์ของโครงการเท่านั้น ลายมือชื่อผู้ให้ข้อมูล.....
สำหรับทีมสำรวจข้อมูล ชื่อผู้สำรวจ 1. เบอร์โทรศัพท์..... ลายมือชื่อ..... 2. เบอร์โทรศัพท์..... ลายมือชื่อ..... สำรวจ ณ วันที่...../...../..... เริ่มสำรวจเวลา.....น. เสร็จเวลา.....น. ข้อสังเกต.....
ลายมือชื่อผู้บันทึกข้อมูล.....เบอร์โทรศัพท์..... ลายมือชื่อ.....วันที่...../...../.....
หมายเหตุ 1. ควรทำการสำรวจ ณ บ้านพักอาศัยของผู้ตอบ เพื่อจะได้สังเกตสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยได้ 2. ขอดูทะเบียนบ้าน เพื่อบันทึกเลขที่บ้าน ที่อยู่ ชื่อของสมาชิกและหมายเลขบัตรประชาชนของทุกคนในครัวเรือนได้ถูกต้อง 3. หากพบผู้ไม่มีบัตร/ทะเบียนบ้าน ทั้งที่อาศัยอยู่คนเดียว/ครอบครัวให้เก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อนำเข้าสู่ระบบช่วยเหลือ กรณีที่เป้าหมายไม่มีหลักฐานแสดงตัวตนและครอบครัวว่าเป็นคนไทย แต่มีผู้รับรอง/ยืนยันว่าอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อเนื่องให้ทีมสำรวจบันทึกเป็นข้อสังเกตไว้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน (ทุนมนุษย์)

A1	A2	A3.1		A3.2	A4	A5	A6	A7	A8	
ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล และหมายเลข ประจำตัวประชาชน (ให้ระบุค่านำหน้าชื่อย่อลงไปด้วย) เช่น นาย,นาง,นางสาว,เด็กหญิง, เด็กชาย	อายุ		วัน/เดือน /ปีเกิด (01/12/ 2546)	เพศ 1 ชาย 2 หญิง	สถานะตาม ทะเบียนบ้าน 1 มีชื่อและอาศัยอยู่ 2 มีชื่อแต่ไม่อาศัย 3 ไม่มีชื่อแต่อาศัย อยู่	สุขภาพ 1 ปกติ 2 ป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ เบาหวาน) 3 พักฟื้นตนเองได้ 4 ผู้ป่วยติดเตียง/พิการ พึ่งตัวเองไม่ได้	สวัสดิการสังคมที่ได้รับใน ปัจจุบัน (เลือกได้มากกว่า 1) 0 ไม่ได้รับ 1 เด็กแรกเกิด 2 เบี้ยผู้สูงอายุ/คนชรา 3 เบี้ยคนพิการ 4 ประกันสังคม (นายจ้าง/ม.33) 5 ประกันตนเอง (ม.40) 6 บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 7 การเยียวยาจากโควิดจาก หน่วยงานรัฐ 8 ไม่ทราบ 9 อื่น ๆ (เช่น ทุนการศึกษา เบี้ย ซ่อมแซมบ้าน อุปกรณ์ช่วยเหลือ คนพิการ)	ระบุจำนวนเงินสวัสดิการ	ความถี่ (ระบุ เช่น ทุกเดือน/ครั้ง เดียว)
		ปี	เดือน						จำนวนเงิน	
1	ชื่อ-นามสกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน □-□□□□-□□□□□□-□□-□									
2	ชื่อ-นามสกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน □-□□□□-□□□□□□-□□-□									
A1	A2	A3.1		A3.2	A4	A5	A6	A7	A8	

3	ชื่อ-นามสกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน □-□□□□-□□□□□-□□-□								
4	ชื่อ-นามสกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน □-□□□□-□□□□□-□□-□								
5	ชื่อ-นามสกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน □-□□□□-□□□□□-□□-□								
6	ชื่อ-นามสกุล หมายเลขประจำตัวประชาชน □-□□□□-□□□□□-□□-□								

หมายเหตุ : 1. ไม่สำรวจข้อมูลบุคคลที่มีชื่อตามทะเบียนบ้านแต่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในบ้านโดยไม่มีการติดต่อใด ๆ กับครัวเรือนมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี
 2. จำนวนเงินสวัสดิการให้ระบุจำนวนเงิน และความถี่ เช่น กรณีผู้สูงอายุ 600 บาท ทุกเดือน หรือ กรณีเงินเยียวยาจากโควิด 15,000 บาท ครั้งเดียว
 3. กรณีสมาชิกในครัวเรือนมีมากกว่า 14 คน โปรดบันทึกข้อมูลต่อด้านหลังกระดาษแผ่นนี้

A1	A2	A9	A9.1	A10	A11	A12	A13	A13.1
ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล (ให้ระบุค่านำหน้าชื่อลงไปด้วย)	พูด ภาษาไทย	อ่าน ภาษาไทย	เขียน ภาษาไทย	การศึกษาสูงสุด	กำลังศึกษาระดับ	สถานภาพการศึกษา	สาเหตุ (กรณีตอบ 2,3 ให้ระบุสาเหตุ)

	เช่น นาย,นาง,นางสาว,เด็กหญิง, เด็กชาย	0 = ไม่ได้ 1 = ได้	0 = ไม่ได้ 1 = ได้	0 = ไม่ได้ 1 = ได้	0 ไม่ได้เรียน 1 ต่ำกว่าประถม 2 ประถมศึกษา 3 ม.ต้น หรือเทียบเท่า 4 ม.ปลาย หรือเทียบเท่า 5 ปวช./ประกาศนียบัตร 6 ปวส./อนุปริญญา 7 ป.ตรี หรือเทียบเท่า 8 สูงกว่าปริญญาตรี 9 เรียนสายศาสนา ระบุศาสนา.....	1 ต่ำกว่าประถม 2 ประถมศึกษา 3 ม.ต้น หรือเทียบเท่า 4 ม.ปลาย หรือเทียบเท่า 5 ปวช./ประกาศนียบัตร 6 ปวส./อนุปริญญา 7 ป.ตรี หรือเทียบเท่า 8 สูงกว่าปริญญาตรี 9 เรียนสายศาสนา ระบุศาสนา.....	1 ไปเรียนสม่ำเสมอ 2 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ 3 ออกกลางคัน (Dropout)	
1								
2								
3								
4								

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	A14	A15	A16	A17
	(ให้ระบุค่านำหน้าชื่อลงไปด้วย) เช่น นาย,นาง,นางสาว,เด็กหญิง, เด็กชาย	สถานภาพการทำงาน 0 ไม่ทำงาน (ข้ามไป A16) เนื่องจาก ☐ ชรา ☐ พิการ ☐ เจ็บป่วย ☐ เด็กเล็ก/นักเรียน/ นักศึกษา ☐ อื่น ๆ (ระบุ) 1 ว่างงาน (เคยประกอบอาชีพแต่ตอนนี้ไม่ได้ทำ)	อาชีพ ประกอบอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1) 1 พืชเกษตร 2 ประมง 3 ปศุสัตว์ 4 รับจ้างภาคการเกษตร 5 รับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) 6 ลูกจ้าง บ.เอกชน โรงงาน โรงแรม ห้างร้าน 7 ลูกจ้างหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ 8 รับราชการ/พนักงานหน่วยงานภาครัฐ/	ทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1) 0 ไม่มี 1 พืชเกษตร 2 ประมง 3 ปศุสัตว์ 4 ช่าง (ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างซ่อม ช่างเสริมสวย) 5 ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม 6 อาหาร ขนม แปรรูป ถนอม	รายได้เฉลี่ย (บาท/เดือน)

		☐ ตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ อาชีพเดิมที่ทำ ☐ 1 ร้านอาหาร ☐ 2 แรงงานรับจ้าง ☐ 3 ก่อสร้าง ☐ 4 แม่บ้าน ☐ 5 แรงงานประมง ☐ 6 ค้าขาย ☐ 7 อื่นๆ (ระบุ)..... ☐ กลับจากต่างประเทศ/มาเลเซีย อาชีพเดิม ☐ 1 ร้านอาหาร ☐ 2 แรงงานรับจ้าง ☐ 3 ก่อสร้าง ☐ 4 แรงงานประมง ☐ 5 แม่บ้าน ☐ 6 อื่น ๆ (ระบุ) ☐ อื่น ๆ (ระบุ)..... 2 ทำงาน (ตอบข้อ A15)	รัฐวิสาหกิจ 9 ธุรกิจส่วนตัว/งานบริการ (เช่น ร้านขาย ของชำร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์ ค้าขาย/หาบ เร่/แผงลอยร้านเสริมสวย รับจ้างซักรีด ขับสามล้อ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง เป็นต้น) 10 อื่น ๆ (ระบุ).....	อาหาร 7 สมุนไพร วัตถุดิบ 8 เทคโนโลยีสารสนเทศ 9 พิธีกรรมทางศาสนา 10 บริหารธุรกิจ/การตลาด 11 อื่น ๆ (ระบุ).....	
A1	A2	A14	A15	A16	A17
ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	สถานภาพการทำงาน	อาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1)	ทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1)	รายได้เฉลี่ย (บาท/เดือน)
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					

9					
10					
11					
12					
13					
14					

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านกายภาพและสาธารณูปโภคสาธารณูปการ (ทุนกายภาพ)

1. ให้ระบบ pin location ของบ้านด้วย GIS (เทคนิค 6-8 ตำแหน่ง) ละติจูด _____ ลองจิจูด _____	B1
2. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 0) ไม่มีบ้านพักอาศัยเป็นหลักแหล่ง (เช่น อาศัยที่สาธารณะพักนอน) ☐ 1) อาศัยอยู่กับผู้อื่น ☐ 2) เช่าบ้านอยู่ ค่าเช่า.....บาท/เดือน ☐ 3) ปลุกบ้านในที่ดินผู้อื่น เช่น ญาติ ที่ดินสาธารณะ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ศาสนสถาน เป็นต้น มีค่าเช่า.....บาท/เดือน (ไม่มีค่าเช่าให้ใส่ 0) ☐ 4) มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (หมายถึงมีเอกสารสิทธิตามกฎหมายที่ดิน) ☐ บ้านไม่ติดจำนองหรือค้ำประกัน พื้นที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ☐ บ้านติดจำนองหรือค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ธนาคาร พื้นที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ☐ บ้านติดจำนองหรือค้ำประกันกับเจ้าหน่นนอกระบบ พื้นที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา	B2
3. สภาพของบ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร เช่น ไม้ไผ่ แผ่นไม้อัด มุงจาก มุงหญ้าคา ☐ 2) บ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง ☐ 3) บ้านอาคารไม้/ตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง	B3
4. ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และถูกสุขลักษณะของบ้านพักอาศัย (ใช่=1 , ไม่ใช่=0) 1) บ้านพักอาศัยมีการจัดเก็บสิ่งของเป็นระเบียบไม่รกรุงรัง ☐ ใช่ (ไม่รก) ☐ ไม่ใช่ (รก) 2) บ้านพักอาศัยมีการจัดการระบบระบายน้ำในบ้าน ☐ ใช่ (มี) ☐ ไม่ใช่ (ไม่มี) 3) บ้านพักอาศัยมีห้องส้วมที่สะอาด แข็งแรง ระบายน้ำดีไม่มีกลิ่นเหม็น ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่ 4) บ้านพักอาศัยมีการคัดแยกขยะและกำหนดจุดทิ้งขยะชัดเจน ☐ ใช่ (มี) ☐ ไม่ใช่ (ไม่มี)	B4
5. การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือก	B5
5.1 ครัวเรือนของท่านมีไฟฟ้าใช้หรือไม่ ☐ 1) ไม่มีไฟฟ้าใช้ (ใช้แสงสว่างอื่น เช่น เทียน ตะเกียง แบตเตอรี่ เครื่องปั่นไฟ โซลาเซลล์) ☐ 2) ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น (ไม่มีมิเตอร์ไฟฟ้าของตนเอง) ☐ 3) มีมิเตอร์ไฟฟ้าของตนเอง 5.2 ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ (เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ พลังงานลม เครื่องปั่นไฟ แก๊สชีวภาพ แก๊สชีวมวล เป็นต้น) ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่	B5.1
6. น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนท่านมาจากแหล่งใด	B6
6.1 น้ำจากระบบประปา (นครหลวง, ภูมิภาค, ชุมชน, ต่อพ่วงคนอื่น) ☐ 1) ใช่ ☐ 0) ไม่ใช่ 6.2 น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) ☐ 2) เพียงพอตลอดปี ☐ 1) ไม่เพียงพอ ☐ 0) ไม่ใช่ 6.3 ชื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตักน้ำดื่ม) ☐ 1) ชื้อ ☐ 0) ไม่ชื้อ	B6.1

7. คร่าวเรียนของท่านมีอุปกรณ์สารสนเทศหรือไม่ (โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ต)	B7
7.1 โทรศัพท์บ้าน ☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน.....เครื่อง 7.2 โทรศัพท์มือถือ ☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเทอร์เน็ต จำนวน.....เครื่อง ☐ 2) มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเทอร์เน็ต จำนวน.....เครื่อง 7.3 เครื่องคอมพิวเตอร์ ☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีเครื่องคอมพิวเตอร์แต่ไม่มีอินเทอร์เน็ต จำนวน.....เครื่อง ☐ 2) มีเครื่องคอมพิวเตอร์และมีอินเทอร์เน็ต จำนวน.....เครื่อง	B7.1 (0) (1) B7.2 (0) (1) (2) B7.3 (0) (1) (2)
8. คร่าวเรียนของท่านมีพื้นที่ทำกินทางการเกษตรหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 8.1) ไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร (ข้ามไปตอบข้อ 11) ☐ 8.2) มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา (โฉนด, น.ส.3, น.ส.3 ก., นค.3) - แปลงที่ 1 ☐ ไม่ติดจำนอง หรือค้ำประกัน ☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ธนาคาร กองทุนเงินกู้ของรัฐ ☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับเจ้าหนี้ในระบบ - แปลงที่ 2 ☐ ไม่ติดจำนอง หรือค้ำประกัน ☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ธนาคาร กองทุนเงินกู้ของรัฐ ☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับเจ้าหนี้ในระบบ - แปลงที่ 3 ☐ ไม่ติดจำนอง หรือค้ำประกัน ☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ธนาคาร กองทุนเงินกู้ของรัฐ ☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับเจ้าหนี้ในระบบ ☐ 8.3) มีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์การครอบครอง (ส.ค.1, สปก) จำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ☐ 8.4) มีพื้นที่ทำกินโดยไม่มีเอกสารแสดงการเป็นเจ้าของ (ภบท.5/6/11) เช่น เขตป่า สงวนฯ/อุทยานฯ หรืออื่นๆ ระบุ..... จำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ☐ 8.5) ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองแต่อาศัยพื้นที่ของบุคคลอื่นทำ โดยไม่มีค่าเช่า จำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ☐ 8.6) เช่าที่ทำกิน จำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ค่าเช่า.....บาท/เดือน หรือแบ่งผลผลิต.....(หน่วยผลผลิต)	B8 (1) (2) (3) (4) (5) (6)
9. คร่าวเรียนของท่านใช้น้ำเพื่อทำการเกษตรจากแหล่งใดเป็นหลัก (เลือกได้ 1 ข้อ)	B9

☐ 1) แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง ☐ 2) อ่างเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน ☐ 3) น้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล) ☐ 4) น้ำฝน ☐ 5) คลองชลประทาน ☐ 6) อื่น ๆ (ระบุ)	(1) (2) (3) (4) (5) (6)
10. ครั้วเรือนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินหรือไม่ ☐ 0) ไม่มีปัญหา ☐ 1) มีปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) คือ ☐ 1) น้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี ☐ 2) ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดี ☐ 3) ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ☐ 4) ที่ดินติดจำนอง ☐ 5) อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น อุทกภัย ดินถล่ม ☐ 6) เข้าถึงยาก (เช่น ไม่มีถนนหรือถนนไม่ดี เข้าได้บางฤดูกาล) ☐ 7) อื่น ๆ (ระบุ).....	B10 (0) (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
11. กรณีที่ครั้วเรือนของท่านไม่ได้ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม (พื้นที่ชุมชนเมือง) 11.1 ครั้วเรือนของท่านใช้พื้นที่ในการประกอบอาชีพหรือไม่ ☐ 0) ไม่ใช่ ระบุกิจกรรม/อาชีพ..... ☐ 1) ใช้บ้าน/อาคารของตนเองประกอบกิจกรรม/อาชีพ ☐ 2) ใช้พื้นที่/แผง/อาคารโดยการเช่าผู้อื่น ค่าเช่า.....บาท/เดือน ☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ)..... 11.2 ครั้วเรือนของท่านมีปัญหาในการใช้พื้นที่เพื่อประกอบอาชีพหรือไม่ ☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มี ระบุ.....	B11 B11.1 (0) (1) (2) (3) B11.2 (0) (1)
12. ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทาง (สังเกตและสอบถาม)	B12
12.1 ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่อยู่อาศัย (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) ไม่มีถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัย ☐ 2) ถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล ☐ 3) ถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ ☐ 4) มีการเดินทางในรูปแบบอื่น (ระบุ) 12.2 ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่ทำกิน (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) ไม่มีถนนเข้าถึงที่ทำกิน ☐ 2) ถนนเข้าถึงที่ทำกินใช้การได้บางฤดูกาล ☐ 3) ถนนเข้าถึงที่ทำกินและใช้การได้ดี ☐ 4) มีการเดินทางในรูปแบบอื่น (ระบุ)	B12.1 (1) (2) (3) (4) B12.2 (1) (2) (3) (4)
13. ครั้วเรือนของท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1) ไม่ได้รับข่าวสาร	B13 (1)

☐ 2) ทำสวนผัก (ระบุชนิด.....) ผลผลิตจริงที่ได้.....กก. ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี	(2)
☐ 3) ทำสวนผลไม้ (ระบุชนิด.....) ผลผลิตจริงที่ได้.....กก. ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี	(3)
☐ 4) พืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่น ๆ พริก ฯลฯ ผลผลิตจริงที่ได้.....ตัน ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี	(4)
☐ 5) พืชอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลผลิตจริงที่ได้.....เกวียน/ตัน ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี	(5)
1.2) ปศุสัตว์ ☐ 0) ไม่ได้ทำปศุสัตว์ ☐ 1) สัตว์ปีก (เปิด/ไก่/นก) ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี ☐ 2) หมู/แพะ/แกะ/ลา/ล่อ ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี ☐ 3) วัว/ควาย/ม้า ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี ☐ 4) อื่น ๆ (กบ/ปูนา/ผึ้ง/ด้วง/ไส้เดือน) ระบุ..... ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี	C1.2 (0) (1) (2) (3) (4)
1.3) ประมง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 0) ไม่ได้ทำประมง ☐ 1) ประมงน้ำเค็ม การประมงตามธรรมชาติ ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี การเพาะเลี้ยง ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี ☐ 2) ประมงน้ำจืด การประมงตามธรรมชาติ ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี การเพาะเลี้ยง ราคาที่ขายได้รวม.....บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี	C1.3 (0) (1) (2)
2. รายได้ที่นอกภาคการเกษตร (เฉลี่ย/ปี) ☐ รายได้จากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรในพื้นที่ บาท/ปี ต้นทุน.....บาท/ปี ☐ รายได้จากลูกหลานส่งกลับมาจากการทำงานนอกพื้นที่ บาท/ปี	C2 C2.1 C2.2
3. รายจ่ายครัวเรือน (นอกเหนือจากการลงทุนเพื่อการผลิต) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการบริโภค (อาหาร เครื่องดื่ม) รวม..... บาท/เดือน ☐ 2) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการอุปโภค (ของใช้ในครัวเรือน เดินทาง พลังงาน) รวม..... บาท/เดือน ☐ 3) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย น้ำ ไฟ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตบ้าน รวม..... บาท/เดือน ☐ 4) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการศึกษา (ค่าเทอม ค่าเครื่องแบบนักเรียน สมุด หนังสือ อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ) รวม..... บาท/เดือน ☐ 5) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการรักษาพยาบาล รวม..... บาท/เดือน	C3 (1) (2) (3) (4) (5)

☐ 6) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการประกันภัยต่าง ๆ (ประกันชีวิต/ประกันรถยนต์/ประกันอุบัติเหตุ/ประกันอัคคีภัย) รวม..... บาท/เดือน		(6)														
☐ 7) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยด้านสังคม (งานบวช งานแต่ง งานศพ) ศาสนา บริจาค รวม..... บาท/เดือน		(7)														
☐ 8) ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง ท่องเที่ยว รวม..... บาท/เดือน		(8)														
☐ 9) ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงชีพ เช่น ลี้อตเตอร์ หวย รวม..... บาท/เดือน		(9)														
☐ 10) ค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มชูกำลัง บุหรี่ ยาสูบ รวม..... บาท/เดือน		(10)														
☐ 11) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (ระบุ)/เดือน		(11)														
4. คร่าวเรือนของท่านมีการออมหรือไม่ ☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มี (ระบุประเภทการออม)		C4 (0) (1)														
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ประเภทการออม</th> <th>จำนวนเงินรวม (บาท)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>☐ 1) เงินสด และทรัพย์สิน (เช่น ทอง เพชร พลอย พระเครื่อง ของสะสมที่มีมูลค่า)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ 2) เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ 3) เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ 4) พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ 5) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ 6) การออมอื่น ๆ (ระบุ).....</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	ประเภทการออม	จำนวนเงินรวม (บาท)	☐ 1) เงินสด และทรัพย์สิน (เช่น ทอง เพชร พลอย พระเครื่อง ของสะสมที่มีมูลค่า)		☐ 2) เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต)		☐ 3) เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน		☐ 4) พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ)		☐ 5) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)		☐ 6) การออมอื่น ๆ (ระบุ).....		(1) (2) (3) (4) (5) (6)
ประเภทการออม	จำนวนเงินรวม (บาท)															
☐ 1) เงินสด และทรัพย์สิน (เช่น ทอง เพชร พลอย พระเครื่อง ของสะสมที่มีมูลค่า)																
☐ 2) เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต)																
☐ 3) เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน																
☐ 4) พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ)																
☐ 5) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)																
☐ 6) การออมอื่น ๆ (ระบุ).....																
5. คร่าวเรือนของท่านมีหนี้สินหรือไม่ ☐ 1) ไม่มี เนื่องจาก (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) ไม่มีหลักทรัพย์/ไม่มีบุคคลค้ำประกัน ☐ 2) ไม่มีความสามารถในการชำระคืน ☐ 3) ไม่ต้องการเป็นหนี้ ☐ 4) อื่น ๆ (ระบุ).....		C5 C5.1 (1) (2) (3) (4)														
☐ 2) มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		C5.2														
C5.2.1	C5.2.2	C5.2.3	C5.2.4	C5.2.5												

แหล่งสินเชื่อ (สถาบันการเงิน/ กองทุน/ เงินบุคคล)	จำนวน เงินกู้ ที่คงค้าง (บาท)	วัตถุประสงค์การกู้ 1= เพื่ออุปโภคบริโภค 2= เพื่อลงทุนประกอบ อาชีพ 3= เพื่อที่อยู่อาศัย 4= อื่น ๆ (เช่น รักษาพยาบาล การศึกษา ด้านสังคม เป็นต้น)	เคยผิดนัด ชำระหนี้ หรือไม่ 0 = ไม่เคย 1 = เคย 1-2 ครั้ง 2 = มาก กว่า 2 ครั้ง	ถ้าต้องกู้ เพิ่มจะกู้ แหล่งนี้ได้ อีกไหม 0 = กู้เพิ่ม ไม่ได้ 1 = กู้เพิ่มได้
1. ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มี คำตอบแทนอื่นใด)				
2. ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ย ต่ำกว่า ร้อยละ 15 ต่อปี)				
3. กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน)				
4. กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุน หมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไข ปัญหาความยากจน (กขคจ.) อื่น ๆ)				
5. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์				
6. ธนาคารออมสิน				
7. ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ (เช่น กสิกร ไทย พาณิชย์ กรุงไทย อิสลาม SME ธอส. ฯลฯ)				
8. สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์, บัตร กดเงินสด/บัตรผ่อนสินค้า)				
9. ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการ ผลิต (ปุ๋ย ยา เครื่องใช้ไฟฟ้า เพอร์นิเจอร์ ฯลฯ)				
10. เงินกู้ยืมกระแบบ (อัตราดอกเบี้ยเกิน กว่าร้อยละ 15 ต่อปี)				
11. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูก กับรายได้ในอนาคต (กอร.)				
12. แหล่งอื่น ๆ (ระบุ).....				

6. คราวเรือนของท่านมีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพหรือไม่	C6
☐ 1) ไม่มี ☐ 2) มี และได้ใช้เพื่อประกอบอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1) เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ ☐ 2) รถมอเตอร์ไซด์ (รับจ้าง/ส่งของ) ☐ 3) รถแท็กซี่ ☐ 4) รถยนต์ (รับจ้าง ค้าขาย) ☐ 5) เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ ☐ 6) แผงขายของ ☐ 7) รถโซลาร์ (รถพ่วงข้าง) ☐ 8) ยุ้งนาง ☐ 9) หุ่น/กองทุน ☐ 10) แשר (ที่ยังไม่ได้เปีย) ☐ 11) สัตว์เลี้ยง (ที่มีมูลค่า) ☐ 12) อื่นๆ (ระบุ).....	(0) (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12)

ส่วนที่ 4 ทรัพยากรธรรมชาติ และภัยพิบัติต่างๆ (ทุนทรัพยากรธรรมชาติ)

1. คราวเรือนของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่น ๆ <u>เพื่อการยังชีพ</u> หรือไม่ (กรณีมีหลายพื้นที่ให้ระบุชื่อแหล่งทรัพยากร และระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ได้ใช้ประโยชน์) ☐ 0) ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ (0) ☐ 1) ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ ระบุแหล่งทรัพยากร..... (1) ระยะห่างจากที่อยู่อาศัย.....กม. (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล ☐ 2) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา ☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ)..... ☐ 2) ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ ระบุแหล่งทรัพยากร..... (2) ระยะห่างจากที่อยู่อาศัย.....กม. (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล ☐ 2) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา ☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ)..... ☐ 3) ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ ระบุแหล่งทรัพยากร..... (3) ระยะห่างจากที่อยู่อาศัย.....กม. (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล ☐ 2) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา ☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ).....	D1
2. คราวเรือนของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่น ๆ <u>เพื่อสร้างรายได้</u> หรือไม่ (กรณีมีหลายพื้นที่ให้ระบุชื่อแหล่งทรัพยากร และระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ได้ใช้ประโยชน์) ☐ 0) ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ (0) ☐ 1) ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ ระบุแหล่งทรัพยากร..... (1) ระยะห่างจากที่อยู่อาศัย.....กม. (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล ☐ 2) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา ☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ) ☐ 2) ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ ระบุแหล่งทรัพยากร..... (2) ระยะห่างจากที่อยู่อาศัย.....กม. (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล ☐ 2) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา ☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ) ☐ 3) ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ ระบุแหล่งทรัพยากร..... (3) ระยะห่างจากที่อยู่อาศัย.....กม. (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล ☐ 2) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา ☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ)	D2

3. ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2560-2564) คราวเรือนของท่านมีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ ภัยพิบัติหรือไม่ ☐ 0) ไม่อยู่ ☐ 1) อยู่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		D3 (0) (1)
D3.1	D3.2	D3.3
ประเภทของภัยพิบัติ	ความถี่ประสบภัยพิบัติ 0 = ไม่เคยประสบภัยพิบัติ 1 = 1 ครั้ง (ในรอบ 5 ปี) 2 = 2-3 ครั้ง (ในรอบ 5 ปี) 3 = ทุกปี (ปีละ 1 ครั้ง) 4 = มากกว่าปีละ 1 ครั้ง	การรับมือกับภัยพิบัติ 0 = ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ/ ช่วยเหลือตัวเอง 1 = ได้รับการช่วยเหลือและชดเชย เยียวยาจากภาครัฐ/เอกชน 2 = ชุมชนมีระบบบริหารจัดการ รองรับภัยพิบัติ 3 = ชุมชนมีระบบบริหารจัดการ รองรับภัยพิบัติและสามารถฟื้นตัว เข้าสู่ภาวะปกติได้เร็ว
☐ 1) อุทกภัย		
☐ 2) ดินโคลนถล่ม		
☐ 3) วาตภัย		
☐ 4) อัคคีภัย		
☐ 5) ภัยจากสารเคมีและวัตถุ อันตราย/โรงงานอุตสาหกรรม		
☐ 6) ภัยแล้ง		
☐ 7) ไฟจากไฟฟ้าและหมอกควัน		
☐ 8) ภัยโรคระบาดในมนุษย์		
☐ 9) ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด		
☐ 10) ภัยโรคระบาดสัตว์ และสัตว์น้ำ		
☐ 11) ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์)		
☐ 12) อื่น ๆ (ระบุ).....		

4. ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) คริวเรือนของท่านมีที่ทำกิน (รวมชายฝั่งทะเล กรณี ชาวประมงพื้นบ้าน และแหล่งน้ำจืดธรรมชาติ กรณีชาวประมงพื้นบ้านและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ น้ำจืด) อยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือไม่ ○ 0) ไม่อยู่ ○ 1) อยู่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			D4
			(0)
			(1)
D4.1	D4.2	D4.3	
ประเภทของภัยพิบัติ	ความถี่ประสบภัยพิบัติ 0 = ไม่เคยประสบภัยพิบัติ 1 = 1 ครั้ง (ในรอบ 5 ปี) 2 = 2-3 ครั้ง (ในรอบ 5 ปี) 3 = ทุกปี (ปีละ 1 ครั้ง) 4 = มากกว่าปีละ 1 ครั้ง	การรับมือกับภัยพิบัติ 0 = ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ/ ช่วยเหลือตัวเอง 1 = ได้รับการช่วยเหลือและ ชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ/เอกชน 2 = ชุมชนมีระบบบริหารจัดการ รองรับภัยพิบัติ 3 = ชุมชนมีระบบบริหารจัดการ รองรับภัยพิบัติและสามารถฟื้น ตัวเข้าสู่ภาวะปกติได้เร็ว	
☐ 1) อุทกภัย			
☐ 2) ดินโคลนถล่ม			
☐ 3) วาตภัย			
☐ 4) อัคคีภัย			
☐ 5) ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย/ โรงงานอุตสาหกรรม			
☐ 6) ภัยแล้ง			
☐ 7) ไฟจากไฟฟ้าและหมอกควัน			
☐ 8) ภัยโรคระบาดในมนุษย์			
☐ 9) ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด			
☐ 10) ภัยโรคระบาดสัตว์ และสัตว์น้ำ			
☐ 11) ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์)			
☐ 12) อื่น ๆ (ระบุ).....			

ส่วนที่ 5 การถือกุศลและระบบรองรับทางสังคม (ทุนทางสังคม)

1. ในรอบปีที่ผ่านมามีครัวเรือนของท่านเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชนใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			E1
E1.1	E1.2	E1.3	E1.4
ประเภทกลุ่มกิจกรรม	การเป็นสมาชิก 0 = ไม่เป็น 1 = เป็น	การพึ่งพาในกรณีที่ ได้รับความเดือดร้อน 1 = พึ่งได้มาก 2 = พึ่งได้บ้าง 3 = พึ่งไม่ได้เลย	ปัญหาในการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม 0 = ไม่มี 1 = มี
☐ 1) กลุ่มอาชีพ/การผลิต/แปรรูป (เช่น กลุ่มเมล็ดพันธุ์ กลุ่มทอผ้า/จักสาน/หัตถกรรม กลุ่มแปรรูปผลผลิต กลุ่มด้านการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ กลุ่มปัจจัยการผลิต)			
☐ 2) กลุ่มการเงิน (เช่น กองทุนหมู่บ้าน กองทุนเงินล้าน กลุ่มออมทรัพย์)			
☐ 3) กลุ่มสวัสดิการสังคม (เช่น กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน)			
☐ 4) กลุ่มด้านสังคม (เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มศาสนา)			
☐ 5) กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ (เช่น กลุ่มอนุรักษ์ฯ กลุ่มผู้ใช้น้ำ)			
☐ 6) กลุ่มอื่น ๆ (ระบุ).....			

2. ในรอบปีที่ผ่านมาครัวเรือนของท่านเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				E2
E2.1	E2.2	E2.3	E2.4	E2.5
ประเภทกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม 0 = ไม่ร่วม 1 = เข้าร่วมรับรู้รับฟัง 2 = เสนอความคิดเห็น ลงแรง 3 = ตัดสินใจ	ความถี่ในการเข้าร่วม 0 = ไม่เคยเข้าร่วมเลย 1 = เข้าร่วมบางครั้ง 2 = เข้าร่วมทุกครั้ง	ประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (ระบุ)	ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (ระบุ)
☐ 1) กิจกรรมทางศาสนา				
☐ 2) กิจกรรมประชาคม				
☐ 3) กิจกรรมทางการพัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟู				
☐ 4) อื่น ๆ (ระบุ)				
3. การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) ไม่มี ☐ 2) ปกป้องหรือและ/หรือช่วยเหลือตามธรรมเนียมประเพณี (ไม่ต้องเกณฑ์/บังคับ) ☐ 3) มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน ☐ 4) มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน (เช่น กองทุนสวัสดิการในระดับชุมชน)				E3 (1) (2) (3) (4)
4. การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน (ข้ามไปตอบข้อ 6) ☐ 2) เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กติกา ธรรมนูญชุมชน ☐ 3) แนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนแต่ยังไม่มีนำไปใช้อย่างจริงจัง ☐ 4) มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน				E4 (1) (2) (3) (4)
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน ☐ 2) คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน				E5 (1) (2)
6. การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน ☐ 1) ชุมชนไม่สามารถไกล่เกลี่ยปัญหาตนเองได้ ต้องมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของรัฐเข้ามาไกล่เกลี่ย เช่น ตำรวจ เจ้าพนักงานปกครอง ☐ 2) ชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหาตนเองได้ในบางเรื่อง ☐ 3) ชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหาตนเองได้ โดยมีคนกลางที่ชุมชนให้การยอมรับ				E6 (1) (2) (3)

7. ชุมชนของท่านมีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 0) ไม่ทราบ ☐ 1) พืชเกษตร ☐ 2) การประมง ☐ 3) ปศุสัตว์ ☐ 4) ช่าง (ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างซ่อม ช่างเสริมสวย) ☐ 5) สมุนไพร หัตถเวช ☐ 6) อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร ☐ 7) ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม ☐ 8) พิธีกรรมทางศาสนา ☐ 9) เทคโนโลยีสารสนเทศ ☐ 10) อื่น ๆ (ระบุ)	E7 (0) (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10)
8. คราวเรือนของท่านเคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ 7 ในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ ☐ 1. ไม่เคย (ระบุสาเหตุ) ☐ ไม่ทราบ ☐ เข้าไม่ถึง ☐ ขาดเงินทุน ☐ อื่น ๆ ระบุ..... ☐ 2. เคย (ระบุ) ☐ 1) พืชเกษตร ☐ 2) การประมง ☐ 3) ปศุสัตว์ ☐ 4) ช่าง (ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างซ่อม ช่างเสริมสวย) ☐ 5) สมุนไพร หัตถเวช ☐ 6) อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร ☐ 7) ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม ☐ 8) พิธีกรรมทางศาสนา ☐ 9) เทคโนโลยีสารสนเทศ ☐ 10) อื่น ๆ (ระบุ)	E8 (1) (2)
9. ประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน (เลือกได้ 1 ข้อ) ☐ 1) มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก ☐ 2) มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน ☐ 3) มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่น ๆ ☐ 4) มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม	E9 (1) (2) (3) (4)

2. ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ (เฉพาะจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี) 2.1 สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ มีผลกระทบต่อท่านมากเพียงใด ☐ 1 มากที่สุด ☐ 2 มาก ☐ 3 ปานกลาง ☐ 4 น้อย ☐ 5 น้อยที่สุด	E12 E12.1 (1) (2) (3) (4) (5)
2.2. ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ มีกระทบต่อการดำรงชีวิตด้านใดมากที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1 การใช้ชีวิตประจำวัน ☐ 2 การประกอบอาชีพ ☐ 3 การประกอบกิจกรรมทางศาสนา ☐ 4 การประกอบกิจกรรมนันทนาการ พักผ่อนหย่อนใจ ☐ 5 กิจกรรมอื่น ๆ (ระบุ).....	E12.2 (1) (2) (3) (4) (5)
2.3 ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ส่งผลต่อการประกอบอาชีพอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1 เกิดปัญหาด้านสุขภาพกับประชาชนในพื้นที่ ☐ 2 ขาดแรงงานในการผลิต แปรรูป และจำหน่ายสินค้า ☐ 3 ขาดสถานที่ในการจำหน่ายสินค้า ☐ 4 ขาดความรู้ในการพัฒนา ปรับปรุงการผลิต และการจำหน่าย ☐ 5 ขาดเงินทุนในการประกอบการ ☐ 6 ขาดที่ดินสำหรับการผลิต ☐ 7 ขาดแหล่งน้ำในการผลิต ☐ 8 ขาดระบบคมนาคมเพื่อนำผลผลิตออกจากพื้นที่ ☐ 9 ขาดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ☐ 10 อื่น ๆ (ระบุ).....	E12.3 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10)
2.4 สิ่งที่คุณดำเนินการโดยเร่งด่วนเพื่อลดผลกระทบหรือความเดือดร้อนจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ☐ 1 ปรับปรุงและพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในพื้นที่ ☐ 2 เพิ่มการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการผลิต ☐ 3 ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพปัจจัยพื้นฐานในการผลิต ☐ 4 พัฒนาโครงข่ายการสื่อสารรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ☐ 5 ส่งเสริมความรู้ในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ ☐ 6 ส่งเสริมการแปรรูป และการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ ☐ 7 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ☐ 8 อื่น ๆ (ระบุ).....	E12.4 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8)

ส่วนที่ 7 ความคิดเห็นต่อและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูล หรือเจ้าของบ้าน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน

2. ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของอาสาสมัคร (ข้อสังเกต ปัญหา อุปสรรคในการเก็บข้อมูล และการแก้ไขปัญหา)

3 แหล่งที่มาของครัวเรือนเข้ารับการสำรวจ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ จปฐ./กชช.2ค.
- ☐ TPMAPI
- ☐ พมจ.
- ☐ พอช.
- ☐ ผู้นำชุมชน/ อสม./ อพม.
- ☐ ผู้นำศาสนา
- ☐ อบต./อปท.
- ☐ ชาวบ้าน
- ☐ อาสาสมัครสำรวจข้อมูล
- ☐ อื่นๆ (ระบุ)

ขอขอบคุณในการให้ข้อมูล
โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประกอบการจัดทำข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหา
และพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชนต่อไป

ค. คำสั่งแต่งตั้งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

คำสั่งหน่วยบริการและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ที่ ๑ /๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ
แม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

อ้างถึงหนังสือหน่วยบริการและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ที่ อว. ๖๒๐๔/๗๖๓ วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๔ ได้แจ้งอนุมัติทุนวิจัยจากหน่วยบริการและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงาน สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ชื่อโครงการ “โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ” จึงขอแต่งตั้งคณะผู้วิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ปีที่ ๒ โดยมีรายชื่อคณะผู้วิจัย และมีหน้าที่ ดังนี้

๑. นายศศิพงษ์ จันทระสา	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย/ผู้อนุมัติเงินโครงการ
๒. นายสนอง แสนเสร็จ	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย/ผู้อนุมัติเงินโครงการ
๓. นายวิรัตน์ พรหมดี	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๔. นายอโศก พลบำรุง	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
๕. นายถนอมสิน พลลาภ	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
๖. ดร.ทิวากร เหล่าสีลา	หัวหน้าโครงการวิจัย/ผู้อนุมัติเงินโครงการ
๗. นางมยุรา คำปาน	นักวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๘. นางสาวดาริณี บุตรด้วงค์	นักวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๙. นายจักรกฤษณ์ ภูมิพรหม	นักวิจัย/รับผิดชอบงานข้อมูล Data scientist
๑๐. นายรุ่งเพชร กันตะบุตร	นักวิจัย/รับผิดชอบงานข้อมูล Data scientist
๑๑. นางสาวพรณี ทองน้อย	นักวิจัย/รับผิดชอบงานบัญชี
๑๒. นางสาวอิศรัตน์ สุขพิพัฒน์	นักวิจัย/รับผิดชอบงานพัสดุ
๑๓. ดร.ปิยะนุช ทวีสุข	นักวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๑๔. ดร.วศิน พรหมพิทักษ์กุล	นักวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๑๕. นายสิริวิทย์ ปิ่นคำ	นักวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๑๖. นางอักษร ราชขมภู	นักวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๑๗. นายบุรฉัตร จันทร์แดง	ผู้ช่วยนักวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๑๘. นายธนวัฒน์ ผิวขำ	ผู้ช่วยนักวิจัย/รับผิดชอบงานวิชาการ
๑๙. นางสาวสุนันทา พิลาวัธ	นักวิจัย/รับผิดชอบงานการเงิน/
งานข้อมูล Data scientist
๒๐. นางสาวนิดา สังคะลุน	นักวิจัย/รับผิดชอบงานธุรการ/เลขานุการ

-๒-/โดยให้คณะทำงาน.....

-๒-

โดยให้คณะทำงานวิจัยมีหน้าที่จัดทำโครงการวิจัยตามสัญญา ระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือรายละเอียดโครงการฯ โดยใช้ระเบียบตามที่แหล่งให้ทุนกำหนดในสัญญา และจัดทำรายงานวิจัยฯ ตามแหล่งทุนและวัตถุประสงค์ในโครงการกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่ บัดนี้ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(ดร.ทิวากร เหล่าลือชา)
หัวหน้าโครงการวิจัย

คำสั่งวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ที่ ๗๒ / ๒๕๖๔

เรื่อง มอบหมายงานในหน้าที่และความรับผิดชอบเพิ่มเติมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ ระยะที่ ๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘, ๙, ๑๐, ๓๑, ๓๒, ๓๓, ๓๔, ๓๕ และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐพ.ศ. ๒๕๖๐ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงขอมอบหมายงานในหน้าที่และความรับผิดชอบเพิ่มเติมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ ระยะที่ ๒ ดังนี้

๑. งานการเงิน

นางสาวสุพรรณิ ทองน้อย ตำแหน่ง นักวิชาการเงินและบัญชี

มีหน้าที่

๑. ดำเนินการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินและจัดทำรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ
๒. ดำเนินการเกี่ยวกับการรับและจ่ายเงิน การฝากเงิน การถอนเงิน การเก็บรักษาเงินของโครงการฯ
๓. ดำเนินการตามระเบียบ กระทรวงการคลัง ว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๖๒
๔. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

๒. งานบัญชี

นางสาวสุนันทา พิลาวุธ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ธุรการ

มีหน้าที่

๑. จัดทำรายงานงบการเงินเสนอต่อหัวหน้าโครงการฯ เพื่อเสนอต่อหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
๒. รวบรวม จัดเก็บและรักษาเอกสารที่ใช้ประกอบการลงบัญชีไว้อย่างเป็นระบบ ถูกต้อง ครบถ้วน
๓. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

๓. งานพัสดุ

๓.๑ คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง

๓.๒.๑ นางสาวธิดารัตน์ สุขวิวัฒน์	ตำแหน่ง นักวิชาการพัสดุ
๓.๒.๒ นางปิยะนุช ทวีสุข	ตำแหน่ง นักวิชาการวัดและประเมินผล
๓.๒.๓ นางสาววนิดา สังคะลุน	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการ

๓.๒ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

๓.๒.๑ ดร.ทิวากร	เหล่าลือชา	ตำแหน่ง ครูเชี่ยวชาญ
๓.๒.๒ นางมยุรา	คำปาน	ตำแหน่ง ครูชำนาญการ
๓.๒.๓ นางสาวดารินี	บุตติวงศ์	ตำแหน่ง ครูชำนาญการ
๓.๒.๔ นายจักรกฤษณ์	ภูมิพรหม	ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย

มีหน้าที่

๑. ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจสอบพร้อมกับตรวจรับพัสดุ ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปตาม ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐพ.ศ. ๒๕๖๐
๒. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

๔. งานธุรการ

นางสาววนิดา	สังคะสุน	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการ
-------------	----------	---------------------------

มีหน้าที่

๑. งานรับ - ส่ง และลงทะเบียนหนังสือโครงการฯ
๒. งานร่างโต้ตอบหนังสือโครงการฯ
๓. งานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕. งานวิชาการ

๑. นางปิยะนุช	ทวีสุข	ตำแหน่ง นักวิชาการวัดและประเมินผล
๒. นายบุรณัติ	จันทร์แดง	ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิจัย
๓. นายธนวัฒน์	ผิวขำ	ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิจัย

มีหน้าที่

๑. ดำเนินการจัดประชุมเกี่ยวกับการดำเนินโครงการฯในพื้นที่
๒. ดำเนินงานวิเคราะห์ ประมวลผล พร้อมสรุปรายงานเสนอต่อหัวหน้าโครงการฯ
๓. จัดทำรูปเล่มรายงานวิจัยฯ
๔. งานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งตามคำสั่งนี้ ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ หากมีปัญหาอุปสรรค ให้รายงานต่อหัวหน้าโครงการฯ เพื่อนำเสนอผู้เกี่ยวข้องต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายศศิพงษ์ จันทรสาขา)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

คำสั่ง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ที่ ๖๔ /๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาคาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ
แม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร (คลินิกวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร :Research Clinic)

ตามที่ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งเดียวใน
จังหวัดมุกดาหาร ที่ได้รับมอบหมายและได้รับทุนหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(บพท.) ภายใต้ชื่อโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาคาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่
จังหวัดมุกดาหาร โดยวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือทีมวิจัยพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ให้
ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษา และได้พบปะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มี
ประสบการณ์ด้านงานวิจัยที่ในประเด็นเกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติงานด้านแก้ไขปัญหาคาความยากจน เพื่อให้เกิด
ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและสอดคล้องกับแนวทางของ บพท.

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ จึงขอแต่งตั้ง คณะทำงาน
ดังนี้

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๒. รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๓. รศ.ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง	ที่ปรึกษา
๔. นายอำเภอเมืองมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๕. นายอำเภอดงหลวง	ที่ปรึกษา
๖. นายอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย	ที่ปรึกษา
๗. นายศศิพงษ์ จันทระสา	ประธานคณะกรรมการ
๘. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะกรรมการ
๙. พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะกรรมการ
๑๐. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะกรรมการ
๑๑. ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อยจังหวัดมุกดาหารหรือผู้แทน	คณะกรรมการ
๑๒. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหารหรือผู้แทน	คณะกรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือผู้แทน	คณะกรรมการ
๑๔. ดร.ธนวรรต กุลตั้งวัฒนา
ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	คณะกรรมการ
๑๕. นางพรรณวดี เจริญนาม
นักวิชาการสถิติชำนาญการพิเศษ สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร	คณะกรรมการ
๑๖. นางสาวประภาพรรณ อุทัย
นักพัฒนาชุมชนชำนาญการตำบลกกตูม เทศบาลตำบลกกตูม	คณะกรรมการ
๑๗. นายรุ่งเพชร กันตะบุตร
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร	คณะกรรมการ

๒

๑๘. นายบุญเพ็ง ยืนยง	คณะทำงาน
ผู้แทนเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร	
๑๙. ดาบตำรวจประภาท กว้างสวัสดิ์	คณะทำงาน
ประธานสภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลกกตูม	
๒๐. นางดารินี บุตติวงศ์	คณะทำงาน
๒๑. นางมยุรา คำปาน	คณะทำงาน
๒๒. นายจักรกฤษ ภูมิพรม	คณะทำงาน
๒๓. ดร.บุรฉัตร จันทร์แดง	คณะทำงาน
๒๔. นายธนวัฒน์ ผิวขำ	คณะทำงาน
๒๕. นางสุพรรณิ ทองน้อย	คณะทำงาน
๒๖. ดร.ทิวากร เหล่าลือชา	คณะทำงานและเลขานุการ
๒๗. ดร.ปิยะนุช ทวีสุข	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๘. นางสาวสุนันทา พิลาวุธ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๙. นางสาววนิดา สังคะสุน	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

๑. ออกแบบการดำเนินงานโครงการวิจัยทั้งระบบการค้นหาและสอบทานข้อมูล ระบบการส่งต่อการให้ความช่วยเหลือต่อหน่วยงาน รวมถึงระบบและนวัตกรรมแก่นักงาน (Operating model/Pilot project) ให้สอดคล้องกันสภาพปัญหาและบริบทของคนจนกลุ่มเป้าหมาย
 ๒. สนับสนุนและช่วยเหลือโครงการวิจัยในพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการวิจัย
 ๓. จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผลลัพธ์ที่กำหนดในโครงการวิจัย
 ๔. เอื้ออำนวย ตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน กลไกที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย และให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัยตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้อง
 ๕. จัดทำรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานโครงการวิจัย เสนอต่อคณะทำงานศูนย์นวัตกรรมการพัฒนาแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร (ศนพจ.จ.)
 ๖. จัดทำรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานโครงการวิจัย เสนอต่อคณะทำงานปฏิบัติการขจัดความยากจนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มท) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
 ๗. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย ตามที่ได้รับมอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ เดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๔

(นายศศิพงษ์ จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

คำสั่ง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ที่ ๖๔ /๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ
แม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร (คลินิกวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร :Research clinic)

ตามที่ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งเดียวใน
จังหวัดมุกดาหาร ที่ได้รับมอบหมายและได้รับทุนหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(บพท.) ภายใต้ชื่อโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่
จังหวัดมุกดาหาร โดยวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือทีมวิจัยพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ให้
ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการวิจัย และได้พบปะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มี
ประสบการณ์ด้านงานวิจัยที่ในประเด็นเกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติงานด้านแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้เกิด
ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนและสอดคล้องกับแนวทางของ บพท.

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ จึงขอแต่งตั้ง คณะทำงาน
ดังนี้

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๒. รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๓. รศ.ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง	ที่ปรึกษา
๔. ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๕. นายอำเภอเมืองมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๖. นายอำเภอดงหลวง	ที่ปรึกษา
๗. นายอำเภอโนนคำสร้อย	ที่ปรึกษา
๘. ดร.ทิวากร เหล่าลีลชา	ประธานคณะทำงาน
๙. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๐. พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๑. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๒. ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อยจังหวัดมุกดาหารหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๓. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหารหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๔. ผู้อำนวยการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๕. ดร.ธนวัฒน์ กุลตั้งวัฒนา
ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	คณะทำงาน
๑๖. นางพรรณวดี เจริญนาม
นักวิชาการสถิติชำนาญการพิเศษ สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร	คณะทำงาน
๑๗. นางสาวประภาพรพรณ อุทรักษ์
นักพัฒนาชุมชนชำนาญการตำบลกกตูม เทศบาลตำบลกกตูม	คณะทำงาน

๑๘. นายบุญเพ็ง ยืนยง	คณะทำงาน
๑๙. ดาบตำรวจประภท กว้างสวัสดิ์	คณะทำงาน
๒๐. นางดารินี บุตติวงศ์	คณะทำงาน
๒๑. นางมยุรา คำปาน	คณะทำงาน
๒๒. นายจักรกฤษ ภูมิพรหม	คณะทำงาน
๒๓. ดร.ปิยะนุช ทวีสุข	คณะทำงานและเลขานุการ
๒๔. นางสุพรรณิ ทองน้อย	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. นางสาวสุนันทา พิลาวุธ	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๖. นางสาววนิดา สังคะลุน	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

๑. ออกแบบการดำเนินงานโครงการวิจัยทั้งระบบการค้นหาและสอบทานข้อมูล ระบบการส่งต่อการให้ความช่วยเหลือต่อหน่วยงาน รวมถึงระบบและนวัตกรรมแก่น (Operating model/Pilot project) ให้สอดคล้องกันสภาพปัญหาและบริบทของคนจนกลุ่มเป้าหมาย

๒. สนับสนุนและช่วยเหลือโครงการวิจัยในพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการวิจัย

๓. จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผลลัพธ์ที่กำหนดในโครงการวิจัย

๔. ใช้อำนวยความสะดวกประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน กลไกที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย และให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัยตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้อง

๕. จัดทำรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานโครงการวิจัย เสนอต่อคณะทำงานศูนย์นวัตกรรมการพัฒนาแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร (ศนพจ.จ.)

๖. จัดทำรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานโครงการวิจัย เสนอต่อคณะทำงานปฏิบัติการจัดการความยากจนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๗. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ เดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๔

(นายศศิพงษ์ จันทระสาข)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ง. ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับพื้นที่

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วย

การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการ

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ สวนรุกชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแขว อำเภอนิคมน้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษ์ จันทระสาชา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กับ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดมุกดาหาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร และอำเภอนิคมน้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ทั้ง ๗ ฝ่ายได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในการให้บริการทางด้านการจัดการศึกษา การบริการชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้ตระหนักและมีเจตนารมณ์ ร่วมกันในการพัฒนาชุมชน อันเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม แตกต่างหลากหลาย ตามภูมิโนเวศ ให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศในทุกๆ มิติ จึงได้กำหนดหน้าที่ต่างๆ ในการร่วมมือ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชนบดองค์กรชุมชนอย่างบูรณาการ มีระบบบริหารจัดการที่ดี จึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ชุมชนที่เป็นฐานรากในการพัฒนาสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยหน่วยงานทั้งเจ็ด ได้ตกลงร่วมมือกันดำเนินการโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ บันทึกความร่วมมือนี้มีอายุ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๔- ๒๕๖๗) หากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งประสงค์จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความ สามารถกระทำได้ โดยแจ้งให้หน่วยงานอื่นทราบล่วงหน้า ๓ เดือน

ข้อ ๒ วัตถุประสงค์ของบันทึกข้อตกลง

๒.๑ เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีพัฒนาเป็นการสร้างเครือข่ายข้ามหน่วยงานอย่างยั่งยืน

๒.๒ เพื่อพัฒนาแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดมุกดาหาร

๒.๓ เพื่อพัฒนาการจัดการระบบข้อมูล การจัดการความรู้ การวิจัยพื้นที่รูปธรรมครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา

๒.๔ เพื่อร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดและแผนพัฒนาตำบลโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

ข้อ ๓ สถานที่ดำเนินการ

ณ สวนรุกชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแขว อำเภอนิคมน้ำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ข้อ ๔ บทบาทของหน่วยงานต่างๆ มีดังนี้

๔.๑ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทสำคัญในการ

๔.๑.๑) ร่วมพัฒนาหลักสูตรแกนนำ ๔๔ ตำบล และจัดบุคลากรเข้าร่วมอบรมแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรภาคีต่างๆ

๔.๑.๒) เผยแพร่ ส่งเสริมการแปรแนวคิดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารตลอดจนเผยแพร่สู่สาธารณะ และ

๔.๑.๓) ร่วมปฏิบัติการเรียนรู้ตำบลรูปธรรมความสำเร็จ อาทิเช่น สวัสดิการชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบล เศรษฐกิจและทุนชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

๔.๑.๔) ร่วมสอบทาน/ติดตาม/ประเมินผล แบบเสริมพลังสู่การบริหารการจัดการที่ดี

๔.๑.๕) ร่วมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอื่นๆที่เหมาะสม

๔.๒ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์กรมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๒.๑) สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือ แก่ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร ในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

๔.๒.๒) สนับสนุนงบประมาณภายใต้กรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนตามบทบาทภารกิจของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

๔.๒.๓) ประสานงาน บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีการพัฒนาอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก

๔.๒.๔) ร่วมพัฒนาหลักสูตรแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง ๔๔ ตำบล และจัดบุคลากรเข้าร่วมอบรมแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรภาคีต่างๆ

๔.๒.๕) ร่วมสอบทาน/ติดตาม/ประเมินผล แบบเสริมพลังสู่การบริหารการจัดการที่ดี

๔.๓ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

๔.๓.๑) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘ และข้อบังคับสถาบันวิทยาลัยชุมชนว่าด้วยการดำเนินการจัดการศึกษาและยกเลิกการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา องค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐและสถานศึกษาขั้นสูงหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศหรือต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙

๔.๓.๒) ใช้หลักสูตรการบริการวิชาการ การฝึกอบรม ประกาศนียบัตร สัมฤทธิบัตรหรืออนุปริญญา ที่มีอยู่หรือพัฒนาใหม่ร่วมกัน

๔.๓.๓) บริหารหลักสูตรและการสอนแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

๔.๓.๔) จัดหาอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณสมบัติ ร่วมบริหารและดำเนินการจัดการเรียนการสอน

๔.๓.๕) สนับสนุนบุคลากรเพื่อการศึกษาวิจัย และข้อมูลจากงานวิจัยภายใต้การดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร หรืออื่นๆ

๔.๔ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร

๔.๔.๑) บูรณาการและเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สนับสนุนให้ชุมชนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

๔.๔.๒) สนับสนุนงบประมาณภายใต้กรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนตามบทบาทภารกิจของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

๔.๔.๓) ขับเคลื่อนการบูรณาการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตผู้ประสบปัญหาทางสังคมเป็นรายครัวเรือนและพัฒนาศักยภาพชุมชน

๔.๔.๔) เรื่องอื่น ๆ ตามเห็นสมควร

๔.๕ สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร

๔.๕.๑) พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรภายในจังหวัดร่วมกับฝ่ายที่หนึ่ง

๔.๕.๒) ประสานนโยบายและการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร เกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐ และสภาองค์กรชุมชนตำบล

๔.๕.๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ภายใต้พื้นที่การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด ในรูปแบบต่าง ๆ

๔.๕.๔) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกร และยุวเกษตรกร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างครบวงจรและยั่งยืน ร่วมกับสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด

๔.๕.๕) เสนอนโยบายและแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม รวมทั้งราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมที่ไม่เป็นธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ

๔.๕.๖) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกร ภายใต้พื้นที่การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด

๔.๕.๗) เรื่องอื่นๆตามเห็นสมควร

๔.๖ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

๔.๖.๑) ให้การสนับสนุนข้อมูล บุคลากร และประมาณการค่าใช้จ่ายในการสำรวจเพื่อการซ่อมปรับปรุงบ้าน ตามโครงการแก้ปัญหาสังคมและความยากจนด้านที่อยู่อาศัย (บ้านสร้างสุขมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร) ตามที่ภาคีเครือข่ายร้องขอ

๔.๖.๒) ให้การสนับสนุนบุคลากร และงบประมาณ ในการจัดซื้อวัสดุก่อสร้างและอื่นๆ สำหรับการก่อสร้างบ้านผู้ยากไร้ตามโครงการแก้ปัญหาสังคมและความยากจนด้านที่อยู่อาศัย (บ้านสร้างสุขมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร) สำหรับโครงการจัดทำเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

๔.๖.๓) ให้การสนับสนุนโครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโครงการแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ ที่เป็นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม

๔.๗ อำเภอนิคมน้ำจืดร้อย จังหวัดมุกดาหาร

๔.๗.๑) บูรณาการการบริหารราชการ การปกครองท้องถิ่น อำนาจความเป็นธรรม การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในทุกระดับในพื้นที่ เพื่อ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข

๔.๗.๒) ส่งเสริมสนับสนุนการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทุกระดับ โดยผ่านกิจกรรมจิตอาสาพระราชทาน

๔.๗.๓) สร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ

4

ข้อ ๕ บันทึกข้อตกลงนี้ ได้จัดทำขึ้น ๗ ฉบับ ทุกฉบับมีข้อความตรงกัน หน่วยงานทั้งเจ็ด ได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ ต่อหน้าพยาน ณ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ และเก็บไว้เป็นหลักฐานหน่วยงานละฉบับ

ลงชื่อ.....

(นายบุญเพ็ง ยืนยง)

ผู้แทนเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายศุภพิงษา จันทรสชา)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางสาวเฉลิมศรี ระดากุล)

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์การมหาชน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลงชื่อ.....

(นางสุพัตรา ไพฑูรย์)

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางธงชัย โสตา)

ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร
สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(จิตรต์ ศรีโยทะ มุกดาธนพงศ์)

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ)

นายอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายเอกราช มณีกรรณ)

ปลัดจังหวัดมุกดาหาร
สักขีพยาน

ลงชื่อ.....

(นางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญโชติ)

ผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเองคำสร้อยจังหวัดมุกดาหาร
สักขีพยาน

ลงชื่อ.....

(นายทองเสริฐ ใจตรง)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร
สักขีพยาน

ลงชื่อ.....

(นายสมชาติ ภาละสุวรรณ)

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
สักขีพยาน

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU)

ในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร
ระหว่างส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์กรภาคีเครือข่าย

กับ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

วันจันทร์ ที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษ์ จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (ที่ปรึกษาโครงการวิจัยฯ) กับ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๖ กระทรวง ๘ หน่วยงาน ดังนี้ ๑) กระทรวงมหาดไทย ๒) กระทรวงศึกษาธิการ ๓) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๔) กระทรวงพาณิชย์ ๕) กระทรวงอุตสาหกรรม ๖) กระทรวงแรงงาน ๘ หน่วยงาน ดังนี้ ๑) เหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร ๒) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร ๓) สถาบันการเงิน ๔) สโมสรไลออนส์มุกดาหาร ๕) สมาคมเมือง ๓ ธรรม ๖) บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ๗) เทศบาลตำบลกกตูม /องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง ๘) สหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย จำกัด

ทั้ง ๖ กระทรวง ๘ หน่วยงาน ได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดมุกดาหาร ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในภูมิทัศน์และการเสริมพลังทางสังคม สร้างระบบกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจน และมีแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในการส่งเสริมและสนับสนุนประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีพัฒนาเป็นการสร้างเครือข่ายข้ามหน่วยงานอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาทีมแกนนำแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาการจัดการระบบข้อมูลความยากจน การจัดการความรู้ เพื่อการวิจัยพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา

โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เจตนารมณ์ในการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ จัดทำขึ้นจากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่มีความมุ่งมั่นและเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย มีอาชีพเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เพื่อตกลงร่วมกันในการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อบูรณาการในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมในทุกมิติแบบองค์รวม และให้สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการรวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนยากจน เพื่อให้สามารถ อยู่ในครอบครัวได้อย่างมั่นคง มีความสุขและยั่งยืนด้วยการบูรณาการประสานความร่วมมือ จากหน่วยงานทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรมเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

ข้อ ๒ วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อบูรณาการความร่วมมือในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทุกมิติแบบองค์รวม

๒.๒ เพื่อให้ครัวเรือนยากจนสามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนยากจนและให้ครอบครัวมีทั้งความสุข สามารถพึ่งพาตัวเองอย่างยั่งยืน

๒.๓ เพื่อให้มีฐานข้อมูลครัวเรือนคนจนในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดมุกดาหาร ที่เกิดจากการบูรณาการข้อมูลจากทุกหน่วยงาน

ข้อ ๓ นิยามศัพท์ครัวเรือนยากจน

ครัวเรือนยากจน หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย มีความยากลำบากในการประกอบอาชีพ มีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น เช่น ครัวเรือนยากจนที่มีเด็กเล็ก แม่เลี้ยงเดี่ยว ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วยติดเตียง มีปัญหาด้านสุขภาพ มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและปัญหาด้านอาชีพ ครัวเรือนที่มีความยากลำบากในที่ดินทำกินทางการเกษตร ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ผุพังหรือปลูกบ้านในที่ดินของคนอื่นหรือหน่วยงานของรัฐ และครัวเรือนที่มีปัญหาด้านสุขภาพไม่สามารถประกอบอาชีพเองได้

ข้อ ๔ ขอบเขตความร่วมมือ

๔.๑. กระทรวงมหาดไทย โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร/สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร/สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร/ที่ทำการปกครองจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมของประชาชน การบูรณาการข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการชี้เป้า เพื่อแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในหมู่บ้าน ชุมชนด้านเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารและแผนปฏิบัติการประจำปีจังหวัดมุกดาหาร ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ให้ความมั่นคง มีเสถียรภาพ เสริมสร้างความสุขมวลรวมชุมชนโดยพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร/สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุน การดูแลครัวเรือนยากจนให้เข้าถึงระบบการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับปฐมศึกษา มัธยมศึกษา และการอาชีวศึกษา รวมถึงการทำงานร่วมกับครอบครัวยากจนให้เด็กได้ศึกษาต่อ เน้นการสร้างคุณค่าให้กับการศึกษา และสร้างเครือข่ายสังคมดูแล และช่วยเหลือเด็กนอกระบบการศึกษา

๔.๓ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร โครงการชลประทานมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สนับสนุน เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการเกษตร พัฒนาแหล่งน้ำ บริหารจัดการที่ดินทำกินให้กับเกษตรกร บริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ และสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้แก่เกษตรกร ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่เป็นครัวเรือนยากจนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือนกันในการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

๔.๔. กระทรวงพาณิชย์ โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมการตลาดดูแลราคาสินค้าทางการเกษตร รายได้เกษตรกรครัวเรือนยากจนพัฒนาคุณภาพสินค้าชุมชนจัดหาช่องทางการจำหน่าย รวมถึงการสร้างศักยภาพเชิงพาณิชย์ให้กับชุมชน

๔.๕. กระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีหน่วยงานในสังกัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคอุตสาหกรรมให้มีความแข็งแกร่งและยั่งยืน

๔.๖ กระทรวงแรงงาน โดยมีหน่วยงานในสังกัด กระทรวงแรงงานประจำจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ การให้บริการจัดหางานในจังหวัดให้แก่ประชาชนครัวเรือนยากจนเพื่อให้มีงานทำและมีรายได้ตลอดจนการแนะแนวอาชีพและส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยการพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ประชาชนครัวเรือนยากจนให้มีความรู้ ความสามารถในการสาขาอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและงานด้านประกันสังคม

๔.๗ เหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริม สนับสนุนการบริการทางการแพทย์และสุขอนามัย การบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย การบริการโลหิต และการส่งเสริมสุขภาพชีวิต

๔.๘ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สำรวจการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรณีในระดับจังหวัด การแก้ไขปัญหาอุทกภัย และภัยแล้งอย่างยั่งยืน

๔.๙ สถาบันการเงิน ประกอบด้วย ธนาคารอาคารสงเคราะห์/ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร/ธนาคารออมสิน มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องออมเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน การสร้างที่อยู่อาศัย เสริมสร้างความสุขให้กับประชาชนอย่างยั่งยืน

๔.๑๐ สโมสรไลออนส์มุกดาหาร มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สนับสนุนส่งเสริมการช่วยเหลือกิจสังคมและสวัสดิภาพทางศีลธรรมในท้องถิ่นต่อสาธารณะ และเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและมวลมนุษยชาติ

๔.๑๑ สมาคมเมือง ๓ ธรรม มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุน สินค้าทางการเกษตรกระจายสินค้าทางการเกษตรสู่กลุ่มเป้าหมาย ของครัวเรือนยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนยากจนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

๔.๑๒ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อยกระดับการให้บริการให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำในการให้บริการดิจิทัลและโทรคมนาคมภาครัฐ

๔.๑๓ เทศบาลตำบลกกตูม /องค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้านการศึกษา ด้านความเป็นอยู่ ด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ ด้านอาชีพ และอื่นๆ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สนับสนุนการบูรณาการ ข้อมูลระบบฐานข้อมูลครัวเรือนคนยากจนให้มีความมั่นคงในพื้นที่

๔.๑๔ สหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย จำกัด มีภารกิจสนับสนุน ดังนี้ ส่งเสริม สนับสนุนรวบรวมสินค้าทางการเกษตร พัฒนาอาชีพด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง หัตถอุตสาหกรรม ศิลปหัตถกรรม งานพัฒนาที่ดิน งานพัฒนาคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์ป่าไม้ ฟื้นฟู และฝึอาชีพ ให้มีคุณภาพชีวิตและมีรายได้เพิ่มขึ้น

๔.๑๕ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ฝึกอบรมบริการวิชาการ ระดับอุดมศึกษาให้กับครัวเรือนยากจน ถ่ายทอดองค์ความรู้และใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม บูรณาการการพัฒนาาระบบข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบของปัญหา กลุ่มครัวเรือนยากจนและนำไปสู่การสร้างโมเดลความช่วยเหลือความยากจนตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานพื้นที่เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคม

ข้อ ๕ สถานที่ดำเนินการ

ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

ข้อ ๖ บันทึกข้อตกลงนี้ ได้จัดทำขึ้น ๒๕ ฉบับ ทุกฉบับมีข้อความตรงกัน หน่วยงานทั้งสี่สืบทอดได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ ต่อหน้าพยาน ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ และเก็บไว้เป็นหลักฐานหน่วยงานละฉบับ

ลงชื่อ.....

(นายศศิพงษา จันทระสา)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางสาวอุบลวรรณ จันทประสาร)

แทน หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายมานิตย มินิวงศ์)

ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย จำกัด

ลงชื่อ.....

(นายภัทร ภัทรกุลสินทร์)

ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายวันชัย ประยงค์หอม)

เกษตรจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายไพฑูรย์ สุขด้าย)

ผู้อำนวยการโครงการชลประทานมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายเอกราช มณีกรณ์)

ปลัดจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายชูศักดิ์ ยิ่งรุ่งโรจน์)

พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายสมพร แปรโสง)

แทน ศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายฉัตรชัย ศรีเฉลา)

เกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางสาวกุหลาบ สุนนท์)

ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางอักษณา บุญนำ)

พาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายธนารักษ์ พิทักษ์)

แทน อุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางหทัยรัตน์ น้อยสันเทียะ)

รองนายกเหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหารปฏิบัติหน้าที่
แทน นายกเหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางสาวแจ่มใส โสภิตชา)

ผู้จัดการ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขามุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางสาววรางคณา นครังสุ)

แทน ผู้จัดการธนาคารออมสิน สาขามุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายสุริยะ พิศุทธธรรการ)

แทน นายกสมาคมเมือง สามธรรม

ลงชื่อ.....

(นายศรีวิชัย ขาวดวง)

นายกเทศมนตรีตำบลกกตูม

ลงชื่อ.....

(นายพสธร พังแสงสุ)

แทน ท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายสมศักดิ์ สีบุญเรือง)

ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
สภักษิพยาน

ลงชื่อ.....

(นายบุญตา ศิริจันทร์)

แรงงานจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายภาณุมาศ ลำภา)

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
รักษาราชการแทน ผอ.สนง.ทส.จ.มุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายศุภกร ถาวร)

ผู้อำนวยการสำนักงาน อ.ก.ส.จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(ล.สนอง แสนเสร็จ)

นายกสโมสรไลออนส์มุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายราศรี พัวแฟง)

แทน โทรศัพท์จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายพงษ์ศักดิ์ อุคำ)

แทน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง

ลงชื่อ.....

(นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ)

นายอำเภอโนนศิลาศรีร้อย จังหวัดมุกดาหาร
สภักษิพยาน

ลงชื่อ.....

(นายบุญเพ็ง ยืนยง)

ผู้แทนเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร
สภักษิพยาน

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๔

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU)

ด้านการจัดการศึกษา การฝึกอบรม การสร้างอาชีพ ทางด้านการจัดการโลจิสติกส์
ระหว่าง

หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาคเอกชน
กับ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

วันจันทร์ ที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร วันจันทร์ ที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กับ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๕ หน่วยงาน ได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การศึกษา การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ การฝึกอบรม ทางด้านการจัดการโลจิสติกส์

๒. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน แหล่งฝึกงาน แหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการโลจิสติกส์

๓. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพของบุคคล ให้สอดคล้องต่อความต้องการของสถานประกอบการ ด้านอาชีพ ด้านการจัดการโลจิสติกส์

๔. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษา

๕. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านอื่นๆ

สถานที่ดำเนินการ

ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้น ๑๕ ฉบับ ทุกฉบับมีข้อความตรงกัน ได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ณ วันจันทร์ที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ และเก็บไว้เป็นหลักฐานหน่วยงานละฉบับ

ลงชื่อ.....

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายจรินทร์ บุตรธิดะ)

บริษัท โอซีแอล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด

ลงชื่อ.....

(นายกรกช มาตะรัตน์)

รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ลงชื่อ.....

(ดร.บุภาพร คล่องแคล่ว)

อาจารย์ประจำและอาจารย์แนะแนว จ.มุกดาหาร

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ลงชื่อ.....

(นายพร้อมชาย สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

นายก้านศุลกากรมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นางพิมพ์พิศา ศรีธรรมมา)

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนามือแรงงานมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายศรายุทธ เขมะลักษณ์)

ประธานหอการค้าจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายธวัชชัย จันทร์แก้ว)

หัวหน้าไปรษณีย์จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายกฤษชาติ ชินรุ่งโรจน์)

ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรมมุกดาหารแกรนด์

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาดา รัยมธูพงษ์)

รองอธิการบดี ประจำวิทยาเขตขอนแก่น

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ลงชื่อ.....

(นายอโศก พลบำรุง)

ที่ปรึกษาโครงการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือ
เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเบ็ดเสร็จและแม่นยำ จ.มุกดาหาร

สภักดิ์พยาน

ลงชื่อ.....

(นายวิรัตน์ พรหมดี)

รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สภักดิ์พยาน

ลงชื่อ.....

(นางมลลิกา โภคสวัสดิ์)

รองประธานคณะกรรมการอนุวิชาการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สภักดิ์พยาน

ลงชื่อ.....

(นายวีระเดช พลสวัสดิ์)

จัดหางานจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(ดร.ธนวรรต กุลดั่ง)

บริษัท เกียรติมั่งมี โลจิสติกส์

ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกทุกจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายพิเชฐ แสงนิศากร)

ประธานกิตติมศักดิ์สภาอุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายปรินทร์ วงศ์พระลับ)

ผู้จัดการทั่วไปโรงแรมพลอยพาเลซมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(นายเชิดศักดิ์ ยงกิจถาวร)

บริษัท ซีแอนดัม จำกัด

ลงชื่อ.....

(นายสมศักดิ์ สีบุญเรือง)

ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สภักดิ์พยาน

ลงชื่อ.....

(นายสนอง แสนเสร็จ)

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ลงชื่อ.....

(ดร.ทิวากร เหล่าลือชา)

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สภักดิ์พยาน

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๔

จ. บทความวิจัยปี 2

แบบตอบรับการตีพิมพ์บทความและบทความวิจัย

แบบตอบรับการตีพิมพ์บทความ

ผู้วิจัยได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 โดยได้ส่งบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ไปยังวารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ทั้งนี้วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพแล้ว ปรากฏว่าบทความวิจัย เรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 มีคุณภาพในระดับดีและมีประโยชน์ในเชิงวิชาการ วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานีจึงได้ออกแบบตอบรับการตีพิมพ์บทความวิจัย เรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2565 โดยมีกำหนดเผยแพร่ตีพิมพ์ในวารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2566)

ที่ อว.๘๐๓๘.๑/๐๔๗

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี

แบบตอบรับการตีพิมพ์บทความ

๓๑ มกราคม ๒๕๖๕

กองบรรณาธิการวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้พิจารณาบทความ

เรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ ๒

Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation Case Study of Mukdahan Province Phase ๒.

ผู้นิพนธ์ ทิวักร เหล่าลือชา, ศศิพงษ์ จันทรสชา, ปิยะนุช ทวีสุข, บุรฉัตร จันทร์แดง, วนิดา สังคะลุน, สุนันทา พิลาวุธ, สุพรรณิ ทองน้อย, จักรกฤษณ์ ภูมิพรม, ธนวัฒน์ ผิ่วขำ, มยุรา คำป่าน และ ดารินี บุตรดีวงศ์

อนุมัติลงพิมพ์ วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

กำหนดเผยแพร่ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๖)

และได้ส่งบทความของท่านให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพแล้ว ปรากฏว่าบทความของท่านมีคุณภาพในระดับ "ดี" และมีประโยชน์ในเชิงวิชาการ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.)

บรรณาธิการวารสาร มจร อุบลปริทรรศน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

กองบรรณาธิการ วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตอุบลราชธานี ตำบลกระโสม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี

โทร.๐๘๑-๗๙๐๘๔๖๔ ผู้ประสานงาน ๐๘๐-๗๒๔๗๖๕๘

E-mail. mcuubon๙๙journal@gmail.com, เว็บไซต์ www.ubon.mcu.ac.th

บทความวิจัย

ผู้วิจัยได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 โดยได้ส่งบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ไปยังวารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ทั้งนี้วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพแล้ว ปรากฏว่าบทความวิจัย เรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 มีคุณภาพในระดับดีและมีประโยชน์ในเชิงวิชาการ วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานีจึงได้ออกแบบตอบรับการตีพิมพ์บทความวิจัย เรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2565 โดยมีกำหนดเผยแพร่ตีพิมพ์ในวารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์ (TCI) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2566) โดยมีรายละเอียดของบทความวิจัยดังนี้

การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบ
เบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2
Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive
and Precise Solutions for Poverty Alleviation Case Study of Mukdahan
Province Phase 2.

¹ทิวากร เหล่าลือชา, ²ศศิพงศา จันทรสาข, ³ปิยะนุช ทวีสุข, ⁴บุรฉัตร จันทรแดง,
⁵วนิดา สังคะลุน, ⁶สุนันtha พิลาวุธ, ⁷สุพรรณิ ทองน้อย, ⁸จักรกฤษณ์ ภูมิพรหม,
⁹ธนวัฒน์ ผิวขำ, ¹⁰มยุรา คำปาน และ ¹¹ดารินี บุตรดีวงศ์

¹Tiwakorn Laoluecha, ²Sasipongsa Chantarasakha, ³Piyanuch Taveesuk,

⁴Burachat Jandaeng, ⁵Wanida Sangkhalun, ⁶Sunantha Philawut,

⁷Supanee Tongnoi, ⁸Jakkrit Phumprom, ⁹Thanawat Phiokham,

¹⁰Mayura Khampan and ¹¹Darinee Buddeewong

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน, ประเทศไทย

Mukdahan Community college Institute of Community Colleges, Thailand.

¹ Kornmaha@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร 3) เพื่อพัฒนาโมเดลแก่นในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร 4) เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ คนจนในจังหวัดมุกดาหาร

¹หัวหน้าโครงการวิจัย

^{2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11}คณะผู้วิจัย

ที่มีรายชื่อในระบบ TPMAP และจากผลการวิจัยในปีที่ 1 จำนวน 5,060 ครัวเรือน รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) Poverty profile 4) Village profile 5) family folder 6) แผนผังครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (www.livingonnewpace.com) ด้วยแนวคิด Livelihood Model และวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (www.pppconnect.com) ซึ่งแสดงผลเป็นกราฟแสดงผลการสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพและวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพเดิมของข้อมูลปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการต่อยอดการค้นหาและสอบถามข้อมูลคนจนทำได้ จำนวน 5,575 ครัวเรือน คิดเป็น 98.50% ยังเหลืออีก 85 ครัวเรือน คิดเป็น 1.50% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครัวเรือน (100%) 2) สามารถส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 หน่วยงาน มีระบบส่งต่อความช่วยเหลือและติดตามที่มีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านที่อยู่อาศัย 2. ด้านอาชีพ 3. ด้านการศึกษา คนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพจำนวน 677 ครัวเรือน 2,759 คน 3) โมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 3 โมเดล ประกอบด้วย 1. Process Innovation (โมเดลแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร) 2. Process Innovation (โมเดลอำเภอนิคมน้ำอ้อย) 3. Product Innovation (โมเดลหมอนแก่น) อำเภอนิคมน้ำอ้อย 4) ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570

คำสำคัญ : การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการ, การแก้ไขปัญหาความยากจน, เบ็ดเสร็จและแม่นยำ

Abstract

The objectives of this research were 1) to expand the search and review of information on the poor, resulting in 100% complete quality information in Mukdahan Province; 2) to analyze and refer assistance to relevant agencies in both Area as for the provincial and central areas to achieve 100% efficiency in Mukdahan Province; 3) to develop a poverty alleviation model for solving the problem of poverty in a complete and sustainable manner in Mukdahan Province. 4) to develop a support system and develop policy proposals or linking to a development plan for solving poverty at the area/provincial level in Mukdahan Province The target group is the poor in Mukdahan province who are listed in the TPMAP system and from the research results in the first year of 5,060 households. Mixed research model the research instruments consisted of 1) questionnaire 2) interview form 3) Poverty profile 4) Village profile 5) family folder 6) household kitchen plan. quantitative data analysis by analyzing the data from the database in the spatial support system for comprehensive and accurate poverty alleviation. (www.livingonnewpace.com) with the concept of the Livelihood Model and analyze the data from the database in the information system of poor households at the area level. by the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (TSU) (www.pppconnect.com). which shows the results as a graph showing the results of survey data, problems, potential and data analysis of former potential of poverty problems in Mukdahan Province. and qualitative data analysis by content analysis. The results of the research were found: 1) The results of the search and review of the data of the poor can be achieved,

a total of 5,575 households, representing 98.50%, the remaining 85 households, representing 1.50% of the total target of 5,660 households (100%). 2) Able to forward information on poor households to 12 relevant agencies, having an effective aid referral and follow-up system in at least 3 areas: 1. housing, 2. occupation, 3. education, the poor. Received assistance or career development for 677 households, 2,759 people 3) Three models for poverty alleviation in solving poverty problems in a complete and sustainable manner in Mukdahan Province, consisting of 3 models: 1. Process Innovation (Mukdahan Development Plan Model) 2. Process Innovation (Nikhom Kham Soi District Model) 3. Product Innovation (Mulberry Model Solving Problems) Poor) Nikhom Kham Soi District 4) Received a policy proposal to solve the poverty problem in Mukdahan Province in the 5-year Mukdahan Provincial Development Plan 2023-2027.

Keywords: integrated area development, poverty alleviation, comprehensive and precise

บทนำ

ปัญหาความยากจนถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในอันดับแรกๆ ของประเทศไทย ซึ่งเป็นทั้งปัญหาเชิงระบบและเชิงโครงสร้างในระดับชาติ อีกทั้งยังส่งมาเป็นระยะเวลายาวนาน แม้ว่าทุกรัฐบาลได้พยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนโดยมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินการขจัดปัญหาความยากจนให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งประเทศและประสบความสำเร็จรวมทั้งช่วยลดปริมาณครัวเรือนยากจนลงได้ แต่รูปแบบในการบริหารจัดการทั้งแผนงานโครงการงบประมาณต่างๆ รวมถึงหน่วยงานยังคงเป็นไปแบบแยกดำเนินการ ต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่ หรืออาจเรียกว่าต่างคนต่างทำ จึงทำให้การดำเนินงานขจัดความยากจนขาดพลังในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหา และประชาชนยังคงไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่นั้นถือได้ว่าประชาชนเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหานั้นมากที่สุดรวมทั้งเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างแท้จริง จึงเห็นควรว่าให้ประชาชนเป็นผู้แก้ไขปัญหาของตนเองโดยที่มีหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือ (พาริซาร์ สะมะ, 2559)

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) รับผิดชอบใน Platform ที่ 14 การขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ที่มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ โดยใช้ข้อมูลความรู้และเสริมสร้างขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยในการสร้างความรู้เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาของพื้นที่ สู่การเติบโตอย่างยั่งยืน(Sustainable Growth) ภายใต้ความท้าทายใหม่ วิจัยชุมชนมุกดาหาร ในฐานะสถาบันอุดมศึกษา จึงเห็นความสำคัญของการสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจนและติดตามการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร รวมถึงการติดตามวิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดมุกดาหาร สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสงเคราะห์ของกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ให้สามารถเข้าถึงระบบสงเคราะห์และช่วยเหลือ และหาแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมในการเพิ่มศักยภาพของครัวเรือนที่ยากจนตลอดจนชุมชนในการพึ่งพาตนเองและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ในระดับการจัดการได้ในพื้นที่ และส่งต่อแนวทางการแก้ปัญหาและเป็นแรงหนุนต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ โดยมุ่งหวังการพัฒนาคนในมิติต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาความยากจนจากจังหวัดมุกดาหารมีความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้านรายได้เป็นลำดับที่ 57 ของระดับดัชนีที่ 0.5796

การพัฒนาเพื่อลดความยากจนให้บรรลุตามเป้าหมายของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นั้น ให้ความสำคัญกับการเจาะจงกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายประชาชนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC-สวทช.) ได้พัฒนาระบบ เบื้องต้นบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform) เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า รวมถึงเป็นระบบที่สามารถระบุ ปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน พื้นที่ จังหวัด และประเทศ ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาตรงกับ กลุ่มเป้าหมายมากขึ้นและสามารถออกแบบนโยบาย โครงการในการแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการหรือ สภาพปัญหาได้ ทั้งนี้ หลักการทำงานของฐานข้อมูล TPMAP คือ อาศัยข้อมูลจากหลายแหล่งมายืนยันซึ่งกัน และกัน โดยในปัจจุบันใช้สมมติฐานว่าคนที่ได้รับการสำรวจว่าจน (Survey-Based) และยังมีลงทะเบียนว่าจน อีกด้วย (Register-Based) น่าจะเป็นคนจนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ดังนั้น TPMAP จึงตั้งต้น โดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชน และข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ จากกระทรวงการคลัง มายืนยันซึ่งกันและกัน หรืออีกนัยหนึ่ง "คนจนเป้าหมาย" ใน TPMAP ก็คือคนจนใน จปฐ. ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ ผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านรายได้ เป็นดัชนีที่ สะท้อนเรื่องสถานะด้านการเงินหรือฐานะ ทางเศรษฐกิจของคน โดยมีตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 2) สัดส่วนประชากรยากจน 3) ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค 4) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini Coefficient) พบว่าจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในอันดับที่ 69 จาก 77 จังหวัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) อยู่ที่ 0.4233 โดยมี "คนจนเป้าหมาย" คือ จำนวน"คนจนเป้าหมาย" หรือ จำนวนคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 4,567 คน จากประชากรที่สำรวจ 245,850 คน ในปี 2562 จากฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งฐานข้อมูล TPMAP เป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และ คอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.)

จังหวัดมุกดาหารมีดัชนีความก้าวหน้าคน (Human Achievement Index - HAI) ในระดับต่ำของจำนวน 8 ด้าน จากข้อมูลการรายงาน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562 คือ จากการวัด ความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้าน สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการมีส่วนร่วมจังหวัดมุกดาหาร มี ความก้าวหน้าด้านการพัฒนาคนในลำดับที่ 69 ของประเทศไทย

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งเดียวในจังหวัด มุกดาหาร ที่ได้รับมอบหมายและได้รับทุนหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สัญญาเลขที่ A14F640115 โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ แม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นปีที่ 2 ที่ได้รับทุนในการทำวิจัย ซึ่งมี ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ครู เชี่ยวชาญ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นหัวหน้าโครงการในครั้งนี้ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับการ พัฒนาศักยภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และมีการกระจายรายได้ที่เป็น ธรรมเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สัดส่วนคนจนลดลงอย่างต่อเนื่อง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารยังเป็นหน่วยงาน กลางในการส่งต่อข้อมูลความยากจนไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ได้รับการช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวข้อง ต่อไป เช่นหน่วยงานที่ส่งต่อ มีดังนี้ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สถาบัน พัฒนาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้มีการกิจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาครัวเรือนยากจนในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งการทำงานในเชิงพื้นที่ ทีมวิจัยได้รับความอนุเคราะห์ ความร่วมมือและการบูรณาการจากหน่วยงานหลายหน่วยเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกอำเภอ ในจังหวัดมุกดาหาร เพราะเนื่องจากการแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนยากจนนั้นเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน และมีความยากในการดำเนินการสาเหตุจากครัวเรือนยากจนในแต่ละพื้นที่ แต่ละครัวเรือนย่อมมีปัญหาและสาเหตุของความยากจนที่แตกต่างกันหรืออาจมีปัญหาและสาเหตุหลายประการในเวลาเดียวกัน อาจไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาด้วยนโยบายหรือกิจกรรมด้านหนึ่งด้านใดเป็นการเฉพาะได้ อาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการแก้ไขปัญหา การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต หรือวิธีคิด และเพื่อผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานต้องทุ่มเททรัพยากรและความเสียสละของผู้มีส่วนร่วม โดยอาศัยความตั้งใจของครัวเรือนยากจนและการบูรณาการภารกิจของส่วนราชการที่ได้รับหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาในครั้งนี้ด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อพัฒนาโมเดลแก้งานในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร
4. เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ จังหวัดมุกดาหารทั้งจังหวัดมีครัวเรือนยากจน (จปฐ.) จำนวน 3,320 ครัวเรือน จากคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) 245,850 คน คนยากจน (จปฐ.) 11,195 คนและ คนจนเป้าหมายคือคนจนตามข้อมูล จปฐ. ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 4,567 คน จากข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP ในปี ที่ 1 จำนวน 4,660 ครัวเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครัวเรือน รวมเป็น 5,060 ครัวเรือน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย 7 อำเภอ 53 ตำบล 526 หมู่บ้าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

- 3.1 แบบสอบถาม
- 3.2 แบบสัมภาษณ์
- 3.3 Poverty profile
- 3.4 Village profile
- 3.5 family folder
- 3.6 แผนผังครัวครัวเรือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (www.livingonnewpace.com) ด้วยแนวคิด Livelihood Model และวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลในระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (www.pppconnect.com) ซึ่งแสดงผลเป็นกราฟแสดงผลการสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพและวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพเดิมของข้อมูลปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากแบบสัมภาษณ์, Poverty profile, Village profile, family folder และแผนผังครัวครัวเรือน เพื่อวิเคราะห์บริบทคนจน บริบทชุมชน ปัญหา และศักยภาพคนจน เพื่อนำมาออกแบบโมเดลแก้ไขปัญหาความยากจน

ผลการวิจัย

1.1 ผลการต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร จากข้อมูลคนจนในระบบ TPMap ในปี 1 จำนวน 4,660 ครัวเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครัวเรือน รวมเป็น 5,060 ครัวเรือน และในปี 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครัวเรือน รวมเป็น 5,660 ครัวเรือน ซึ่งตอนนี้ได้ทำการคีย์ข้อมูลครัวเรือนคนจนเข้าไปในระบบ Livingonnewpace และข้อมูลไปไว้ในระบบ PPP CONNEXT จำนวน 5,575 ครัวเรือน คิดเป็น 98.50% ยังเหลืออีก 85 ครัวเรือน คิดเป็น 1.50% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครัวเรือน (100%) (ข้อมูล ณ วันที่ 22 มกราคม 2565)

2. วิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร ในการวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร สามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 การส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจน 100% จากการจัดประชุมคลินิกวิจัย ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร วันที่ 19 มกราคม 2565 มติที่ประชุมเห็นชอบในการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1. นิคมสร้างตนเองคำสร้อย 2. พัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร (พช.มุกดาหาร) 3. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ

มนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.มุกดาหาร) 4. เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ทม.มุกดาหาร) 5. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.มุกดาหาร) 6. องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร (อบจ.มุกดาหาร) 7. เทศบาลตำบลกกตูม (ทศ.กกตูม) 8. อำเภอนิคมน้ำอ้อม โดย นายอำเภอชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ 9. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 10. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) 11. ปกครองจังหวัดมุกดาหาร 12. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 ระบบส่งต่อความช่วยเหลือและติดตามที่มีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 3 ระบบ/ด้านการช่วยเหลือ

ที่มวิจัยมีระบบส่งต่อความช่วยเหลือและติดตามที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 3 ด้านในการช่วยเหลือ ได้แก่ 1. ด้านที่อยู่อาศัย (ทุนกายภาพ) ที่มวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย 1.1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.มุกดาหาร) 1.2 ปกครองจังหวัดมุกดาหาร 1.3 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.มุกดาหาร) 1.4 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1.5 บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด 2. ด้านอาชีพ (ทุนมนุษย์, ทุนทางสังคม) ที่มวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 2.1 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.มุกดาหาร) 2.2 สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร 2.3 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร 2.4 วิสาหกิจชุมชน หม่อนไหมบ้านกกแดง 2.5 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 3. ด้านการศึกษา (ทุนมนุษย์) ที่มวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้วิทยาลัยชุมชน โดยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จำนวน 56 คน โดยแบ่งเป็น 2 รุ่น ประกอบด้วย 3.1 รุ่นที่ 1 จำนวน 26 คน 3.2 รุ่นที่ 2 จำนวน 30 คน

2.3 คนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของคนจนเป้าหมาย

คนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพจำนวน 677ครัวเรือน 2,759 คน จากเป้าหมายคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพร้อยละ 10 ของคนจนเป้าหมายจำนวน 566ครัวเรือน ประกอบด้วย 1. พัฒนาอาชีพปลูกมันเทศญี่ปุ่น ตำบลกกตูม จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 240 คน 2. พัฒนาอาชีพปลูกหม่อน จำนวน 148 ครัวเรือน จำนวน 584 คน ประกอบด้วย 2.1 ตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 141 คน 2.1 ตำบลร่มเกล้า จำนวน 110 ครัวเรือน 443 คน 3. พัฒนาอาชีพใน 5 ตำบลของอำเภอนิคมน้ำอ้อม จำนวน 469 ครัวเรือน 1,935 คน ประกอบด้วย 3.1 ตำบลนิคมคำสร้อย จำนวน 64 ครัวเรือน 291 คน 3.2 ตำบลนาออก จำนวน 70 ครัวเรือน 304 คน 3.3 ตำบลหนองแวง จำนวน 158 ครัวเรือน 620 คน 3.4 ตำบลนาอุดม จำนวน 96 ครัวเรือน 414 คน 3.5 ตำบลโชคชัย จำนวน 81 ครัวเรือน 306 คน

3. พัฒนาโมเดลแก่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

โมเดลแก่งที่ได้มีการออกแบบพัฒนาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยการนำความรู้งานวิจัย ผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ที่สุดสอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน จำนวน 3 โมเดล ประกอบด้วย 1. Process Innovation (โมเดลแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร) 2. Process Innovation (โมเดลอำเภอนิคมน้ำอ้อม) 3. Product Innovation (โมเดลหม่อนแก่ง) อำเภอนิคมน้ำอ้อม รายละเอียดดังภาพที่ 1 และ ภาพที่ 2

ชะอี จำนวน 622 ครั้วเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครั้วเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

4) ปัญหาจากทุนมนุษย์ เกิดจากขาดการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพได้เสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนทางด้านการศึกษาและฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาคะยากจนอย่างยั่งยืนในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,660 ครั้วเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครั้วเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครั้วเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำอ้อมจำนวน 238 ครั้วเรือน 4) อำเภอหัวหินใหญ่ จำนวน 212 ครั้วเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครั้วเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครั้วเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครั้วเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

5) ปัญหาจากทุนกายภาพ เกิดจากการดังนี้ 1) ขาดระบบการจัดการน้ำ ได้เสนอโครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ 2) สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยครัวเรือนยากจน และ 3) การเข้าถึงที่ดินทำกิน ได้เสนอโครงการฝึกอบรมสร้างความเข้าใจความรู้ครัวเรือนยากจนเกี่ยวกับการเข้าถึงที่ดินทำกินในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,660 ครั้วเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครั้วเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครั้วเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำอ้อมจำนวน 238 ครั้วเรือน 4) อำเภอหัวหินใหญ่ จำนวน 212 ครั้วเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครั้วเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครั้วเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครั้วเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2

ผู้วิจัยจึงนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร จากข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP ในปี 1 จำนวน 4,660 ครั้วเรือน ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 400 ครั้วเรือน รวมเป็น 5,060 ครั้วเรือน และในปีที่ 2 ได้ทำการค้นหาและสอบทานเพิ่มเติมอีก 600 ครั้วเรือน รวมเป็น 5,660 ครั้วเรือน ซึ่งตอนนี้ได้ทำการคีย์ข้อมูลครัวเรือนคนจนเข้าไปในระบบ Livingonnewpace.com และข้อมูลไปไว้ในระบบ PPP CONNEXT จำนวน 5,575 ครั้วเรือน คิดเป็น 98.50% ยังเหลืออีก 85 ครั้วเรือน คิดเป็น 1.50% จากเป้าหมายทั้งหมด 5,660 ครั้วเรือน (100%) (ข้อมูล ณ วันที่ 22 มกราคม 2565) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกความร่วมมือเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า กรณีที่พบคนจนตกสำรวจ ทีมวิจัยได้สำรวจข้อมูล ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ได้ทำหนังสือขออนุญาตให้นักวิจัยลงพื้นที่ ก่อนจะลงพื้นที่แต่ละชุมชนต้องไปรายงานตัวต่อผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันก่อน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกในการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเพื่อการอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัยเชิงลึกเพื่อให้ได้ผลงานวิจัยออกมาได้คุณภาพมากที่สุด โดยแต่ละพื้นที่ที่มีคนจนที่ตกสำรวจ ข้อมูลที่ยังไม่เป็นปัจจุบัน หรือมีการย้ายถิ่นมาจากแหล่งใหม่ ซึ่งการเก็บข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมนี้ ได้ผ่านการพิจารณาและตรวจสอบรายชื่อจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน จากรายชื่อกลุ่มเป้าหมายจาก TPMAP/KHM ที่นักวิจัยได้นำไปเสนอ พบว่ามีการตก

สำรวจจริง ในการนี้ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข จึงได้เสนอรายชื่อกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมและเซ็นรับรอง เพื่อให้นักวิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพิ่มข้อมูลเข้าสู่ในระบบ และแจ้งไปยังตำบลและอำเภอต่อไป ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ สามารถเก็บกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมได้ 271 ราย สามารถเก็บเพิ่มเติมได้คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม

2. วิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร ในการวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร สามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 การส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจน 100% จากการจัดประชุมคลินิกวิจัย ณ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร วันที่ 19 มกราคม 2565 มติที่ประชุมเห็นชอบในการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1. นิคมสร้างตนเองคำสร้อย 2. พัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร (พช.มุกดาหาร) 3. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.มุกดาหาร) 4. เทศบาลเมืองมุกดาหาร (ทม.มุกดาหาร) 5. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.มุกดาหาร) 6. องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร (อบจ.มุกดาหาร) 7. เทศบาลตำบลกกตูม (ทศ.กกตูม) 8. อำเภอนิคมน้ำคำสร้อย โดย นายอำเภอชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ 9. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 10. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) 11. ปกครองจังหวัดมุกดาหาร 12. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 ระบบส่งต่อความช่วยเหลือและติดตามที่มีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 3 ระบบ/ด้านการช่วยเหลือ ทีมวิจัยมีระบบส่งต่อความช่วยเหลือและติดตามที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 3 ด้านในการช่วยเหลือ ได้แก่ 1. ด้านที่อยู่อาศัย (ทุนกายภาพ) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการซ่อมแซมและสร้างบ้าน ประกอบด้วย 1.1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.มุกดาหาร) 1.2 ปกครองจังหวัดมุกดาหาร 1.3 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.มุกดาหาร) 1.4 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1.5 บริษัท บ่อทองวินด์ฟาร์ม จำกัด 2. ด้านอาชีพ (ทุนมนุษย์, ทุนทางสังคม) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือความยากจนในด้านการฝึกและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 2.1 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร (พมจ.มุกดาหาร) 2.2 สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร 2.3 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ มุกดาหาร 2.4 วิสาหกิจชุมชน หม่อนไหมบ้านกกแดง 2.5 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 3. ด้านการศึกษา (ทุนมนุษย์) ทีมวิจัยได้ทำการส่งต่อความช่วยเหลือให้วิทยาลัยชุมชน โดยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จำนวน 56 คน โดยแบ่งเป็น 2 รุ่น ประกอบด้วย 3.1 รุ่นที่ 1 จำนวน 26 คน 3.2 รุ่นที่ 2 จำนวน 30 คน

2.3 คนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของคนจนเป้าหมาย คนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพจำนวน 677 ครัวเรือน 2,759 คน จากเป้าหมายคนจนได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับการพัฒนาอาชีพร้อยละ 10 ของคนจนเป้าหมายจำนวน 566 ครัวเรือน ประกอบด้วย 1. พัฒนาอาชีพปลูกมันเทศญี่ปุ่น ตำบลกกตูม จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 240 คน 2. พัฒนาอาชีพปลูกหม่อน จำนวน 148 ครัวเรือน จำนวน 584 คน ประกอบด้วย 2.1 ตำบลกกแดง จำนวน 38 ครัวเรือน 141 คน 2.1 ตำบลร่มเกล้า จำนวน 110 ครัวเรือน 443 คน 3. พัฒนาอาชีพใน 5 ตำบลของอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย จำนวน 469 ครัวเรือน 1,935 คน ประกอบด้วย 3.1 ตำบลนิคมคำสร้อย จำนวน 64

ครัวเรือน 291 คน 3.2 ตำบลนาออก จำนวน 70 ครัวเรือน 304 คน 3.3 ตำบลหนองแขว่ง จำนวน 158 ครัวเรือน 620 คน 3.4 ตำบลนาอุดม จำนวน 96 ครัวเรือน 414 คน 3.5 ตำบลโชคชัย จำนวน 81 ครัวเรือน 306 คน

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกความร่วมมือเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการโครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มีคณะกรรมการในการดำเนินงานในพื้นที่ ทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานในการปฏิบัติ ประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธานอำนวยการ ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง เป็นรองประธานกรรมการฯ พัฒนาการอำเภอ เป็นกรรมการ/เลขานุการ และสาธารณสุขอำเภอ เป็นกรรมการ/เลขานุการร่วม รวมทั้งส่วนราชการในพื้นที่ เช่น สถานีตำรวจ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ที่ดินอำเภอ โรงพยาบาล สำนักงานท้องถิ่นอำเภอ ประธานกลุ่มสถานศึกษา สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรอำเภอ กำหนดทุกตำบล ร้านค้าห้างร้านภาคเอกชนในพื้นที่ร่วมเป็นกรรมการ โดยทั่วไปจะยึดโครงการสร้างการทำงานตามคณะกรรมการนี้ในการขับเคลื่อนการทำงานดังปรากฏในการทำงานในพื้นที่ กล่าวคือเริ่มดำเนินการในปี 2561 จากนโยบายของอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ นายไกรสร กองฉลาด ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันที่มีครัวเรือนเข้าร่วมโครงการ 154 ครัวเรือน โดยมีกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้ 1. การคัดเลือกครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ โดยค้นหาจากข้อมูลครัวเรือนที่มีรายได้จากตกเกณฑ์จากการสำรวจข้อมูลข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และผู้ที่ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และจัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกครัวเรือนยากจนที่จะเข้าร่วมโครงการ 2. ชุดปฏิบัติการระดับตำบล ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลปัญหา ศักยภาพ ความต้องการในการแก้ไขปัญหาครัวเรือนยากจน 3. นำมาจัดกลุ่มประเภท ประกอบด้วย กลุ่ม A=กลุ่มที่พัฒนาได้, กลุ่ม B=กลุ่มที่อยู่ระหว่างการพัฒนา และกลุ่ม C=กลุ่มที่ต้องทบทวน หลังจากจัดกลุ่มประเภทและวิเคราะห์ศักยภาพแล้ว จะดำเนินการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหา (แผนปฏิบัติการ Kalasin Happiness Model คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง พ.ศ. 2561 –2564) ดังนี้ 3.1 ด้านที่อยู่อาศัยโดยระดมทุนงบประมาณกับทุกภาคส่วนในอำเภอ ในการสร้างบ้านให้กับครัวเรือนยากจน การซ่อมแซมบ้าน และแจกถุงยังชีพ ให้กับผู้ยากไร้ 3.2 ด้านการส่งเสริมอาชีพการให้เข้าร่วมอบรมพัฒนาอาชีพ การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน หากครัวเรือนใดที่มีที่ดินทำกิน จะมีการส่งเสริมด้านการเกษตร เช่น โครงการ Smart Farmer การส่งเสริมด้านการเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงไก่ ไข่ สนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์ข้าว จะเป็นสำนักงานปศุสัตว์และสำนักงานเกษตร เป็นกลไกหลัก 3.3 ด้านสุขภาพส่งต่อไปกับกลไกในพื้นที่ เช่น อสม., อพส., Care Manager, Care Giver ดำเนินการออกเยี่ยมบ้านและดูแลด้านสุขลักษณะ รวมถึงการดูแลสุขภาพเบื้องต้น และส่งต่อไปยังโรงพยาบาลเมื่อเกิดกรณีต้องเข้าสู่กระบวนการรักษา 3.4 ด้านอื่นๆ เช่น การศึกษา โดยช่วยเหลือในรูปของทุนการศึกษาให้กับบุตรหลานในครอบครัว และหากสมาชิกในครอบครัวต้องการศึกษาต่อ จะดำเนินการส่งต่อไปยังหน่วยด้านการศึกษา เช่น กศน. ในระดับอำเภอ โดยรูปแบบการดำเนินงานของอำเภอห้วยผึ้งจะเป็นลักษณะการ “ส่งต่อ” และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ สนับสนุนการทำงาน เชื่อมงานในหน้าที่หลักในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยให้กลไกในระดับพื้นที่ คือ ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านสำรวจครัวเรือนที่เข้าข่ายตามเกณฑ์คนยากจน จากนั้นให้มีการประชาคมและส่งข้อมูลมายังอำเภอเพื่อแบ่งกลุ่มครัวเรือนคนจนในพื้นที่ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่พัฒนาต่อได้ กลุ่มสงเคราะห์ และกลุ่มที่ต้องทบทวน เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ รวมถึงการหา

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพตามความเหมาะสม การช่วยเหลือที่ผ่านมา ได้แก่ 1. การมอบถุงยังชีพ โดยมีสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นให้กับครัวเรือนยากจน 2. แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยการซ่อมบ้านได้รับความช่วยเหลือจากกาชาดจังหวัด และกองทุนรักษห้วยผึ้ง 3. การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ได้แก่ เบี้ยผู้สูงอายุ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดูแลสำรวจเพื่อขึ้นทะเบียนเมื่อถึงกำหนดแต่ในส่วนของเบี้ยผู้พิการ เนื่องจากต้องมีการวินิจฉัยจากผู้เชี่ยวชาญ จึงจะสามารถรับรองและทำบัตรเพื่อขอรับสวัสดิการ ซึ่งขั้นตอนค่อนข้างยุ่งยากและโรงพยาบาลในระดับพื้นที่ยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญตามลักษณะของความพิการ ชาวบ้านต้องเดินทางไปโรงพยาบาลกาฬสินธุ์ ทำให้ชาวบ้านไม่สะดวก ไม่ดำเนินการต่อ จึงไม่รับสิทธิที่ควรพึงจะได้รับ 5. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ คนจนจริงไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและได้รับบัตรสวัสดิการ 6. การให้ทุนการศึกษานักเรียนในเขตพื้นที่อำเภอยาย้อย ให้ทุนละ 1000 บาท พิจารณาให้ทุนทุกปี แหล่งทุนเป็นการสมทบร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ

3. พัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร โมเดลแก้จนที่ได้มีการออกแบบพัฒนาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยการนำความรู้งานวิจัย ผสานกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทกลุ่มเป้าหมาย และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ ที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายจากปัญหาคนจนและทุน 5 ด้าน จำนวน 3 โมเดล ประกอบด้วย 1. Process Innovation (โมเดลแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร) 2. Process Innovation (โมเดลอำเภอนิคมน้ำอ้อย) 3. Product Innovation (โมเดลหมอนแก่น) อำเภอนิคมน้ำอ้อย สอดคล้องกับ Kalasin Provincial Office. (2018) ได้กำหนดแนวทาง ทั้งกลไกการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย มีการตั้งคณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัด คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน คณะต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ เพื่อให้การดำเนินการถึงหมู่บ้านชุมชน แนวทางการดำเนินโครงการในระยะแรกคือ การขจัดความยากจนในขั้นแรกคือการสำรวจข้อมูลและค้นหาครัวเรือนยากจน โดยใช้เกณฑ์รายได้ การลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ และการคัดเลือกด้วยประชาคมระดับหมู่บ้าน (เวทีประชาคม) โดยมีชุดปฏิบัติการประจำตำบลและองค์กรในระดับหมู่บ้านทำหน้าที่วิเคราะห์ครัวเรือนที่มีคุณลักษณะตรงตามหลักเกณฑ์ ผลสำรวจปรากฏว่าจังหวัดกาฬสินธุ์มีครอบครัวยากจนทั้งสิ้น 3,292 ครัวเรือน คิดเป็น 1.7% ของครัวเรือนทั้งหมด เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนจนขึ้นพื้นฐาน จากกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 6 ประเด็น ดังนี้ 1. การเข้าถึงสวัสดิการ ของรัฐ 2. ด้านที่อยู่อาศัย (ทั้งเช่าชุดทรูทรีมและขาดแคลนที่อยู่อาศัย) 3. ด้านปัญหาหนี้สินทั้งในและนอกระบบ 4. ด้านสุขภาพ 5. ด้านอาชีพ และ 6. ด้านอำนาจความยุติธรรมในมิติเศรษฐกิจ จะมุ่งเน้นการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายที่ถือเป็นรายได้หลักของจังหวัด ทั้งภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม โดยเฉพาะภาค เกษตรกรรมที่จะนำเอาโครงการ Kalasin Green Market ซึ่งเป็นโครงการเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ มาเป็นแนวทางหลักในการพัฒนา อีกทั้งวางกลยุทธ์ในการยกระดับภาคการท่องเที่ยว ที่ทำรายได้ รวม 866.45 ล้านบาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จัดอยู่ในอันดับที่ 17 จาก 20 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงภาคการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม โดยในด้านการศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์มีผลประเมินในปี พ.ศ. 2560 ป.6 ม.3 ปวช. ปวส. ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ทุกสังกัด ด้านวัฒนธรรมมุ่งหวังให้ประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์ได้รับการยกระดับเป็นงาน/มหรหรรรมระดับภาคและระดับชาติ ขณะเดียวกัน โครงการ Kalasin Happiness Model ยังเป็นกิจกรรมการขับเคลื่อน เช่น วิเคราะห์ข้อมูลครัวเรือนเพื่อจำแนกสถานะ และส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการทำแฟ้มครัวเรือน (Family Folder) การทำแผนฝึกวิชาชีพ การอบรมพัฒนาองค์ความรู้

4. พัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดมุกดาหาร ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 มีดังนี้

1) ปัญหาจากทุนการเงินเกิดจากการมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการยกระดับการฝึกอาชีพของครัวเรือนยากจนในจังหวัดในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,660 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

2) ปัญหาจากทุนทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจากการตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด ในการเสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนที่ตกงานจากสถานการณ์โควิดในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,660 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

3) ปัญหาจากทุนปัญหาทุนสังคมเกิดจากการเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดในลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนในการจัดทำโครงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดทางการเกษตรสมัยใหม่ ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,660 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

4) ปัญหาจากทุนมนุษย์ เกิดจากขาดการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพได้เสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนทางด้านการศึกษาและฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,660 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

5) ปัญหาจากทุนกายภาพ เกิดจากการดังนี้ 1) ขาดระบบการจัดการน้ำ ได้เสนอโครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ 2) สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยครัวเรือนยากจน และ 3) การเข้าถึงที่ดินทำกิน ได้เสนอโครงการฝึกอบรมสร้างความเข้าใจความรู้ครัวเรือนยากจนเกี่ยวกับการเข้าถึงที่ดินทำกินในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,660 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมน้ำจืด จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

สอดคล้องกับ Kalasin Provincial Office. (2018) จังหวัดกาฬสินธุ์ได้จัดทำแผนปฏิบัติการการดำเนินโครงการ Kalasin Happiness Model: คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง พ.ศ.2561 – 2564 โดยมีกระบวนการ ตั้งแต่การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน การศึกษากรอบนโยบายและแผนพัฒนาประเทศ ในช่วงปัจจุบันและอนาคต การกำหนดค่าเป้าหมายตามนโยบายของรัฐบาล และทำการประเมินความพร้อมในการดำเนินโครงการในทุกด้าน เพื่อกำหนดเป็นกรอบยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการสำหรับดำเนินการในช่วงระยะเวลาพ.ศ. 2561 - 2564 วัตถุประสงค์คือ เพื่อใช้แผนปฏิบัติการของภาคส่วนต่างๆ ในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ ให้บรรลุ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาโครงการที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบท เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์รวมทั้ง นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานของรัฐบาล กลุ่มจังหวัด จังหวัด หน่วยงานต่างๆ ภายในจังหวัด และกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและเข้าถึงโอกาสของเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้ใช้แรงงานและประชาชนทั่วไป ในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาจังหวัด และเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม (Public participation) ของชุมชน ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่กระบวนการพัฒนาที่ได้รับความเห็นพ้องต้องกันจากทุกภาคส่วน แผนปฏิบัติการการดำเนินโครงการ Kalasin Happiness Model: คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง พ.ศ.2561 – 2564 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ โดยนำเอาห่วงโซ่มูลค่า (Generic Value Chain) มากำหนดกลยุทธ์ และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินโครงการ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยกระดับคุณภาพชีวิตคนจนขั้นพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยกระดับรายได้ภาคการเกษตรและพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ยกระดับผู้ประกอบการ ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ยุทธศาสตร์ที่ 5 : อำนวยความยุติธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างสังคมแห่งความปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

พาริซาร์ สะมะ. (2559). *การแก้ไขปัญหาคาญความยากจน*. กรุงเทพฯ.

พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม และคณะ. (2564). กลไกความร่วมมือเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาคาญความยากจนจังหวัด กาฬสินธุ์. *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*, 10(2), 260.

Kalasin Provincial Office. (2018). *Kalasin Happiness Model Kalasin People's Plan Leaves No One Behind 2018 –2021*. Kalasin Provincial Development Plan 2018-2021.

ประวัติคณะนักวิจัย

1.ชื่อ-สกุล ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการวิจัย

ประวัติส่วนตัว

เกิดเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2518 อายุ 44 ปี

ภูมิลำเนาเดิม 40 หมู่ที่ 4 บ้านมะค่า ตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่อยู่ปัจจุบัน 44/36 หมู่บ้านอิงฟ้า ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

ประวัติการทำงาน

2538-2542	เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ บริษัท นีสเทิร์น อีสต์สทรี จำกัด ตำแหน่ง
2542- 2546	ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยฝึกอบรมและพัฒนาภาคสนามบริษัทชิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนาภาคสนาม ฝ่ายทรัพยากรบุคคลและบริหาร สำนักงานใหญ่
2546-2548	ตำแหน่งรองผู้จัดการแผนกวางระบบงานพัฒนาบุคคล บริษัท ซี.พี. เซเวนอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) สำนักฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล ในเครือเจริญภัณฑ์ ซี.พี. (CP) สำนักงานใหญ่
2548-2559	รับราชการ ตำแหน่ง ครู วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สังกัด สถาบันวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ระดับ 8)
2559-2559	ตำแหน่ง รักษาการแทนผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สังกัด สถาบันวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ระดับ 8)
	คำสั่งสถาบันวิทยาลัยชุมชนที่ 112/2559 ลงวันที่ 15 กรกฎาคม 2559
2559-2561	ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สังกัด สถาบันวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ระดับ 8)
2561-ปัจจุบัน	ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สังกัด สถาบันวิทยาลัยชุมชน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ระดับ 9)

ประวัติคณະนักวิจัย (ต่อ)

ประวัติการศึกษา

- ประถมศึกษา** พ.ศ. 2531 โรงเรียนชุมชนบ้านมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
- มัธยมศึกษา** พ.ศ. 2537 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
- ปริญญาตรี** พ.ศ. 2541 ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. สาขาวิชาการจัดการทั่วไป ทางทรัพยากรมนุษย์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม ปริญญาบัตร เลขที่ 330085 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2541
สำนักงาน ก.พ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ นร 1004.3/ ว3 ลงวันที่ 10 เมษายน 2546
- ปริญญาโท** พ.ศ. 2546 สำเร็จการศึกษา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บธ.ม. สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แผนทำปริญญานิพนธ์
หัวข้อวิจัย กลยุทธ์การตลาดของสถาบันอาชีวศึกษาที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริญญาบัตร ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546
สำนักงาน ก.พ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ นร 1004.3/ ว6 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2550
สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ ศธ 1305/5802 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2543
- ปริญญาเอก** พ.ศ. 2558 สำเร็จการศึกษา บธ.ด. บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ The North Eastern University สาขาวิชาการจัดการ ทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์
Doctor of Business Administration (Management/Human resource management)
หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมอาหารพร้อมรับประทาน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
ปริญญาบัตร เลขที่ 0043/2558 ลงวันที่ 5 มิถุนายน 2558
สกอ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ ศธ 0506(2)/3595 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2556
สำนักงาน ก.พ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ นร 1004.3/129 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2557
- ประกาศนียบัตรนักรรณชั้นตรี** สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร
(ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาจากบริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด มหาชน
ในเครือเจริญโภคภัณฑ์) ใบประกาศนียบัตร เลขที่ กท.1447/24589 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2547
- วิชาชีพ** ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(ได้รับทุนการศึกษาจากสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)
ใบประกาศนียบัตร เลขที่ พน.140097/2550 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2550
สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ ศธ 0206.6/320 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2552
- วุฒิปัตร** วิทยากรหลักสูตรการพัฒนาวิทยากร “Training for the Trainers” รุ่นที่ 14 0 หลักสูตร แม่ไก่
จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับกรมควบคุมโรค
- ประกาศนียบัตรหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชนเชิงบูรณาการ (Certificate in CBT Integrated)** ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ระหว่างวันที่ 26-28 มิถุนายน 2562

ประวัติคณะนักวิจัย (ต่อ)

ประวัติการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

1. สัมฤทธิ์บัตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร นักวิจัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ได้รับทุนการศึกษาและฝึกอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดโดยเครือข่ายวิจัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

2. หลักสูตร การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
3. ผ่านการฝึกอบรม e-Training หลักสูตรการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. หลักสูตร การบริหารโครงการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดทำผลงานวิชาการของข้าราชการครูในวิทยาลัยชุมชน เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ
5. ศึกษาดูงานการค้าและการตลาดประเทศ สปป. ลาว และประเทศเวียดนาม ร่วมกับสถาบันวิทยาลัยชุมชน
6. ศึกษาดูงานการค้าและการตลาดประเทศญี่ปุ่น ร่วมกับมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
7. ศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ประเทศเวียดนาม ร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร
8. ศึกษาดูงานเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย ร่วมกับสถาบันวิทยาลัยชุมชน
9. ศึกษาดูงานการค้าและการตลาดประเทศกัมพูชา ร่วมกับสถาบันวิทยาลัยชุมชน
10. นำเสนอผลงานวิจัยโครงการวิจัยถั่วลิสง ประเทศคูเวต ร่วมกับนักธุรกิจไทย
11. ผู้ผ่านการฝึกอบรม วิทยากรหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย (แม่ไก่) รุ่นที่ 14 จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ผลงานทางวิชาการ

1. เอกสารประกอบการสอนวิชา หลักการตลาด สถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2557
2. เอกสารประกอบการสอนวิชา องค์การและการจัดการ สถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558
3. หนังสือ การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน พ.ศ. 2563 เลขที่ ISBN 978-616-565-659-7
4. หนังสือ หลักการตลาดเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พ.ศ. 2563 เลขที่ ISBN 978-616-565-660-3

งานวิจัย

1. พ.ศ. 2546 วิจัย การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว Long Stay ในเขตกรุงเทพฯ
2. พ.ศ. 2546 วิจัย กลยุทธ์การตลาดของสถาบันอาชีวศึกษาที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา ในเขตกรุงเทพฯ
3. พ.ศ. 2550 วิจัย การศึกษาต้องการของชุมชนในจังหวัดหนองบัวลำภู
4. พ.ศ. 2550 วิจัย การศึกษาชุมชน ตำบลปางกู่ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู
5. พ.ศ. 2553 วิจัยการศึกษาหนี้สินนอกระบบในจังหวัดมุกดาหาร ทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
6. พ.ศ. 2555 วิจัย การพัฒนาตราสินค้าของชุมชนในจังหวัดมุกดาหาร
7. พ.ศ. 2556 วิจัย การพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดของชุมชนผลผลิตถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
8. พ.ศ. 2557 วิจัย การพัฒนาการจัดการห่วงโซ่อุปทานทางการตลาดของชุมชนผลผลิตถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
9. พ.ศ. 2558 วิจัย การพัฒนาแผนการตลาดของชุมชนผลผลิตถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
10. พ.ศ. 2559 วิจัย รูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมไก่แปรรูปพร้อมบริโภค
11. พ.ศ. 2560 วิจัย การพัฒนารูปแบบทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
12. พ.ศ. 2561 วิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร (CML)
13. พ.ศ. 2563 วิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร (CMLT)
14. พ.ศ. 2563 วิจัย รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KME)

ประวัติคณะนักวิจัย (ต่อ)

ผลงานนำเสนอผลงานวิชาการ

1. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมอาหารพร้อมรับประทาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2558
2. หัวข้อวิจัย การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร ณ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2558
3. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร ณ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
4. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร (CML) ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2561

ผลงานการตีพิมพ์ผลงานวิชาการ

1. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมอาหารพร้อมรับประทาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
2. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร (CMLT) วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในฐานะวารสาร TCI กลุ่มที่ 1
3. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KME) วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในฐานะวารสาร TCI กลุ่มที่ 1

ผลงานดีเด่น

1. วางระบบการประกันคุณภาพภายในวิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภู ส่งผลได้รับการรับรองภายนอกครอบคลุมอยู่ในระดับดีมาก เป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มวิทยาลัยชุมชน ทั้ง 19 แห่ง ในการประเมินรอบ 2
2. เลขานุกรณคณะกรรมการจัดงานมหกรรมที่ก่อสร้างและวางระบบการก่อสร้างวิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภูจำนวน 200 ไร่
3. วิทยากรและคณะกรรมการจัดทำข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ชุมชนท่องเที่ยวบ้านแซ้ว ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ทำให้ได้รับรางวัลชนะเลิศชุมชนท่องเที่ยวอันดับที่ 1 ในจังหวัดมุกดาหาร

คติประจำใจ คำของคน อยู่ที่ผลของงาน

ติดต่อ

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

เลขที่ 199 หมู่ที่ 10 ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000

โทรศัพท์ 042 -042235 (ที่บ้าน)

โทรศัพท์ 042 -049749 (ที่ทำงาน)

โทรสาร 042 -049748 (ที่ทำงาน)

โทรศัพท์มือถือ 0-82 11-2 159- 0

ID LINE: 0-82 11-2 159- 0

Facebook: <https://www.facebook.com/Tiwakorn.laoluecha>

e-mail : Kornmaha@gmail.com

เว็บไซต์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิทยากร เหล่าลือชา : <http://gotoknow.org/blog/tiwakorn>

ประวัติคณณักวิจัย (ต่อ)

2.ชื่อ สกุล ดร.ปิยะนุช ทวีสุข

ตำแหน่งปัจจุบัน	พนักงานราชการ
ประวัติการศึกษาสูงสุด	ปริญญาเอก
สถานที่ติดต่อ	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์	040049749
E-mail	Piyant@hotmail.com

3.ชื่อ สกุล นางสาวสุนันทา พิลาวุธ

ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ธุรการ
ประวัติการศึกษาสูงสุด	บริหารธุรกิจบัณฑิต
	สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
สถานที่ติดต่อ	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์	0880353955
E-mail	Khonyaso@gmail.com

4.ชื่อ สกุล นางสาวพรณี ทองน้อย

ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการเงินและบัญชี
ประวัติการศึกษาสูงสุด	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
สถานที่ติดต่อ	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์	042612596

5.ชื่อ สกุล นางสาววนิดา สังคะลุน

ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ธุรการ
ประวัติการศึกษาสูงสุด	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
สถานที่ติดต่อ	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์	042612596

6.ชื่อ สกุล ดร.บุระฉัตร จันทร์แดง

ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยนักวิจัย
ประวัติการศึกษาสูงสุด	ปริญญาเอก
สถานที่ติดต่อ	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์	042612596

7.ชื่อ สกุล นายธนวัฒน์ ผิวขำ

ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยนักวิจัย
ประวัติการศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี
สถานที่ติดต่อ	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์	042612596

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
แบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

Collaboration Integrated Area development for solve absolute poverty
Case study in Mukdahan Province in 2021.

Scan web.

Scan youtube